21441 ж-17131
1944-1/2

Ціна числа 40 гр.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ЧАСОПИС КРАЄВОГО ГОСПОДАРСЬКОГО ТВА „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР" У ЛЬВОВІ

Піврічна передплата 9.72 зл., разом з коштами поштової пересилки. З хвилиною діяння вищих сил, чи теж інших причин, Видавництво не має обов'язку платити відшкодування.

Ціни оголошень: вірш 1 мм висоти і 20 мм ширини 70 гр. Підставове письмо нонпарель. Оголошення в тексті 1 мм висоти і 85 мм ширини 3.80 зол. Ціни оголошень знижені після цінника ч. 1.

Адреса Редакції: Хліборобське Видавництво, Львів вул. Томи 16/18, тел. 263-05. — Пошт. конто Варшава 205554.
Адреса для передплатників: „Сільський Господар" Львів. Вінтергассе 8/11. пов Тел. 232-26.

Річник 30. Неділя, 3 і 10 січня 1944 р. Ч. 1—2.

Христос Раждається!

Українські Громадяни!

Переживаємо 5-ий рік важкої та жахливої війни, яку знає історія. Всюди щораз більші недостачі воєнного часу, всюди щораз більші труднощі в розбудові нашого національного життя. Війна вимагає щораз більше жертв. А чим більше жертв крови та майна, тим більше мусить проявитися доброта людського серця. Тому старим українським звичаєм звертаємось до всього українського громадянства з гарячим закликом: у взнеслі дні Рождества Христового серед радісних пісень про народження Правди на землі не забудьмо про той обов'язок доброти людського серця.

Згадаймо про всіх тих безчисленних земляків наших, що їх вигнала з їх рідних хат воєнна хуртовина. Згадаймо тих, що сьогодні стоять у стрілецьких ровах і наставляють свою грудь в обороні рідного краю, і тих, що в вишкільних таборах гартують свої сили, щоб стати тамтим на допомогу. Пам'ятаймо про всіх тих земляків і рідних, які в той час, коли ми співаємо радісні пісні про чудо в яслах вефле-

№ ж-2944

емських, стоять при станках і тяжкими молотами кують зброю, а тим самим і кращу долю для народу. Не забудьмо і про тих усіх, що їм жорстокий воєнний час розпукою серце розриває, бо вони може і не знають, що сьогодні свято народження Правди на землі. І взагалі спом'янім усіх тих, що їх важко б'є невмолима доля воєнного часу.

Всі вони потребують помочі — одні потребують хліба, другі знову щирого слова, книжки чи іншого доказу, що про них не забуло добре серце української людини.

А крім того пам'ятаймо про розбудову національного життя. Забезпечити нашим дітям кращу майбутність — оце перший і найбільший наш обов'язок. Тимто не сміє марно пропасти ні одна добра нагода, не сміє змарнуватись ні одна українська людина. Тому без огляду на невиносимі умовини воєнного часу цілий нарід ставить у творчій праці фундаменти під храм національного життя.

Але все це вимагає все нових і нових матеріяльних засобів.

Тому переведім і цього року **всенародну збірку колядки** для Українського Центрального Комітету, на потреби допомоги і розбудови українського життя. Наше громадянство зложило продовж останніх воєнних років мільонові жертви. Але потреби немалі, а навпаки — зростають. Тому знову відкликаємося з нагоди свята Рождества Христового до жертвенности українського народу, бо без тієї жертвенности нема розбудови національного життя ані нема помочі для тих, що її найбільше потребують.

УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ.

Ой, на Йордані

...На Щедрий Вечір, на Добрий Вечір,
Христився Христос, завтра, на Йордан...
(Народна колядка).

Ой, на Йордані — синім Дунаї,
В землі багатій, в зорянім краю —
Зійшовся Христос з Апостолами,
З Апостолами, ще й з Янголами!

— Чи будем, Христе, воду святити,
Чи будем грішний нарід христити?
Чи будем щиро Бога молити,
Ввесь світ на щастя благословити?

— Освятимо ми воду цілющу,
Охристимо ми землю плодющу,
Змовим молитву за мир веселий,
За всі народи, міста і села.

— Звідки ж нам, Христе, звідки почати,
— Воду святити, мир ізціляти?
Чи від Йордану, чи від Дунаю,
З якої річки, з якого краю?

— Апостолове, і ви, Янголи,
Бачу країну в земнім падолі:
Зелен-долини, темнії гори,
Бистрії ріки, синєє море...

Там ми почнемо воду святити,
Там ми почнемо Бога хвалити.
Злинем на гори і на долини, —
Благословен будь люд України!...

Вчули Янголи — возвеселились,
Свят-апостоли Богу молились,
А Мати Божа мило всміхнулась,
Рідного Сина к' серцю горнула.

— Це народ Божий, як квітка, гожий,
Терпів віками кривди ворожі,
Терпів віками у тьмі-знемозі,
Та все плекав він надію в Бозі.

Святий Соборе, бий в срібні дзвони,
На України тисячні гони!
Синій Дунаю, вшир поширися,
Славен народе, возвеселися!...

Вийди на гори, вийди на межі,
Привітай гостей в світлій одежі:
Божого Сина з Апостолами,
З Апостолами, ще й з Янголами.

За всі страждання, за всі удари
Три цінні скарби приймай у дарі:
Що-перший: долю, що-другий: волю,
Що-третій: щастя на рідним полю!...

Ю. Шкрумеляк.

ВСІМ ЧЛЕНАМ КРАЄВОГО ГОСПОДАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР", ОКРУЖНИМ ГОСПОДАРСЬКИМ ТОВАРИСТВАМ „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР", ФІЛІЯМ ТА КРУЖКАМ „СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ", УСІМ УСТАНОВАМ, ЩО СПІВПРАЦЮЮТЬ З ТОВАРИСТВОМ „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР", ЧИТАЧАМ НАШОГО ЧАСОПИСУ ТА ВСІМ УКРАЇНСЬКИМ ХЛІБОРОБАМ ВЕСЕЛИХ СВЯТ І ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ БАЖАЮТЬ

ПРАВЛІННЯ І СПІВРОБІТНИКИ ЦЕНТРАЛІ „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР".

В Новому Році — на нові шляхи!

Вже п'ятий рік іде кривава воєнна завірюха понад наші села, вже п'ятий рік лютує воєнна хуртовина над нашим краєм. Ніхто не відчуває війни і воєнних часів так дуже, як саме селянин. Найбільші знищення несе воєнна хуртовина власне у села та серед селянство. Але ж селянин-хліборо́б мусить навіть серед найважчих воєнних часів і далі господарювати, далі виконувати свої нелегкі обов'язки, далі дбати про те, щоб усі верстви народу могли прожити та перетривати цей важкий час. Отже хліборо́б — це той, що йому немає спочинку навіть у воєнний час, бо він мусить серед найважчих господарських умовин вести правильно своє господарство, маючи перед собою ще більші обов'язки і вимоги.

І настає оце Новий 1944-ий Рік. З ним в'яжуться нові надії усього нашого українського народу, а зокрема нашого селянства, яке з тугою дожидає сповнення своїх мрій, закінчення війни, а згодом кращих років творчої мирної праці. А з новим роком знову плянує наш селянин, як і що робити йому в його господарстві, щоб і для себе було та щоб ще і другому помогти і обов'язки свої виконати. Хотіння, надії, працю й обов'язки нашого хлібороба поділяє з ним його станова організація, Т-во „Сільський Господар".

З новим роком настає також для праці „Сільського Господаря" новий час, час надій і нової праці, бо з 1944-им роком входимо в нові обов'язки і нові права, яких Краєве Господарське Товариство „Сільський Господар" не мало. Новий статут нашого Товариства, затверджений владою і зареєстрований у суді, дає можливість нашій централі, нашим Окружним Господарським Товариствам „Сільський Господар", нашим Філіям „Сільського Господаря" та його Кружкам по селах приступити до широкої праці над культурним та господарським піднесенням нашого села. Це й є найкращий дарунок для нашого селянства на новий рік, це і є вказівка, що має робити наш зорганізований хліборо́б у теперішньому важкому та відповідальному часі, це є наша надія на кращі часи для нашого селянства.

Наше Товариство стало згідно з новим статутом одиноким хліборобським товариством для всіх хліборобів дистрикту Галичина. Наше Товариство має об'єднувати все наше селянство для береження його справ, для об'єднаної праці над покращанням наших господарств, над приведенням їх до такого стану, щоб вони могли приносити щораз то більшу користь і дохід своїм власникам та швидко змогли зрівнятися з культурними господарствами західних хліборобів. Наше Товариство має дбати про те, щоб об'єднати у своїй праці всі ділянки нашого сільського господарства, щоб подати раду і допомогу в кожній потребі своїм членам, нашим господиням і господарям.

Наше Товариство „Сільський Господар" мусить своєю організаційною мережою обняти ціле сільське господарство краю, щоб у той спосіб стати виразником нашої хліборобської думки та висловом змагань наших хліборобів до кращих осягів, до кращих часів. Наше Товариство мусить стати осередком господарського поступу та змагання до культурного і господарського піднесення нашого українського народу. Оце наші обов'язки, що стоять перед нами в обличчі важких, воєнних часів, які зможемо перетривати тільки в одній сім'ї, в одному Товаристві, в одній селянській організації. Бо часи такі важкі, що одинцем годі їх перейти.

Коли так, то обов'язком нашим привести наше Товариство „Сільський Господар", передусім його Кружки по селах, його Філії по повітових і Окружні Господарські Товариства „Сільський Господар" по окружних містах до такого організаційного стану, щоб вони могли об'єднати в себе все наше селянство та виконувати всі свої організаційні та фахові завдання. Ніколи досі не мало наше Товариство такої догідної хвилини до праці, такої допомоги від влади, таких корисних умовин для розвитку. Тож сьогодні наш головний обов'язок усіх голов Окружних Товариств „Сільський Господар", голов Філій „Сільського Господаря", голов Кружків „Сільського Господаря", членів рад усіх наших клітин, а дальше усіх наших членів згуртуватися біля прапору „Сільського Господаря" та всіми силами розбудовувати і відбудовувати цю нашу хліборобську організацію.

Цілий державний аґрономічний апарат, отже окружні аґрономи враз із повітовими і волосними аґрономами, керманичі відділів тваринництва з усіми своїми фахівцями, інструктори садівництва і городництва, інструктори луківництва, інструктори домашнього господарства, інструктори пасічництва та шовківництва й усі інші фахівці, що працюють у державнім аґрономічнім секторі, дістали виразне доручення співпрацювати зі „Сільським Господарем" та помагати в його розбудові й у виконуванні його завдань. У такий спосіб пов'язано фахову роботу Товариства „Сільський Господар" і державного аґрономічного апарату.

А рівночасно цілий агрономічний апарат дістав доручення працювати передусім і в першу чергу з членами Кружків „Сільського Господаря" і переводити всі свої праці тільки через Кружки „Сільського Господаря" та їх секції, як останню клітину нашої агрономічної праці. Таксамо всі фахові Союзи мають обов'язок працювати передусім з членами „Сільського Господаря". Отже вся фахова праця йтиме через організованих членів „Сільського Господаря", бо вони виказали добру волю й охоту через приналежність до своєї організації змагати до покращання свого господарства.

Але й організаційно пов'язаний „Сільський Господар" зі загальною агрономічною працею тим, що голови Кружків „Сільського Господаря" з правила мають бути рівночасно сільськими агрономами, отже єднати в своїх руках вказівки сільсько-господарської влади та провід добровільної хліборобської організації. Через це, що сільські агрономи сповняють почесно свої обов'язки і не є платними урядовцями, то ними є передові зразкові господарі, які повинні мати теж рішальне слово в нашій хліборобській організації.

Тому, що кожна організація спирається на певному фінансовому пляні, треба нам забезпечити фінанси „Сільського Господаря", що згідно з відносними розпорядками має право стягати 5 зл. річної вкладки з гектара сільськогосподарської площі. Коли власник, або ужитковець господарства заплатить цю вкладку, то вже тимсамим стають членами „Сільського Господаря" всі члени його сім'ї, що разом працюють на тому господарстві. Вони без дальших вкладок дістають членські виказки та мають право бути членами відносних секцій „Сільського Господаря".

Такі то нові права й обов'язки цілої організації хліборобів Краєвого Господарського Товариства „Сільський Господар". Права наші великі, а обов'язки не легкі. Але ці обов'язки мусимо сповнити, уважаючи їх за справу честі супроти наших зобов'язань перед нашим українським хліборобством, яке чекає від „Сільського Господаря", що він, підбудований новим статутом, стане вкінці загально-селянською організацією, поза якою не буде ніодного селянського господарства. Віримо, що приєднування нових членів до нашого Товариства буде справою не важкою, бо наші селяни розуміють, що без власної хліборобської організації не можна їм працювати, а тим менше годі перетривати ці важкі, воєнні часи.

Тож, бажаючи з Новим 1944 Роком та з Різдвом Христовим нашому селянству, нашим господарям та господиням усякого добра і щастя, віримо, що цей рік принесе нашому народові великий успіх і досягнення, а саме: сильну хліборобську організацію усього нашого селянства, що він принесе зі собою розбудову і розквіт Краєвого Господарського Товариства „Сільський Господар" у його 45-ому році існування і праці.

Щасти, Боже, з Новим 1944-им Роком!

Євген Храпливий.

ХЛІБОРОБСТВО

ЩО РОБИТИ В ЦЬОМУ МІСЯЦІ?

ЗДІЙСНЮЙМО НОВОРІЧНІ І СВЯТОЧНІ ПОБАЖАННЯ

Гарні в нас новорічні та святочні побажання. Бажаємо собі взаємно здоров'я, щастя та якнайкращого успіху в щоденному житті. Як гарно звучать слова в устах знайомого при стрічі, чи хочби маленької дитини, яка сіє збіжжя по хаті та висказує при тому: „Сійся, родися, жито, пшениця і всяка пашниця". На найбільше похмурому обличчі з'являється тоді усмішка. Людина забуває про щоденні турботи та немов зноситься думкою вище, до вимріяного, щасливого життя. Кінчаться свята, та з ними, звичайно, і цей гарний настрій. І так від давен-давна, з діда-прадіда, без змін.

Чому ж не стараємося поза свята продовжити цей, такий благородний душевний спокій, святочний настрій та таке щире, від душі співжиття зі свояками, знайомими і сусідами. В історії людства неодні життєві справи рішаються в товариській зустрічі, чи на т. зв. прийнятті, і то на довший протяг часу, а не лише на самий час балачки про дані справи.

ВИУЧУЙТЕ ХЛІБОРОБСТВО

Щастя, якого бажаємо собі на свята, само не приходить, його треба здобувати. Чим краще працюємо, тим краще будемо жити. Для цього необхідне знання. Отже кожну вільну хвилину використовуймо на навчання. Починаймо його від читання господарських часописів і фахових книжок. Для навчання використовуймо кожні сходини, різного роду повчальні господарські фільми, перегляд господарств, чи хочби голосне читання цікавої статті або обговорення актуальної справи. Жінки хай набувають різним способом фахового знання з обсягу домашнього господарства. Молодь знову на сходинах ХВМ повинна продовж зими вивчити всі приписані для її ступня підручники. Треба також хлопцям і дівчатам учащати до званевих сільсько-господарських шкіл. Без господарського вишколу нічого в господарстві не поліпшимо, а у висліді не поправимо свого добробуту.

ПЛЯНУЙТЕ ПРАЦЮ НАПЕРЕД

Першим, практичним і корисним вислідом хліборобського навчання повинно бути заплянування сільсько-господарської праці наперед. При плянуванні, подібно як це роблять прикладові господарства, взяти під увагу наявну робочу силу, потребу харчів для рідні і паші для худоби. Пам'ятати при цьому про якнайбільше використання сільського господарства та рівночасно про достосування його до вийняткових, воєнних вимог.

ПОПРАВТЕ СТАН ТВАРИННИЦТВА

При плянуванні узгляднювати піднесення на вищий господарський рівень ті ділянки, які на даний місяць приписані Урядом Прохарчування і Сільського Господарства. В січні ц. р. на першому місці треба поставити тваринництво. Треба мати на увазі спеціяльні зимові вимоги, як, напр., тепле приміщення. Коли в холодній стайні загати з боків небагато помагають, то обкидати гноєм підлогу попри стіни, отвори в стінах чи у вікнах позатикати, подбати також про чистоту стайні, свіже повітря та багато світла.

Напувати тварин не зимною, а літньою водою. Хоч у цьому місяці кормити раціонально. Завести індивідуальне кормлення. Таким кормленням багато заощадимо, а при тому якнайкраще використаємо пашу. Огризи від корів та коней давати козам та вівцям.

Щоденний дбайливий догляд, завжди в тому самому часі, вибіг, добір якнайкращих штук до хову й усування гірших штук — це й початок поступової годівлі тварин.

УПОРЯДКУВАННЯ ПОДВІР'ЯНИХ ГОСПОДАРСТВ

Всі актуальні господарські праці виконуймо бездоганно у потрібний час, не чекаймо на зарядження в цих самозрозумілих справах. Започаткований перед святами порядок на господарстві, удержуймо продовж цілого року. Упорядкуймо стаєнний гній та окремо зберігаймо гноївку і попіл. Поодинокі господарські знаряди держати зложеними на своєму місці. Все підметім подвір'я.

Як мало часу потрібно щоденно на удержання ладу та гігієни в домашньому господарстві, а як приємно і здорово при цьому в такому, чистому, упорядкованому іосподарстві працювати. Про це щорічно переконуємося підчас свят. Та не зважаючи на те, чогось так тяжко нам цей порядок на постійно завести.

ПРИГОТОВЛЯЙМОСЯ ДО ВЕСНЯНИХ ПОСІВІВ

Дальше — виконувати все необхідне до якнайкращого переведення у потрібному часі весняного посіву. З тією то метою вже тепер заготовляти потрібне насіння і перечищувати на трієрі. Вимолочувати рештки зерна. Бракуюче насіння трав, чи городовини старатися різними способами роздобути. Кому не вдасться, напр., закупити в кооперації, цей хай старається дорогою самодопомоги всього потрібного набути. В заміну за насіння, чи знаряддя прийдеться помогти у пільних роботах.

Направляти інвентар, як сівалки, культиватори, а також плуги, вози, борони й інше потрібне при весняних працях знаряддя.

Вивозити на поле гній та складати у великі купи. Зверху толочити їх і вкінці прикрити землею, з боків обплескати лопатою. В цей спосіб не допустимо до середини повітря й обмежимо так випаровування азоту та зужиткування бактерій. Цим удвоє збільшимо гнійну вартість гною.

САДІВНИЦТВО Й ГОРОДНИЦТВО

На місяць лютий припадає догляд садів. Отже вже тепер треба для цієї праці підготовляти все необхідне, заготовляти карболіну, синій камінь і вапно та опорскувачі. Бракуючі частини старатися від тепер роздобути. Подбати рівнож про пилку, ніж, секатор для прочищування деревець, обтинання сухих гиляк та для просвітлення корони. І тут з огляду на брак усіх цих садівничих приладів лише зорганізованою самодопомогою села зможемо якнайбільше садів доглянути. Доглянути, чи добре обв'язані соломою деревця, чи при більших снігах не будуть зайці обгризати горішню частину пня. Неопалі засушені овочі на деревах зривати і нищити. Кінці галузок, на яких наложені яєчка перстенівки, зрізувати, зглядно ці хворобливі перстені зішкробувати.

Вже тепер подбати про ранню городовину. Вона у великій мірі заступить нам потрібні споживчі, головно вітамінові, корми, яких ранньою весною в нас на селі немає. Найвчаснішу городовину дасться випродукувати лише в парниках. Їх треба закладати вже в лютому. З тією то метою заготовляти все потрібне для них, як кінський гній, скрині, мати, землю, пісок та насіння. При більших парниководствах з тим матеріялом, що маємо до розпорядимости, треба вміти собі зарадити. Коли, напр., немає цвяхів, збивати скрині дерев'яними кілками і т. д. Кожний господар повинен собі уладити хоч одну шибу для посіву редьки, шпінаку, помідорів, ранньої капусти і т. д. Всі ці господарі, що не визнаються на парниководстві, хай замовлять розсаду ранньої городовини у парниководів. Рівночасно ще цієї зими у свому власному інтересі хай обзнайомляться з парниководством на курсі, чи хочби з господарських підручників та практично у парниководів-практиків.

СЕЛЯНИ І СЕЛЯНКИ!

Відвідуйте фільмові виставки в місяці січні 1944 р.

Вам покажуть цим разом нові, повчальні сільсько-господарські фільми, які мають для Вас важливе значення і велику користь.

Вчіться з фільмів і застосовуйте вказівки та ради у Вашому господарстві і на полі. Поліпшуванням на Вашій землі і ґрунті допоможете ще більше причинитися до боротьби за врожай.

Місця висвітлювання фільмів подадуть Вам до відома в пресі і в радіо.

ПРАЦЯ НА РІЛЛІ

Підготовляючись до весняних праць, не сміємо занедбати і пільних робіт, які в даному часі є пильні. Наприклад, підчас відлиги прочистити борозни на озимині. Де багато снігу на озимині, там його пробити, щоб збіжжя без доступу повітря не випріло та щоб так не поширилася зимова хвороба озимини — сніжна пліснь. Де достатньо гноївки, там підгноювати озимину, лише не на замерзлій землі.

Підчас відлиги висушувати мокрі поля отвертими ровами чи дренуванням з фашиння і каміння. Поодинокі безморозні дні, коли земля ще не замерзла, використовувати на зяблення решти ріллі. Що зробимо в цьому напрямі тепер, зимою, коли відносно більше вільного часу маємо, — це як знайдемо в гарячий, робочий час на весні. При цьому в значній мірі причинимося до поліпшення ріллі, а тим самим збільшимо значно врожай.

НА НЕОРНИХ ПОЛЯХ

Не в кожного господаря неорні ґрунти повністю використані. В багатьох навіть запущені. Це помітно найбільше в лісистих околицях. Т. зв. лази є в більшості звичайними неужитками. Сіна дають вони щорічно так мало, що не завжди їх навіть косять, бо робота не оплачується. Вправді дерева по довшому часі принесуть якусь користь та це в теперішній воєнний час, коли все в господарстві повинно бути вже тепер якнайкраще використане — не може вдоволити. Отже упорядкуймо зимою лази! На узбіччях, де крім дерева нічого не буде, та там, де повно добірних дерев, залишаймо ліс, привівши його до порядку. На рівніших площах скасувати т. зв. ліс та поле замінити в сіножать, чи на більш сухій і рівнішій землі переорати.

На сіножатях і пасовиськах зимовою порою привести до ладу їх поверхню, а ранньою весною взятися до поправи травостану. Передусім викорчувати жарапники, вільшину і тим подібні дикі кущі. Як нема снігу, визбирувати каміння та розгортати кретовиння. На мокляках прокопувати рови. Так упорядковані погноювати каїнітом, або ще краще компостом чи обірником, якщо, розуміється, залишиться подостатком цих добрив у першу чергу для орних ґрунтів. У бідніших околицях, де лише дасться обертати сіножаті і пасовиська в орні ґрунти. На Підкарпатті, де так сильно відчувається брак управної землі та де внаслідок цього навіть перед війною населення недоїдало, лише загосподаренням якслід невикористаних з господарського боку великих масивів сіножатей та пасовиськ, т. зв. толок — зможемо піднести добробут мешканців дотичних околиць.

ПРАЦЯ ФІЛІЙ І КРУЖКІВ „С. Г."

Упорядкуйте книговедення та викінчіть звітування у зв'язку з затвердженням статуту Т-ва „Сільський Господар" та з огляду на закінчення року. Використати поміч та наладнати співпрацю з аґрономічними працівниками Уряду Прохарчування і Сільського Господарства. Керівним чинникам Філій, а також Кружків треба в організації деяких суспільних праць поступитися практичнішим у цьому напрямі людям, хоч може є вони на нижчих суспільних становищах.

Повести якнайбільшу пропаганду за господарським навчанням та поступовим господарюванням. Використати для цієї мети господарські фільми, уладити сходини членів для голосного читання та обговорення поточних робіт, як, напр., підготовку до парниководства, до зимового опорскування і гігієнічного догляду садів і т. д.

Улаштувати в повіті хоч кількаденний теоретичний і практичний курс, напр., управи городовини, догляду садів, чи загосподарення лазів, сіножатей або пасовиськ. Здібніші вишколені курсанти з поодиноких сіл можуть пізніше подібний, хоч може не теоретичний, тільки практичний курс (показ робіт на полі) уладити в своїх селах та як піонери хоч започаткувати поправу даної господарської ділянки.

Кружкам „Сільського Господаря" вже тепер треба разом з десятниками та с.-г. комісіями доглянути підготовлення всього необхідного до якнайкращого переведення весняних господарських праць. Все господарське знаряддя, якого так мало в селі, треба повністю при праці використати. Все поле треба в свій час якнайкраще виробити.

Раціональне переведення всіх праць вже тепер треба організувати. Тут головну ролю гратиме самодопомога села. Т-ву „Сільський Господар" треба нарешті на ділі стати організаційно схоплюючим та ініціятивно поступовим чинником у селі. Це станеться напевно тоді, якщо поодинокі члени Кружка „Сільського Господаря" будуть цікавитися товариством, а в наслідку цього зачнуть більше поступово господарити, а провід Т-ва, якщо буде дійсно керівним та контрольним чинником в усіх господарських працях взагалі, а в цих, що зорганізовано муситься переводити, зокрема.

Інж. Андрій Чемерис.

ЗАРАЖЕННЯ КРОВИ

може зайти не тільки при великих, але також при зовсім незначних ранах через інфекцію й потягнути за собою знані поважні наслідки. Тому то не треба теж малих скалічень, які так часто трапляються в домашньому господарстві, у професійній праці, або в спорті через розтягтя, уколення, отертя, укуси і т. і. залишати без уваги, але негайно їх дезинфікувати випробованою **SEPSO-Тинктурою**, виробу фірми **ODOL-WERKE**, Львів **SEPSO-Тинктура**, яка дезинфікує так як йодина і докладно так само вживається, забиває бактерії ,які вдерлися до ран і запобігає запаленням Препарат можете купити в аптеках у пляшечках по 50 см³, в ціні 1,78 зол., які є вигідні в переношенні і зокрема гідні поручення до домашніх аптечок.

Зареєстр. у Генеральній Губернії під ч. 3110.

В організованій праці забезпека добробуту народу

Життя йде вперед. Цей вічний, а при тому швидкий рух бачимо найкраще у війні. В часі війни найбільше різних винаходів. Людський ум в обох таборах напружено працює, щоб собі улегшити життя. В господарській ділянці в часі війни більше стараємося про господарську продукцію, як у часі мира. Цей наш настирливіший захід, подиктований двома основними причинами — браком робочої сили та господарських засобів. Тому треба до деякої міри змінити спосіб господарювання, щоб, маючи навіть багато менше засобів, як у часі миру, могли ми витворити якнайбільше господарських продуктів. Ця зміна, яка в свому висліді йде до якнайбільшого використання поодиноких ділянок сільського господарства, потребує між іншим фахового вишколу та керми і нагляду над працею хліборобів. Для цієї мети є великий суспільний аґрономічний апарат, почавши від десятників і сільсько-господарських комісій по селах, а скінчивши на аґрономічних працівниках по волостях, повітах, округах і в дистрикті.

ПЕРЕДУМОВА ГОСПОДАРСЬКОГО ПОСТУПУ

Хліборобові знову з одного боку треба старатися використати поміч держави та самоуправних чинників, а з другого — достосуватися до вийняткових вимог воєнного часу та викресати в собі якнайбільше зусилля, щоб двигнути сіл. господарства вперед. Працю почати треба від основних речей — від організації, господарського навчання та ліквідації господарської відсталости.

Ніколи так, як тепер, у війні, не відчували хлібороби потреби своєї станової організації. Тільки при допомозі організації можна якнайкраще використати при праці те господарське знаряддя, що його ще маємо по селах, а яке необхідне для раціонального обробітку ґрунту. Будуть це: культиватори, вали, сівалки і т. д. Тільки зорганізовано можна з користю для загального господарства уживати дорідне насіння для посіву. Навіть звичайне насіння без допомоги організації чистим не посіється, бо ж не кожний хлібороб має тріер до прочищування зерна. Де хлібороби зорганізовані, там вчас і добре виконають всі господарські праці. Самодопомога вийде кожному на користь. Що значить організація селян, про це могли б сказати хлібороби Ляховець коло Станиславова, зорганізовані в місцевому Кружку „Сільського Господаря". Вони ще перед війною обернули понад 200 га пасовиськ — майже неужитків в урожайні пшеничні поля. Без допомоги організації, ані на Підкарпатті, ні в Карпатах не зроблять селяни нічого в напрямі загосподарення своїх лазів, пасовиськ, полонин, чи хочби сіножатей, а через це на господарський поступ у цих околицях прийдеться ще довго ждати.

Кожному господареві конечно потрібні тепер і на майбутнє хліборобська організація та фаховий господарський вишкіл. Фаховий часопис, книжка, а дальше, набуте, байдуже де — в школі, чи хоч на курсі — знання — це те, без чого не можемо говорити про господарську культуру даної людини. Подібно, як іншим фахівцям, так також і господареві не можна бавитися в піджмурки, йти наосліп, робити і не знати при цьому, як та що.

Наглядний шкідливий наслідок селянської незорганізованости та брак хоч підставової господарської освіти — це в практиці господарська заскорузлість. Де перед стайнею солом'яний, погано уложений гній, де гноївка стікає в рів, та де худоба їсть і... „її біда їсть" — там зі здивуванням видивиться на вас господар, коли йому скажете щось про Кружок „Сільського Господаря", чи про часопис. — Ви, — скаже — дайте мені багато поля, а я вже вам покажу, як мається господарити, — дарма, що під самими вікнами на його маленькій грядці не пізнаєте влітку, чи то він буряки, чи бур'яни управляє.

ВСЕ ВПЕРЕД...

Усунувши ці три основні браки в наших селян, треба творити і все більше помножувати нові надбання в сільському господарстві, вводячи масово сільсько-господарський поступ. У тваринництві, напр., цим господарським поступом буде раціональне уладження приміщен-

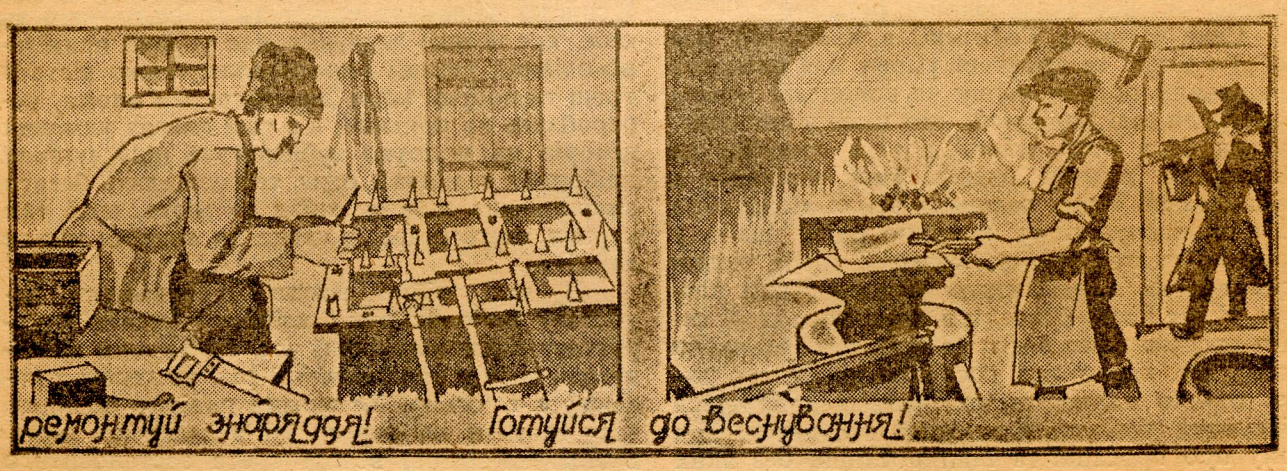

ня, раціональна годівля, напр., кормлення зимою сочистими пашами, а також індивідуальне кормлення. Не маловажним при тваринництві є селекція-добір якнайкращих штук. Як мало в нас зрозуміння до с.-г. поступу, бачимо з цього, що, напр., станиславівський інспектор тваринництва багато мав жури, заки розіпхав між наших селян кнурів німецької ушляхетненої раси і це було тоді, коли в окрузі відчувався брак добрих розплідників. Напр., поросята цієї раси, що часто в сімох місяцях доходять до 170 кг. живої ваги, селяни нераз вирізують ще маленькими, замість тримати їх трохи довше, чи продати для дальшого хову.

Також при управі орних ґрунтів, плеканні сіножатей, пасовиськ, садів і городів користуватися найновішими здобутками с.-г. науки і господарської практики.

Тут великою поміччю стануть прикладові господарства та взагалі перегляд селянських господарств. Це ж є той живий, найбільш переконливий приклад, який навіть поступового недовірка заохотить до такої корисної господарської праці. Крім того в справі господарського поступу треба повести відповідну пропаганду, вкінці при допомозі десятників і Кружків „С. Г." допильнувати, щоб дану новість селяни здійснювали і так вводили поступ у господарство.

Саме говорення, відчити, сходини, а навіть курси мало поможуть, як, напр., трієр буде стояти в селі невикористаний, а селяни дальше будуть сіяти занечищене збіжжя, або, скажім, не використають повністю при посіві сівалки.

Основні праці повинен виконувати загал селянства, поступ прийдеться починати вводити від одиниць. Тих одиниць-піонерів треба аґрономам піднайти і їх кількість все збільшувати. „Живий живе гадає" — є в нас приповідка. Лише той, що йде з духом часу, куе кращу долю собі й іншим. Чим більше буде таких поступових одиниць серед народу, які якслід виповнюватимуть своє завдання, тим швидше і краще буде забезпечена краща доля цілого народу.

Інж. Андрій Чемерис.

УКРАЇНСЬКИМ ХЛІБОРОБАМ ПО ВСІЙ ЗЕМЛІ З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ І НОВИМ РОКОМ ТВОРЧОГО ЗАПАЛУ ДО ПРАЦІ І ЯКНАЙБІЛЬШОЇ СИЛИ В ЦІЙ ПРАЦІ ДЛЯ ВІДБУДОВИ І РОЗРОСТУ РІДНОЇ КРАЇНИ І НАРОДУ, А ТИМ, ЩО ЖИВУТЬ НА РІДНІЙ ЗЕМЛІ — СТАТИ НАРЕШТІ ПРАВДИВИМИ ЇЇ ГОСПОДАРЯМИ БАЖАЄ

РЕДАКЦІЯ.

В 1944 році збільшім посівну площу льону та конопель

Обі світові війни виявили нам, що волоконний промисл, опертий на довожуваній сировині занепадає, бо, звичайно, довіз є обмежений або цілком відпадає. Коли навіть є запаси сировини, то вони призначені головно для воєнних цілей, а населення мусить заспокоювати свої потреби тими запасами, що їх набуло перед війною. Але і ці запаси зчасом вичерпуються і тоді, передусім хлібороб, що майже всю свою продукцію віддає на воєнні потреби, остається без фабричних волоконних виробів. Найболючіше відчуває хлібороб недостачу волоконних виробів у тих краях, де був слабо розвинений волоконний промисел, або там, де його майже не було. Цьому лихові хлібороб може сяк-так зарадити, плекаючи в більшій, як дотепер, кількості, волоконні рослини.

Саме у нас, у Галичині, в краю, що має добрі клімат. та ґрунтові умови для плекання прядільних рослин льону та конопель, можна почути на селі нарікання, що нема в що одягнутися, бо в місті тяжко дістати потрібну до щоденного вжитку одежу. Такі нарікання є безпідставні. Наша галицька земля може сама себе прохарчувати та частинно одіти навіть у воєнних умовах господарювання, треба тільки господарити з наміченим господарським пляном. У нас часто буває, що деякі господарі ведуть господарство з дня на день, без будьякого пляну. От, наприклад, господар почує, що дуже дорого платиться пшениця і старається збільшити продукцію пшениці, забуваючи при тому про просапні та інші рослини, без яких прямо неможливо якслід вести правильне господарювання. Про прядільні рослини льон та коноплю і слухати не хоче, бо управа тих рослин вимагає великого вкладу праці. Забуває також про це, що, напр., пшениця не зародить, коли не погноїмо поля. Забуває теж і про домашню тварину, яку самою пшеницею не викормить. Для домашніх тварин треба приготовити корм також з олійно-прядільних рослин льону та конопель у формі макухів.

Управляючи льон та коноплі, хлібороб забезпечує тварину дуже добрим кормом, а себе олієм та прядивом. На Поділлі, де нема в достатній кількості палива, коноплі служать за паливо.

Тих кілька прикладів ужиткування насіння і соломи льону та конопель говорять самі за себе, яке велике значення має управа прядільно-олійних рослин в часі, коли тяжко дістати товщ та добрий корм для тварин. Солома, перероблена на прядиво, а в часі довгих зимових вечорів на полотно забезпечить цілу родину хлібороба в міцний одяг, та заощадить багато змарнованих днів на виїзд до міста, щоб там купити якесь старе, ношене та витерте міське лахміття.

В часі війни всюди відчувається недостачу робочих рук і хлібороб мусить використати ввесь вільніший час, щоб трохи забезпечити себе в найконечніші речі та здобути належну с.-г. освіту. Не можна позірно вільного часу тратити на непотрібні поїздки до міста. В вільніші зимові вечорі треба застановитися

над тим, як перемогти всі господарські труднощі та намітити плян ведення господарства.

Треба пам'ятати, що і кілька років по війні, заки наладнаються нормальні умови життя, волоконні вироби будуть дорогі і тяжко буде їх дістати. Щоб не нарікати на недостачу одіння, збільшім посівну площу олійно-прядільних рослин. У дрібних господарствах, де розпоряджаємо більшою кількістю робочих рук, можна без шкоди для господарства засіяти льоном і коноплями 3% і більше всього орного ґрунту. В господарствах, де відчувається недостачу робочих рук, можна дещо менший відсоток управної ріллі засіяти льоном чи коноплями. Практично беручи, хто має 1 гектар управного ґрунту, повинен засіяти 3 ари льоном чи коноплями, або грядку, що є 10 метрів широка а 30 м. довга. Хто має 2 гектари управного ґрунту, повинен засіяти два рази більше.

На теренах Галичини перед війною засівали хлібороби ледви 0,5—1% управного ґрунту коноплями чи льоном. У часі війни ще зменшили посівну площу льону і конопель. Через те дається відчути недостача прядива і насіння тих рослин. Уряд Прохарчування і Хліборобства зі свого боку намітив загальні рамці пляну посівів різних управних культур, а в тому вказав, що олійні та прядільні рослини повинні займати 3% усієї орної землі. Такий малий відсоток орної землі, засіяний льоном чи коноплями у великій мірі причиниться до засоблення хліборобів в одіння та товщі.

В місцевостях, положених близько фабрик, де переробляється солому на волокно, засівають хлібороби до 15% орної землі льоном. Безперечно, що таке збільшення посівної площі льону чи конопель можуть провести тільки хлібороби, які мають довголітню практику в тій ділянці хліборобства. Збільшення посівної площі льону чи конопель до 3% орної площі ґрунту не вимагає ані дуже великого накладу праці, ані зміни напряму господарювання. Тому в 1944 році збільшіть посівну площу олійно-прядільних рослин, відповідно до спромоги кожного господарства. Управляючи ті рослини, засобите себе в товщі та одіння, а свою тварину в добру поживу.

Інж. Б. Антонович.

Прикладові господарства в боротьбі за врожай

Щоб піднести селянські господарства на належний рівень, треба вживати різних заходів. Потрібних хліборобові фахових відомостей даватимемо на курсах, відчитах, пригідних гутірках, даючи рівнож відповідні поради, лектуру, обстежуючи господарства, поля.

Всі ці засоби ще не дають хліборобові наглядного образу, як у всіх господарських галузях вести своє господарство.

Те завдання має сповнити прикладове господарство.

Тому його підібрання є так важною справою, бо ж прикладовий господар — це зразок селянина-хлібороба. Він має бути активний, власними засобами досягнути кращих вислідів як досі і тим усім впливати на своїх сусідів, щоб і вони такими ставали.

Під керівництвом і за дорадами аґронома-інструктора зразковий господар поправляє хиби в своїому господарстві, уліпшує і доповнює ці речі, на які сам не звернув уваги або які були йому досі незнані, чи маловартісні.

В тому то і суть прикладового господарства і з цієї причини кладеться на нього таку велику увагу.

Підібравши в даній околиці таке типове господарство, треба в нього ближче вглянути і виявити, що для поліпшення того господарства треба зробити, достосовуючи те все до власних потреб і вимог часу.

Відносно кормлення худоби звернути увагу на міжплоди і післяплоди, поправу власних пасовиськ і сіножатей, заквашування паші та збільшування просапних. Тим способом худоба має забезпечену пашу як у літі так і в зимі, а тим самим краще використовуємо продукцію худоби, бо правильно кормлячи її, не матимемо у різних сезонах сильних відхилень в продукції.

Плян посівів дає образ, яку кількість насіння маємо придбати. Господарська рахунковість каже нам так регулювати зібраними плодами, щоб вистачило на прожиток для себе, худоби, на засів та здачу континґенгу.

Під посів подбати про сортове насіння та його протруювання. Не зайвим буде намітити, що для прикладу селян започатковано в прикладових господарствах посів озимого ріпаку і люпину.

Запровадженням доцільних сівозмінів, господарство стає більше продуктивне, самовистачальне, немає в ньому потрясень, бо все є пов'язане в одну гармонійну цілість.

Рівнож подбати про порядок на оборі і в інших забудуваннях, вдержувати в чистоті й у відповідному приміщенні знаряддя.

Уплянування навозів дає господареві перегляд, яку має кількість гною і як його на поодинокі куски поля вміло розподілити.

Тими заходами не допускаємо, щоб земля зубожіла, а вміло її використовуємо, що під сучасну хвилю є особливо важним завданням господаря, бо в цей спосіб одержить він зі свого господарства більше і якостево кращий продукт. Таке господарство звляється змагуном в боротьбі за збільшення врожаю.

Немало є труднощів у переведенні деяких заходів, як напр. брак матеріялу для огорожі, поправи будинків, головно стайні і її внутрішнього уладження та недостаток польового знаряддя. Є також труднощі з боку самих прикладових господарів, які ставляться до введення чогось нового з непевністю або недовір'ям. І щойно наглядним показом дають себе переконати. (Таке було напр. при закла-

данні сильосів, садів, засіві ріпаку, нових сівозмінів, тощо). Застарілі навики приходиться нераз переломлювати.

Коли допомагаємо прикладовому господареві скоріше добути сортове насіння, мінеральних добрив, знаряддя, то це не є нашою головною метою, тільки засобом для прискорення завершення прикладового господарства. Завданням самого господаря є, щоб у таких самих умовинах, як його сусіди, зумів в своїому господарстві піднестись власними силами і засобами на вищий рівень.

Труднощі, які приходилось в початках ведення прикладового господарства перебороти, є вже за нами. Сьогодні прикладове господарство є виставлене на останню пробу. Господарство по начеркненні реорганізаційного пляну мусить продовжувати свою роботу, аж до його завершення.

Вже в початках введена рахунковість навчить господаря пізнати його приходи й розходи з даної господарської галузі і тим самим є неначе сторожем, який хоронить його майно та працю від потрясень.

Прикладовий господар, маючи часто контакт зі своїм дорадником агрономом, читаючи господарські книжки і, як активний член господарського товариства „Сільський Господар" у своєому селі, по часі набирає в сусідів пошани, звикне до суспільної праці, стане кращим громадянином.

З-часом в його господарстві побачимо відповідні будинки, всяке потрібне знаряддя і приладдя, на обійстю і в будинках порядок і чистота, худоба расова, поля прегарно оброблювані, доцільно погноювані, насіння сортове, врожаї гарні, сад, пасіка, ярина — задовільні, в хаті чисто і приємно.

За його прикладом підуть його сусіди й у цей спосіб піднесеться господарська культура села.

Тому то прикладове господарство повинно бути в кожному селі, щоб місцеві селяни до нього зближались і звідтам заводили новості і поправки у себе.

Інж. Петро Лех.

Третій рік пляново го господарювання

На порозі боротьби за збільшення врожаю в 1944 році.

Перед нами третій рік пляново го господарювання — під кличем: боротьба за збільшення врожаю. В першому році ходило нам про те, щоб можливо якнайбільше засіяти поля, так, щоб ні п'ядь землі не лежала облогом. Це нам вдалося. Паром лишалося стільки поля, скільки нам треба було.

В другому році звернули ми увагу на пляновання в сільському господарстві в тому напрямі, щоб сіяти чи садити кожну господарську рослину на найвідповіднішому для неї місці, і в такий спосіб осягнути збільшення врожаю. Коли порівняти ці обидва минулі роки, то перший рік наставляли ми в ш и р и н у — засіявши якнайбільшу площу. Другий рік наставляли ми на збільшення врожаю, примінюючи якнайкращі місця під дотичну рослину.

Оце третій рік перед нами. Тепер ми знаємо наші дотеперішні осяги, наші потреби й вимоги та можливості продукції. На підставі дотеперішніх осягнень і можливостей продукції переступаємо поріг третього з ряду року боротьби за збільшення врожаю.

В області Галичина маємо в різних округах різне відношення поодиноких рільних ужитків до себе. В подільських округах орне поле на добрих землях займає від 66—81% всієї площі, натомість зелені вжитки займають ледви 3—10% всієї площі: В північно-західних округах области Галичина орна земля займає 45—59%, а зелені вжитки 19—23% всієї площі. На Підкарпатті це відношення є знову інше. На орну землю припадає всього 21—43%, а на зелені вжитки 19—29% всієї площі. З повищих чисел виходить, що не всюди є однакова кількість паші, отже і не можна держати відповідну кількість тварин а тимсамим продукувати довільну кількість гною.

Практика виказала, що в нас земля без гною скоро яловіє. Де менше гною продукують, там можемо управляти менше просапних і олійно-волоконних рослин. Внаслідок того маємо менше добрих передплодів (попередників) під збіжжя. Земля, менше удобрена, виснажується та перестає родити. Замість культурних рослин, появляються щораз нові бур'яни.

У зв'язку з різними господарськими умовинами, мусимо й різно в поодиноких околицях з неоднаковою землею і неоднаковим підсонням господарити. Ми вже сьогодні маємо округи, в яких просапні займають понад 31%, але є округи, де просапні управляють ледви на 11% орної землі. Все ж таки стан сільсько-господарської культури в Галичині в пересічі не стоїть позаду інших країв у подібних умовинах, коли до війни було в нас понад 20%, а тепер 19% орної землі під просапними, в цьому понад 4% під кукурудзою. Таку кількість управи просапних уможливила нам більша кількість управи пашних рослин. Вона виносить від 4—18% пересічно понад 9% і то переважно білковинних-пашних рослин, які угноюють поле.

Але гірше випали в нас пересічні врожаї з 1 га. Загально в порівнянні до передвоєнних часів видайність впала з 10 до 6—7 сот. з 1 га пшениці і жита. Але натомість збір просапних є майже на висоті пересічного довоєнного збору. Ходить про те, щоб збільшити пересічні збори з 1 га, що є кличем пляну боротьби за збільшення врожаю в 1944 році.

Перш усього в черговому році не вистане для нас само збільшення врожаю, але **запевнення збільшення врожаїв і на дальші роки,** тобто про збільшення родючости землі.

Родючість землі вдержимо, а навіть збільшимо уліпшеною розумною управою ріллі, від-

повідним удобрюванням та приміненням доцільного сівозміну, який не виснажував би поля.

Вже в тому році збільшили ми значно зимову орку т. зв. зябло в порівнянні до минулих років, а невиораної стерні майже ніде не видко. В слід за тим виринає чергове питання весняної управи, маючи на увазі ощадність і захованння якнайбільше зимової вогкости на весні. Хто більше поля переорав на зиму, той матиме менше праці на весні, той скорше вийде сіяти в поле. До помочі бракуючим і надто обтяженим плугам на весні стане волока, яка не вимагає дорогого заліза, а можна її зробити в кожному господарстві з матеріялу, що є під рукою. Про це вже нераз ми писали в „Сільському Господарі".

Другою важною справою буде в черговому році застосування плянового гноєння поля. Нема добрив, тому краще піклуємося гноєм, ощадніше і доцільніше гноїмо поле. Де треба, гноїмо повною давкою, а де можна обійтися, там даємо пів давки гною. Для збільшення органічного гною звернули ми увагу на продукцію компосту та на гноївку. Оці засоби удобрювання причиняться в великій мірі до вдержання, а то і збільшення родючости землі з рівночасним збільшенням врожаю, при приміненні дальших засобів.

Щоб можна було мати половину поля з добрими попередниками при застосуванні в значній мірі половини давки стаєнного гною, збільшуємо управову площу під метеликоцвітними рослинами на зерно, як харчові запаси для населення і як корм для тварин та на насіння. Ці рослини дають не тільки високоцінний білковинний продукт, що заступає частинно м'ясо і м'ясну мучку, але рівночасно збагачують поле в азот, а тим самим є добрим попередником для наступних рослин чи то збіжжевих чи просапних чи олійно-волоконних. В пересічі змагатимемо засіяти метеликоцвітні рослини на зорно (горох, біб, бобик, вика, квасоля, сочевиця, тощо) до 8% орної землі.

Добрим попередником є метеликоцвітні пашні рослини. Однак вони досі займали забагато місця, доходили і до 18%. Супроти того, що впроваджуємо збільшення управи бобових на зерно, зменшуємо в пересічі управу пашних рослин пересічно до 8% орного поля. Серед них вибираємо найбільше видайні рослини і де тільки можна сіємо люцерну, еспарцету; на пісках — солодкий люпин, пелюшку, сераделю. Ці рослини, скошені впору на пашу, заступають до певної міри чорний пар і дають дуже добре поле під інші високовартісні рослини. Брак паші треба покривати управою післяплодів в першу чергу зимовими післяплодами та підсівами на весні. В такий спосіб будемо мати 16% орної землі після метеликоцвітних рослин.

Зі згляду на брак робітників в управі просапних збільшуємо площу під картоплями до 15% орної землі, задержуючи дотеперішню площу під цукровими буряками. Площу під пашними буряками треба збільшити відповідно до потреб, соковитих паш. В міру спромоги збільшуємо дальше управу кукурудзи так, щоб просапні доходили до 20 і більше % орного поля.

Прохарчування населення вимагає крім просапних ще і хлібових культур та продукції товщу. З причини зменшення поголів'я тварин, мусимо тваринні товщі заступити олієм. За всяку ціну стараємось збільшити управу під олійними та волоконними рослинами до 3-х % орної землі. Щоб мати на це відповідно приготовану землю, допускається 3% поля під паром, але правдивим, впору виправленим і готовим під ріпак. Щоб це поле не дармувало, можна на ньому засіяти під зиму зимові післяплоди. Однак часто сіємо зимовий ріпак на полі справленому по першому вчасному покосі конюшини в другому році.

Щоб мати якнайбільше олійних рослин, вказаним є насівати, але вміло, тобто не загусто — мак по буряках і моркві. Звернім також більше уваги на соняшник, який і гарний і дуже рясний, а при цьому дає першоякісний олій.

З браку овочів і до певної міри молока, треба населенню дати більше городини, тому мусимо з такою городиною, як капуста, морква, помідори і т. п. вийти в поле. Є ще інші рослини, як промислові, лікарські і т. п., які разом з городиною повинні заняти до 3% орного поля.

В такому порядку лишиться нам під управу збіжжя 55—60% орної землі. І тут знова вибираємо цінніше і певніше збіжжя — **озимину.** Коли озимина не допише, то все є ще час чимсь її поправити. І тут, як господарська конечність, місце на гречку чи просо. Озимини повинні ми сіяти приблизно 40%, а ярини 15—20% орного поля. Вже раз писав я, що пшеницю сіємо тільки на дуже доброму полі, де маємо певність, що вдасться. На всіх інших ґрунтах сіємо жито.

В той спосіб зможемо і відповідно погноїти поле, і управляти наші рослини на доброму полі і відповідному місці в сівозміні.

Однак, щоб мати більші врожаї, не можна поминути і добору насіння. Щоб з року на рік поправляти насіння, конечним є щороку міняти насіння ¼ частину засіву даної рослини. Якщо не буде більших перепон, то в 1944. році будемо сіяти всю яру пшеницю тільки закваліфікованим насінням, овес пів поля закваліфікованим насінням, інші збіжжя ¼ поля щороку пляновано посіву тільки закваліфікованим вимінним насінням, то вкоротці перейдемо взагалі до того, що будемо сіяти тільки високоякісне насіння. То відноситься також і до картопель.

Отже при ужитті раціональної управи і гноєння поля, при впровадженні найвідповіднішого сівозміну, тобто багато просапних і метеликоцвітних та при ужитті високовартісного насіння, мусимо піднести врожаї.

Тож докладно прочитайте оці стрічки, передумайте свій дотеперішній плян та ще заки скінчиться зима, поробіть впору всі потрібні заходи, щоб заховати і родючість землі й осягнути більший врожай.

Інж. Іван Лапчук.

В єдності сила народу — це закон життя кожної нації. Виявім тепер у тяжкі воєнні часи зрозуміння єдности. Поможім один другому по братерськи в господарстві, порадьмо в потребі.

Аґроном, як господар і керівник передового господарства

Власне господарство аґронома або прикладове господарство, що є під його керівництвом, має бути практичною школою для місцевої громади та дооколишніх громад. В таких господарствах теоретичне, аґрономічне знання має бути підтверджене господарською практикою. Реорганізація господарства і нововведення в господарстві, мають бути докладно продумані і теоретично обосновані, а щойно тоді старатись практично їх застосувати в господарстві, змагаючи осягнути якнайбільший економічний вислід. Всякі недотягнення або заломання від'ємно відіб'ються на дальшій праці аґронома.

Тому аґроном, приступаючи до керівництва прикладового господарства, мусить передусім вибрати і докладно окреслити тип або напрямок господарства. До цього необхідно проаналізувати місцеві ґрунтові і кліматичні, й узагалі всякі економічні і торговельні умови. Щойно після докладного розслідження аґроном зупиняється на певному напрямі господарства і цього напряму дотримується, не ухиляючись вбік.

Розрізняємо такі основні типи господарювання: збіжжевий, годівельний, або комбіновані, тобто збіжжево-годівельний, годівельно-збіжжевий, а при великих містах тип городовий або комбінований, годівельно-городовий і навпаки.

У воєнний час аґроном повинен ще кермуватись тим, що наказує хвиля часу. Для прохарчування армії і населення вимагається передусім збіжжя, метеликоцвітних і просапних культур, а для воєнних цілей олійних і волоконних культур.

Вибравши напрямок господарства, аґроном виробляє для нього плян праці. Тут аґроном повинен кермуватись основними гаслами сучасної хвилі: „боротьба за врожай". Гасло це ставить такі умови:

1. Задержання родючости ґрунту.
2. Збільшення управи просапних культур.
3. Впровадження управи післяплодів.
4. Раціональна управа сіножатей і пасовиськ.
5. Годівля високовартісних тварин.
6. Використання всіх неужитків, а передусім облогів.
7. Механізація і раціоналізація праці.

Про акцію „боротьба за врожай" багато пишеться в пресі, брошурах, пропагується в окремих плякатах, говориться на нарадах, курсах та в радіо, висвітлюються спеціяльні господарські фільми, уладжується господарські вистави, але все те не має такого впливу на спопуляризування нових досягнень, як живий практичний приклад. Отже тут має аґроном, як керівник господарства, застосувати своє теоретичне знання, підтверджуючи його практичними осягами.

Які ж завдання повинен поставити собі аґроном?

На подвір'яне господарство він має звернути особливу увагу, бо подвір'я — це дзеркало господаря.

Головною підставою кожного поступового господарства є раціонально перехований гній-обірник і гноївка. У воєнний час, коли тяжко за цемент, аґроном мусить для прикладу інших господарств обов'язково побудувати зразкову глинобиту гноярню і збірник на гноївку.

Гній у гноярні призмувати, втолочувати і відповідно переховувати, а вивозячи на поле, також призмувати. Крім того обов'язково заложити компостову купу.

У стайні повинно бути відповідне світло, вентиляція, часте білення стайні, чисті жолоби, непропускальна для сечі долівка, добрі рівчаки, якими сеч стікала б до збірника. Далі суха підстілка і часте чищення тварин. Це саме відноситься до свинарників і курників. Для молодих тварин улаштувати спеціяльні вибіги.

Усі сільсько-господарські машини і знаряддя переховувати у спеціяльних приміщеннях, вичистивши з болота, намазавши товщем, щоб залізо краще переховувалося і не ржавіло.

Нарешті чистота і порядок всюди, в цілому господарстві, тобто на подвір'ї, в хаті, у шпихлірах та в стодолі.

Час-від-часу аґроном повинен скликати на своє господарство господарів із дооколишніх громад на наради, показуючи їм усі набуті теоретично а підтверджені практично праці й осяги. Крім цього ворота цього господарства мають бути відчинені для кожного зацікавленого господаря, а аґроном при цій нагоді уділює йому відповідних порад.

При організації польового господарства нихідною точкою є забезпечення себе в відповідну кількість природних погноїв. Це тісно в'яжеться з відповідною кількістю тварин в господарстві. Підчислено, що на 1,5—2 га орної землі необхідно мати 1 штуку великої рогатої худоби. Від достаточної кількости гною в господарстві залежатиме відповідний сівозмін. Сучасного сівозміну вимагає хвиля воєнного часу, одначе треба пам'ятати про те, щоб не зменшувати родючости ґрунту. Аґроном у тих загальних напрямних повинен придержуватись вимог уряду. Ті вимоги такі:

1. Збільшити управу просапних культур до 30% орної землі.
2. Управа добрих попередників для збіжжя (просапні, метеликоцвітні, ріпак), повинні займати 50% орної землі.
3. Коли відповідають ґрунтові умовини, впровадити управу люцерни.
4. Не сіяти підряд більше, як 2 роки по собі збіжжя — конюшину всівати в озимину.
5. Спеціяльно звернути увагу на боротьбу з бур'янами.
6. Продукувати насіння на власні потреби.

Щоб з'ясувати вплив штучних погноїв під поодинокі культури, а також справу врожайности сортів окремих культур, аґроном обов'язково повинен заложити в присутності господарів демонстраційні полеві досліди. Під час вегетації улаштувати час-до-часу для них екскурсії. Після збору врожаю, незалежно від того, які будуть ті досліди — позитивні чи негативні, подати на спеціяльній нараді висновки цих дослідів.

Годівля великої рогатої худоби, свиней, дробу та тяглової сили є тісно зв'язана з організацією полевого господарства.

Тут видвигається питання — забезпечення тварин пашею на цілий рік шляхом укладання прелімінарів паші.

Щоб забезпечити пашею худобу, необхідно треба аґрономові звернути увагу на управу післяплодів і міжплодів, а спеціяльно на раціональне господарювання на сіножатях і пасовиськах. Дуже важною справою є забезпечення ранньою весною молочну худобу соковитою пашею. Цією соковитою пашею буде сильос (квашанка). Тому аґроном повинен восени скликати господарів і разом з ними практично заложити в господарстві сильос.

В господарстві тримати молочні корови лише рентовні, а це покаже нам контроля молочности, тому то і вся молочна худоба має бути обов'язково під контролею молочности. Такий зібраний конкретний матеріял повинен аґроном використовувати на нарадах й курсах, підтверджуючи в той спосіб свої теоретичні міркування практичними даними.

Для остаточних цілорічних вислідів в господарстві, що є під керівництвом аґронома, мусить провадитись сільсько-господарська рахунковість. Господарська рахунковість являтиметься для господарів найбільш переконуючим чинником. Якщо господарство буде правильно зорганізоване й усі роботи будуть виконуватись своєчасно, то все у тому господарстві матимемо добрий вислід. Для аґронома буде це покажчиком його організаційного хисту, а також теоретичного і практичного знання.

Інж. П. Дубрівний.

З життя краю

Плянова праця над піднесенням сільського господарства

(З нагоди наради аґрономів Галицької области)

Наш хлібороб у цьому переломовому часі не відстає — він іде з духом часу. Розуміючи своє становище живителя народу, старається якнайбільше продукувати в господарстві. Та праця над піднесенням сільського господарства, а навіть над удержанням її на дотеперішньому рівні — нелегка. Деякі браки, чито в робочій силі, чи в господарських засобах, як знаряддя, погної, добірне насіння і т. д. треба надолужити краще зорганізованою і краще переведеною працею. Для тієї мети вироблено конкретний плян боротьби за збільшення урожаю. Для обговорення та для остаточного узгіднення того пляну скликано в днях 20—21 грудня 1943 р. з'їзд всього керівного аґрономічного складу области Галичина. Приявні були працівники Дистр. Аґр. Бюра та керівники поодиноких господарських ділянок при округах, як окружні аґрономи, референти: садівництва і городництва, сіножатей і пасовиськ, інспектори тваринництва та голови і директори Окружних Філій Т-ва „Сільський Господар". Referували керівники поодиноких господарських ділянок Уряду Прохарчування і Сільського Господарства, а саме про: управу ріллі, садівництво і городництво, сіножаті і пасовиська, тваринництво та представник ліґеншафту. Нарадами аґрономів проводив у першому дні керівник Дистр. Аґр. Бюра Лянґнер. Він також подав дуже цінні, а при тому практичні головні напрямні аґрономічної праці в найближчому часі.

Хлібороб, — сказав п. Лянґнер — повинен якнайбільше зі себе дати в праці за підвищення врожаю і так створити передумови для перемоги. В цій такій важливій роботі повинні в усіх господарських ділянках хліборобові допомагати аґрономи. Аґроонми, говорячи на військовий спосіб, мають поодиноко машерувати, але разом ударяти. Піднести господарську продукцію відразу, немов чародійною палкою, не дасться, але все ж треба в цьому напрямі почати деяку працю, повести серед селян пропагандивно-освідомну роботу. Подбати передусім, щоб селяни якнайбільше продуктивно працювали та максимально використали з господарського боку тваринництво і решту наявних господарських засобів.

Доїжджаючи до порозкидуваних і далеко від господарства віддалених поодиноких кусочків піль, витрачають селяни марно около 30% часу. Також межі на таких роздріблених полях приносять сільському господарству неменше страт. Треба отже започаткувати серед селян добровільну комасацію, хоч в одному, а навіть у двох-трьох селах кожної округи. Тоді також дотичні ліґеншафти розділять між селян всю свою землю, як це зрештою вже сталося в селі Конюхові, Стрийської округи.

Управну землю збільшити хоч на 10—12%. Поодиноких культур сіяти в такому відношенні: збіжжя так, як досі, тобто 55—60% ріллі; з цього ярого збіжжя около 15—20% зі загальної площі під збіжжям, сіяти найбільше кормового, як овес, ячмінь. Площу озимини, головно жита, треба збільшити разом з пшеницею найменше до 40%, бо озимина дає все кращі і певніші врожаї. Просапних сіяти 15%, в тому кукурудзи більше, як дотепер. Просапні в малоземельних господарствах, де більше робочих рук, мають добрі вигляди. Цукровий буряк сіяти більше серед селян, не лиш з огляду на достатність там робочої сили. але і тому, бо

листя, напр., з одного гектара цукрових буряків дає приблизно стільки кормової вартости, як 1 га конюшини. Під метеликоцвітні залишати 8% землі. Спеціяльно на люцерну звернути більшу увагу, бо вона, головно тоді, як молода, ще перед цвітом, заступить увесь об'ємистий і також силовий корм для свиней чи молочних корів, а вчасти і для дробу. Вправді бракує нам насіння люцерни. В цьому напрямі треба аґрономам почати пропагувати, щоб селяни продукували насіння самі. Під кормові залишити около 8% ріллі, і то не тільки на кормові буряки, але також на кормові мішанки, сою, кінський бобик, горох, чи пелюшку. 3% ріллі залишити під олійні, 3% під городовину та около 3% на пар. Селянам потрібно більше товщу та волокна. Цього необхідно також для воєнного промислу.

Більше уваги треба звернути на спосіб управи землі. Посів, напр., при допомозі плуга, борони та мішка зі збіжжям — це все мало. Треба модерно управляти землю, орати у свій час та на потрібну глибину, пристосовувати культиватор. Сіяти вичищеним та добірним насінням, де лише дасться — сівалкою.

Дуже важним є плодозмін. При міжплодах, без огляду на те, чи літні вони, чи зимові, старатися подвійно використати землю — збирати два врожаї. На те то сіяти озиму вику зі житом, літні мішанки, а після них ще картоплю, чи навіть буряки. Сераделю, напр., сіяти після жита.

Гною мало, тому самому треба його творити. Подбати передусім про яму на гній і гноївку. Подбати рівнож про бочки, щоб було чим гноївку на поле вивезти, як це зробила вже Станиславівська округа. В цьому році домоглися ми того, що селяни вже почали складати гній у призми. В наступному році треба діпняти того, щоб у свій час, найкраще ще перед зимою, гній приорювали. Треба закладати якнайбільше компостових куп.

Сіножаті і пасовиська загосподарювати, відводнюючи їх, боронуючи та удобрюючи.

В годівлі тварин треба поліпшити їх якість та побільшити кількість. Дуже важним при цьому — це добрі розплідники. Це щонайменше 50% раціональної годівлі. Не виходити перед селянами з нормами Кельнера, мовляв, стільки то треба на прожиток підставової паші та стільки знову на продукцію, напр., одної літри молока. Вказати хліборобові практично, що такої а такої паші стільки то йому потрібно, а він її не має, отже її повинен у себе продукувати.

До всіх цих праць, які у висліді мають піднести врожай, треба людей і їх маємо в аґрономах і Т-ві „Сільський Господар". Аґрономам потрібно більше ініціятиви, знання, активности. Аґроном має збудити у хлібороба довір'я до своєї особи. Він має піти до хлібороба, сказати йому, що робить зле та як рівночасно мусить робити, щоб було краще. Користь з аґронома не в тих зарядженнях, що він дасть їх селянинові, але в тій роботі, яку селянин під впливом аґронома на своєму господарстві виконає. Тут великою допомогою будуть різного роду с.-г. курси, перегляди господарств і т. д. Давати селянам лише ті доручення, що дадуться, напр., на прикладових господарствах здійснити. Своєю відповідальною працею при кермі з прикладовими господарствами має аґроном показати, що він може і знає.

Про завдання „Сільського Господаря" в боротьбі за збільшення врожаю говорив д-р Є. Храпливий. — Рішаючим чинником у продукції є все ж добра воля хлібороба. Її треба узгіднити з державними зарядженнями — сказав д-р Храпливий. — Чинником, що має переводити в життя всі доручення, є кружки „Сільського Господаря". Працювати будемо в першу чергу з людьми доброї волі, з поступовими господарями, які зорганізовані в Товаристві „Сільський Господар", бо лише тоді наша праця буде найбільш продуктивна, а при тому і корисна. От і тому голови Кружків „С. Г." та сільські аґрономи повинні бути одними і тими самими людьми. Перевезти боротьбу за врожай не з маленькою частиною, а зі загалом населення, от і тому треба масового членства в Т-ві „Сільський Господар".

В дискусії аґрономи висловили думку, щоб доцільно вести між селянами пропаганду, треба добирати між іншим практичні фільмові картини. Уточнювати статистичні посівні площі та тим уможливити легше вив'язатися селянам з контингентових обов'язків. Про всі господарські доручення аґрономи повинні все бути поінформовані. В ліґеншафтах набувати розплодовий тваринний матеріял.

Нараду в першому дні закінчив д-р Гарайс, керівник Уряду Прохарчування і Сільського Господарства, висказавши аґрономам признання за їх дотеперішню, корисну працю, яка об'явилася між іншим у доброму загосподаренні ріллі та майже в понад 90-відсотковій здачі селянами контингенту. Працювати треба ще краще, бо цим причинюємося до кращого прокормлення загалу, та також до піднесення свого добробуту. Прикладовим господарям та головам Кружків „С. Г." треба в себе на господарстві показати, як саме краще треба господарити. Аґрономи обов'язані допомогти ці господарства піднести на відповідну висоту. Яке значення має для аґронома практичне господарське знання, бачимо з цього, що в Німеччині приймають до аґрономічних шкіл тільки тих, які викажуться найменше дворічною господарською практикою і то не у свому, а в чужому господарстві. Зі самими чоловіками у піднесенні господарської культури небагато зробиться, бо вони упереджені до аґрономів, кажуть, що аґрономи лише... з книжки знають. Треба тому притягати до роботи також жінок. Жінки більше амбітні і слухняні.

Треба також фахово вишколювати молодь. Вона ж — майбутнє народу. Як тепер навчиться замолоду, так і житиме на старші роки. Старші мають заопікуватися молоддю, піддавати їй провідну думку та надавати напрямок праці. Молодь, залишена сама собі, часто нерозважно поступає та цим приносить шкоду собі та загалові.

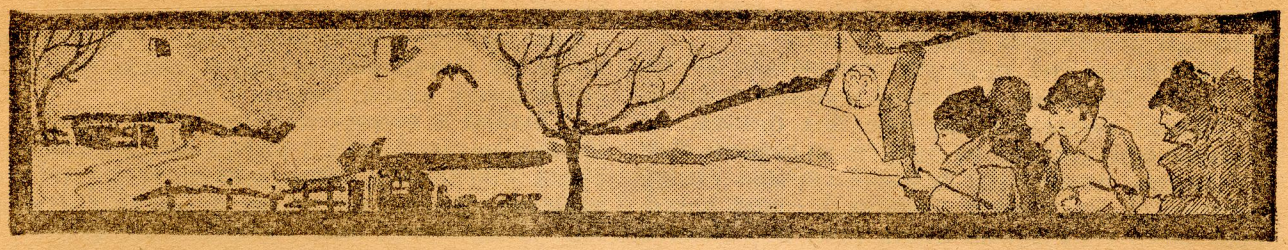

З Різдвом Христовим на коляду потребуючим

Це прастара наша традиція, що на Різдво ходимо з колядою. Звичайно, колядники збирають на різні добродійні цілі. В цьому році підемо з колядою під гаслом: „Коляда — потребуючим". Колядуватимемо на цю ціль в часі свят. Збірка „коляди" триватиме впродовж місяців січня і лютого. В цьому часі всякі інші збірки будуть припинені і недозволені. Збірщики „коляди" розпродуватимуть цеголки по 1, 2, 5, 10 і 20 зл., що їх видав Український Центральний Комітет. Збиратимуть по домах, на прилюдних місцях, а також по церквах (при обході з тацою) і т. д.

Українське селянство повинно зрозуміти велику вагу та значення цьогорічної збірки на коляду потребуючим. У цьому році має наша провідна установа (УЦК) збільшені видатки. Крім постійних видатків, прийшли цього року нові, на жертви війни — на наших братів і сестер, що опинилися без даху над головою. Тому мусимо подвоїти, а то й потроїти нашу жертвенність. Як у минулих роках, так і в цьому році не сміє знайтися ніодин господар, що відмовився б зложити свою лепту на цю благородну ціль. Мусить зрозуміти, що кожний нарід сам коваль своєї долі і може помогти собі тільки сам. Добре знаємо теж, що в передвоєнних часах тільки невсипущим трудом та великою жертвенністю ми розбудували своє господарське, економічне та культурно-освітне життя. Цю працьовитість і жертвенність ми підтвердимо і тепер — у часі збірки „коляди".

Місцеві сільські установи, як Кружки Товариства „Сільський Господар", читальні УОТ та наша кооперація, повинні улаштувати змагання, хто з членів цих організацій збере більше на коляду потребуючим. Також окремі села повинні запровадити змагання в цьому напрямку. Після переведеної збірки виявиться, котра частина краю найбільше свідома та найбільш здисциплінована. Так, як це бачимо сьогодні після виказу вплачування національної вкладки. Крім збірок офіціяльних, повинен кожний свідомий українець і кожна свідома українка використовувати в місяцях січні—лютому всяку нагоду для збірок „коляди". Добре було б улаштувати виставку чи дати концерт, а дохід призначити на „коляду потребуючим".

Українські господарі! Вже нераз ми зверталися до Вас на сторінках Вашого хліборобського часопису зі закликом жертвувати на різні народні цілі. Так і цим разом звертаємося до Вас зі закликом складати щедрі пожертви на „коляду потребуючим". І ми віримо, що ця збірка принесе багате жниво. Мусимо зібрати багато вищу суму, як у минулому році, бо куди більше наших братів і сестер жде цього року нашої допомоги. Хай місяці січень та лютий пройдуть у живій збірковій акції та хай принесуть капітал, якого необхідно для несення допомоги усім, що її потребують, і що її повинні дістати передусім — від нас.

Різдвяні народні звичаї на Полтавщині

Здається, крім українців, ніякий інший нарід не має так багато і так прегарних звичаїв протягом цілого року, а особливо підчас Різдвяних Свят.

Народні звичаї і на наших землях не скрізь однакові. Кожний край, кожна земля у народних звичаях має свої особливості.

Ось які нпр. народні звичаї Різдвяних Свят на селах Полтавщини.

Ще за тиждень до самих Свят якийсь особливий настрій, настрій вичікування чогось величавого, чогось особливого. Вечорами не чути співу дівчат на селі, не чути веселого та дзвінкого сміху парубків, не сходяться господарі цілого кутка до одного зі сусідів на спільне курення тютюну та балачки; навіть сусідки одна одну не відвідують, щоб переказати новини, (що почула на селі) та може і дещо нового взнати від сусідки. Все вичікує. Все готується.

І ось уже і день 6 січня (24 грудня) — Свят-Вечір. Зранку господар закінчує прибирати подвір'я, (щоб надати йому святкового вигляду), господиня, що вже закінчила приготовлення до свят — усього „наварила і напекла", ще раз востаннє підмазує (малює) комин коло печі (бо основне малювання і підмазування відбулося вже днів 3—4 перед святами).

Десь зараз по полудні мужчини з цілого кутка збираються до одного з господарів, що був в „салдатах" та вміє підстригти та добре по-святковому поголити.

Перед вечером господар порається на подвір'ї, коло худоби, а господиня-мати покупала (помила) дітей, одягла в сніжно-білі чисті сорочки з конопляного полотна власного виробу.

Починає смеркати. На небі появляється вечірня зірка... Це та зірка, що мудрців і пастушків привела до печері, де в яслах на сіні лежало

народжене Дитятко.... Це та зірка, що своїм появленням розпочинає Різдвяні Свята.

При появі тієї зірки усі збираються до хати. Перед образами (іконами) блимає лямпадка. Батько (коли родина вже без батька, то старший син) вміщує на покутті за столом сіно й у це сіно встановлює великий горщик узвару (компот зі сухих груш і вишень), щоб вистачило через усі Різдвяні Свята (аж до Нового Року включно), та невеличкий горщик куті. Обидва горшки накриваються книшами (спеціяльно випечені калачі). Всі моляться. По молитві сідають за стіл. На Полтавщині не прийнято, щоб подавати 12 страв, як у Галичині. Страви приблизно такі: пісний (замащений оліем) борщ, смажена риба, печені пироги, вареники пісні (з картоплею), узвар.

Не встигли закінчити вечері, як тут уже і вечірники (колядники) до хати.

— Добрий вечір добрим людям і господарям цієї хати....

— Доброго здоров'я. Дякуємо. Просимо сідати — відповідає господар.

Вечірників треба посадити за стіл, почастувати вином та закускою. За поздоровлення треба відплатити грішми, і гостинцем (солодощі, горіхи, яблука).

Після Свят-вечері посилають батьки своїх дітей до найближчих свояків з т. зв. „вечерою".

Вечеря — це дарунки, які діти і підлітки носять від своїх батьків до діда і баби з батькової і материної сторін, старшого дядька (стрийка і вуйка) і хрестних батька і матері.

Вечеря — це зав'язаний в білу хустину на тарілці, що застелена вишитою серветою книш і два печені пироги.

Вечеря — це святочна пошана і поздоровлення старших із кревних і свояків.

В сам день Різдва.

Батько, старші сини і доньки йдуть раненько до церкви на утреню.

Мати залишається вдома варить їжу на цілий день. Упоравшись в хаті і на подвір'ї і господиня поспішає на Службу Божу. В хаті залишається лише один підліток. Десь о 12 годині, повернувшись із церкви — їдять традиційний різдвяний обід. Не встигли закінчити обід, як уже під вікном голос дітвори: „Благословіть колядувати" „Колядуйте" — голос з хати. І колядують різних колядок. А скільки то їх є, яка багата народна творчість. Дівчатка і хлопчики колядують окремо. Десь трохи пізніше, уже ідуть колядувати зі зіркою.

Ці колядники колядують у хаті. „Дохід" за колядування їм треба дати більший. Вечером, ходять колядувати окремо дівчата, а окремо парубки. Цих колядників треба частувати вже горілкою, вином, давати вищий „дохід" гроші, шматок сала, книш, пирогів (печених) і кільце ковбаси.

Десь по 9—10-й годині вечером сходяться парубки і дівки до умовленої хати (переважно до вдовиці) зносять свою коляду, і назбираним добром гостяться.

На другий день Різдва по обіді знов збираються дівки і парубки до хати, де залишили свою коляду. Тут вони вже будуть „справляти" і „Різдвяні вечерниці". Дівчата повинні „накрити стіл" (приготувати закуску), а музики — це справа парубків. Самі вечерниці — це народний театр, де виводиться прегарні співи, танки, переповідання казок, дотепи і т. ін.

Майже в кожній хаті приняття гостей. За традицією до батька і матері або до старшого брата збираються, сини, доньки, зяті (швагри), невістки, брати і сестри на різдвяне гостювання. „І житечко і овес і зібрався рід увесь" — приспівує хтось з гостей. При тому один другому складає різного рода побажання і чого то тільки один одному не бажає: — „І щоб зародило повні закрами пшениці і жита", „І, щоб сад вродив", „І, щоб худоба з двору не виводилася", „І щоб Бог послав до вашої хати гарну і багату невістку (де дорослий син) або гарного і чесного зятя". І коли вже роз'їздяться додому, то як господиня не припрошує інших жінок із гостей: „та візьміть цих кілька пирогів (печених) дітям", „Та прошу ще кільце ковбаси". А кожна з цих господинь вдома вдоволь має.

Третій день Різдва.

Дівчата і парубки закінчують „Різдвяні вечерниці". Пополудні уже всі поспішають до школи. Там влаштовують ялинку для школярів. Дітвора танцює навколо ялинки. Так бавляться аж до вечера. Вечером роздають дарунки дітям... і свята закінчилися.

Вечерами аж до Нового Року в хатах святочний настрій залишається. Батько і мати вечорами співають коляди. Малі діти уже в кількадесятий раз перелічують гроші, що дістали за „вечерю" колядку, переглядають дарунки від старших кревних.

Так святкував Різдвяні Свята наш нарід Полтавщини . Такі звичаї беруть свій початок десь в далекій і сивій давнині. Ці рідні і так близькі звичаї почали силою „віднімати" від нашого народу від 1922 року — року колективізації і масового пограбування селян, а 1933 рік остаточно припинив їх.

Але вони залишилися у наших людей. Те, що сотками років передавалось з покоління в покоління не можна вирішити за кільканадцять років. Нарід жде на цю Просвітлу Годину для себе і тоді знову всі народні звичаї будуть відновлені.

Проф. д-р Іван Чинченко.

ХЛІБОРОБСЬКИЙ ВИШКІЛ МОЛОДІ

Внутрішня будова стебла

Анатомічна будова стебла далеко складніша, як будова листка. Внутрішня будова у різних груп рослин дуже складна і різноманітна. Так, як стебло в житті рослини виконує подвійну ролю — провідну і механічну, то в стеблі найбільше утворюються ці два види тканин — проводячі та механічні. Поглощений корінням ґрунтовий розчин іде стеблом до листків. Цей рух розчину в рослині називається рухом вгору. З другого боку, в листках рослин витворюються органічні речовини, без яких немислиме життя на землі. Ці (органічні) речовини передаються до всіх органів рослинного організму; такий рух зветься рухом вниз (з листків вниз до коріння). Ці два рухи в стеблі проходять по різних тканинах. Вода і розчинені в ній попільні речовини рухаються по тканині, що зветься древесиною, або ксилемою, а органічні речовини рухаються лубом або флосмою. Зовні в усіх рослин стебло має захисну тканину, що зветься епідерміс.

БУДОВА СТЕБЛА ОДНОПРОЗЯБЦЕВИХ РОСЛИН

Стебла однопрозябцевих рослин (жито, овес, пшениця, просо й ін.) своєю внутрішньою будовою значно відрізняються від будови двопрозябцевих рослин (квасолі, гречки, вики й ін.). Коли розглядати під мікроскопом поперек розрізану соломину жита, то помітимо, що стебло складається з таких тканин:

1. Епідерміс — це захисна тканина, що захищає тіло стебла від різних пошкоджень. Над епідермісом, так як і в листку, є кутікуля (тонесенька плівочка), що посилює захист стебла навіть від проникнення мікроорганізмів (дрібнотворів). В епідермісі є малесенькі отвори, що звуться продихами.

2. Далі йде механічна тканина, що в основному з неї збудоване все тіло стебла. Верхня верства механічної тканини зелена на колір, бо клітини мають хльорофілові зернята, що і надають рослинам зеленого кольору.

3. В середині стебла жита й інших зернових культур — порожнеча. В механічній тканині є такі проводячі пучки, що по них рухаються харчові речовини від кореня до листків і від листків до кореня та в інші частини рослини. Ті пучки (трубочки), по яких рухаються органічні речовини, розміщені ближче до епідермісу, а ті рурки, по яких рухаються вода і неорганічні речовини — більш до середини стебла.

В таких рослин, як кукурудза, сорго, цукрова тростина всередині нема порожнечі, а ця порожнеча виповнена м'якушем.

ВНУТРІШНЯ БУДОВА ДВОПРОЗЯБЦЕВИХ РОСЛИН

Стебла двопрозябцевих рослин спочатку, як тільки проростуть, то мають простішу будову, а далі зі своїм розвитком значно змінюють свою будову. Спочатку будова молоденької двопрозябцевої рослини майже не різниться своєю внутрішньою будовою від будови однопрозябцевих рослин. І крім того стебла трав'янистих рослин різняться від внутрішньої будови стебел деревистих рослин.

Стебло трав'янистої рослини має таку внутрішню будову:

Як тільки рослина проросте, то зверху стебла відразу утворюється і буває продовж усього життя покрівна тканина, що зветься епідермісом. На епідермісі також є кутікуля. На епідермісі ще є волосинки, а у деяких рослин і пипочки. Під епідермісом міститься основна тканина, але вона не є суцільною, а поділяється на три окремі частини: первинну кору, стрижень та первинні стрижневі промені. Первинною корою звемо ту частину основної тканини, що лежить зовні від кільця судинно-волокнистих в'язанок. Стрижнем звемо ту частину основної тканини, що лежить у середині кільця судинно-волокнистих в'язанок. Первинними стрижневими променями зветься та частина, що розміщена між судинно-волокнистими в'язанками і зв'язує стрижінь з корою. Первинна кора складена завжди з паренхими і колянхими. Колянхима — це жива тканина; виконує лише механічну ролю. Тому, що колянхима має зелений колір, якого їй надають хлорофілові зернята, може ще й асимілювати вуглець. Паренхима стебла та інших частин стебла має звичайну форму пухкої тканини, що складається з живих тонких клітин.

Судинно-волокнисті в'язанки утворюють тканину, що зветься камбієм. Камбій утворює інші тканини стебла.

У багатьох двопрозябцевих рослин середина стебла порожня, напр., у гарбуза.

БУДОВА СТОВБУРА (СТЕБЛА) ДЕРЕВ

Стебло дерев (стовбур) дуже відрізняється своєю внутрішньою будовою від внутрішньої будови стебла. Сама верхня частина стебла зізовні має покрівну тканину — епідерміс, що виконує захисну ролю і буває на молодих гілках (дво- і п'ятирічних гілках), а далі цілком відпадає й замінюється на вторинну покрівну тканину перидерму, що складається з трьох верств: зовнішнього корка, середнього коркового камбію і внутрішнього феладерму. Далі йде первинна кора, що складається з коленхи-

ми і п'ренхими. Далі розміщена вторинна кора, під корою спостерігаємо камбій, що розміщений суцільним кільцем між ксилемою і флоємою. Під камбієм є вторинна деревина. Під вторинною деревиною спостерігаємо вузьку смугу первинної деревини. Нарешті, в середині стебла ми бачимо стрижінь

Отже, як бачимо, внутрішня будова деревистих рослин значно складніша від внутрішньої будови трав'янистих рослин.

Про значення кожної тканини в житті рослини подамо другим разом.

Проф. д-р Іван Чинченко.

З ЖИТТЯ ТА ПРАЦІ НАШОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Про працю Дистриктового Аграрного Бюра

На підставі розпорядку уряду з дня 3 липня 1943 року замінено Хліборобські Палати в Дистриктові Аграрні Бюра. Дистриктові Аграрні Бюра є підпорядковані в праці Відділові Прохарчування і Хліборобства, який їм повірив спеціяльне завдання.

Дистриктове Аграрне Бюро є продовженою рукою Підвідділу II. Продукція і має йому помагати у виконуванні всіх напрямних боротьби за сільсько-господарську продукцію у всіх ділянках сільського господарства, так в округах як і в терені. Керівництво Дистриктового Аграрного Бюра лежить в руках керівника II. Підвідділу — Продукція. Його заступає назначений ним директор Дистриктового Аграрного Бюра. Щоб краще розложити різноманітну працю Дистриктового Аграрного Бюра, поділено його на поодинокі відділи. Кожним відділом кермує керівник відділу, який рівночасно є референтом відповідної ділянки. у Дистриктовому Аграрному Бюрі. Він одначе підлягає відповідному німецькому референтові II. Підвідділу.

У Дистриктовому Аграрному Бюрі є тепер чотири фахові Відділи, а саме:

1. Організація і ведення господарства.
2. Управа ріллі й рослин,
3. Городництво і садівництво.
4. Тваринництво.

Відділ Внутрішня Адміністрація опрацьовує всі справи, зв'язані з адміністрацією, персональні і фінансові справи, при чому він підлягає розпорядкові І-го Підвідділу у Відділі Прохарчування і Хліборобства в дистрикті. Відділ Організації і ведення господарств є поділений на поодинокі реферати, якими кермують відповідні референти. З них найважніші: Загальна організація господарств, сільськогосподарська рахунковість, сільськогосподарська статистика і провірка цін, організація сільських господарств, дорадництво в будівництві і сільськогосподарське машинознавство, жіноче господарство. Цей відділ є дуже важний, бо він приготовляє напрямні для боротьби за продукцію і провірює їх в цілому дистрикті, опираючись на звідомленнях з краю. Цей Відділ опікується кожним селянським господарством, яке звернеться за поміччю до Дистриктового Аграрного Бюра в справах організації і ведення господарств. Щоб нашим селянам якнайскорше показати поступи в сільському господарстві, влаштував цей Відділ в кожній окрузі зразкові господарства, в яких запроваджує нові методи господарювання. Ці господарства можуть тим корисно впливати на інші селянські господарства. Побіч зразкових господарств, вирізнено інші добрі господарства і найкращі з них піднесено до „передових господарств", які також мають показати селянам нові методи господарювання. В той спосіб дбає Відділ організації і ведення господарств, щоб розпорядки влади відносно збільшення продукції були переведені в практиці вниз аж до кожного селянського господарства.

Відділ Управи Ріллі і Рослин опрацьовує всі ділянки, які є зв'язані з управою ріллі і рослин. Він дбає передусім про те, щоб вчас були пороблені засіви. Попри те, опрацьовує цей відділ всі справи насінництва, передусім переводить узнання засівів, що має велике значення для продукції доброго насіння. Також узнавання насіння картопель має велике значення, бо шкоди спричинені картопляним раком є все більші і більші. Інший реферат цього відділу опрацьовує справу зелених вжитків, а саме: поправу сіножатей і пасовиськ, а дальше полонин, в які Галичина є така багата. Спеціяльні культури, а особливо олійні, волоконні, каучуконосні та лікувальні рослини тішаться дбайливою опікою цього відділу.

Одержання здорового насіння було б неможливе без Станції Контролі Насіння, яка працює при тому Відділі. В Станції Контролі Насіння переводиться розслід всіх родів насіння, а в тому також насіння городних рослин на їх силу кільчення і росту. Оживлена праця в Станції Контролі Насіння показує, що керівники більших маєтків та селяни Галичини вміють оцінити значення доброго посівного матеріялу.

Сільськогосподарську продукцію у великій мірі обмежують рослинні хвороби, шкідники, а також велика кількість бур'янів. Тож завданням Станції Охорони Рослин є дбати, щоб селяни і великі господарства запобігали хворобам рослин, протруюючи насіння. Рослинних шкідників стало винищується систематичною акцією, а бур'яни зникають все більше з наших піль, завдяки пляновій акції Станції Охорони Рослин.

Відділ Тваринництва опрацьовує всі справи годівлі коней, рогатої худоби, овець, свиней, бджіл, курей, кіз та кроликів, кожушкових тварин і шовкопрядки. Кожний реферат, в якому є заняті численні референти, опрацьовує всі справи, які зв'язані з відповідною галуззю тваринництва. Йде тут перш за все про практичне переведення засобів для піднесення тваринництва. Тому конечна є якнайдокладніша праця цього відділу, щоб вдержати стан тваринництва в Галичині, щоб, поминувши сповнення усіх воєнних вимог, осталася ще потрібна кількість тяглової сили, для сільського господарства, а також щоб була відповідна продукція м'яса, молока, вовни і товщу.

Вся діяльність Дистриктового Аграрного Бюра є призначена перш за все для селянства. Хлібороби також повинні помагати при переведенні боротьби за збільшення продукції. Для тієї мети є потворені при Дистриктовому Аграрному Бюрі фахові Союзи, які єднають продуцентів поодиноких галузей і дають їм всяку допомогу. В той спосіб працюють при Дистриктовому Аграрному Бюрі, ось які Союзи: Союз продуцентів насіння паш, Союз городників, Союз плекання великої рогатої худоби, Союз плекання свиней, Союз плекання овець, Союз пасічників, Союз контролі молочности, Союз рибалок та Союз годівельників дрібних тварин. Поминувши те, Дистриктове Аграрне Бюро співпрацює і є в контакті з товариством плекання коней і перегонів.

Дистриктове Аграрне Бюро є також в тісних взаєминах зі Сільськогосподарським Товариством для дистрикту Галичина „Сільський Господар", яке своїми 2.400 Кружками „Сільського Господаря", 12-ма окружними і понад 60-ма повітовими філіями помагають Дистр. Аграрному Бюрові переводити фахову роботу.

Ціла праця Дистриктового Аграрного Бюра є під опікою і керівництвом Відділу Прохарчування і Хліборобства при шефі Дистрикту і працює в рямцях розпорядків влади для добра населення дистрикту і для заспокоєння його господаських потреб.

Д-р Є. Храпливий.

Курс інструкторів ХВМ в Стрию

Одною з перепон праці Хліборобського Вишколу Молоді в Краю є брак інструкторів Х. В. М.

Тому то Краєве Господарське Товариство „Сільський Господар" у Львові в порозумінні, та при тісній співпраці з Окружним Госп. Т-вом „Сільський Господар" у Стрию зорганізувало курс для інструкторів Хліборобського Вишколу Молоді в Стрию. Курс відбувся в часі від 2. XI.—2. XII. 1943 р. На курс зголосилося 55 кандидатів, з 26 Філій „С. Г." різних повітів Галичини, в тім 43 хлопців, а 12 дівчат.

В програму курсу увійшли такі предмети: 1) організація сільського господарства, 2) організація Хліборобського Вишколу Молоді, 3) предмети загально-агрономічні. 4) фахова праця в Хліборобському Вишколі Молоді, та 5) предмети загально-освітні.

Програму цього курсу виконало 18 прелегентів з поміж фахівців Стрийської Округи та референтів Краєвого Господарського Товариства „С. Г." у Львові. Виклади відбувалися ранком від год. 8—12, а після полудня вправи під доглядом прелегента від год. 15—17.

Курс покінчило 53 учасників, з цього 17 з поступом дуже добрим, 28 з добрим, а 8 з достаточним.

Директором курсу був дир. Окружного Т-ва „Сільський Господар" в Стрию інж. Волковський, адміністратором і виховником курсу Окружний Інструктор Х. В. М. в Стрию п. Дулин, а його помічником п. Галина Фардига. Дякуючи Проводові Окружного Союзу Кооператив в Стрию, курсанти одержали догідну салю для викладів, з уживанням кухні. Уряд Прохарчування і Господарства видав курсантам харчеві приділи.

Зате трудно було піднайти приміщення для курсантів. Тому курсантів приміщено в селі Дулібах біля Стрия, а курсанток в приватнім помешканні в Стрию. Святкове закінчення курсу відбулося дня 2. XII. 1943 року.

Після промов представників роздано учасникам курсу свідоцтва. та прийнято всіх спільним обідом. В часі обіду співав хор курсантів українські народні пісні. Після обіду зроблено спільну знимку.

Микола Данилків

ПЛЕКАННЯ ТВАРИН

Годівля кіз в зимі

Зимова пожива для кіз малокоштовна. Живити їх можна виключно продуктами власного господарства. Коза їсть всякі відпадки зі саду, поля і городу. Чудово використовує грубу поживу, як солому, молоді гілки дерев, кору, листя, що в гірських і північних лісових просторах при незначному запасі сіна має велике господарське значення. У відношенні до поживи коза не вередлива, але це не означає, що козу можна чимбудь годувати. Залежно від поживи та сама тварина дає різний удій. При різноманітній і якісній годівлі проста місцева коза може дати багато молока; при бідній і одноманітній годівлі навіть добра расова коза дає малі удої.

Протягом зими основною поживою для кози є сіно, якого дається в кількості 1,5—2 кг. денно на 1 штуку. Крім сіна досконалою пашею для кіз є люцерна і червона конюшина. Дуже добре коза споживає соняшник, кукурудзу й усі відпадки города.

Кількість сіна, яка потрібна для вижившення одної кози на 1 місяць, рівняється приблизно її вазі. Пересічно коза важить 40—50 кг, отже коза потребує на місяць 40—50 кг сіна, а на день потрібно 1/30 цієї кількости, цебто 1,6 кг. Більше, як 2,5 кг сіна не варто давати, бо коза не всилі більше з'їсти і буде вибирати лише смачні реслини, решту викидає під ноги. Менше 1 кг сіна давати не вільно, бо шлунок кіз приспособлений травити великі кількості об'ємистої поживи, відсутність якої погано впливає на стан здоров'я тварини.

Вівсяну солому кози з'їдають добре; житня солома є груба і, як пожива — пісна. Кози нерадо їдять житню солому. Її використовується переважно для підстілки. Ячмінку не можна давати, бо остями може коза поранити ротову порожнину.

Як правило, солому бажано заміняти дерев'яним сіном і листям, (засушені галузки різних дерев та кущів). Дерев'яне сіно, заготовлене в кінці червня і на початку липня, є надзвичайно цінною поживою, що дорівнює луговому сінові. Дерев'яним сіном можна замінити 1/2, а в окремих випадках 3/4 денної норми грубої поживи. Годуючи козу дерев'яним сіном, зміцнюється її фізичний стан, збільшується кількість і якість молока (збагачується у вітаміни). Листя і гілки ожини, є рівночасно добродіючим ліком. Від них тварина стає витривалою в подорожі, видержує суворі зими й інші несприятливі умови. Дерев'яне сіно можна заготовляти з берези, липи, дуба, ясеня, клена, а також сосни і смереки.

Для дійних і кітних кіз не вистачає сухої поживи, їм треба ще давати силові корми (висівки, макух, овес, ячмінь). Висівки, особливо пшеничні, являються цінною поживою і дуже корисно впливають на молочність, якість молока і загальний стан тварини. Дається висівки злегка змочені водою, у виді густої каші. Давати висівок в пійлі, як це робить багато годівельників, не є корисно, бо висівки тоді гірше тварина використовує. Макух, як і висівки, подається в роздрібленому стані. Добре є їх давати разом з різаними овочами чи корінеплодами.

Серед зерна своєю поживністю овес займає перше місце, дуже бажано давати козі щоденно 0,1—0,2 кг вівса. Більше 0,4 кг зерна давати не вільно, бо велика кількість викликує запір.

Залюбки коза споживає рештки хліба і сухарі, зокрема посолені.

Як лакоминку для кіз бажано давати жолуді або каштани, що з великим смаком їх вони їдять. Для кіз жолуді мають такий смак як в нинішній час кусок шоколяди для дітей. Жолуді

— рідкі овочеві насіння в Україні, що мають велике, чисте високоякісне ядро і малу тонку шкаралупу. Даючи щоденно козі в природнім виді по 1/2 кг жолудів, незабаром (після 3—5 днів) спостережемо слідуючі вигоди: підніма-ється кількість молока; збільшується відсоток товщу, підвищуєьтся жива вага кози. При доброму зберіганні жолуді їдять кози до весни, до зеленої паші. Не вільно жолуді тримати в глибоких кошиках, мішках, або на підлозі грубою верствою, бо вони можуть поплісніти або скам'яніти, стати недоброякісною поживою.

Моркву і буряки кози їдять в сирому, але чистому, не промерзлому виді, в кількості від 2—4 кг на голову денно. Сирі картоплі кози їдять погано, тому треба давати варену абе печену, посолену і посипану висівками чи макухом. Вагітним козам дається лише 1—2 кг корінеплодів денно.

Поживна норма для кози денно повинна складатися з силових кормів і об'ємистої паші. Годувати лише силовими кормами не вільно, бо шлунок у кіз спеціяльно приспособлений для травлення великої кількости грубої, об'ємистої поживи, без якої псується травлячий апарат, що веде до погіршення здоров'я тварини. Відсутність силових кормів (концентратів) в поживній паші, також небажана, бо тварина в цьому випадку не одержує повністю бажаних поживних речовин. Тварина нидіє, худне, стає невідпорною на різні недуги, зменшує удій молока. Поживу козам треба давати три рази денно. Ранком даємо корінеплоди з висівками або макухом, після чого кози чиститься і доїться; пізніше даємо води і невелику порцію сіна. В полудне даємо воду, сіно і жолуді. Ввечері — силових кормів (концентратів) і трохи сіна. Наніч закладаємо солому — біля 3—4 кг.

Поїти кози треба чистою і теплою водою, не менше 2 рази денно.

Поживу, що даємо козі, завжди треба солити, нез'їджені рештки викидати і посуду, в якій дається корінеплоди, вимити. Пожива для кіз має бути свіжа, чиста й доброякісна. Чим пожива смачніша і різноманітніша, тим вищий удій і якість молока краща.

Добра пожива, світло і добрий догляд — це 4 умови, які ставить перед годівельником коза, від якої вимагає високої молочної продукції.

Підкреслимо ще раз, що раціональна годівля кіз має виняткове значення для суспільства, а також для годівельника, якому принесе великі прибутки в його праці.

Василь Теличко.

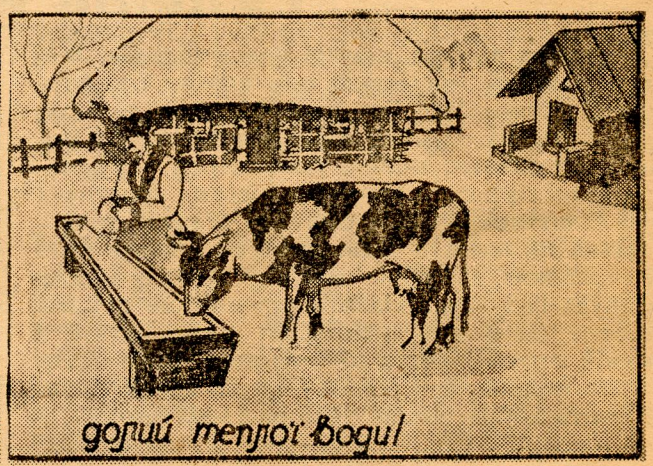

Затіснім зв'язок Читачів зі своїм часописом!

Часопис „Сільський Господар", орган Краєвого Господарського Товариства „Сільський Господар" у Львові в п'ятому році війни і третьому році свого відновлення починає чергову працю над піднесенням господарського рівня наших сільських господарств та економічного добробуту країни.

Стоїмо на порозі нової кампанії боротьби за врожай, якої завданням управильнити продукцію сільських господарств шляхом плянування і раціонального господарювання. Щоб добитися високих та якостевих врожаїв наших ліль, сіножатей, городів та садів, високої продукції наших с.-г. тварин, мусить увесь наш господарський актив взаємно співпрацювати з хліборобським загалом і навпаки.

Часопис має бути зв'язковим та дорадником у важкій праці хлібороба. Він має віддзеркалювати життя та працю нашого села під сучасну хвилину. Щоб часопис міг успішно вив'язуватися з нелегкого завдання, мусить бути наладнаний зв'язок з Читачами, Кружками Т-ва „Сільський Господар", аґрономами. А всі, що володіють пером, повинні дописувати до свого часопису статті на актуальні теми дня, достосовані до вимог часу, повинні писати, як живе та працює наше село, які має турботи, бажання.

Як писати? — Пишіть читко і по одній стороні паперу. Пишучи статті, залишайте по одному боці маргінес. Статтейний матеріял треба присилати щонайменше на 2 тижні раніше, напр., про весняні роботи вже в першій половині лютого. Стільки часу проходить від зредаґування числа до його появи в руках Читачів.

Редакція.

Оповідання і Спогади

На межах села

Вихор, завірюха та ще й мороз разом побраталися. За руки вхопили себе й гуляли по селі. Вихор бушував по нагих садах, конарі старих груш — як прутики ломив, звивав у білу снігову трубу і жбурляв у вікна хат, дзвонив злісно до цвітистих від морозу шиб, коліном напирав до дверей та реготався в загаті або бовдурем гуляв на бантах; куйовдив стріху зубчатим своїм гребенем. А метелиця широкою веретою мела селові стежки, циганкою вкрадалася в обійстя, вівкала, снігову габу до неба підіймаючи. Мороз сиві вуса догори крутив і в стіни хати свершком уверчувався, щоб визябити, випекти своїм білим лезом усі іскорки життя, випивати сльози з віч. Такий був гураганний танець у селі зимових побратимів: метелиця, мороз і сніговія.

В таку ніч зайшли до Семенової хижі та наказали: — Збирайся, старик! Доволі вже з тебе в селі панувати. От, уже ми про тебе подбаємо...

Семен не пручався, ані не просився. Схрестив лиш обі руки на грудях, звів ще свої очі на святі образи над столом і не впав навколішки; ані ласки, ані пощади жебрати. І про кожух забув би, але мала внука, Оленка, пригадала: — Дідусю, а ваш кожух на лаві. І рукавиці на вікні. Не забудьте...

Семен був паламарем і добрим газдою в селі, всі люди його шанували, бо він і від себе нікому чести не вривав. Та ще може й пів години не минулося, як Семен із ріднею встав від стола, ще й ложки не попрятала невіста й миcок по різдвяній вечері, а вже Оленка потягнула діда за руку на солому їй про малого Ісуса оповідати: — коли загрюкали в двері чужі люди та прийшли по діда.

Семен, звівши свої очі по хаті, хотів ще всміхнутися до малої Оленки на соломі, але щось кольнуло його в серце, він швидко обернувся та пішов уперед солдатів. А від порога відвернувся та врочисто сказав: — Вибачіть мені старому, що вас лишаю. З Христом бувайте. Шануйтеся з людьми добрими...

Далі завмерли слова дідові, бо солдат штовхнув прикладом кріса в плечі Семена, що він аж закотився під сінні двері. Але Семен не впав від того, тільки з кучмою в лівій руці та правою рукою придержуючи серце в грудях, щоб не обірвалося та не тріснуло, широкими полами кожуха замітаючи стежку від хати до дороги, поплентав не своїми, старечими ногами. Паламар, Семен, пішов із села в далеку путь. У різдвяну ніч...

Зойкнув ще голосно Семен, як вели його солдати, попихаючи мов колоду крізь кучугури снігу, — набожно зітхнув і тричі голосно перехрестився біля брам церкви. За це його знову кольнули прикладом у бік; сердився кат, що зі-заду підганяв діда до швидшої ходи. І залізом штовхав у плечі старого господаря: — Скорей, собако, ми через тебе мерзнемо!..

Кахикав старик, руками ловився снігові, падав на коліна, западався на горбах снігу, затачувався в заметілі, на ліктях снувався. І далі хотів, пробував ще йти. Широкими крилами, полою кожуха із вихром змагаючися.

А як дійшли на межі села, треба було скручувати вбік на дорогу. То Семен устав, глибоко напився вітру та зголосив:

— Тут кінець моєї дороги. Далі ноги мене не понесуть.

Відсунувся на хвилину від діда солдат, збоявся старого слів і постави. Але в мент спам'ятався та знову намірився крісом до діда. І гостро: — Вперед!

Семен цього не слухав, ані не чув. Він широко вростав у землю, руки підіймаючи догори, натужував свій слух.

— Бо оце, ген, зі села озвалися всі дзвони, голосно дзвонять, як на Велику Хвалу...

Наче кріслатий дуб стояв Семен на межах села та не спішився далі. Часок один стояв, а потім мов листя з дерев опали його руки та він колибнув собою вправо, хотів ще випрямитися, щоб іще послухати звуку дзвонів, але в ногах заломився та цілою своєю довжиною впав до землі.

Солдати пробували його зняти на ноги та далі гнати, але дарма. Семена, паламаря не було вже між живими. Тоді червоні собаки кинулися на мертву постать старика, здерли з нього кожух, вихопили йому з рук баранкову шапку та один хотів ще іззути діда. Але інший скричав: — Залиши!

А ген, від села неслися звуки дзвонів... Бам, бам, бім.

Юлі'ян Тарнович.

Річник тижневика „Сільський Господар" — це велика Книга Знання, це приятель і дорадник на ціле життя. Тому не марнуй поодиноких чисел, а гляди, щоб мати повний річник!

Відновлюйте передплату на 1944 рік

Передплата тижневика „Сільський Господар" на 1944 р. виносить разом з коштами поштової пересилки: річно — 19.44 зол., піврічно — 9.72 зол., чвертьрічно — 4.86 зол., місячно — 1.62 зол.

Передплата місячника „Український Пасічник" на 1944 р. виносить разом з коштами поштової пересилки: річно — 6.48 зол., піврічно — 3.24 зол., чвертьрічно — 1.62 зол.

Передплачувати часописи можна в троякий спосіб: 1) вплачувати до Філії „С. Г." або уповноваженим Філії „С. Г."; 2) вплачувати волосним управлінням, або уповноваженим ними (обов'язкові передплатники); 3) вплачувати безпосередньо до Централі „С. Г." поштовим переказом на адресу Краєве Господарське Товариство „Сільський Господар", Львів, Вінтергассе 8/II, або через банк на Центробанк у Львові, конто „Сільський Господаря" ч. 19009

Передплату треба вносити за цілий рік згори.

Члени Пасічницького Союзу дістають „У. П." даром по вплаченні вкладки до Союзу Пасічників.

Відділ Прохарчування і Сільського Господарства у Львові доручив передплачувати від 15. липня 1942 р. тижневик „С. Г." тим господарствам на терені Галицької області, що мають вище 7 га землі. Вони вплачують і одержують часописи через Волосні Управління.

Точне одержування часописів залежить від виконання передплатником таких умов: 1) своєчасна вплата належности, зглядно продовження передплати; 2) вплачуючи гроші, або висилаючи замовлення, треба обов'язково подати такі дані: а) виразно прізвище і ім'я передплатника; б) назва місцевости й пошти в урядовій транскрипції, т. є латинською азбукою; в) замітка на відтинку переказу чи чека, що гроші висилається на передплату „С. Г." або „У. П.", треба теж подати г) чи йде про нового передплатника, чи про відновлення старої передплати; д) чи замовляється одну, чи більше передплат; е) від якого до якого часу вплачується передплату.

Поквітування вплати проситься зберігати для евентуальних реклямацій.

Передплатники, що не бажають собі дальше передплачувати наших часописів, повинні негайно повідомити нас поштовою карткою про стримання їм висилки. АДМІНІСТРАЦІЯ НЕ БУДЕ НІКОМУ ВИСИЛАТИ ДАРОВИХ ЧАСОПИСІВ.

Хто бажає мати всі числа часописів „С. Г." або „У П." від початку 1943 року, або бракуючі, той може їх замовити в Товаристві „Сільський Господар" у Львові, надсилаючи наперед належність по 40.— грошів за 1 примірник „С. Г." або по 60 гр. за 1 примірник „У. П." При цьому зазначуємо, що числа 31/43 „С. Г." та ч. 3 і 8/43 „У. П." вичерпані й тому висилати їх не будемо.

Краєве Господарське Товариство
„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР"
Адміністрація часописів

MÖNNINGHOFF- ЛОВЧІ ЛАНЦЮГИ

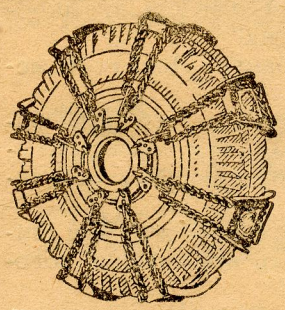

це ідеальне протиховзове вивінування для полевих тракторів і тракторів взагалі.
Спокійна праця на всіх почвах.
Особливі прикмети:
Особливі польові хватачі і снігові ланцюги в одному

Технічних поучень п. н. „Ваш трактор працює найбільш продуктивно", жадайте безпосередньо від фабрики.

GEBRÜDER MÖNNINGHOFF KOM.-GES. BOCHUM

Забезпечуйте стайні та хліви перед морозами! Зробіть теплу загату!

МІТЛИ З ВЕРЕСУ
СКОРО ВАГОНОВО
доставляє:
Josef WIESNER
Grosshandlung
Frankfurt M.

Не читай часопису даром! Вишли негайно передплату, щоб міг Ти одержувати правильно часопис!

Dr. J. ACKERMANN & Co. Saatzucht Gut Irlbach
Irlbach. Post Strasskirchen b. Straubing (Ndb)

Місце вивозу і давні місцевості плекання знаного плекальника доставляють:

1) АКЕРМАНА „ISARIA": ярий ячмінь високої урожайности зерна і соломи, найкращої броварняної якости, найкращого заступчого використання, великої спроможности пристосування до ріллі і підсоння.

2) АКЕРМАНА „DONARIA": ярий ячмінь, з високим збором урожаю, міцним станом, високою повнотою зерна, найвищим заступним використанням, найкращий броварняний ячмінь, на менше урожайні околиці — кормовий і пашний ячмінь.

ПЕВНІ І ПРОДУКЦІЙНІ ІНКУБАТОРИ
різких розмірів для електричного і нафтового огрівання з узнаною маркою, з найвищими висліди вилягання є в магазині для негайної достави
будиночки для цілят на волі
штучні квочки
Приладдя для вилягування препарати до виводу, засоби для знищення галапасів пашне вапно, пісок для птиць і т. ін відомої якости доставляє
JOACHIM BLECHSCHMIDT
Geflügergeräte und Landwirtschaftsbedarf
Gössnitz, Krs. Altenburg/Thür.
Нічим не ви язуючись, замовляйте каталоги!

РОБІТНИЧИЙ ТАБОР
Для поборювання хвороб і шкідників, прошу MERKLITIN. Він нищить воші, блохи, блощиці, молі, хробачню і їх зародні. Кожних 100 мішечків 30 RM. — франко.
При більшому замовленні рабат.
Werksvertrieb Alois Müller
München 23,
Giselastrasse 3 Gh.

Польської й німецької стенографії, як теж німецької мови вчать дистанційно (в польській мові)
КОРЕСПОНДЕНЦІЙНІ КУРСИ СТЕНОГРАФІЇ
Люблин, поштова скритка 109.
Докладні інформації — після надіслання 2 зол.

ЧИТАЙТЕ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКУ ПРЕСУ!

Здоровий і повний урожай
запевнює
Черезан

Суха і мокра заправа, випробовані від років засоби до заправи для всіх родів збіж!

BAYER

Можна набути в усіх кооперативах і хліборобських крамницях.
Інформації дає „Bayer" „Agro-Chemie G. m. b. H. Krakau, тел. 159 17 Поштова скринька 465.

Українські Хлібороби! Цьогорічні Свята відсвяткуйте без алькоголю!

КОРЕСПОНДЕНЦІЙНІ КУРСИ КНИГОВЕДЕННЯ
Люблин, поштова скритка 105. Вишколюють книговодів і їхніх помічників для потреб промислу і торгівлі. Наука для початкуючих і завансованих. Книговедення італійське, американське, перебиткове. Рамовий план конт для торгівлі і промислу. Навчання в польській мові.

Matell

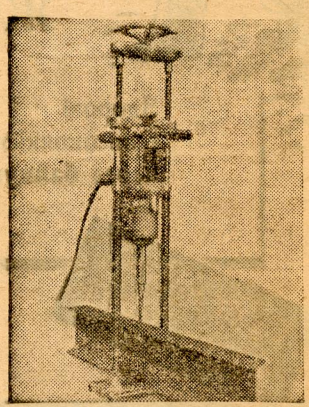

MATELL — Maschinenfabrik Inh. Dipl. Ing. Rud — Mey Oberndorf-Aldlstadtz (Necker) Телефон 447 і 448.

Кімнатні машини і невідступні помічники в часі війни і миру.

ПРОВЕРЕНО
С/Ф. 19 87
0,08 к

Злодій чатує вже на Твої гроші в панчосі!

Безпечні на Поштовій Книжочці Ощадности

DEUTSCHE POST OSTEN

ВКАЗІВКИ ПРИ ПОЧТОВІМ ВІКОНЦІ

ДОБРЕ НАСІННЯ — БОГАТІ ЖНИВА

Здорові і високоякісні через байцування

Суха або мокра байца

ГЕРМИЗАН

ПОШИРЮЙТЕ ФАХОВУ ПРЕСУ!

Schering Schering Schering Schering

Schering

Жнива загрожені хворобами рослин, шкідниками й бур'янами Шкодам запобіжемо, коли цих ворогів поборюватимемо, себе оправдавшими засобами охорони рослин продукції акційної спілки Schering Берлін

Schering Schering Schering Schering

Schering

Замовляти можна через дистриктові станиці Landwirtschaftlichen Zentralstelle, Краків, як теж через хліборобські кооперативи й відповідну фахову торгівлю

Керівник Видавництва: Д-р Ф. Петро Льорц. Начальний редактор: Інж. Василь Баричко. Завідуючий відділом оголошень: Еміль Крангольд. Осідок усіх Львів, Хліборобське Видавництво, Львів, вул. Тома 16/18. Тел. 263-05

БІБЛІОТЕКА НАУКОВ. Т-ВА ІМ. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА АН УРСР № Ж-2944 П

21.441. IV
Ж-17131/1944-3

Ціна числа 40 гр.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ЧАСОПИС КРАЄВОГО ГОСПОДАРСЬКОГО ТВА „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР" У ЛЬВОВІ

Піврічна передплата 9.72 зл., разом з коштами поштової пересилки. З хвилиною діяння вищих сил, чи теж інших причин, Видавництво не має обов'язку платити відшкодування.

Ціни оголошень: вірш 1 мм висоти і 20 мм ширини 70 гр. Підставове письмо нонпарель. Оголошення в тексті 1 мм висоти і 85 мм ширини 3.80 зол. Ціни оголошень знижені після цінника ч. 1.

Адреса Редакції: Хліборобське Видавництво, Львів вул. Томи 16/18, тел. 263-05. — Пошт. конто Варшава 205554.
Адреса для передплатників: „Сільський Господар". Львів. Вінтергассе 8/11. пов Тел. 232-26.

Річник 30. Львів, 20 січня 1944 р. Ч. 3.

ГЕЙ, НА РІЧЦІ, НА ЙОРДАНІ...

Гей, на річці, на Йордані
Чисті води хвилювали,
Там Ісус Христос христився,
Білі голуби літали.
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!...

То не голуби крилаті —
Дух Святий злітав над води:
— Слухайте усі і вірте,
Всі язики, всі народи!...
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!...

— Це ваш Спас, це ваш Месія,
Що христився в водах чистих, —
Породила Його Діва,
Мати Божа, Діва Чиста.
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!...

— Ви на Нього уповайте,
В добрі і в лихі години, —
Він Бог Правди, перед Богом
Всяке зло і кривда згине!
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!...

— Любий Спасе, хай над нами
Божа ласка завітає,
Хай по трудах і недолі
Люд щасливий заспіває:
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!...

Ю. Шкрумеляк.

БІБЛІОТЕКА НАУКОВ. Т-ВА ІМ. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

Українська бібліотека АН УРСР № Ж-2944 П

В Новому Році — з новими силами до праці

Український хлібороб стоїть на порозі нового року праці. Перед ним важкі завдання — добути якнайвищі урожаї та прибутки з плекання тварин у черговій боротьбі за урожай. У цьому році ті завдання особливо тяжкі, бо плянування уряду вкладає на наш хліборобський стан нові, ще більші обов'язки, а п'ятий рік війни створює для наших хліборобів ще важчі умовини праці. Ми віримо, що український хлібороб, від споконвіку битий долею і недолею, загартований у важкій боротьбі за існування, виконає з честю та успішно ті обов'язки, що до нього, як хлібороба, належать.

Увесь хліборобський загал мусить зрозуміти одну велику істину, що в громаді та в єдності велика сила, що одинцем ніколи не осягнемо повного успіху. Ланцюг має лише тоді міць і вартість, коли всі звена здорові та злучені разом в одну нерозривну цілість. Подібно мусить бути в житті і праці нашого народу. Всі господарі в селі повинні творити одну гармонійну, здисциплінована селянську сім'ю. Тому кожний господар і кожна господиня повинні прийти до переконання, що всякі свари, роздори і взаємна ворожнеча заподівають шкоду цілому народові, хліборобському станові та кожному господареві зокрема. При добрій волі можна всякі сусідські та родинні непорозуміння усунути і злагіднити. Наша давня і нова історія поучує нас, що саме ці роздори спричинили зруйнування наших надбань та унеможливили здійснити наші задуми і мрії. Нехай у цьому новому році настане по наших селах справжня згода, любов та братерське взаємовідношення поміж односельчанами. Бо тільки спільним трудом та взаємодопомогою можемо перебороти важкі воєнні труднощі та своєчасно і задовільно виконати наші обов'язки.

Єдиною становою організацією українських хліборобів є Краєве Господарське Товариство „Сільський Господар". Це товариство, затверджене урядом, як самостійна хліборобська організація, оперте на власних статутах. Тому в кожному селі повстає Кружок цього товариства, який об'єднує всіх господарів даного села та з яким вони для власного добра мусять активно співпрацювати. При Кружках треба творити окремі секції з різних ділянок сільського господарства. Спеціяльну увагу треба присвятити практичному та громадянському вишколові хліборобської молоді. Також українське жіноцтво не може залишатися позаду, бо на ньому спочиває — особливо під теперішню пору — значний тягар ведення сільського господарства.

Перед українським хліборобським станом розкриваються нові, світлі, широкі горизонти життя та праці. Тільки освічений, культурний та зорганізований нарід може успішно працювати і розвиватися. Тому горнімся до науки, посилаймо дітей у школу та самі навчаймося новітнього господарювання. Перед кожним із нас мусить стояти ясна мета, до якої ми прямуємо. Шлях до тієї мети є тільки один і ми його знаємо. Шлях цей буде деколи важкий, але непохитна віра і певність у перемогу нашої правди поможе нам його пройти.

ХЛІБОРОБСТВО

З подвір'я на подвір'я

Перегляд машин і знаряддя

Порядок перегляду є такий самий, як і при інших переглядах. Улаштовують його агрономи в кожному селі та переглядають в кожному господарстві. Та не вистане переглянути і ствердити гірший чи кращий стан. **Метою перегляду є усунути хиби, направити браки та показати, як собі самому в першу чергу зарадити,** в цій чи іншій справі. Цей перегляд влаштовуємо в місяці лютому в рамах акції порядку на подвір'ю й у хаті. В той час господарі мають більше часу і день довший, тому перегляд треба присвятити не так переховуванню і консервуванню, як направі і доповненню мертвого інвентаря.

В часі провірки стану мертвого інвентаря референти Дистриктового Аграрного Бюра ствердили не тільки брак цих чи інших машин, **але в першу чергу** невідповідне переховування та ще більше велику потребу направи. На ньому не кінець. Це тільки початок роботи. **Агрономи мусять переглянути стан мертвого інвентаря, скласти зіставлення і переслати його за посередництвом окружного агронома до Дистриктового Аграрного Бюра, з рівночасним повідомленням, яких ужили заходів, щоб усунути всі зауважені найважніші праці.**

Як стверджено, селяни переховують машини і знаряддя переважно на місці їх уживання. Вили, граблі, січкарню, молотілку, — в стодолі, вагу в шпихлірі, вили до гною, упряж — у стайні, віз чи сани — там, де заїжджають, вертаючи з дороги, плуг, борони, — там, де скинув в осені з воза останній раз і т. д. і т. д. Нічого дивного, що такий господар не то що не знає в якому стані що є, але навіть не знає, що він має.

Аж, як треба, тоді шукає, проклинає, якбудь латає і з лихим інвентарем приступає до роботи. Тоді і худобина терпить і господар намучиться. А це все через недбайливість, а найважніше, через брак доброї волі, та організаційного господарського змислу. Через недбайливість більше марнуємо, як зуживаємо дорогі машини та рідке знаряддя, головно те, яке дістали даром, як премію чи нагороду. Так дальше не може бути. Тому робимо генеральну інспекцію — перегляд, хай бачать і знають не тільки агрономи, але всі господарі в селі, хто нащо заслуговує, який він господар, хай вчиться добре один від другого.

Вже при перегляді подвір'яного господарства звернули ми увагу на те, щоб усі машини і знаряддя мали своє місце — окрему шопу чи комору. Коли того нема, то треба подбати про вибудування на переднівку цього року, а тепер зимою подбати про потрібний приділ матеріялу. **В жадному господарстві під карою передбаченою в карному праві, в сільському господарстві, не сміє на дворі стояти ні віз, ні сани, ні жадна машина чи знаряддя.** А коли будуємо возівню, то збудуймо її так, щоб там примістились усі машини і знаряддя, отже не тільки віз і сани, але сівалка, жниварка, плуги, борони і т. д. аж до серпа, коси, грабель, вилок, молотка і цвяха. В нас так було, що при стайні чи стодолі добудовував господар шіпку, в якій ледви змістився віз. Літом закинув ню шіпку околотом, а віз стоїть на дворі, а вже добре, як в стодолі. Стодола є на збіжжя і пашу. Коли вона завелика, так зробіть в ній у відповідному місці з добрим доступом шопу, на мишини і знаряддя. Коли завелика стайня, то в стайні зробіть шопу. На все є рада. А тому при перегляді треба вказати господареві, де і як найкраще в майбутньому переховувати мертвий інвентар.

Але не вистачить мати шопу. Треба в цій шопі завести і постійно держати порядок. Там треба примістити кожну річ так, щоб у кожну пору можна було до неї приступити та в потребі легко винести чи витягнути.

Найважніше машини. Коли ми скінчили сіяти, то чистимо сівалку, насмаровуємо товщем, або принайменше білимо вапном ті частини, що ржавіють і ставимо в задній частині шопи, може там, де досі стояли сани, коло жниварки, яка там стоїть ще зі жнив в порядку. Сани підсуваємо ближче, бо будуть потрібні зимою. Скінчили ми польові роботи, тоді чистимо плуг, вал, драпак, тощо, насмаровуємо і ставимо або вішаємо також в дальшій частині шопи десь біля сівалки. Там повинна з літа находитись волока. Отже коло неї плуг і борони. На стіні висять в порядку — рискалі, граблі, вили, драбини і т. д. Коли ми вимолотили все збіжжя в стодолі, тоді молотілку, млинок і ціпи приміщуємо також в шопі і то в останньому куті, пересуваючи жниварку чи сівалку наперед. Тільки січкарня є коло полівника в стодолі, де звичайно, ріжемо січку та кират на дворі, але під дашком, а дишлі обшиті соломою або накриті дашками.

На першому пляні в шопі зимою є віз або сани залежно від того, чи є сніг. Але віз мусить бути чистий від болота, а дишель відчіплений, щоб не мок на дворі та не був причиною, що хтось через него перевернеться, ногу скрутить або його зломить. Очевидно, віз мусить бути все готовий до виїзду, тобто не ушкоджений. Коли щось йому бракує, треба направити. Особливо треба мати все в запасі орчики. В кого їх нема, треба собі приготовити. Зробити собі орчик — це не є жадна штука.

Так само сани треба переглянути, чи є все в порядку, чи підкуття тримається, чи може треба наложити свіжі лати, чи гаки не повідривані і т. д.

Переводячи перегляд машин і знаряддя, звертаємо увагу тепер не тільки на переховування і консервування, але головно на стан інвентаря. Рівночасно уділюємо поради, як понаправляти чи доповнити бракуючі речі і в потребі стараємося роздобути найконечніші матеріяли, як дерево та залізо, якщо не можна дечого найти в запасі господаря. **Отже тепер переглядаємо і направляємо машини і знаряддя.**

Не зле є приготовити до перегляду ввесь мертвий інвентар. Агроном призначує наперед реченець перегляду в даному селі. Тоді селяни в означеному дні витягають усі машини і знаряддя в погоду на подвір'я, а в непогоду на тік в стодолі чи в шопі, самі переглянуть, обчистять, насмарують, що треба, направлять або віднотують, що треба направити та скільки якого матеріялу на направу потребують, щоб при перегляді вручити агрономові. Незалежно від того треба виступити з внеском до керівника Уряду Прохарчування і Хліборобства в окрузі про призначення фондів на такі премії. В день перегляду при належному піднотуванні йде перегляд справно, що більше, легко є зібрати дані про стан машин і знаряддя в кожному селі, волості чи повіті.

В часі перегляду вказуємо кожному господареві, де найкраще переховувати зглядно місце на побудування шопи. Рівночасно в одного господаря переводимо показ правильного переховування машин і знаряддя. Тоді в призначеній шопі після перегляду укладаємо всі знаряддя і машини так, як ми хочемо мати в кожному господарстві. Напр. вичищену і насмаровану молотілку та млинок ставимо на задному пляні шопи — очевидно на підкладах, машину на валках, біля молотілки жниварку, ближче до виходу сівалку, плуг, культиватор, волоку, а на переді віз і сани. На стіні в заді вішаємо коси, серпи, вили до сіна, граблі, драбини до воження снопів. при вході упряж. Трієр, звичайно стоїть постійно в шпихлірі, там також вага. Січкарня коло полівника в стодолі. Тільки кират остає біля стодоли на дворі на своїому місці, але накритий дашком, трансмісія прикрита містком, а дишлі, щоб не мокли, накриті дашком або обв'язані соломою. Тоді на дворі нічого не видко, всюди в очі впадає лад і порядок.

На закінчення перегляду треба обговорити різні господарські направи та доповнення в мертвому інвентарі. Зайвим є говорити про купно більших машин, але важним є зорієнтуватися, щодо кількости премієвих пунктів за здачу контингенту. Вказаним є зібрати їх разом і спільно закупити якусь машину чи знаряддя для спільного ужиткування. Найкраще з тією метою використати був. машинові секції при Кружку „Сільського Господаря". Відтак треба обговорити направи в себе, в коваля і в шлюсаря в місті. В першу чергу треба понаправляти всі

браки, повставляти бракуючі щаблі в драбинах, зробити на запас щаблі й орчики, направити чи зробити більше грабель, граблки, значник, волоку. Перешукати різне заліззя та з нього поробити рискалі, мотики, стременця до управи городу, направити плуги, культиватори, борони, тощо. Переглянути докладно молотілку, жниварку, сівалку й усі браки усунути, щоб з весною, літом, чи навіть осінню мати готове, навіть запасові частини. Що треба, віддати до коваля чи шлюсаря і це зробити тепер зимою, а в зв'язку з тим виєднати через окружного агронома потрібні приділи заліза, коксу чи дерева. Також зимою приготовляємо й козли на сушення сіна чи конюшини.

Брак тепер ременів на упряж. Тому зимою треба самому собі зробити з прядива шлиї, нашийники, вуздниці, посторонки, шнури, а навіть батіг. Шлиї і вуздниці добре припасувати до коней і корів, попідкладати старим сукном і попідшивати, щоб не давили.

Щойно по перегляді машин і знаряддя переконаєтеся, яке величезне значення має такий перегляд. Не одно підгляне господар один в другого, не одного навчиться, а всі разом зрозуміють вагу ощадного ходження і зберігання машин та знаряддя.

Як бачите, то перегляд машин і знаряддя є дуже важний і пожиточний так для кожного господаря зокрема, як і для загалу. Тому домагайтеся від агрономів, щоб влаштували в вашому селі і цей перегляд. **Інж. І. Лапчук.**

Пленаймо сортовий льон!

Хто з господарів плекає льон, той обов'язаний знати дещо більше про цю культуру та про її відміни. В природі є відомих біля 100 відмін окультуреного льону, що зачисляємо їх до родини льоноватих. Багато відмін росте в дикому стані, як багаторічні рослини; інші як окультурені однорічні рослини.

На теренах Галичини можемо стрінути голубо-цвітні та біло-цвітні льони. Найбільше розповсюднені тільки голубо-цвітні відміни. Майже всі відміни льонів, що їх управляємо на олій і на прядиво, мають замкнені насінні коробочки. Але в деяких закутинах Галичини можна стрінути в малих кількостях так званий льон-скакунець, у якого по дозрінні насіння отвираються насінні коробочки, а з них витріскує насіння. Цю відміну льону давно вже перестали управляти в інших краях, бо вона справляє господареві великі труднощі в часі збирання урожаю. Коли навіть небагато запізнитися зі збором урожаю, то насіння висиплеться на землю і зберемо тільки саму солому. Тому ту відміну льону треба перестати управляти, а заступити її шляхетнішими відмінами.

Під оглядом величини насіння, ділимо льони на дві групи, а саме, на: грубо-насінні та на дрібно-насінні льони. Грубо-насінні льони управляють передусім на олій у теплих країнах з меншими атмосферичними опадами (Італія, Єгипет, південна частина України і т. п.). Перед війною в Галичині, а передусім на Поділлі управляли кілька відмін грубо-насінних льонів, як Ля Плята, Бомбай, Вільморін, але ці відміни давали менший урожай насіння, як у тепліших країнах. Тому в околицях з малими атмосферичними опадами (Поділля) краще є плекати коноплю, як ці відміни льонів бо конопля дасть відносно гарний урожай насіння і непоганий урожай прядива.

Інші відміни льонів, відомі в Галичині, належать до групи дрібнозернистих льонів. Відрізняємо їх від грубозернистих по величині насіння та вазі 1000 зерен. Довжина грубонасінних льонів виносить 5—6,3 мм., а дрібнозернистих 3,2—4,8 мм. Вага 1000 насіння дрібнонасінного льону важить біля 4 грамів, а грубозернистих від 5,5—12 грамів.

Коли візьмемо під увагу зовнішній вигляд рослин льону, як висоту стебла, розгалуження та число насінних коробочок, то у дрібнозернистих льонах дасться виділити 4 групи: 1) льони типово волокнисті, так звані довгунці; 2) льони проміжні, 3) льони кучеряві та 4) стелючі льони. В Галичині управляють дуже мало так званих довгунців, а найбільше проміжних відмін льону. Ціла низка відмін довгунців, що мають різні назви, дають найкращий урожай доброякісного волокна. Довжина стебла у довгунців у залежності від управи та догляду, вагається від 0,4—1 м. Число насінних коробочок не більше, як 1—3. Технічна довжина стебла часто рівняється загальній довжині стебла, або інакше на одному стеблі тільки одна насінна коробочка і нема розгалужень. Льони довгунці управляється передусім на те, щоб зібрати гарну солому, а пізніше переробити з неї ще краще прядиво.

Коли хлібороб хоче зібрати гарний урожай прядива та не поганіший урожай олію, то мусить посіяти так звані проміжні льони. З одного гектара, засіяного проміжним льоном можна зібрати біля 6 сотн. насіння та стільки само або і більше сотнарів прядива. Перед війною в Галичині було розповсюднених кілька типів проміжних льонів, що називали їх місцевими льонами. Крім цього спроваджено та розповсюднено в малій кількості кілька відмін довгунців, що називалися ЛЦСД, Воложинський і т. д. Точніших відомостей про ці відміни не маємо, бо війна перешкодила цьому. Рівнож у 1940 році спроваджено також кілька відмін довгунців з України. Також і це насіння не захова-лося. В 1942 та 1943 рр. проведено низку досліджень з льонами німецького походження. Ці льони переважно проміжні, дають гарний урожай насіння і прядива.

До цього року на теренах Галичини були проведені досліди з деякими відмінами німецьких сортів льону і виявили, що в кліматичних умовах Галичини можна буде їх з успіхом управляти.

До кращих німецьких льонів зачисляємо такі відміни:

1) Дан I. — відміна, що дає високу солому та гарний урожай насіння.

2) Дарос II. — відміна, що дозрівае дещо скорше, як Дарос I. Дає гарний урожай довгої соломи та доброго волокна.

3) Сорауер Фейнфляхс — дає гарний урожай доброякісного прядива.

4) Сорауер Люзаціа — дає гарний урожай насіння та не вилягає.

Крім цих відмін є ще біля 8 інших відмін, з якими наразі не проведено багато відмінових дослідів і тому не подаю про них ближчих даних.

Ці відміни льону можна буде в малій кількості дістати на насіння. Треба тільки застановитися над тим, яка відміна найкраще відповідає кліматичним умовам даної місцевости.

Коли господар сам не визнається, яку відміну льону підібрати собі, хай порадиться агронома. Добре підібрана та засіяна на доброму ґрунті відміна льону запевнює добрий збір урожаю. Хай кожний хлібороб постарається про добре насіння вже взимку. Напевно не буде нарікати, що його льон завів і не оплачується його більше управляти. Коли дехто з господарів має в себе добру відміну льону, спровадженого в попередніх роках, хай заміняє, розуміється за доплатою, за гіршу відміну свого сусіда. Один буде мати ту користь, що дістане насіння і гроші, а другий дістане добре насіння, яке збільшить йому врожай прядива та насіння в цьому році, без збільшення посівної площі льону. **Інж. Б. Антонович.**

Характеристика й оцінка насіння

До осягнення великих урожаїв управлюваних рослин доходимо шляхом дбайливого обробітку ґрунту, раціональним удобренням (навоженням), відповідним вибором сортів, достосованих до місцевих ґрунтових і кліматичних умовин, доброякісним насінням і старанним доглядом за рослинами в часі їх розвитку. Докладне і старанне виконання всіх тих заходів не є легке, і то тим більше, що сьогодні кожний хлібороб мусить старатися не лише про великі, але також і доброї якости врожаї.

Насіння, крім торговельної вартости, має також дуже важну для хлібороба дідичну, сортову вартість. Та вартість є невидима і не дається ствердити при помочі зовнішньої форми. Численні досліди з конюшиною, люцерною і травами показують, що рослини закордонного походження дають завжди менші врожаї, як місцеві. Кількарічні досліди, проведені в Дублянах, зі сортами таких озимих пшениць, як: „Українка", „Одеська", дальше зі сортами ярих пшениць і ячменів, які в посушливих районах східної і південної України дають найгарніші урожаї, у нас, в умовинах більш вогкого підсоння, звичайно, вилягають, внаслідок того дають менші врожаї, як місцеві сорти. Ті сорти сухого і гарячого підсоння сходу є посухостійкі, мають вони тонке і слабе стебло, внаслідок чого швидко у нас вилягають. Озимі пшениці „Українка" і „Одеська" мають зате дуже цінну прикмету, а саме: є відпорні на великі морози. Гостру зиму 1941/42 року вони у нас, в Дублянах видержали, дали задовільні врожаї, тоді, коли місцеві вимерзли або були сильно пошкоджені.

Той приклад говорить нам, що хлібороб мусить орієнтуватися у виборі сортів на основі дослідів, які були проведені в його околиці. Кожний сорт (відміна) має свої вимоги щодо ґрунту і підсоння, отже буде добре розвиватися лише в відповідних даному сортові умовинах. Тому треба бути обережним у відношенні до закордонних сортів, виплеканих в інших умовинах. Ті сорти не є ще достосовані, тобто закліматизовані до наших умовин. Вони, звичайно, дають менші урожаї, терплять з різних причин, напр., вогкости, посухи, шкідників і т. д.

Насіння до посіву мусить бути чисте, здорове, мусить мати добру силу кільчення. Лише нормальне, добре виповнене зерно дасть здорову рослину і гарний урожай. Насіння буде кільчитися тоді, коли має здоровий зародок і відповідні зовнішні умовини, як температура, вогкість і доступ повітря.

Перед посівом треба оцінити насіння. Вони повинні бути досліджені щодо чистоти, сили кільчення і т. д. Ми жадаємо від доброго насіння збіжжевих рослин 98%, від насіння конюшин 95%, від насіння трав 90%, від насіння буряків 96% вагових відсотків чистоти.

Решта 2, 5, 10% складається зі занечищень. Ті занечищення можуть бути нешкідливі або шкідливі. Нешкідливі занечищення при посіві можуть бути такі: послідне, або поламане зерно, полова, грудки землі. Зате всі насіння бур'янів або зерна вівса в житі, ячмені чи пшениці є шкідливими, яких може бути дуже малий відсоток.

Кожний хлібороб повинен хоч „на око" оцінити вартість свого посівного матеріялу. Таким поганим насінням є поморщене зерно, погано виповнене, не зовсім стигле, або зле переховуване. З часом насіння тратить також свою барву. Те саме відноситься також і до полиску, запаху, які повинні бути нормальні для окремих ґатунків. Зерна збіжжевих рослин не мають запаху, інші, як морква, буркун мають свій запах. Брак запаху у тих насінь кидає підозріння, що воно є недобре. Запах плісні, тухлий зв'язаний з ферментацією запасових речовин зерна. В тих усіх випадках є підозріння, що насіння буде погано кільчитись і як таке до посіву неповновартісне. Тухлий запах виступить сильно тоді, коли насіння огріти, розтирати руками або обляти гарячою водою. Сухі насіння є більш сипкі і швидко пересипуються. Всі ті дослідження дають лише загальну характеристику посівного матеріялу.

Кільчення є основною прикметою насіння. Посів зерна невідомої сили кільчення спричинює велике ризико врожаю. Тому силу кільчення кожного посівного зерна треба перед посівом ствердити. Добре насіння повинно мати велику силу кільчення, то знач вони повинні кільчитись усі разом, рівномірно, швидко й у найкоротшому часі.

Під силою кільчення розуміємо взагалі здібність насіння кільчитися. Вона дає процент

сходячих насінь при кільченні в докладно означених умовинах.

В корисних для сходів рослин ослаблена енергія кільчення має велике значення, бо полегшує початковий розвиток молодій рослині.

Силу й енергію кільчення може визначити приблизно кожний хлібороб. З тією метою треба взяти дві пробки по 100 зерен без вибору, розложити на бібулі на тарілці. Бібулу треба постійно держати в середній вогкості, додаючи води, щоб зерно не висихало. Тарілку треба прикрити вогкою бібулою і держати в кімнатній температурі около +20° Ц. При тому треба уважати, щоб зерно не пересихало та щоб не було надто води, бо вода перешкаджає доступові повітря до насіння. Грубі насіння стручкових рослин, як: горох, квасолю, вику — кільчимо у вогкому піску. По 4—6 днях числимо кількість покільчених насінин. Одержане число дає нам енергію кільчення в відсотках. По 6—10 днях обчислюємо знову всі покільчені зерна і тоді маємо силу кільчення.

Добре до посіву зерно повинно хоч чотири тижні полежати в снопі, воно повинно, як кажемо, „випотитися". Зерно в соломі легко нагрівається, переходить слабу ферментацію, зародок краще доходить, а рослини будуть швидше побирати поживні речовини. Трапляється, що на 100 зерен вимолоченої негайно по зборі пшениці, кільчиться лише 50 зерен, коли ж та сама пшениця після 4 тижнів дає 96% кільчення.

Коли свіже збіжжя недосушене, „невипочене", тоді зісипати на купу або до скринь, насіння мусять тоді віддати надмір вогкости — вони загріваються. Загріття ослаблює силу кільчення, хоч зерно ще не тухне.

Загріттю можемо легко запобігати коли не будемо заскоро молотити свіжого збіжжя і коли будемо сипати вимолочене зерно тонкою верствою на шпихлірі і час-до-часу мішати його. Коли навіть сухе зерно довго лежить на купі, в скринях або в мішках, воно може тухнути. В тих випадках вогкість, яка повстає при віддиханні зерна не може видобутися на зовні, осідає на зерні, а у висліді зерно пліснів і тухне.

Зерно може тухнути також взимку внаслідок гострих змін температури і вогкости повітря. Зерно тверде і шклисте, як кукурудза, люпин, яра пшениця швидко затрачують силу кільчення в часі переховування на шпихлірі.

Шпихлір повинен бути збудований на сухому місці, здалека від гноївки, чи води, щоб чисте, свіже повітря мало до нього доступ. У шпихлірі повинно бути місце до чищення зерна на віялці чи до перебірки зерна шуфлями. В часі гарної, сухої погоди треба перевітрювати шпихлір. По році переховування зерна: жита, пшениці, вівса та ячменю тратять 3—5% на вазі, стручкові около 6%, а ріпак та інші олійні 12—15%.

Проф. д-р Г. Кияк.

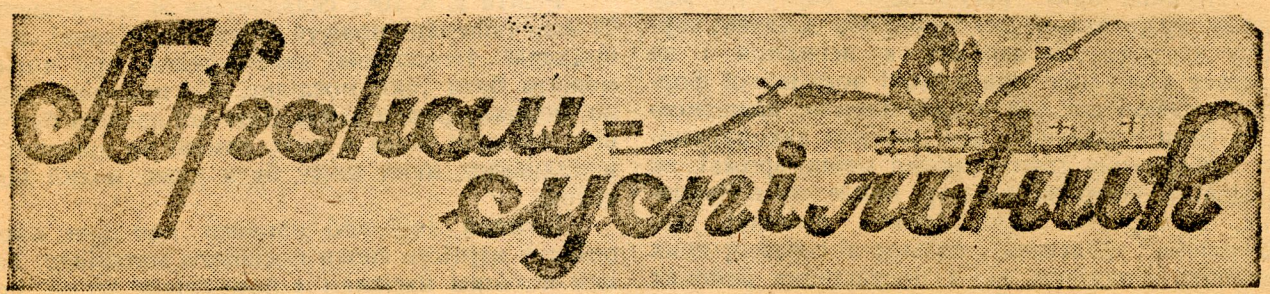

Робота агронома в січні

НАМІТИТИ ПЛЯН ПРАЦІ

Для успішнішої праці треба агрономічним чинникам з'ясувати собі у подробицях всі ті завдання, які їм і всьому хліборобству, в щоденній праці за підвищення господарської продукції прийдеться на протязі року виконувати. Треба передусім обзнакомитися зі загальними напрямними теперішньої акції — боротьби за урожай. На основі цього устійнити подрібний плян поступування. У пляні треба відмітити підготовчу працю, а дальше безпосередні заходи коло підвищення господарської продукції. Плян цей мусить бути реальний, тому треба при його накреслюванні брати під увагу всі господарські засоби, як ступінь ужитковости ґрунтів, господарські знаряди, добрива, робоча сила і т. д.

В багатьох випадках прийдеться деякі передбачені праці виконувати зорганізовано шляхом самодопомоги села, чи навіть повіту. Треба тому такий плян обговорити та остаточно узгіднити з усіма заінтересованими в цій важливій господарській акції установами, як товариством „Сільський Господар", „Об'єднанням праці садівників, городників" пасічників і т. д.

ПОВЕСТИ ПРОПАГАНДИВНО - ОСВІДОМНУ ПРАЦЮ

Підготовчими працями в боротьбі за врожай, буде докладне обзнайомлення загалу селянства, з усім потрібним. Для цього необхідно використати всі наявні пропагандивні засоби, як фільмові господарські картини, відповідні летючки, видавані в справах боротьби за урожай, сходини селян, перегляд господарств. працю прикладових і інших поступових господарів і т. д. На звичайнім викликанні зацікавлень в селян поступовим господарюванням, агрономи не сміють кінчити своєї роботи. Хлібороб повинен бути зактивізований, заохочений до кращої праці в себе на господарстві.

Як і в чому те краще має в практиці проявлятися, для цього необхідно дати селянам потрібні відомості. Повести ще зимовою порою ряд господарських курсів. Побіч теоретичних викладів, також практично проводити деякі поступові праці, як нпр. закладання парників, догляд садів і т. д. Поучувати рівнож селян на спеціяльних екскурсіях до поступовіших господарів, головно прикладових. Підчас навчання

треоа виразно з'ясовувати, що саме робити, та чого уникати, щоб осягнути якнайкращі висліди в сільському господарстві. Звертати при цьому увагу на продуктивність праці, добираючи відповідне знаряддя та виконуючи поодинокі роботи неприпізнено, а все у свій час.

УСТІЙНИТИ ПОСІВНУ ПЛОЩУ ПООДИНОКИХ КУЛЬТУР

У підготовчій пропагандивно-освідомній праці звернути селянам увагу на те, щоб господарську продукцію достосували до теперішніх воєнних вимог. Для тієї мети намітити, (кільки яких культур треба сіяти на терені даної місцевости. На основі цього загального посівного пляну повинні селяни намітити для себе орієнтаційний плян праці, беручи при цьому під увагу різні умовини, як якість землі, та запотребування господарства, (потреба нпр. кормів для тварин, а харчів для рідні). Там, де багато сіножатей і пасовиськ, збільшити орну землю хоч на 10%.

Збіжжя сіяти, як дотепер — 55—60%, просапних — 15%, кормових — 15%, метеликоцвітних — 8%, олійних — 3%, городовини — 3%, а де більше землі — залишати на обліг коло 3% ріллі.

Звернути увагу, щоб землю якнайкраще використовувати. Для цього застосовувати правильний плодозмін та сіяти міжплоди. Посів озимини збільшити до 40%. В тому озимого жита, як певнішу культуру, сіяти більше, як озимої пшениці. Подбати про кормову базу для тварин. Сіяти м. ін. більше люцерни, різних збіжжевих мішанок головно там, де подостатком робочих сил, там управляти більше просапних, в тому кукурудзи, бо при добрій, пильній управі можна збільшити їх урожай 2—3 кратно. З огляду на потребу товщу та волокна, сіяти більше олій. них.

ЛІКВІДУВАТИ ГОСПОДАРСЬКУ ВІДСТАЛІСТЬ

Саму практичну вже працю, безпосередні заходи в боротьбі за урожай зачати від ліквідації господарської відсталости. Заскорузлий господар не має ні гною, бо погано його удержує, не має добре вичищеного насіння, не має продуктивних тварин. У такого заскорузлого господаря не може бути господарського поступу, бо його не має на чому базувати. Агрономам на таку відсталість треба звертати увагу.

ПЛЯНОВО И СИСТЕМАТИЧНО ВВОДИТИ ГОСПОДАРСЬКИЙ ПОСТУП

Господарський поступ започатковується звичайно від одиниць. Коли нпр. у кількох господарствах, або хоч в одному, заложимо сильос, то це вже буде поступова реальна наша робота. Йде про це, щоб такі початківці — піонери господарського поступу по селах були, та щоб їх число все збільшувалося. Цим, одиноко доцільним мірилом, не є ані зарядження, ані балачки, але краще господарування, реальна робота, виконана на господарстві. Ця корисна реальна робота повинна бути вічно в русі. В господарство треба завжди щось нового впроваджувати, старе удосконалювати, бо лише тоді будемо йти з духом часу.

ВИКОНАТИ ЗАПЛЯНОВАНІ РЕЧЕНЦЕВІ ПРАЦІ

Впроваджувати господарський поступ треба завсіди, а передусім тоді, якщо до цього є певні державні, чи хочби становової організації зарядження. В місяці січні нпр. треба агрономам дещо зробити, зглядно хоч започаткувати певну працю, щоб можна було сказати про впроваджування господарського поступу, про маркантне піднесення тваринництва. Зорганізувати нпр. при кружках „С. Г." тваринничі секції та набути для них добрих расових розплідників, скажім за гроші, заплачені частино власником, частинно секцією, чи з державного бюджету.

Якщо селяни подбають вже цієї весни про достаток власної ситної паші, сіючи нпр. для корів бобик, сою і тим под. білковинні корми, то це також буде поступом, як і забезпечення тварин соковитим кормом на цілий рік, при допомозі достатнього посіву буряків, на гірших землях брукви, чи сильосування різних кормів. Треба тільки агрономам не розводитися багато над нормами Кельнера, але практично, хоч поодиноким селянам в селі вказати скільки і якого корму для їх тварин потрібно.

Крім добору раціональної годівлі тварин, важним є гігієнічне приміщення та старанний догляд. І тут найкраще нпр. у стайні одного, двох господарів вказати практично, як усі ці речі справно наладнати.

ДОГЛЯНУТИ ОЗИМИНУ

Маючи на увазі різні заходи в боротьбі за урожай, не сміємо переочити цих практичних робіт, які на тепер припадають. Доглянути нпр. озимину, та цим охоронити наше сільське господарство від тих великанських народно-господарських втрат, які поносимо внаслідок випрівання, чи вимокнення озимини. Надмір снігу, головно по долинах, чи в заглибинах не допускає повітря до маленьких рослин. На такій марній озимині поширюються часто інфекційні хвороби, як сніжна пліснь; внаслідок того збіжжя зовсім завмирає. Освідоміть селян, щоб хоч наметену верству звезти з поля, або, щоб попробивали шкаралупу такого снігу. Надто грубо

До дезинфекції й перевивання ран

вживається випробованої від 10 з надвишкою літ **SEPSO-ТИНКТУРИ**, виробу фірми **ODOL-WERKE**, Львів, яку можете купити в аптеках у пляшечках за 1,78 зол. Вона дезинфекує так, як йодина і так само вживається **SEPSO-ТИНКТУРА** находить застосування не тільки при ранах товчених, колених, тятих, при укусах, отертях, але також при запаленнях усної ями і ясен, а також до дезинфекції викидів і уколень комахами. Через своє сильне діяння в глибину показується вона теж при ударениях, стовченнях і у всіх випадках, в яких бажане побільшене перекриавлення тканки, як дуже вжиточний лікарський середник

Зареєстр. у Генеральній Губернії під ч. 3110.

зістане з такої придушеної озимини зимою, те вимокне весною, як стопиться сніг.

Перед вимокненням берегти озимину, як і конюшину на протязі цілої доби росту. Прочищувати борозни, навіть зимою, як є тільки відлига.

ЗАГОСПОДАРОВУВАТИ СІНОЖАТІ Й ПАСОВИСЬКА

На загосподарення сіножатей і пасовиськ призначила держава більші суми грошей. Це скажіть селянам, та спонукайте їх, щоб узялися до роботи. Користь з цього подвійна — позбудуться неужитків, а в додатку дістануть ще й гроші, заплату за ту і без того корисну працю.

В зимі треба передусім хоч з грубша вирівняти поверхню на сіножатях чи пасовиськах. Повикорчовувати дикі корчі жарапників, крушини, вільхи і т. п. А як не багато снігу, то й

Колядуємо, щедруємо, улаштовуємо концерти, вистави, переводимо збірки на коляду потребуючим. Змагаймося, котре село найбільше жертвує на цю благородну ціль!

купини порозгрібати та каміння визбирати. Підчас відлиги відводнювати мокляки. Виробити ще тепер докладний плян випасу на пасовиськах. Поділити пасовиська на поодинокі ділянки та відповідно огородити.

Площі, порослі деревами, т. зв. лази, привести також до ладу. Полишати тільки добірні дерева, та їх обчімхати. При всіх цих управових працях руководитися господарською доцільністю. Де корисніше буде, там засадити сад, чи обернути ці масиви якслід невикористаних наших піль під посів культурних рослин.

ПОШИРИТИ ПАРНИКОВОДСТВО

Вже давніше рання городовина платилася кількакратоно більше від пізньої. Це тому, бо в тому часі ця городовина — це одиноке джерело, так необхідних для людського організму, вітамінів. Треба подбати агрономам, щоб цієї необхідної ранньої городовини якнайбільше було. В кожному селі найкраще в прикладових господарствах, повинно бути для селян джерело набуття розсади ранньої ярини, як помідорів, ранньої капусти. Треба мати рівнож ранню редиску, цибулю, шпінак, салату. Для всього цього необхідні парники. Використайте для цієї праці поодиноких практичних огородників. В нагороду за науку допоможуть курсанти нпр. в праці і так обидві сторони — прелегент і слухачі — будуть задоволені.

Найкраще було б, щоб парниководством занявся кружок „С. Г." основуючи для тієї мети городничу секцію. Така секція легше поборола б усякі труднощі, зв'язані з набуттям потрібних матеріялів до парників, як скло, шпагат, дошки і т. д. Вже тепер потрібно заготовляти все потрібне до урухомлення парників в місяці лютому. Підберіть хоч одного — двох людей в селі та допоможіть їм такі секції урухомити.

ДОПИЛЬНУВАТИ ОХОРОНИ РОСЛИН

Треба обзнакомитися агрономам з новим Зарядженням про охорону рослин, виданим урядом Генерал-Гуебрнаторства в серпні цього року. Доглянути рослин належить не лиш підчас їх росту, але і при зберіганні. Тепер зимою нпр. провірити збереження деяких продуктів, як картоплі, які в часі легкої зими найбільше псуються. Температура в приміщеннях для них, повинна бути від +2—+8°Ц. Для цього необхідно підчас відлиги вікна нещільно замикати, та вентилятори не затикати. В більших ямах добре буде, коли хребет-вершок ями лише троха землею прикидається, а всі вентилятори відслонюються.

Де збіжжя зсипано у 2—3 метровій верстві, там може воно стухнути. Також деякі збіжжеві шкідники, як збіжжевий вовчок нароблять тоді в збіжжі більшої шкоди.

В садах винищувати змуміфіковані овочі та білана жилкуватого, чи опушку золотогуску, схоронених в скручених листках, або перстенівку на кінці молодих галузок. Підготовте все необхідне до зимової акції гігієнічного догляду садів. Направляти опорскувачі, заготовляти карболіну. Подбати також про інші хемікати, для протруювання мишей.

Для таких в більшім масиві перепроваджуваних праць, як догляд садів, треба вишколити спеціяльних людей, які пізніше за заплатою мали б доглядом садів в поодиноких господарствах занятися. Зорганізуйте цю корисну працю та дальше її переводжування в діло передайте кружкам „С. Г." згл. їх садівничим секціям.

ОРГАНІЗУВАТИ ПІДГОТОВКУ ДО ВЕСНЯНОГО ПОСІВУ

Майте все на увазі усі господарські праці, як одну цілість. Нічого ніколи не сміється занедбати. Все має бути виконане якнайкраще, та у потрібний час. Для тієї мети організуйте та добре кермуйте підготовкою до весняної сівби, цього рішаючого про загальний вислід господарства, чинника. Ремонтувати все господарське знаряддя, як плуги, вози, культиватори, сівалки. Дбати вже тепер про погної — старанно удержувати гній, компостові купи, не марнувати гноївки. Обірник вивозити на поле та скидати на одну велику купу, обкидуючи зверха землею, чи хоч снігом, з боків оббивати лопатою. Заготовляти та очищувати на тріері насіння. Порадьте селянам, щоб уже тепер роздобули потрібну скількість городничого насіння та трав. Найпевніше набуття, — це взаїмна допомога між селянами, а також поодинокими селами, чи навіть повітами. Бідніші околиці в заміну за одержане насіння помогти можуть багатшим в праці. Це впрочім віддавна у нас так робиться. Ідуть нпр. селяни з гір на Поділля на жнива, та в осені на копання картоплі. Цю акцію придалося б Т-ву „Сільський Господар" організаційно оформити, а тоді оминулося б тих труднощів, які звичайно стрічається при перевозі до дому зароблепого збіжжя.

Кажуть, що цей господар добрий, що літом лагодить сани, а зимою віз. Подбайте, щоб їних ковалів кращої долі — добрих господарів, поступових хліборобів було в нас якнайбільше.

Інж. А. Чемерис.

Українська господиня

Зберігання цибулі

Цибуля в нас — це одна з найбільш поширених ґатунків городовини, Поза вузькими грядочками, де селяни управляють цибулю, головно, для власних потреб, трапляються в декількох околицях Галицького Дистрикту — села зі спеяіялізованою управою цибулі (там масово управляють цибулю на збут. У Львівській окрузі в Мацошині (Жовківщина), Тулиголови, Комарно (Комарнянщина), в Золочівській окрузі — Княже, Белзець, Ляцьке Мале і Велике. В Коломийській окрузі — Карлів, Дідинів, Княже.

Зацікавлення уряду масовою управою цибулі йде головно по тій лінії, щоб усякими засобами збільшати продукційну спроможність села. Длятого уряд підпомагає села зі спеціялізованою управою городовини, приділюючи їм штучні добрива, насіння та с.-г. знаряддя.

Вартість цибулі, як під грошевим, так відживчим оглядом дуже велика, тому то зібраний урожай цибулі треба знати через зиму належно переховувати. Спосіб переховування цибулі досить важкий. Заздалегідь треба зазначити, що не кожна цибуля дасться перехована. Добре переховується цибуля належно дозріла, суха, здорова, неушкоджена, з добрим закінченням шийки.

Під поняттям здоров'я треба розуміти, що усі цибулі повинні бути цілком здорові, тобто вільні від хворіб кореня та всяких механічних ушкоджень.

Недозріла, майже зелена цибуля переховується погано, дуже часто гниє. Через ранені місця, які повстають при відтинанні непросушеної зеленої гички, протискаються заразні недуги у шийку цибулі та спричиняють швидко зігнивання головок і шийки цибулі. Цибулю, заражену і пошкоджену цибуляною мухою не треба переховувати через зиму, але віддати на контингент для негайного вжитку.

Цибуля з поля, зараженого позірною мучною росою, рівнож не буде здатна до переховання. Таких цибулин ніяк не можна теж садити. Тимсамим однією з передумов переховання цибулі є здоровий урожай.

Значення доброго сорту цибулі також має великий вплив на добре її переховування. Практика виказала, що цибуля з червоним м'якушем і червоним наскірком краще переховується і краще видержує приморозки, як цибуля з білим м'якушем та білим наскірком.

Місцеві сорти цибулі належать до цибуль з червоним м'якушем, отже краще переховуються, як сорти привезені з Німеччини. З німецьких сортів добре переховуються сорт „Бронзова куля".

Цибуля з перегноєного азотними добривами поля не буде добре переховуватися, а навпаки — буде гнити. Невідповідний вогкий ґрунт також недобре впливає на здатність цибулі переховуватися зимовою порою. У переховуванні цибулі розрізняємо засадничо 2 системи: 1) нормальне переховування і 2) переховування цибулі в холодільнях. В умовах Галичини найкраще до переховування цибулі надаються стрихи зі солом'яним або черепичним накриттям, або спеціяльні магазини, в яких менш більш дасться унормувати температуру в границях від 0^0 до 3^0 Ц. Стрихи, криті блясхою, до переховування цибулі, зовсім не надаються.

Цибулю розкладаємо на поличках або безпосередньо на дерев'яній підлозі. Можна підстелити соломи. Можна теж уложити прямо в скриньках. В магазинах укладаємо цибулю на полицях верствами. Суху, здорову, добре очищену та перебрану цибулю укладаємо у призми. З верстви 1 м. завширшки та довільної довжини.

Цибуля на легкі приморозки є особливо вражлива, тому то перед сильними морозами треба її особливо охороняти. Легші морози цибулі-димці не шкодять, а навіть є побажані.

На случай сильніших морозів прикриваємо цибулю матами або прямо соломою. При

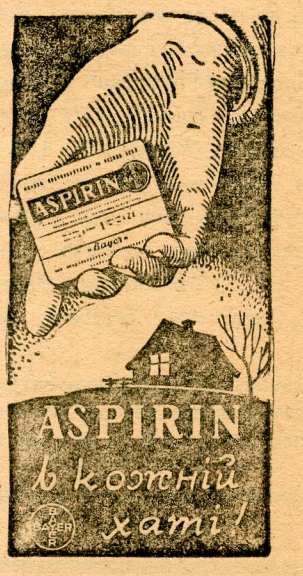

тому ущільнюємо рівнож двері і вікна магазину. Коли цибуля мимо того змерзне, тоді не треба її рухати аж до цього моменту, коли вона цілком відтає.

На кожний випадок повітря переховальні на цибулю повинно бути сухе, тому то для тієї мети пивниця рішуче не надається. Цибулю не повинні ми ні в якому разі переховувати з іншою городиною, напр. капустою. Підчас відлиги стрих добре провітрювати.

У переховальнях проводимо постійну контролі хворобостійкости переховуваної цибулі з різних піль від різних плянтаторів, з-під різних удобрень та по різних попередниках. У жадному разі не повинні ми їх мішати. Коли у якоїсь з них покажеться цибуляна гниль, яку назовні трудно пізнати, а пізнається щойно, натиснувши її пальцем, або перекраявши ножем, на це тоді одинока рада — цибулю негайно зужиткувати.

Скалічену, над'їджену, зів'ялу, або в інший спосіб ушкоджену цибулю легко атакує цибуляна пліснь, головно, коли у переховальні трохи затепло. Ця пліснь готова заатакувати навіть і здорову цибулю. Тому то є указаним, щоб у переховальні задержувати завжди однакову температуру, а заатаковану цибулю старанно вибрати й зужиткувати. Друга система переховування цибулі у так званих холодільнях, відбувається при постійній температурі 2,5 ступнів Цельзія, де є 80% вогкости. При цій температурі можна переховувати цибулю від 8 до 9 місяців — здебільша аж до появи нової цибулі.

Інж. Роман Зацерковний.

Від місяця лютого ц. р. часопис „Сільський Господар" виходитиме 10, 20 і 30 кожного місяця, на 12 сторін друку.

ХЛІБОРОБСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО

Нові господарські книжки українською мовою:

1. **Д-р Шааль:** „НОВОЧАСНІ КУРНИКИ І КЛІТКИ ДЛЯ КРОЛІВ"
2. **Д-р Ріхтер:** „ПРАКТИЧНА ГОДІВЛЯ ХУДОБИ".

Обидві книжки — це переклади найновіших німецьких підручників, які дають господареві все з даної ділянки, що лише є найновішого, найдоцільнішого і найбільше пристосованого до теперішніх умовин.

Пам'ятаймо: тварини дають лише тоді користь, коли вони добре удержані та відгодовані. Тому присвятім якнайбільше уваги, догляду та дбайливости нашим тваринам.

Ціна книжки Д-р Шааля „Новочасні курники і клітки для кролів є — 3 зл.,

а книжки Д-р Ріхтера „Практична годівля худоби — 6,30 зл.

Окружні Товариства „Сільський Господар", їхні Філії та Українська Кооперація, замовляють книжки гуртом лише в Товаристві „Сільський Господар" у Львові (адреса: Landwirtschaftsgesellschaft „Silskyj Hospodar", Lemberg, Wintergasse 8/II.

Кружки „Сільського Господаря" і їхні члени, купують книжки лише у Філії „С. Г."

Всі інші гуртові набувачі замовляють книжки в „Хліборобському Видавництві". (Адреса: Agrarverlag, Lemberg, Thomasstr. 16/18.)

Цілу належність за книжки слід висилати згори поштовим переказом. Кошти опакування і пересилки стягатиметься за післяплатою.

Менших замовлень, як на 5 книжок не виконується.

РОБІТНИЧИЙ ТАБОР

Для поборювання хворіб і шкідників, прошу MERKLITIN. Він нищить воші, блохи, блощиці, молі, хробачню і їх зародні. Кожних 100 мішечків 30 RM. — франко.

При більшому замовленні рабат.

Werksvertrieb Alois Müller München 23, Giselastrasse 3 Gh.

КОРЕСПОНДЕНЦІЙНІ КУРСИ КНИГОВЕДЕННЯ

Любань, поштова скринька 105. Вишколюють книговодів і їхніх помічників для потреб промислу і торгівлі. Наука для початкуючих і заавансованих. Книговедення італійське, американське, перебиткове. Рамовий плян конт для торгівлі і промислу. Навчання в польській мові.

Польської й німецької стенографії, як теж німецької мови навчають листовно (в польській мові)

КОРЕСПОНДЕНЦІЙНІ КУРСИ СТЕНОГРАФІЇ

Любань, поштова скринька 109. Докладні інформації — після надіслання 2 зол.

Фарбярсько - опорскувальні заведення і машини до опорскування

різного рода моделі для металю, маскування, захисне імпрегнування перед вогнем. Хлібороби, щадіть матеріяли і гроші.

Постачає

A. H. Haase Nachf

Halle (Saale)

Aus. Delitzscher Strasse 44

MARKE SCHOLLE

знак для плекання тварин і лічничих засобів можна дістати, якщо є, у всіх аптеках

„Apogepha"

Dr Starke und Max Biering Dresden, A. 19.

Dr. J. ACKERMANN & Co. Saatzucht Gut Irlbach Irlbach Post Strasskirchen b. Straubing (Ndb)

Місце вивозу і давні місцевості плекання знані елітні насіння доставляють:

1) АКЕРМАНА „ISARIA": ярий ячмінь високої урожайности зерна і соломи, найкращої броварняної якости, найкращого заступчого використання, великої спроможности пристосування до ріллі і підсоння.

2) АКЕРМАНА „DONARIA": ярий ячмінь, з високим збором урожаю, твердостебельний, високою повнотою зерна, найвищим заступним використанням найкращий броварняний ячмінь, на менше урожайні околиці — кормовий і пашний ячмінь.

Тягарові вози швидко навантажувати та вивантажувати!

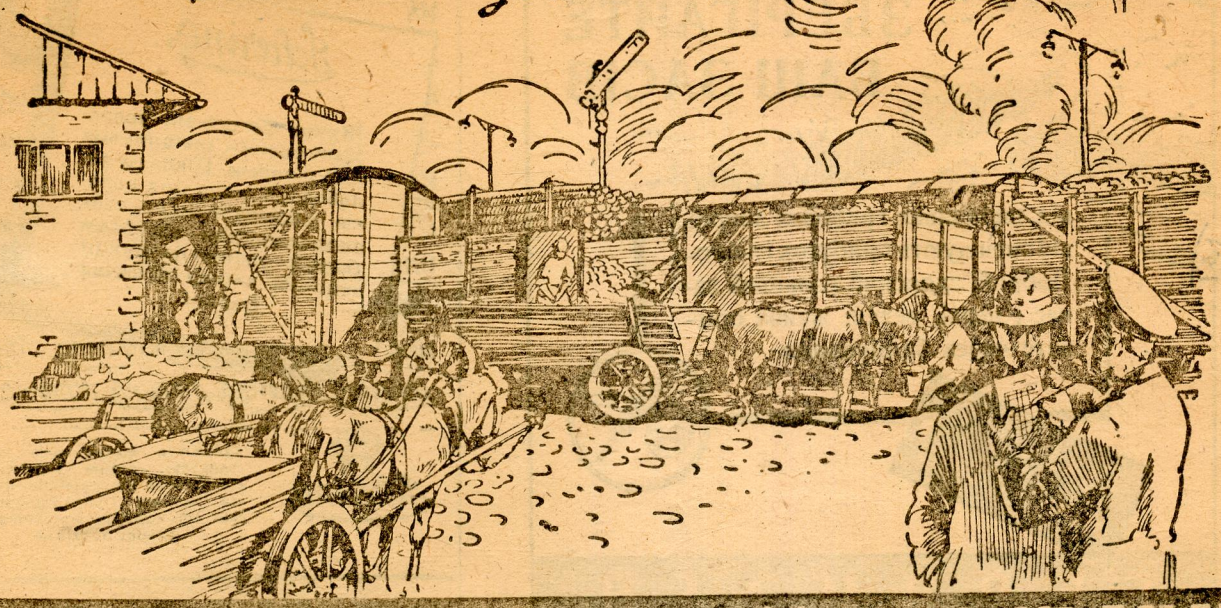

GENERALDIREKTION DER OSTBAHN KRAKAU

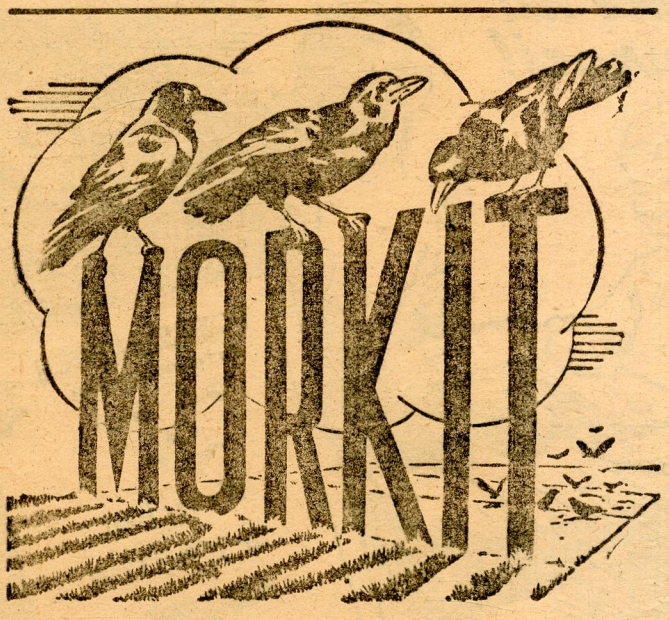

нетрійливий засіб для відстрашування птахів

стосувати на сухо

„Bayer" Agro-Chemie, G m. b. H. Krakau
Danzigerstr 19. Телефон 159-17.
Поштова скринька 465

BAYER

Забезпечуйте стайні та хліви перед морозами! Зробіть теплу загату!

При оперскуванні дерев, винограду, корчів, хорони своє обличчя новою охороною на обличчя

„Weil"

D. R. G. M 1518790
Ludwig Joh. Weil,
Flnthen b Mainz
Neugasse 30
Tel. Mainz 32431

Matell

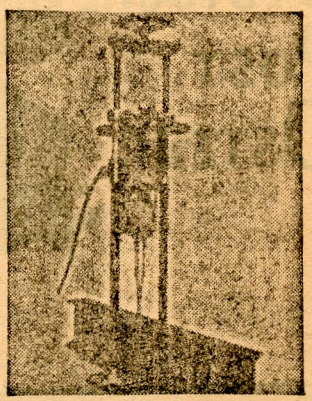

MATELL — Maschinenfabrik
Inh. Dipl. Ing. Rud — Mey
Oberndorf-Aldtstadtz (Necker)
Телефон 447 і 448.

Кімнатні машини і всевідступні вомічники в часі війни і миру

ПРОВЕРЕНО
С/Ф. 1987
0,08к

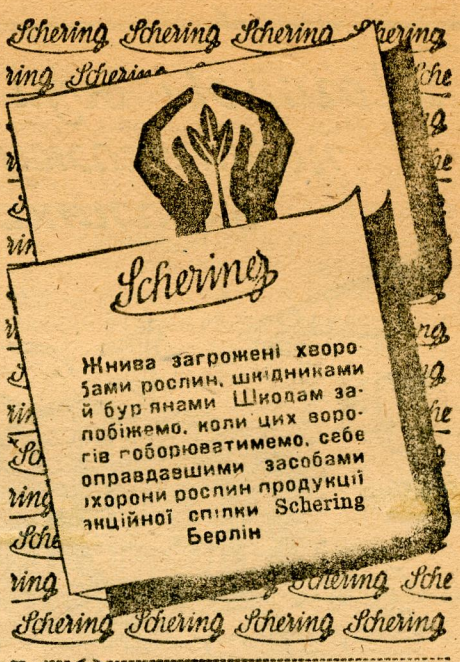

Schering

Замовляти можна через дирекцію станції Landwirtschaftlichen Zentralstelle, Краків, як теж через хліборобські кооперативи й відповідну фахову торгівлю

ПОШИРЮЙТЕ ФАХОВУ ПРЕСУ!

Керівник Видавництва: Д р Ф. Петро Львов. Начальний редактор Інж. Василь Баричко. Завідуючий відділом оголошень Еміль Кранґольд. Осідок усіх Львів. Хліборобське Видавництво, Львів, вул. Гоголя 16/18. Тел. 263-05.

АП № Ж-2944 II

21.441 IV
ЖС-17131
1944-4

Ціна числа 40 гр.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ЧАСОПИС КРАЄВОГО ГОСПОДАРСЬКОГО Т-ВА „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР" У ЛЬВОВІ

Піврічна передплата 9.72 зл., разом з коштами поштової пересилки. З хвилиною діяння вищих сил, чи теж інших причин, Видавництво не має обов'язку платити відшкодування.

Ціни оголошень: вірш 1 мм висоти і 20 мм ширини 70 гр. Підставове письмо нонпарель. Оголошення в тексті 1 мм висоти і 85 мм ширини 3.80 зол. Ціни оголошень знижені після цінника ч. 1.

Адреса Редакції: Хліборобське Видавництво, Львів вул. Томи 16/18, тел. 263-05. — Пошт. конто Варшава 205554.
Адреса для передплатників: „Сільський Господар" Львів. Вінтергассе 8/II. пов Тел. 232-26.

Річник 30. Львів, 30 січня 1944 р. Ч. 4.

Готуймося до веснування!

Український хлібороб стоїть на передодні весняної посівної кампанії. Цьогорічна весна проходитиме серед дуже важких умовин праці. На це наш хлібороб не може звертати уваги, бо його варстат праці вимагає своєчасного виконання усіх польових робіт. Інакше не збере врожаїв. Ніщо не може тривожити хлібороба, він мусить зберегти завжди повний спокій і рівновагу духа. Особливо під цю непевну воєнну пору треба нашим господарям гартувати свою волю та сталити характер. Хліборобська праця завжди була тверда і тому наш хлібороб вміє твердо працювати. Він знає, що ніхто інший не може заступити його в його праці на ріллі. Тому працює він наполегливо, пляново, обдумано й організованим способом.

Будемо веснувати під гаслом: уся земля мусить бути загосподарована. Це лежить в нашому власному інтересі, в інтересі прохарчування населення краю. Мусимо собі ясно усвідомити, що ті обов'язки, які на нас накладає воєнний час, мусимо стовідсотково виконати. Отже, від нашої праці залежатиме своєчасне і повне виконання наших обов'язків та забезпечення краю і населення в харчові продукти. Всякі обмеження у веденні сільських господарств, мусимо перебороти пляновістю, організацією та точним виконанням усіх робіт. В цьому головну ролю відограватиме також і в цьому році самодопомога односельчан. Кружки Т-ва „Сільський Господар" мусять поважно обдумати справу весняного обробітку ґрунтів та цілу засівну кампанію. Треба ввійти в тісний зв'язок з повітовими хліборобськими керманичами, агрономами та кооперативними організаціями. Також громадські управи мусять активно допомагати і справді широ співпрацювати з хліборобськими установами.

Вже тепер треба подбати про посівний матеріял. Там, де його недостає, чи де його не можна одержати від повітових хліборобських установ, там треба шукати помочі в самодопомозі сіл та окремих хліборобів. Це найкраще зорганізувати в той спосіб, що або вимінюється один рід збіжжя чи іншого насіння, або дається в позику з тим, що повернеться після збору врожаю. Особливу увагу треба звернути на дорідність насіння та садьби, бо нашим завданням в боротьбі за врожай, є зібрати якнайкращої якости та найвищий урожай.

Громадські пасовища та селянські сіножаті — це дуже ще у нас занедбана господарська ділянка. Ми маємо розбудувати наше тваринництво та мусимо подбати, щоб наші тварини якнайбільше продукували. Тому треба їх добре годувати придатними кормами та пашею. Це дасться в наших умовах легко осягнути, бо маємо чимало природних сіножатей, лук та пасовищ. Тільки, що не є загосподаровані і тому можна їх зараховувати до цілковитих неужитків, або півужитків. Тому треба тепер випрацювати відповідний плян для їхнього раціонального загосподарювання. Це можна зробити спільним зусиллям цілого села в порозумінні та за вказівками повітових агрономів.

Дуже важною справою у своєчасному виконанні усіх весняних робіт — це добрий господарський реманент. Тому громадські управи разом з кружками Т-ва „Сільський Господар" повинні перевести організованим способом перегляд та необхідний ремонт сільсько-господарського знаряддя та машин. Також треба приготовити посівний матеріял — очистити його та протруїти. Це найлегше і найкраще виконати спільним зусиллям. Ні один кільограм неочищеного та непротруєного зерна не може прийти в землю.

Господарі, беріться енергійно до приготування весняних робіт. Будьте пам'ятні того, що ви є живителями свого народу. Ваша наполеглива праця на ріллі забезпечить життя і розвиток не тільки вашим родинам, але цілому народові.

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН
№ Ж-2944

Виконуймо правильно весняні посіви

В тій статті хочу звернути увагу хліборобам на найважніші праці у полі, щоб весняні посіви провести якнайльбіш старанно. Наші хлібороби переважно знають ті вказівки, а мимо того часто їх легковажать. А треба пам'ятати, що точне і правильне виконування посівів може у великій мірі збільшити прибутки господарства і піднести хліборобську культуру нашого краю.

При посівах треба звертати увагу на:

1) Якість посівного матеріялу.
2) Способи посіву.
3) Відповідний час посіву.
4) Кількість посіву.
5) Глибину прикриття насіння.

1) ЯКІСТЬ ПОСІВНОГО МАТЕРІЯЛУ

Великий урожай можемо осягнути лише при стосуванні доброякісного посівного матеріялу. Коли ми правильно грунт удобрили і правильно обробили, але засіяли поганим насінням, то вислід нашої праці не буде великий. Сміло можемо сказати: **„Який посів, такий урожай".**

Насіння мусить бути чисте, здорове, мусить мати добру силу кільчення і цінні властивості сорту. Лише в нормальному, великому, добре виповненому і непошкодженому зерні зародок буде добре розвиватися. Таке зерно дасть здорову рослину й гарний урожай.

Справа вибору відповідних сортів управлюваних рослин до наших грунтових і кліматичних умовин є дуже важна і дуже складна. Кожний хлібороб повинен відноситися до тієї справи розумно. Вибір сорту повинен бути достосований до місцевих умовин грунту, підсоння і повинен мати на увазі потреби даного господарства.

2) СПОСОБИ ПОСІВУ

Дуже важним є спосіб посіву. У нас дуже часто сіють в **розкид руками**, при чому, звичайно, сівач зпочатку сіє густо, а пізніше, коли бачить, що може забракнути зерна на ціле поле, зачинає сіяти рідше, або, противно, зпочатку сіє рідше, а при кінці густіше. Слабою стороною такого ручного посіву буде нерівномірне вимішання зерна зі землею в часі боронування і нерівномірне прикриття землею. Стан збіжжя на такому полі є звичайно нерівний, в одному місці загустий, в інших зарідкий. Коли сівач сіяв зерно в добре приготований грунт, то боронування прикриває зерно досить рівномірно і плидко. Якщо сівач сіяв у погано приготовану ріллю, тоді частина (зерен) насінь є прикрита глибоко, друга частина плидко. Те все дає нерівномірні сходи рослин і у висліді такого посіву маємо зниження урожаїв.

Рядовий посів заощаджує 20—30% насіння. Насіння є рівномірно приктите, при чому сходи рослин є також рівномірні, а рослини мають добрі умовини розвитку. Доступ світла до поодиноких рослин є кращий, через те стебло є коротше, а рослини є більше відпорні на вилягання.

Вже пора, щоб і у нас хлібороби зрозуміли погані наслідки ручного посіву і зачали сіяти рядовими сівалками, які виконують працю скорше і докладніше.

Одначе є випадки, коли ручний посів є потрібний. Наприклад; коли весна припізнена, а нам залежить на скоршому посіві ярої пшениці, чи вівса, земля ще мокра і засіяти це поле сівалкою неможливо, тоді то сіємо руками. Коли маємо сіяти густо нпр. на свіжо заораних новинах, то тоді також можна сіяти руками, бо сівалкою не дасться засіяти поля густо. Сівалкою можна лише сіяти густо в рядах.

Щоб рядова сівалка могла добре виконати своє завдання, треба її відповідно наставити ,на відповідну кількість висіву і на відповідну ширину віддалення рядів. Ніколи не треба наставляти сівалку на око, або наставляти її так, як в минулому році, ті способи ніколи не дадуть доброго висліду. При кожному посівному зерні треба наставляти сівалку при помочі так званої проби обертання колеса сівалки, щоб переконатися, чи вона висіває бажану кількість зерна.

Сівалку треба наставляти в такий спосіб: Якщо сівалка має 2 метри ширини, а обвід колеса обруча (довжина заднього колеса) рівняється 3,9 метра, то коли покрутимо колесом 1 раз довкола — засіваємо площу 2 метри широку і 3,9 метра довгу, або 7,8 метрів квадратову (площу) поверхню. Щоб засіяти 1 гектар поля, або 10.000 метрів квадратових, то треба виконати колесом сівалки оборотів 10.000 : 7,8 = 1.282. Тому, що забагато було б обертати колесом таку кількість оборотів, вистачить коли зробимо лише десяту частину тих оборотів, отже 1.282 : 10 = 128,2, або кругло 128 оборотів колесом засіємо поверхню 1000 метрів квадратових або 10 арів. Можна зменшити кількість оборотів ще на половину.)

Якщо для прикладу маємо висіяти 150 кг. зерна на 1 гектар, то на 1000 квадратових метрів висіємо 150 : 10 = 15 кг. По одержанні того числа, підносимо задне колесо сівалки на підпору, а одну сприху обв'язуємо шнурком, щоб легше було рахувати обороти. До скрині сівника даємо понад 15 кг. зерна й обертаємо колесо сівника 128 разів. Під сошники (висівні рурки) підкладаємо верету, з якої збираємо зорно до важення. Якщо вага зерна рівняється 15 кг., то значить, що сівалка є добре наставлена. В противному разі переставляємо відповідно висівні трибі і знова треба провірити кількість висівного зерна.

Треба пам'ятати, що колесо сівалки совгається на полі по більших грудах землі, через те, звичайно сівалка висіває дещо менше, ніж при пробі обертання колеса. Тому краще б так наставити сівалку, щоб при обертанні колеса да-

---

За численні побажання з нагоди Різдвяних Свят, Нового Року та ім'янин складаю щире Спасибіг усім Друзям, Знайомим, Співробітникам та Передплатникам.

Бажаю всім їм у міцному здоров'ї діждатися кращої долі рідного народу.

Інж. Василь Баричко,
Редактор Хліборобського Видавництва.

вала висів около 10% більший від того, який має бути висіяний в полі.

3) ЧАС ПОСІВУ

При посіві дуже важлива є відповідна пора посіву. У нас звичайно хлібороби зачинають сіяти на весні надто пізно. Причиною того є часто страх, що приморозки можуть пошкодити посіви. Але при ярих збіжжевих рослинах шкоди від приморзків є менші, як страти з припізнення посівів.

Не треба забувати, що яра пшениця, овес, а також ячмінь, переносять в стані кільчення і як молоді рослини ночі з морозами від —4° до —6° Ц., без найменшої шкоди. Скорші посіви дають можливість рослинам краще використати зимову вогкість, рослини мають звичайно тоді більше часу на нормальний розвиток.

Порядок весняних посівів залежить від багатьох чинників. Якщо на весні ґрунт просохне, не мажеться так, що можемо працювати в полі, то сіємо рослину в такому порядку, **наперед:** яру пшеницю, овес, соняшник, горох, мак, **а по-**

Приятелем свого часопису є лише той, хто платить передплату згори. Хто цього не робить, той нищить народне надбання!

тім: ячмінь, буряки. Коли небезпека більших приморозків проминула, сіємо кукурудзу, просо, гречку, квасолю, сою й інші. Першу висіваємо яру пшеницю, бо як виказали довголітні досліди, пізні посіви більше знижують її урожай, ніж у вівса. Для нормального розвитку яра пшениця потребує в першій стадії розвитку зимна і холоду. Якщо засіємо її пізно, коли вже добре потепліє, то зародок пшениці не може правильно відбути своєї першої стадії розвитку в холодних умовинах, вона тоді поволі розвивається, пізно достигає і через те зменшує урожай.

Відносно олійного соняшника, який має довгий час розвитку, то ранні його посіви все скорше цвітуть і дають більші урожаї. Хто обсіває соняшником інші рослини, то вже тоді є змушений пізніше його сіяти.

Тому, що у нас весна звичайно дуже нерівно приходить і тяжко є усталити календарну дату для ранніх посівів, то ми кажемо тоді, що такі рослини, як яра пшениця, овес і соняшник, будемо висівати в перших днях весняних робіт на полі. На легких піскових ґрунтах, які скоро висихають на весні, дальше на ґрунтах похилених до півдня будемо сіяти на весні скорше. На тяжких ґрунтах, підмоклих, низько положених, похилених до півночі, на так званих зимних ґрунтах сіємо пізніше.

4) КІЛЬКІСТЬ ПОСІВУ

Щодо кількості посіву, то у нас сіють загусто. Часто, коли наші хлібороби сіють сьогодні на гектар 250,30 кг., то це забагато. Багато ще думає, що як густо посіє, то буде великий урожай, а то неправда. Рослини вимагають для свого розвитку відповідного місця, доступу світла, повітря, поживи і вогкости. Густо засіяні рослини тягнуться в гору до світла, через те ослаблюються, часто вилягають і мають потім мало енергії, щоб дати гарні урожаї. В боротьбі за місце, поживу, світло і вогкість, лише сильніші рослини лишаються, слабші гинуть. Тому треба все пам'ятати, щоб не сіяти загусто. Ярої пшениці вистачає 170—200 кг. на гектар, вівса 140—160, ячменю 130—160, якщо зерно є здорове і добре кільчиться.

Кількість посіву залежить також від часу посіву. Чим скорше сіємо, тоді сіємо менше. Пізній посів завжди мусить бути густіший, бо час розвитку рослин прикорочується. Сильне навоження (удобрення) і сильний, густий посів, не зносять себе взаїмно. Як будемо збільшувати удобрення, то рівночасно мусимо зменшувати кількість посіву. Одначе треба пам'ятати, що мала норма посіву при низькій культурі ґрунту, при слабому удобренні і при низькій вартості посівного матеріялу, є неправильна.

5) ГЛИБИНА ПРИКРИТТЯ НАСІННЯ

Коли сівалка правильно сіє, то вона сама прикриває зерно. Можна лише дати за нею маленькі посівні борони, але ніколи не треба закопувати зерна глибоко, що часто у нас трапляється. Глибоко приміщене зерно не дає сильних рослин, які добре кущаться, лише дає поодинокі слабі рослини зі слабою соломою. Глибоке прикриття зерна зменшує також урожай. Деякі дані весняних посівів подаємо нижче:

Деякі дані весняних посівів:

Рослина	Висів на гектар в кг	Віддалення рядів в центим.	Глибина прикриття в центим.
Овес	140—160	15—20	2,5—4
Яра пшениця	170—200	15—20	3—4
Ячмінь	130—160	15—20	2—4
Соняшник	40— 60	60—70	4—5
Просо	20— 25	20	1,5—2,5

На тяжких і мокрих ґрунтах прикриваємо насіння плитко, на сухих піскових ґрунтах дещо глибше.

Проф. Д-р Г. Кияк

SEPSO – ТИНКТУРА

У Вашій домашній аптеці!

Чому? Тому, що Ви мусите постійно мати під рукою безпохибний і скоро діючий дезинфекційний середник Бо малі скалічення в виді розтять, уколень, отерть, укусів і т і трапляються так часто А всі, навіть малі відкриті рани є наражені на небезпеку інфекції бактеріями Тому то не треба навіть незначних ран залишати без перев'язання, але заздалегідь дезинфікувати їх **SEPSO** - Тинктурою, виробу фірми **ODOL - WERKE**, Львів, яку можете купити в аптеках у пляшечках за 1,78 зл **SEPSO**-Тинктура діє докладно так само дезинфікуючо, як йодина й не викликує ніяких небажаних побічних ознак Має вона також дуже бажану прикмету: не залишає ніяких плям на біллю.

Дається також легко змивати зі шкіри

Зареєстр. у Генеральній Губернії під № 3110.

Що робимо в цьому місяці?

НАБУВАЙТЕ ФАХОВОГО ЗНАННЯ

Вимогам підвищення урожайности землі найкраще відповість фахово обзнакомлений зі своїм завданням хлібороб. От і тому рештки зими присвятити господарському навчанню. Старайтеся практично дечого навчитися. Погляньте на прикладові господарства. Огляньте господарські фільми. Учащайте на уряджені в селі курси. При нових поступових працях, як парниководство, зайдіть до практиків, та там з головними засадами праці обзнакомтеся.

Також про фахове знання для своїх жінок, чи сестер подбайте. Вони ж тримають три вугли в господарстві, а ви лише один.

Молодь — наше майбутнє, її теж треба вивчати раціонально господарювати. Одиноким найкращим віном для дітей в цих часах — це знання.

ЯК ПІДГОТОВИТЕ, ТАК І ВИКОНАЄТЕ ВЕСНЯНІ ПРАЦІ

При підготовці до весняного посіву пристосовуйте в практиці набуте фахове знання. При вивозці гною на поле, скидайте його лише у великі купи. При кінці обкидайте зверха землею, а з боків оббийте лопатою, тоді повітря не буде доходити до середини гною, а через це ані азот не випарує, ані бактерії не зужиються, як це буває при скиданні гною на малі купки.

Господарські знаряддя як плуг, вози, борони, культиватори, перегляньте та поробіть потрібні поправки, щоб на весні можна було ними без перепон працювати.

Заготовляйте потрібне насіння. Бракуючий посівний матеріял старайтеся різно роздобути.

ВИРОЩУЙТЕ РАННЮ ГОРОДОВИНУ

Вже тепер треба почати роботу коло заложення парників. Найважніше при закладенні парників, відповідно дібрати кінський гній, тлілий, щоб добре міг огрівати посіяні рослинки.

Температура під посіяною розсадою повинна виносити, коло +20° Ц. Вважати теж треба, щоб молоденькі рослинки без доступу повітр'я не вдушилися, тому то, час до часу відхиляти дещо вікна.

Крім ранньої розсади помідорів, капусти, вирощувати в парниках редиску, цибульку, шпінат, салату, пори і т. д. Все це зимою одинокі, найбільш доступні для хлібороба жерела вітамінів.

ДОГЛЯД САДІВ

Заготовляйте для щеплення дерев на весні зрази, а також садову масть. Лагідну зиму використовуйте на прочищування садів, як обрізування сухих гіляк. Проріджуйте корони від непотрібного галуззя. Зішкробувати стару кору з обрісників і мохів. Як обмерзла земля, обкопувати довкруги овочеві дерева, аж поки сягає корона, а також овочеві кущі агресту, порічок та малин.

БОРОТЬБА З ХВОРОБАМИ І ШКІДНИКАМИ РОСЛИН

Змуміфіковані овочі нищити. Зісохлі скручені листки — сховища білана жилковатого і опушки родогуски — спалювати. Кінці галузок з яєчками перстенівки обтинати. Зняти лепові опаски, які заложено восени проти п'ядуна пізнього. Попелицю кроваву в виді білого пушка на галуззях винищувати намазуванням нафтою, або денатурованим спіртом. Рани на галузках намазувати лоєм.

Опорскувати овочеві дерева, хоч один раз на 2—3 роки 5% карболіною так докладно, щоб карболіна аж стікала зі щепи. Цим нищемо яєчка попелиць, ротячка, п'ядуна, черчу, тарчівки, мохи та обрісники. Як немає карболіни, то вживати 2% бордоську рідину.

Цьогорічна, лагідна зима сприятлива для розмноження мишей. Замовляйте через кружок С. Г. трійку, чи протруєне зерно, та негайно як лише сніг зійде з поля, приступіть до нищення мишей — даючи в мисячі діри від 2—6 протруєних зерен.

ДОГЛЯНЬТЕ ОЗИМИНИ

Крім мишей великі шкоди на озимині спричинює грибкова хвороба, т. зв. сніжна пліснь. Найбільше поширюється вона на вогкіших полях, та де було більше снігу на озимині. Озимина від плісні жовкне. При більше розвинутій її стадії з кінцем зими та вчасною весною — немов павутинням сплетені маленькі рослинки. Пізніше така озимина дає малі збори, а навіть зовсім загибає. Треба тому шкаралупу снігу на озимині пробивати. Удобренням салітрою, чи гноївкою — дасться дещо урятувати таку хвору озимину.

Чимало шкоди маємо від вимакання озимини. Вони якслід не розвиваються, а при надмірі вогкости, ,навіть цілі рослини зовсім загибають Треба тому все прочищувати борозни, щоб не назбиралося на полі надміру води, ані від дощів, ні навіть від раптово розтопленого снігу.

ЗАГОСПОДАРОВУЙТЕ СІНОЖАТІ І ПАСОВИСЬКА

Надмір вогкости найбільше дошкулює неорним ґрунтам. Звичайний рів може обернути в ужиточні поля масиви наших мокляків. Відводнювання проводити організовано. На цеж і є Т-во С. Г., щоб не лиш між господарями, але навіть між поодинокими селами зорганізовано господарську працю раціонально переводжувано. На загосподарення пасовиськ і сіножатей призначила держава певні квоти, щоб допомогти селянам у їхній праці.

Поліпшуйте пасовиська, вирівнюючи їх поверхню викорчовуючи дикі, ні до чого непридатні кущі, жерапники, вільхи, круцину і т. д. Як нема снігу, розгребайте купиння, визбируйте каміння, закидайте ями. Боронами вискороджуйте мох, та погноюйте каінітом. Розділіть пасовисько на 3—4 ділки та їх огородіть. Користь з пасення тварин на поодиноких ділках буде очевидна. Не будеться нараз на цілім ласовиську пашу затовмашувати.

На Підгір'ю зверніть увагу на лази. Такий лаз скасуйте, деревний поріст викорчуйте та ви-

рощуйте траву, чи сіянні культурні рослини. Залишений, з огляду на горбистий терен лаз під ліс, треба рівнож загосподарити, щоб з дерев мати якусь господарську користь.

ПРОВІРТЕ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРОДУКТІВ

Тепло та пізні осінні дощі побуджували картоплі до дальшого росту. Зібрано через це з поля багато недозрілих ще картопель. Вони погано переховуються. Треба тому таку в суміш збирану, неперебрану картоплю держати в сховищах при низькій температурі між +2 а +8° Ц. Де внаслідок відлиги, температура підвищиться, там треба картоплю перебрати. В кіпцях доки нема більших морозів, тримати вентилятори, а навіть верхи кіпців відкртими.

Провірити рівнож насінні висадки. Коли кільці значно проростають, то це знак, що зависока температура. Як хочби лише коло вентиляторів висадки надмерзли, то тоді треба копець дещо утеплити.

Допильнувати рівнож зернових продуктів. Олійні зісипані в грубших верствах, чи передержувані в мішках на вогких місцях, скоро псуються. Навіть збіжжя в грубшій 2—3-метровій верстві, коли має в споді понад +20° Ц., починає тухнути. Його терба перелопачувати та дати частину до іншого приміщення. На насіння неуживати такого зерна, бо його зародки в великій мірі знищені.

ПІДНОСІТЬ ПРИБУТКОВІСТЬ ТВАРИН

Згідно з головними напрямними „боротьби за урожай", зачніть піднесення прибутковости тваринництва у нас. Добрий розплідник, — це половина раціональної годівлі. Корм знов так добирайте, щоб вистачило його аж до нового. Не повинно забракнути ні сочистої, ні силової паші. Ситні паші завдавайте ощадно. Більше давайте їх молочним коровам, коням при праці, та молодняку. Чимало заощадите паші цим, що зимою будете тримати тварин в теплім приміщенні.

Підготовте все потрібне до насаджування квочок в березні. Так звані марцівки — це добрі несучки. Коли кури держати в теплі та годувати конопляним сім'ям, тоді будуть скоро квокати, хочби і не були з породи кармазинів. Вилягові яйця замовте від курей узнаної раси, та цих курей, що є під контролею несности.

Провірте, чи в пасіці подостаском поживи. Слабий звук, виданий бджолами, аж до хвилини після застукання вказує, що в улиях бракує їжі. Треба тоді бджолам в мешкальній кімнаті, як на дворі є морози, додати цукрового сиропу в рамки. Заготовляйте улиї, рамки до побільшення пасіки літом. Провірте суш, чи не псується.

ПРАЦЯ КРУЖКІВ „С. Г."

Останки зими використайте на упорядкування книговедення, між іншим заведіть реєстр землі по вгіддям поодиноких своїх членів. Це необхідне вже тепер, при стягненні члнських вкладок та на весні при розподілі насіння і штучних погноїв. До кінця господарського року упорядкуйте справу членства. Стягніть від членів приналежні членські вкладки. Вирівняйте в філії грошеву належитість з пібраних вкладок, а в Централі, ще також за передплату часописів.

Допильнуйте праці ХВМ. Через зиму мають бути перероблені всі підручники, приписані на даний ступінь. Як кожний змагун немає потрібної книжки, то треба приписані підручники на сходинах переробити. Сходини потрібно тоді частіше улаштовувати.

Кружки повинні організувати всі підготовні праці до веснування — очистку насіння, ремонт і перегляд с.-г. машин і знаряддя. Треба завчасу подбати про байци. Мусимо випрацювати плян самодопомоги, щоб безкінні господарства могли всі полеві роботи начас виконати.

Інж. Андрій Чемерис.

Дещо про зимове та весняне стелення льону

В місцевостях, де управляють більшу кількість льону і конопель, буває так, що господар не є в спромозі вимочити чи виросити всієї соломи в осінньому часі. В часі війни густо-часто трапляється не в одному господарстві; що інші пильні осінні роботи не дозволяють провести вчас мочення чи рошення соломи. В таких випадках не треба переховувати соломи аж до осени наступного року, бо через те знова накопичиться праця на осінь і ще тяжче буде її переробити. Крім цього **солома** займає непотрібно багато місця в сухому приміщенні господарства. Коли будемо переховувати солому у вогкому місці, то вона тратить свою вартість. Щоб цього оминути, треба, вже цієї зими приготовити солому до стелення. В країнах з короткими зимними осіннями вже з початком зими стелять солому льону і конопель і через зиму вона переходить процес рошення. Це рошення проводить деякі відміни грибків, які розвиваються добре в температурі снігу. Які висліди в кліматичних умовах Галичини дало б зимове стелення соломи — не відомо, бо дослідів ще не проведено. Але в наших умовах можна провести рошення вчасно весняне. Щоб солома добре виросилася ще перед літніми спеками, треба вивести солому на площу рошення перед весняними розкопами та болотом, в тому часі, коли земля ще замерзла. Тоді дасться розстелити солому без трудношів на замерзлій площі. Стелище (площу, де стелимо льон) підбираємо подібно, як в часі вчасної осени, звертаючи увагу, щоб була рівна, не затінена, та з однаковим поростом трав. Стелимо такою верствою рівномірно на цілій площі та залишаємо до весни. Коли є вогка весна, то треба частіше перевір'яти, чи не виросилася. Коли солома відповідно вирошена, треба її збирати зі стелища, в'язати у в'язанки та звести в сухе місце.

Розстеляти льон можна в лютому місяці, коли на це позваляє погода та шар снігу є невеликий і рівномірно прикриває цілу площу. В місцях, де снігові заспи нерівномірно покривають площу, не можна розстеляти соломи. Найкраще

розстеляти солому в той час, коли земля замерзла і тільки дещо (притрясений) присипаний снігом. Стелення соломи в таку пору є дуже догідне, бо легко солому вивезти в поле та й стелити не трудно на замерзлому грунті. З такого стелення соломи дістаємо прядиво дещо слабше як з осіннього стелення, але зате кольор його є ясніший, а волокно м'ягше в дотику.

Треба тільки уважати на те, щоб не переросити соломи, коли весна буде дощева. Волокно з перерошеної соломи є неміцне і тому немає високої технічної вартости. Коли прийдуть теплі весняні дні, можна солому переробляти на прядиво.

Інж. Б. Антонович

СІВОЗМІН У ГОРОДІ

Сівозміном називаємо в засаді правильне чергування деяких груп рослин по собі на одному і тому самому куску поля Існує ціла низка причин, які змушують нас до того, щоб не сіяти тих самих рослин стало на одному і тому самому місці.

Беручи під увагу кормові вимоги яринних культур, треба підчеркнути, що вони мають незвичайно різне запотребування на поодинокі кормові складники. Підставою чергування рослин з огляду на запотребування поодиноких кормових складників є степенування розкладу стаєнного гною Численні досліди виказали, що рослини, які йдуть безпосередньо після стаєнного гною, використовують біля 50% кормових складників (передусім азоту), рослини, які управляємо в другому році після стаєнного гною — біля 30% кормових складників (передусім потасу), натомість у третьому році — 20% кормових складників (передусім фосфорної кислоти).

Виходячи зі заложення, що азоту, який впливає передусім на розвиток зеленої маси, потребують у першу чергу листясті культури. Отже, звичайно, у першому році після стаєнного гною управляємо листясті культури, як: капусні, салату, шпінат та зокрема помідори й огірки. В другому році з черги примінюємо, звичайно, такі культури, які мають велике запотребування на потас, тобто всі корінеплоди, як: буряк, морква, петрушка та цибулеві. В третьому році після стаєнного гною приходять на чергу метеликоцвітні, як: горох, квасоля та біб. Таке чергування рослин після себе називаємо трипільним сівозміном, у якому раз на три роки примінюємо удобрювання стаєнним гноєм. На випадок значного браку стаєнного гною у господарстві примінюємо часом чотиропільний сівозмін, у якому помідори та огірки з першого року після стаєнного гною переходять на друге поле, зате коріневі переходять на третє, а метеликоцвітні на чегверте поле після стаєнного гною.

Одначе, коли хочемо, щоб городниче господарство нам оплатилося, тоді повинні ми замість чотирополівки примінювати радше в інтенсивному городництві двополівку.

Досить важливим чинником при укладанні черги сівозміну городничих культур є глибина закорінення цих культур. В цей спосіб можна управильнювати використування поживних складників з різних верств грунту. Глибина закорінення поодиноких городних культур є різна, тому ділимо їх на ярини плидко та глибоко закорінені. Глибоко закорінюються такі культури: горох, квасоля, помідори, селери, пори, шпараги та огірки. Натомість капуста та салата, хоч мають багату коріневу систему, то розростаються більше в ширину, як у глибину.

При укладанні правильного сівозміну повинні ми змагати до того, щоб після ярин з довгим корінням ішла ярина з плиткоростучим корінням та навпаки.

Непридержування засад правильного сівозміну викликує часто у своїх наслідках поширювання рослинних хвороб і шкідників та затруття грунту. Стверджено факт, що поодинокі роди ярин підлягають нищівним впливам спеціяльних хвороб та шкідників, які другим родам ярин не шкодять. Коли з року на рік будемо управляти один і той же рід ярини на тій самій ділянці городу, то в той спосіб дамо змогу сильно розмножитися всяким хворобам та шкідникам, які, перезимувавши в землі або на неспрятаних бур'янах, заатакують їх весною з подвійною силою. Змінивши рослину, не дамо змоги поширюватися тим шкідникам чи хворобам, бо вони, не маючи відповідної поживи, згинуть.

Капустяна кила робить у городі страшні спустошення, коли придержуватися засад сівозміну. В додатку треба зазначити, що кила особливо тоді сильно розповсюднюється, коли управлятимемо капусту на підмоклих та квасних грунтах. Подібно грізною недугою є для помідорів картопляна зараза, на яку єдиним ліком побіч скроплювання бордоською рідиною (в початках) буде придержування правильного сівозміну.

Крім масової появи хвороб та шкідників стрічаємося часто з явищем „затруєння грунту". Врожай з городу зачинає маліти, ярина зачинає щораз гірше вдаватися. Практики-городники називають це явище „вичерпанням грунту". Найбільше вражливими на вичерпання грунту є горох, менше зате огірки, цибуля і помідори.

Зібравши разом усі вичислені тут причини зрозуміємо нарешті велике значення сівозміну.

Дипл. інж. Роман Зацерковний.

В єдності сила народу — це закон життя кожної нації. Виявім тепер у тяжкі воєнні часи зрозуміння єдности. Поможім один другому по братерськи в господарстві, порадьмо в потребі.

Удобрення овочевих дерев

Високі та постійні врожаї овочів залежать від багатьох чинників, зокрема від органічних та мінеральних удобрень. Ці добрива з фізичними та біологічними властивостями ґрунту співдіють на врожай. До найкращих органічних добрив належить гній. Він поліпшує будову, водопропускальність та краще затримує вологість. Гній містить у собі головні первні рослинної поживи — азот, фосфор, потас. Гній, як добриво, діє два—три роки, тоді, як мінеральні добрива значно слабше виявляють ці явища. Але органічні добрива, помішані з мінеральними, дають добрі наслідки. Тому радимо вносити гній у суміші з мінеральними — фосфорними та потасовими — добривами, восени, під зяблеву оранку. На ґрунтах супіщаних, вилугованих, тяжких, глинистих потрібно вносити гній від 40 до 60 тонн на 1 га. На ґрунтах же з достатнім запасом поживних речовин можна зменшити гній від 20 до 40 тонн на 1 га. Доцільно вносити гній щорічно меншими нормами, наприклад: в один раз вносимо 40 тонн, тоді, як можна вносити по 20 тонн два роки під ряд. Таке внесення краще використовують рослини. В старих садах добрива треба розподіляти рівномірно по всій площі, заорюючи їх на глибину оранки. З органічних добрив восени, теж під зяблеву оранку, добре вносити фекалії (людські виділини). В молодих садах від 10 до 15 років до 3 тонни на 1 га, а в старих садах від 3—6 тонн на 1 га.

Внесення мінеральних добрив розраховано на 1 рік без суміші гною, а коли в суміші з гноєм, то треба зменшити мінеральні добрива на 50%. Внесення добрив під плодоовочеві дерева потрібно наближати до коріневої системи. Їх коріння розташовується на різних глибинах, у залежності від сорту овочевих дерев, складу ґрунту, агротехніки. Але головна маса коріння розташвується на глибині від 20 до 50—60 см. Дрібні корінці, особливо волоски, які забирають поживні речовини з ґрунту, находяться на деякій віддалі від стовбура і виходять за межі корони. Тому треба вносити добрива не тільки глибоко, але і так широко, як широко діє коріння. На розпилених ґрунтах дуже корисно провести восени вапнування ґрунту. Вапно в'яже розпилені частини ґрунту, пособляє розвиткові кісткових дерев. На 1 га треба вносити біля 4 тонни паленого вапна на 3—4 роки один раз під зяблеву оранку.

Правильно побудована система удобрення овочевих дерев, повинна забезпечувати ввесь час діяльности коріння поживними речовинами. Для цього найкращим засобом являється підживлення дерев у той час, коли в цьому є потреба. Ціла низка досліджень показує, що коріневa система плодоовочевих дерев починає свою вегетаційну діяльність при температурі +4,5° Ц. Ця ознака є доказом, що коріння засвоює поживні речовини від ранньої весни до пізньої осени. А тому є можливість підживлювати кожне дерево окремо продовж довгого часу, коли найпотрібніше вводити добрива в обводі діяльности коріння. Цю систему удобрень будемо називати підживленням плодоовочевих дерев. Підживлення краще проводити азотовими добривами, тому що азот просякає ґрунт, а потас і фосфор ґрунт втягає і затримує. У молодих садах удобрення пристовбурових смуг, ширина яких залежить від віку насаджень, є таке:

Сад віком	2—4 років	удобрені смуги в 2—3 метрах
"	" 4—3	3—5
"	" 8—12	5—7

Під старші овочеві дерева, від 10-и років вгору, даємо в залежності від віку деревини 2 до 8 відер вифермeнтованої гноївки та 1—5 кг. сухого посліду дробу на кожне дерево. Щодо мінеральних добрив, то даємо під кожне дерево 0,15—0,40 кг. азотових добрив і стільки само фосфорних добрив і потасової соли. Ці всі добрива треба розпустити у воді.

При підживленні дерев добрива треба вносити в розбавленому стані:

сеч розбавляти водою в 3 рази;
гноївку розбавляти водою в 2 рази;
фекалії розбавляти водою в 5 разів.
На 1 кг. курячого гною — 2 відра води.
На 1 кг. мінеральних добрив 5—6 відер води.

Для вишень та слив добрив береться в два рази менше.

Крім цих удобрень для підживлення можна вносити свіжий коров'ячий гній без соломи. Виготовляється таким чином: свіжий гній розводиться попелом з водою і залишається стояти до того часу, коли пройде ферментація і після цього розводиться водою у відношенні 1:3. Для молодих дерев до 10 років удобрюються зазначеною рідиною від 5 до 10 відер на одно дерево, а для старших дерев збільшувати кількість добрив до 25 відер. При підживленні плодоовочевих дерев добрива вносити в борозни, які копаємо такої глибини, щоб дно борозни доходило до того місця, де починається коріння. Першу борозну провести на 1 м. від стовбура, а потім через один метер другу, третю і так до кінця розповсюдження коріння. Після того, як рідина добрива ввійде в ґрунт, борозни треба негайно засипати землею. Підживлення краще проводити не в один раз, а в такі реченці: для молодих дерев — перший раз при першій обрібці ґрунту, другий раз на початку росту віток і третій раз, коли помічається найбільший ріст віток. Це підкормлення дає добрий приріст віток та розвиток корони. В родючих садах підживлення робиться перший раз ранньою весною, друге підживлення після квіткування, а треге — після опадання фізіологічного зав'язку плодів. Це підживлення сприяє кращому плодоношенню та зав'язкові плодів на наступний рік. Зазначені заходи декому покажуться клопітливими, але без праці не можна дістати тієї користи, яка цілком себе виправдує і нагороджує. Продукційна сила удобрень дає можність діставати високі та щорічні врожаї.

Інж. М. Лощенко.

Як ростуть дерева?

I. РІСТ ДЕРЕВА У ВИСОТУ

На весні в бруньках відбуваються помітні зміни. Бруньки пучнявіють, тобто розмір їх збільшується, зовнішні лусочки розходяться, короткі стебельця бруньок видовжуються і перетворюються в віточки з листками. Віточка росте в довжину головно вершковою частиною.

Такий ріст стебел спостерігається у двопрозябцевих рослин.

Брунька закінчується ніби горбком. Цей горбок має назву **точки росту.**

Точка росту складається з великого числа тонкостінних клітин. Клітини ці виповнені темною напівріди́ною, напівлипкою речовиною, що має назву протоплязми, в якій є досить велике ядро. Особливість цих клітин та, що вони можуть ділитися, через що кількість їх швидко збільшується. Спочатку ділиться на дві половини ядро клітини. З одного ядра утворюються два нові, які розходяться у протилежні боки. Між ними всередині клітини утворюється перегородка. І так, замість однієї клітини, утворюються дві клітини, кожна з них удвоє менша за первинну клітину. Новоутворені клітини живляться, досягають величини первинних і знову діляться. З „дорослих" клітин утворюються різні тканини стебла.

Зрозуміло, що ріст самих клітин у точці росту спричиняє видовження стебла при його вершку. Коли брунька йде в ріст, її внутрішня частина збільшується в розмірі, зовнішні лусочки розходяться, короткий стрижень швидко видовжується, перетворюється у вітку з пучком листя. Але, як тільки ця вітка оформиться — на її вершку і в пазухах листків (місце прикріплення листка до стебла) знову з'являються зимуючі бруньки. Кожна з них наступної весни витягнеться в нову вітку. Так рік-у-рік відбувається збільшення всієї гілки в довжину.

Цей приріст неоднаковий у різних рослин. Однорічна вітка бузини нерідко досягає 2 метрів довжини. Погін же старої липи ледви виростає за рік на два см.

Внаслідок щорічного приросту головного стебла, тобто стовбура дерева і його бічних розгалужень, відбувається збільшення всього дерева у висоту.

У старих дерев лише частина стовбура звичайно не має гілок. Отже ніби виходить, що стовбур витягся, і гілки, колись розміщені при землі, піднеслися вгору. В дійсності воно не так. Стовбур не витягується, а видовжується вершком. Щороку на дереві виростають нові віточки. А нижні гілки, що опинилися в затінку, відмирають і опадають. Стовбур немов би очищається від них.

Отже, від положення бруньок на гілках та від міри їх речовин залежить характер гілкування і ріст дерева у висоту.

Вітка виростає лише з бруньки. На корі гілки, де була брунька, лишається після цього слід — кільцеве потовщення. Це наче позначка річного періоду життя гілки. Майже на кожній гілці можна знайти кілька таких кілець, по яких легко визначити вік гілки.

II. РІСТ ДЕРЕВА В ГРУБІСТЬ

Кожного року стовбур дерева і гілки його грубіють. Це відбувається тому, що з настанням весняного тепла клітини камбію діляться, і число їх швидко збільшується. Частина цих клітин відкладається всередину від камбія, і з них утворюється деревина, частина відходить назовні від нього і з цих клітин формується луб. Так дерево росте в грубину.

Коли розглядати в поперечному перерізі трирічної гілки липи, то помітимо, що клітинна будова її відрізняється від клітинної будови однорічної гілки. В кожному кільці більші судини лежать ближче до середини; дрібні — ближче до зовнішнього боку. Це пояснюється тим, що на весні утворюються широкі судини, у літку — вузькі з грубшими стінками. Тому весняна частина чергується з літньою. Через те, щороку утворюється нове кільце деревини, то межі між річними кільцями дуже помітні.

Протягом всього життя дерева щороку наростає нове кільце деревини. Тим то і гілки і стовбур дерева все грубіють.

Через те, що протягом року добавляється тільки одне річне кільце, то за числом цих кілець можна визначити вік дерева.

В корі також наростають річні верстви, але вони тут мало помітні, тому, що багато більше клітин камбію відкладаються в бік деревини, як у бік кори.

Проф. д-р Іван Чинченко.

Як будеш доїти — стільки ж і надоїш

Доєння молочних корів — це вміння, яке треба набути. Якщо перевели в селі змагання і контролю доєння, то певно знайшлося б заледве декілька господинь, що вміють доїти, згідно з вимогами господарської техніки. Доєння — це дуже важна справа і її не можна легковажити, зокрема під теперішню пору, коли доводиться нам здавати чимало молока на контингент. Тому кожна господиня повинна примінювати в практиці ті поради і вказівки, що їх подається в часописах, книжках та на різних курсах.

Перш усього, мусимо собі з'ясувати одне, що корова витворює значну кількість молока щойно підчас самого доєння. Саме тому потрібно правильно доїти та заходитися біля корови так, щоб її організм міг нормально працювати. Від цього залежить не тільки кількість подою, але і його якість. Треба приглянутись перш усього будові вимени корови, щоб ми зрозуміли, чому саме треба доїти так корову, як радять агрономи. Вим'я переділене на дві частини. Кожна частина зложена з окремих четвертин, що закінчуються дійкою, якою протікає молоко. До вимени провадять жили, так звані молочні залози, що є на череві корови.

При доєнні молоко витворюється рівночасно і спливає до обох половин вимени, а звідсіля дійками до дійниці. Отже, не можна здоювати молока тільки з одної сторони вимени, бо це спричинює меншу кількість подою. Треба доїти перше дві передні дійки, а потім задні дійки, тобто рівночасно обі половини вимени.

Як доїти? Доїти треба спокійно, обіймаючи п'ястуком цілу дійку. Тут треба наслідувати висисання молока телятком. Дуже погано роблять ті господині, що молоко здоюють пальцями, стискаючи безпотрібно дійки. Тримаючи цілою долонею дійку і підштовхуючи вим'я, побуджуємо молочні залози до праці. Отвираючи пальці чи їх примикаючи, тим самим затримуємо або випускаємо молоко з дійки.

Перед доєнням треба вим'я витерти чистим сухим платком. Якщо вим'я сильно забруджене, то треба його обмити літеплою водою і витерти досуха. Перші струї молока здоюємо до окремої посудини і виливаємо на смітнище. В цих перших струях молока дуже багато бактерій та нечистоти, що дістались до молока підчас лежання корови.

Дуже важною справою є видоювання молока. Докладним видоюванням не тільки побільшуємо саму кількість молока, але передусім товщу, бо саме в останньому подою знаходиться майже сам товщ. Крім цього, добре видоювана корова ніколи не хворіє на запалення вимени. Особливо молочні корови вимагають докладного видоювання, бо всякі залишки молока у вимені спричинюють особливо у них його запалення.

Велику похибку роблять ті господині, що дають їсти підчас самого доєння. Це є дуже шкідливе як для самого організму корови, так і для кількости удою. Як знаємо, молоко витворюється в переважній кількості щойно підчас самого доєння. Отже, корова мусить звернути свою увагу на витворювання молока, а коли її організм роздвоюється на витворювання молока і на принимання кормів, то це не виходить на добро ні корові, ні господині. Треба, отже, корову раніше погодувати, а після цього доїти. Підчас самого доєння треба зберігати цілковитий спокій. На корову не кричати та її не бити.

Як велике значення має спокій для подою, можемо переконатися, коли приглянемося корові, яку доять. Вона стоїть зовсім спокійно і, здається, немовби дрімає. Бо сам процес доєння и витворення молока діє подразнюючо на нервову систему організму корови.

В незалежності від самої техніки доєння треба кожній господині перестерігати зразкової чистоти посудини, рук, тіла корови та одежі господині. Кожній господині на селі треба спромогтися на білу запаску, яку повинна зодягнути тільки тоді, коли йде доїти корови. Молоко після доєння треба негайно перецідити і винести зі стайні, бо воно дуже швидко поглощує всякі запахи, які пізніше не дасться усунути. Щоб молоко довго збереглось у сирому стані, треба його зразу міцно охолодити та зберігати в холодному місці. В той спосіб загальмуємо в розвиткові некорисних бактерій. Молоко треба зберігати в зовсім чистій посудині та в чистій воздушній кімнаті, де нема гострозапашних предметів чи речовин.

Українські Господині! Заведіть у себе курс доєння корів! Дбайте про ваші корови та про добру якість молока. Від цього залежить ціна молоко та здоров'я ваших родин.

Висліди праці Філії „С. Г." в Тернополі

Рік 1943 за нами. Що він нам дав? Оце питання дуже трудне. Всі признають, що давав нам і то щедрою рукою багато тягарів, невигод, одним словом — усіх тих благ, яких може тільки війна дати.

Але багато теж і добра для нас приніс, яке осягалось з дуже великими труднощами. Часто серед тих труднощів і не бачилось цього добра, а воно було. Добром тим буде цей життєвий досвід, якого ми в тих обставинах набираємо, добром тим — наша загартованість, наша уперта праця для піднесення рідної країни. Добром цим є праця, яка в теперішній мент для декого видавалась може злишньою, мовляв — для кого це все?

Серед таких же важких обставин проводила Філія „Сільського Господаря" в Тернополі свою муравлину працю для добра нашої країни. В багатьох випадках праця Філії була дуже, а дуже трудна. Та Філія важкістю обставин не зражувалась. Використовувала кожен мент, кожну нагоду, щоб нашому хліборобові дати освідомною працею поміч у його важкій боротьбі за своє і цілого народу буття. Обсяг терену праці Філії є простірний, обіймає 96 місцевостей. Усіх зорганізованих Кружків є 94, отже ще 2 бракує до повности. Усіх членів налічує Філія понад 10000.

Різноманітна праця Філії розгортається в поодиноких секціях. Секції на терені діяльности гієї Філії є такі: Секцій ХВМ 12, пасічників 20, садівничо-городничих 3, машинових 5, господинь і годівлі дробу 2.

Секції господинь, на жаль, не чинні. На українській жінці тяжать під сучасну хвилину дуже великі обов'язки і тому дивно, чому у їхній праці така незорганізованість? Скільки то намарно іде сил у такій незорганізованій праці. А сил тих так багато потрібно не тільки тепер, але й у майбутності.

Праці організаційного характеру були внутрі са... Філії. Було це: наладнання канцелярійної праці в себе ... на зовні по гуртках в терені.

В боротьбі за урожай цього року проводила Філія якнайбільш наполегливу працю. Для осінніх посівів організувала пункти чищення й протруювання посівного матеріялу. Для поширення садів замовила Філія овочеві деревця. Пропагувала теж справу розмножування садів своїми власними силами, збираючи зернятка й кістки овочевих дерев і їх висаджуючи та пропагуючи цю акцію в терені.

У власному городці вирощує Філія овочеві деревця з зернят. Таких деревець того року роздала селянам 250. Перед тим ще у тому ж таки городці показалось практично, як садити такі деревця, чи зернятка і пізніше пояснювано, як їх плекати та як захищати перед різного рода хворобами й шкідниками.

Від листопада минулого року по селах і містах Галичини висвітлюється повчальні сільсько-господарські фільми, які повчають наших хліборобів більш раціонального господарювання, які помагають їм в легший спосіб видобути зі землі якнайбільше її дарів. Тому то Філія веде пропаганду за якнайбільш масовим відвідуванням селянами тих фільмів

До якого тільки села була можність заїхати, туди працівники Філії їздили з рефератами. На своєму терені зорганізувала Філія 4 пункти протруювання і чищення збіжжя. В минулому році очищено 400 тонн зерна, а під посів протруєно около 450 стн. пшениці і 160 стн жита.

Сприятливі для бджіл медодайні терени Поділля використовує Філія на те, щоб пасічництво там якнайбільше поширити. В Тернополі і Теребовлі задумано створити зразкові пасіки. На початок для тернопільської

пасіки призначено 20 пнів, а для теребовельської 10

Для підкормки бджіл для 2142 пасічників, розпродала 66.266 кг. цукру. Після великих старань вдалось Філії закупити 2 вагони дощок, з яких досі вироблено 158 українських вуликів і розпродано пасічникам.

Для піднесення культурного рівня нашого хліборобства, як загального, так і чисто фахового, Філія спроваджує книжки і часописи.

Голоду друкованого слова при теперішньому видавничому русі не може однак в цілості заспокоїти.

Щоб зрозуміти важкість праці Філії, треба знати тамошні обставини. Вони подекуди дуже важкі. Тому то і праця в багатьох ділянках не є якслід наладнана.

Одначе Філія тим часовим труднощам не піддається і не буде піддаватись. Використовує і буде використовувати кожну трохи бодай сприятливу нагоду чи мент, щоб життя, працю, культурний рівень отої нашої підвалини цілого народу робити щораз то кращими, досконалішими. Наш селянин того вартий. Чим більше важкости і труднощів у праці, тим з більшою взаємною споєністю і братньою любов'ю виповнюймо кожне діло. Народи ростуть в силу не у легкості життя, але у його твердості.

У твердій наполегливій праці здобудемо оте наше майбутнє, до якого змагаємо вже стільки століть.

СЕМЕНОВА МАШИНА

Про Семена всіма усюдами добра слава ходила. Не тому, що він роботяща людина, але тому, що він кожне розпочате діло потрапить на добрий кінець вивести. — Господарний Семен і талановиті його руки. — Такого господаря, або ще краще сусіду, дай Боже в кожному селі, в кожному закутку!

Коли метелиця не дає на дворі працювати, чи нема вже праці в стодолі, тоді Семен господарів до себе спрошує та в очі всім каже: — Ні, брате, з лежаного хліба не спекти. Робити треба, запопадливо працювати, і ніколи в праці не вставати. Що більше будемо працювати, то краще діло стелитиметься перед нашими очима.

То ще на початку зими Семен змайстрував великий трикутник із дощок. І свою роботу опер об загату, хай жде свого кінця. Але сусідські, деякі наче зі зависти, чи з призирства очі свіються зі Семена та кепкують із того якогось вітряка.

— Пастку на горобців під загатою поставив?

— Ні, куме, він летрику до хати лапає...

— А може інспекта такі тригранчасті?

— Бо йому завжди новинки в голові, та либонь у нього й доброго сну не має, тільки голова повна видумок...

Сусіди перекручували свої голови в сторону Семенової хати й з хитрою усмішкою дивилися на якусь там собі тригранну скриню.

— Ба, але дивіть, свату, Семен ще до цього вітрака дишель прикріпив...

— А може то стовп, що на ньому ця „машина" буде обертатися?... Ха, ха, ха! А бодай го! Хитрець Семко та думає, що всю громаду на свої хитрощі злапає...

Всі ці сусіди не додумувалися, що саме Семенова „машина" якраз їм найкраще в пригоді стане. Адже прийшло чорне на білому папері та ще й солтис біля церкви голосно в неділю викричав, що треба на дорозі сніг прогорнути, заметілі розкинути та рівний лад на проїздах держати. Чуєте люди? Бо буде зле! Я самий — каже солтис, — із одною лопатою всієї селової дороги не прометуть. Аби мені всі з лопатами на дорогу вийшли! А хто не прийде, — я не буду панькатися. Як раз сказано, так мусить зробитися!

— Га, коли так, то годі. Самий сніг не відгорнеться. Рад, не рад, треба було піти. — Чіхались деякі газди в потилицю, підносили голови до неба, — чей же досить уже цього снігу. Було б уже й на дві зими.

Метелиця мете, вихор свище, кучугари будує, стежки з перелазами рівняє, а де на дорозі було рівно, то на цьому місці — якби на злість — найвищу надму намело.

Повиходили молоді та старші господарі на свою дорогу; добудься лопатою чи заступом у білій попелиці; та сліду жадного! Вітряниця біситься, хмари порхкавкою сіють білих метеликів та вовк би сказився... Одначе раз сказано, так муситься на дорозі лад держати. — Що будеш із усього села коні до одного авта вночі зганяти, як гумові кола втоп'яться в білій грязюці?

— Війна, куме, війна... Кола мусять крутитися та обертатися...

— Або тобі відомо — кого везуть ці гумові кола? Коли вже їдуть, то видно — так треба.

— Хто буде серед дороги з автом ночувати?

— Ей, не хитруйте люди, лише добре рук прикладайте, бо — бігме — пардону жадного.

— Треба кожному біля чи просто своєї загороди, або ріллі дорогу опорядити — на те нема ради.

— Коби хоч нашого філософа Семена деяка мара на дорогу пригнала, — може б він вітряницю та кучугари перехитрив? Ляпає і ляпає цим снігом, хоч би на часок деякого стриму... Вже корч пальці хапає, хоч грива під шапкою добре з напруги загрілася...

— Гей, набік, люди! Про вовка помовка, а він осьде парою коней чвалує прямісінько на працюючий народ. Чудасія одна... І хто подумав би?...

— Семен і собі свою дорогу промітав; адже він теж господар і для нього також солтисові слова — не полова!

— Семенові коні ішли при дишлі та волікли за собою дерев'яний трикутник. А на трикутнику діти сиділи та бавилися батьковою видумкою. І своїм тягарем утолочували „машину" до дороги так, що рівнісінька — наче під цісарську кариту — дорога стелилася за проїханим дерев'яним прогортачем.

— Ех, ми сміялися з Семенового вітряка, чи інспектів, але Семко добре нам усім попід ніс пчихнув! Красна ця його машина. Далебі, варто зі Семеном спрягтися.

* * *

Дивувалися постороннні люди та проїжджі, їдучи прометеною Семеновим розгортачем дорогою.

— Треба піти до голови по розум. А коли не спиш заєдно, але думаєш, неодне само вкажеться.

Юліян Тарнович

В кожному хліборобському домі повинен знайтися новий Сільсько-господарський Альманах на 1944 р.

ВКОРОТЦІ
У НАШОМУ ВИДАВНИЦТВІ
ПОЯВИТЬСЯ В УКРАЇНСЬКІЙ
МОВІ

СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКИЙ
АЛЬМАНАХ
на 1944 р.

Альманах матиме 144 стр. друку і, побіч календарної частини на 1944 і перше півріччя 1945 матиме для хлібороба багатий вибір змісту. Практичні поради для домашнього господарства і багато інших вартісних додатків доповнюватимуть багатоілюстрований альманах.

В новому році в кожного хлібороба повинен знову бути добрий приятель і дорадник. Коли хтось хоче мати альманах, хай зараз же виповнить нижчеподане замовлення.

AGRARVERLAG OST
Lemberg, Thomasstr. 16/18

ЗАМОВЛЕННЯ

An den Agrarverlag Ost
Lemberg, Thomastr. 16/18.

Оцим замовляю

..... примірників сільськогосподарського альманаха на 1944 р. Ціна 1 примірника разом з коштами пересилки 4 зл. Прошу прислати мені за післяплатою.

Прізвище і ім'я

Місцевість і вул.:

Пошта: Повіт:

Підпис:

Просимо писати правильно і чітко.

MÖNNINGHOFF- ЛОВЧІ ЛАНЦЮГИ

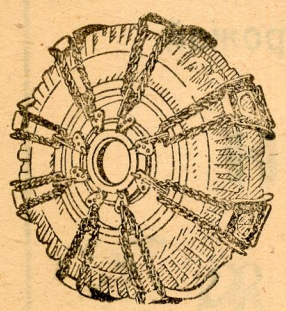

це ідеальне протиховзове вивінування для полевих тракторів і тракторів взагалі.
Спокійна праця на всіх почвах.
Особливі прикмети:
Особливі польові хватачі і снігові ланцюги в одному

Технічних поучень п. н. „Ваш трактор працює найбільш продуктивно", жадайте безпосередньо від фабрики.

GEBRÜDER MÖNNINGHOFF KOM.-GES. BOCHUM

РОБІТНИЧИЙ ТАБОР
Для поборювання хвороб і шкідників, прошу MERKLITIN. Він нищить воші, блохи, блощиці, молі, хробачню і їх зародні. Кожних 100 мішечків 30 RM. — франко.
При більшому замовленні рабат.
Werksvertrieb Alois Müller
München 23,
Giselastrasse 3 Gh.

При опорскуванні дерев, винограду, корчів, хорони своє обличчя новою охороною на обличчя
„Weil"
D. R. G. M 1518790
Ludwig Joh. Weil,
Flnthen b Mainz
Neugasse 30
Tel. Mainz 32431

ВИБОРОВИЙ ОГЛЯД
1944 р. В МАҐДЕБУРЗІ
Галя „Land und Stadt"
Доїзд з головного двірця трамваєм 5
Середа, 26 січня від 10—15 години
Четвер, 27 січня від 7 — 11 години
Огляд включно до четверга 27 січня від 11 год.
SPITZENBOCK-
ЗАКІНЧЕННЯ ВИСТАВ
Краєвий Союз плекання овець
Sachsen-Anhalt, Halle (Saale)
Händelstr. 9 — Тель. 31158/59

Ширіт Ваш становий часопис

ПРОВЕРЕНО
С/Ф. 1987
0,08к

GENERALDIREKTION DER OSTBAHN. KRAKAU

Здоровий і повний урожай
забезпечує
Черезан

Суха і мокра заправа, випробовані від років засоби до заправи для всіх родів збіж!

BAYER

Можна набути в усіх кооперативах і хліборобських крамницях.
Інформації дає „Bayer" „Agro-Chemie G. m. b. H. Krakau, тел. 159-17 Поштова скринька 465.

Schering

Замовлять можна через дистриктові станиці Landwirtschaftlichen Zentralstelle, Краків, як теж через хліборобські кооперативи й відповідну фахову торгівлю

НАЙБІЛЬШИМ ВОРОГОМ ТВОГО ЗДОРОВ'Я І ТВОГО ДОМАШНЬОГО ДОБРА Є — АЛЬКОГОЛЬ І НІКОТИНА. ІХ ТРЕБА ПОБОРЮВАТИ.

Від Видавництва: Д-р Ф. Петро Львів. Начальний редактор: Інж. Василь Баричко. Завідуючий відділом оголошень: Еміль Кращольд. Осідок усіх Львів, Хліборобське Видавництво, Львів, вул. Тома 16/18. Тел. 263-05.

ЛЬВІВСЬКА С.Г. БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ Ж. 2944

21471

Ціна числа 40 гр.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ЧАСОПИС КРАЄВОГО ГОСПОДАРСЬКОГО Т-ВА СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР У ЛЬВОВІ

Піврічна передплата 9.72 зл., разом з коштами поштової пересилки. З хвилиною діяння вищих сил, чи теж інших причин, Видавництво не має обов'язку платити відшкодування.

Ціни оголошень: вірш 1 мм висоти і 20 мм ширини 70 гр. Підставове письмо нонпарель. Оголошення в тексті 1 мм висоти і 85 мм ширини 3.80 зол. Ціни оголошень знижені після цінника ч. 1.

Адреса Редакції: Хліборобське Видавництво, Львів вул. Томи 16/18, тел. 263-05. — Пошт. конто Варшава 205554.
Адреса для передплатників: „Сільський Господар" Львів, Вінтергассе 8/II. пов Тел. 232-26.

Річник 30. Львів, 10 лютого 1944 р. Ч. 5.

ПЛУГ, КНИЖКА І МЕЧ

Українські землі — це споконвічна хліборобська країна. Вона славиться земними, підземними і надземними багатствами. Після довгих десятиліть тяжкого займанського життя український хлібороб діждався тієї хвилини, що може знову працювати своїм господарем на прадідівській землі. Щоб ця праця принесла йому сподіваний успіх, наш хлібороб мусить працювати, як кажеться, з відкритою головою. Треба закинути прадідівські способи господарювання, а треба братися до новітніх метод праці так, як велить нам сільсько-господарська наука, поступ і техніка. Щоб кермувати плугом, треба вміти його наставити і знати ту роботу, що ми її ним маємо виконати. Це осягнемо практично на батьківському ґрунті, але сама практика ще небагато докаже. Треба також мати відповідне теоретичне підготування, отже треба нам також учитися і постійно поширювати своє хліборобське знання, свій світогляд. Лише той буде добрим господарем, який потрапить зорганізувати своє господарство, зуміє пізнати ті похибки, які він поповнив і навчиться їх своєчасно поправляти. Отже, треба нашим хліборобам, їхнім синам та донькам постійно вчитися. Тому завжди знайдіть собі вільний час, щоб прочитати корисну книжку і часопис. Не залишайте дітей без хліборобської освіти. Посилайте їх до Хліборобського Вишколу Молоді, або ще краще до сільсько-господарських званевих та професійних шкіл. Ні один хлопець, ні одна дівчина не повинні стояти поза школою, бо набуті знання — це найкраща підготова для практичного господарювання, це — основа добробуту країни і сільсько-господарського поступу.

Від первопочатків хліборобської культури на Україні український хлібороб мусів обороняти своїми грудьми рідний край та забезпечувати в боях спокійну працю на нивах та існування своєї нації. І ця історія важкої боротьби хлібороба продовжується до сьогодні. Наш хлібороб на протязі тисячеліття доказав, що він уміє і потрапить покермувати плугом та в міру потреби потрапить також оборонятися мечем. Так і тепер, коли звідусіль чорне гайворонння злітається на Україну і загрожує не тільки спокійній праці, але самому його існуванню, український хлібороб ще твердіше вхопив за чепиги, ще більш наполегливо працює на ріллі. А також десятки тисяч найкращих на ріллі. Також десятки тисяч найкратра країни і народу.

Воєнний час — про що ми вже не раз писали, — накладає на нас великі обов'язки і тягарі, які ми мусимо сповнити, якщо хочемо себе зберегти і забезпечити спокійну працю та життя майбутнім поколінням. Тому одинокою нашою метою і завданням — це якнайбільш дбайлива праця на ріллі. Тій праці, як основі і забезпеці нашого майбутнього, мусимо присвятити якнайбільше своїх зусиль у теперішню хвилину. Все інше прийде само від себе, як настануть мирні часи і якщо ми своєю працею докажемо, що ми здатні до такого життя. Воєнний час скриває дуже багато небезпек для кожного народу, а найбільше для нас, бо на наших землях відіграється історія двох діб. Тому, українські хлібороби, жийте і працюйте в своїм замкненім народнім колі, праці для кожного доволі — куди оком не глянь, забур'янена народна нива. Треба тільки вміло зорганізувати працю над піднесенням добробуту українського села. Ця праця вимагає десяток років важкого труду хліборобського загалу. Запряжім до цієї праці в першу чергу нашу молодь, щоб вона у цій корисній праці для свого наро-

Львівська філія АН УРСР № Ж-2944

ду знайшла ціль, де могла б проявити свою життєву енергію.

Майбутнє України — це стати хліборобською країною на найвищому щаблі людського поступу, культури і техніки. В цьому напрямі мусимо себе вишколювати, щоб справді наші землі могли сповнити те велике післанництво. Плуг і книжка — це дві нерозлучні частини. Вони створять основу добробуту і розквіту наших земель, а меч, тобто військовий вишкіл молоді, має створити забезпеку перед зовнішніми і внутрішніми ворогами в теперішньому і майбутньому. Краще життя народу осягається тільки в боротьбі і твердій послідовній праці. Найкращі наші сини своєю кров'ю скріплять висліди праці наших рук і забезпечать нам усім спокійне, краще життя. Тому з вірою гляді́м у наше майбутнє та прикладаймося до нашої праці.

Роботи агрономів у лютому

ОРГАНІЗУЙТЕ ПРАЦЮ

Для осягнення підвищення урожаю треба агрономам обзнайомити селян з теперішніми воєнними вимогами, м. ін. щодо площі посіву поодиноких культур, а також з тими всіми заходами, яких треба буде вжити для піднесення сільського господарства. Вже тепер зимою організувати працю на місцях. Ініціювати впроваджування поліпшень та новостей у сільське господарство. Кермувати всіми працями, вказати, де саме можна роздобути сортове насіння. Необхідне рівнож контролювання поодиноких робіт, напр., чи селяни приготовили насіння, чи лиш так на балачці в цій справі скінчилося.

Піддати селянам думку та чинно допомогти в якнайкращому переведенні поодиноких робіт, добираючи не тільки практичне приладдя до праці, але виконуючи деякі праці спільно, вимінюючи насіння, спроваджуючи добрива і т. д.

ВТЯГАЙТЕ ДО РОБОТИ ІНШИХ

З усіми цими різноманітними працями самим агрономам тяжко буде собі дати раду. Помічників у роботі треба агрономові самому піднайти та уміло їх до праці втягнути. Першу, чи не найбільшу допомогу в праці можуть дати Кружки „С. Г.", яких голови повинні бути сільськими агрономами. Також господарські комісії та десятники по селах повинні стати правою рукою агронома. Треба тільки всім цим керівним одиницям села практично вказувати на їхні завдання та визначувати реченець виконання поодиноких робіт. Втягати до керівної роботи свідоміший елемент.

Зорганізувати їх наперед у Т-ві „С. Г.". Це Т-во урухомити при помочі їх самих. Для цього піднайти для Кружка домівку, наладнати книговедення, упорядкувати членство. По наладнанні організаційних справ, братися до організації та ведення фахових робіт.

НЕ ЛЕГКОВАЖИТИ ФАХОВОГО ВИШКОЛУ

Чим краще фахово будуть вишколені наші помічники, тим краща буде від них допомога. Повітовим агрономам у порозумінні з Філіями „С. Г." треба уладити спеціяльні курси для вишколу передових людей села. Почати хоч від членів Ради Кружка. Секретарів, касієрів, бібліотекарів, опікунів ХВМ, а також голів Кружків „С. Г." належить повчити, як правильно вести працю. Від їх роботи залежатиме діяльність цілого товариства.

Для поступової господарської праці в селі належить уладити спеціяльні фахові курси. Вишколені курсанти започаткували б пізніше в селі на свому господарстві новості, чи поліпшення в даній ділянці. Більш ініціятивні з них могли б у ширшому розмірі організувати в селі працю.

ПРАЦЮЙТЕ БІЛЬШ ПЛЯНОВО

Поведіть організування праці, підбирання та вишколювання керівних людей, щоб заплянувану працю краще виконати. Цю мету суспільної праці не сміють агрономи спускати з ока. Тому вже при заложенні Кружків „С. Г." подбати про їх діяльність. Вишкіл керівних одиниць, чи навіть пропагандивно-освідомну працю серед загалу селянства вести практично. Обговорювати найбільш цікаві для селян справи та представити користі з їх реалізації. Показати практичне виконання даних робіт. Підібрати обов'язково хоч кілька господарств у селі, які вивчену ділянку праці в себе на господарстві будуть реалізувати. При перегляді господарств підбирати кращих і гірших господарів, щоб з такого порівняння можна було скорше чогось навчитися.

В менше свідомих селах треба більше допильновувати даних доручень. При тому вказувати на недомагання та вимагати негайного їх усунення. Цим спонукаємо таких відсталих господарів краще працювати.

ПІДГОТОВА ДО ВЕСНЯНОГО ПОСІВУ

Додержувати реченцевого виконування поодиноких робіт. Тут важне підхопити найдогіднішій момент, головно при посіві ранніх культур, коли то земля відповідно присхла та не пересохла. Це осягнемо при попередній підготові до весняних праць. Ще взимку усталити, скільки яких культур в даній місцевості мається сіяти. Допильнувати, щоб хлібороби підготовили все до посіву, направили господарське знаряддя, заготовили та добре удержали всякого роду добрива. Подбати про добре насіння до посіву. Дорідне зерно для дальшого розмноження розподіляти між поступовіших господарів. Зорганізувати при допомозі Кружка „С. Г." в селі пункт очистки і протруювання насіння. Заплянувати саме виконання весняного посіву. Де важче за тяглову силу, господарське знаряддя, доручити Кружкам „С. Г." зорганізувати самодопомогу села у праці.

ПАРНИКОВОДСТВО

Рівночасно з підготовою приступити вже до самого посіву найранніх культур городовини. Започаткувати парниководство в кожному

селі, принайменше в 1—2 господарів. Воно стане практичною школою; при тому найдоцільнішим пропагандивним засобом у побільшенні управи городовини. В крайньому випадку вислати хоч 1—2 людей до городників-практиків на практичне навчання. Пізніше, хоч з кінцем зими, зможуть такі новики заложити в себе парники та так рушити з мертвого місця цю так важну господарську ділянку.

Порадьте Кружкам „С. Г.", щоб спільно хоч в одному господарстві вирощували у парниках розсаду ранньої капусти, помідорів і т. п. для вжитку членів. Для кращого використання вікон сіяти рівнож редьку, цибульку, шпінат, салату. По зборі цих рослин перепіковувати у парниках помідори та насаджувати огірки.

ГІГІЄНА САДІВ

При допомозі садівничих секцій при Кружках „С. Г." організуйте по селах масовий догляд садів. Хоч у кількох господарствах кожного села привести сад до повного порядку, щоб решта селян могла практично бачити, як цю роботу виконується та щоб пізніше у своїх садах подібно працювали. З дерев пообтинати зісохле галуззя. Просвітлити корону від надто загущених галузок. Обкопати деревця, а навіть овочеві кущі, як порічки, аґрест, малини, тощо. Пні дерев та грубше галуззя побілити. Зішкрабувати стару кору від моху та лишайників. Зісохлі овочі-мумії, гнізда білана жилкованого й опушки-рудогузки в скручених зісохлих листках спалювати. Обтинати, чи зішкрабувати яєчка перстенівки на кінцях галуззя.

Провести опорскування овочевих дерев, бо лише тоді з такого саду матимуть господарі користі. Для цієї праці притягнути окремо вишколену людину, яка за заплатою може опорскати сад і при тому порадити практично, як сад доглядати.

РОБОТИ НА ПОЛІ

Організуйте боротьбу з різними шкідниками рослин на полі. Миші труїти зерном, затруєним фосфориком цинку, слимаки — пекототом. Нез'їджена, а марна, жовтава озимина буває пошкоджена сніжною пліснею. Вона поширена на мокрих полях та під грубшими верствами снігу, тому проломлювати шкаралупу снігу на озимині. Борозни прочищувати. Надмір вогкости шкодить засівам на полі, головно тим, що не допускає ні повітря, ні поживи до корінців рослини. Рослини внаслідок цього часто навіть загибають. Незасіяне мокре поле знову повільно огрівається, через що посів на нім опізнюється.

Неорні ґрунти рівнож відводнювати. Більші масиви, напр., мокрих сіножатей, треба кільком Кружкам „С. Г." зорганізовано осушувати. Агрономам належить обговорити ці справи з філіями „С. Г." і заінтересованими Кружками та приступити до діла. Вирівнювати поверхні сіножатей та пасовиськ, визбирувати каміння, викорчувати корчі, здирати боронами мох та вкінці погноювати каїнітом. Пасовиська розділити на 3 до 4 ділянки. Кожну окремо огородити та так по черзі влітку випасати худобу.

ДОГЛЯД ТВАРИН

Тваринництво дає своїми продуктами найбільші доходи малоземельним хліборобам. Для всіх господарств є воно фабрикатом добрив. Цим рішають домашні тварини в дуже великій мірі про підвищення врожаю наших земель. Пропагуйте збільшення поголів'я тварин, головно свиней. Вони найкраще використовують господарські відпадки. Вгодовувати їх не зерном, а буряками, при малій кількості картоплі. Цукровими буряками з даної площі землі вгодовується понад три рази більше свиней, як збіжжям. Тому треба весною сіяти також для годівлі свиней цукрові буряки, як найбільш поплатний корм. Німецька ушляхетнена раса є для наших умовин найбільш догідна. Подбайте про її розплодовий матеріял. Кури пожиточні лише тоді, якщо є доброї раси і знані несучки. Допильнуйте, щоб секції господинь при Кружках „С. Г." вже тепер подбали про яйця для насаджування їх у березні.

Серед селян повести відповідну пропаганду, щоб принайменше на півтора гектара ріллі припадала 1 штука молодняка рогатої худоби. З весною сіяти потрібну кількість кормових, у тому стручкових і корінеплодів та метеликоцвітних, як люцерна, мішанки, щоб тварини, головно корови, мали подостатком цих, найбільш молокогонних — змістовних і сочистих, а влітку ще й зелених — кормів. Працюючі та більш молочні корови треба краще годувати, як інші і так ощаджувати дорогий змістовний корм.

ДОПИЛЬНУВАТИ ПОТОЧНИХ РОБІТ

Будьте в курсі всіх праць. Пропагуйте упорядкування ще тепер подвір'яних господарств. Зложити на одному місці господарський інвентар. Ще перед весняними працями треба хліборобам, хоч під гігієнічним оглядом привести до ладу всі приміщення та поробити потрібні поправки.

Глинобиті ями на гній і гноївку робити, як лиш є відлига, бо ні весною, ні літом не буде на це часу.

Зверніть увагу хліборобам на зберігання господарських продуктів. Треба провірити насінні висадки картоплі чи іншої городини, чи не гниють. Перебрати рівнож менш видержливу на перехування городовину, як морква, петрушка, часник, цибуля, а також овочі.

Союзам Кооператив звернути увагу на зберігання в грубших верствах (около 3-метрових) збіжжя, а також олійних. Зерно з температурою внутрі понад +20° Ц. перелопачувати. Коли ж почало тухнути, тоді перемлинкувати та держати у верстві не грубшій, як пів метра і часто перемішувати.

Організуйте загосподарення різних неужитків. Узбіччя, краї піль та городи насаджувати овочевими деревцями. Найменші клаптики землі використовувати насадженням овочевих кущів, як аґрест, порічки.

Коли аґроном у цю свою щоденну працю вложить свою душу, тоді вислід його праці принесе користь не тільки для нього самого, чи тієї округи, в якій він працює, але для цілої нашої країни.

Інж. Андрій Чемерис.

Як зберігати гноївку?

Гноївка тратить на вартості, коли її передержуємо разом з гноєм, бо тоді дрібнотвори в гною сильно збільшують випаровування з гноївки азоту. Дальше, гноївка тратить на вартості, коли її переховувати у відкритих збірниках, з яких, завдяки легкому доступові повітря, випаровує не тільки багато води, але ще більше азоту. Гноївка тратить свою вартість також тоді, коли її передержуємо на сонячному, теплому місці. Під впливом тепла скріплюється праця бактерій і вона сильніше випаровує, а вслід за цим бувають великі втрати азоту. Коли ж гноївка замерзне, тоді цілковито спиняється дозрівання гноївки, але мороз не спиняє випаровування азоту.

Отже на чому ж полягає зберігання гноївки?

Зберігання гноївки — це в першій мірі зберігання в ній азоту. А це осягнемо, спроваджуючи її якнайскорше зі стайні до щільно замкненого збірника, щоб вона там дозрівала при якнайслабшім доступі повітря. Щоб це осягнути, треба подбати про щільну, непропускальну підлогу у стайні та про відповідні спадисті рівчики. Дуже багато гноївки пропадає в занедбаних долівках стаєн. Криті рівчики краще хоронять перед випаровуванням азоту, але їх треба стало прочищувати. Некриті рівчики добре виповнювати сухим торфом, що надзвичайно добре втягає вогкість і зберігає азот. Очевидно, що цей торф треба стало зміняти. Зі стайні повинна гноївка спливати критою рурою до збірника. Ця рура (найкраще дрен) мусить скісно проходити через підвалину стайні і впадати з боку до критого збірника. Всі отворені рівчики, якими пливе гноївка зі стайні на зовні, це місця найбільшої втрати азоту, а навіть гноївки, яка з них літом випаровує. Зимою знову вони бувають без ужитку, бо замерзають. Найкращі збірники на гноївку, є цементові, гірші зі засмоленого дерева чи глини. Всі вони мусять бути так великі, щоб повністю зберегли кількамісячні зимові запаси гноївки, бо зимою вивожена гноївка марнується. Ці збірники мусять бути якнайщільніше вкриті. Але навіть в щільних збірниках пропадає азот. Щоб тому зарадити, вживають господарі різні консервуючі засоби. Найпростіший з них, а разом з тим найкращий — це вода. Випрактикували, що розріджена гноївка у збірнику подвійною скількістю води дуже добре зберігається. Цей спосіб зберігання тепер найбільше поширюється. На жаль він не такий вже дешевий, якби здавалося бо вимагає потрійно великого збірника на гноївку, що не кожному на руку. Цей видаток все ж таки доцільний, бо добре збережена гноївка скоро його виплатить надвишкою урожаїв, а крім того менше праці при розводнюванні гноївки в часі її вивоження.

Дуже добрий і дешевий засіб для доброго зберігання гноївки — це тонка верства якоїнебудь оливи на поверхні гноївки, яка добре охороняє її перед випаровуванням. Її треба дуже мало, а вистачає на довго, бо якщо гноївку обережно вичерпують, то олива залишається. Останніми часами заступають оливу нафтою або нафтовою ропою.

Добре консервує гноївку суперфосфат, який не тільки зберігає її, але й збагачує фосфором, якого в гноївці дуже мало. Суперфосфату дають 2 кг. на кожних 100 літрів гноївки просто до збірника.

Для корисного зужиткування гноївки, треба вже тепер зимою подбати про бочку, для розвожування гноївки. Для одного господаря придбати бочку є трохи тяжче, але кількох господарів до спілки — це справа зовсім легка. Найкращі бочки на гноївку — це зроблені з ялиці.

Щоб її зробити тривалішою, то зі середини докладно витеровують або висмолюють. Такі бочки не повинні бути дуже великі. Найкращі на 500 літрів, а вже найбільші до 1.000 літрів гноївки. Правда, з меншими треба частіше завертати, але зате вони зручніші в обслузі, а головне не такі тяжкі і не грязнуть по дорозі чи на полі. Вид бочки зручніший, плоскосвальний, як круглий, бо краще тримається на возі та міцніше в ньому тримаються дна. Зате на округлих бочках легше затягати обручі. Дна бочки мусять бути дуже міцні й сильно уміщені, бо при їзді на нерівнім терені ввесь тягар спирається на них і буває таке, що під натиском вилітають. Тому добре зробити ще з назовні підпору для кожного дна, яка помагала б йому при перехиленні видержати нерівномірно натискаючий тягар. Треба теж пам'ятати ,що в повно налитій бочці теч не вдаряє так сильно в дна, як в бочці неповній.

Тому то, шоб бочка певніше на візку лежала, дають з її боків на всю довжину два рівнобіжні кругляки. Дверцята мусять бути великі, щоб можна було в разі потреби направити легко бочку в середині.

Щоб гноївка однаково сильно текла під конець розливання, треба уможливити рівномірний доступ повітря до середини, що управильнював б тиснення підчас убування гноївки. Томуто пускається згори бочки до середини руру, що кінчиться на 10 см. від долини. В міру, як гноївки убуває, входить цією рурою повітря, заповнює бочку й тисне на поверхню гноївки, яка ще остала, тим уможливлює її рівномірне до кінця однакове сильне виливання. Дуже важною частиною бочки є розприскувач при отворі, куди витікає гноївка, бо тільки дрібно розпилена гноївка може принести бажану користь. Розприскувачі можна зовсім добре зробити собі самому. Найчастіше це буває шось в роді великої ложки з бляхи чи дерева, уміщеної під отвором, куди витікає гноївка. Падаючи струєю на цю „ложку", вона відбивається й розливається широко кругом дрібненькими струями. Часами буває це поперечна рура з багатьома дірками, через які б'є дрібними струями гноївка. Це уладження складніше і скоше псується. При добрій волі та дрібці сприту кожний господар напевно змайструє собі дешевий, саморобний розприскувач.

Інж. Ілля Матвійчина.

Час посіву льону в 1944 році

В цьому році, правдоподібно, по легкій зимі прийде рання весна. Насувається питання, що робити з посівом льону? Чи сіяти льон зараз у перших днях березня, як дозволить на це погода, чи задержатися з посівом на пізніший час? Майже в усіх підручниках пишуть, що льон сіяти, як тільки можна, скоро, отже можна б було сказати, що треба сіяти льон у цьому році в перших днях березня. Чи справді так ранній посів дасть добрий збір, — тяжко сказати. Доброго урожаю та вчасного збору насіння і соломи можна було б сподіватися тільки тоді, коли у кліматичних умовах Галичини не було б ранньою весною сильних приморозків, що зморозять молоді рослини льону. Багаторічні метеорологічні спостереження виявили, що в місяці березні, а то й у першій декаді квітня бувають у нас дуже сильні приморозки. Приморозки не пощадять також молодих рослинок льону.

Тому, коли сіємо більшу кількість льону, то частину можна висіяти і дуже вчасно, як тільки на те позволить погода, бо хоча весняні приморозки зморозять великий відсоток льону, все таки останеться багато рослин, що дозрію́ть вчасно і дадуть непоганий урожай насіння. Солома з такого посіву буде груба та низької технічної вартости. У нас, передусім у підгірських околицях нема чого боятися посухи, що не позволить на гарні сходи льону, бо опадів, що припадають на вегетаційний період льону, є доволі. Отже більшою небезпекою для молодих рослин льону від недостачі вогкости в ґрунті є весняні приморозки. Дещо пізніші посіви льону дадуть вправді нижчий урожай насіння, але зате дуже гарний урожай високоякісної соломи. Щоб визначити найвідповідніший реченець посіву, проведено багато дослідів. Найраньший реченець посіву льону установлювано на початкові дні травня. За середні реченці посіву приймали другу половину травня, а за пізні початок червня. Проведені дослідди виявили, що найкращий і найвищої якости урожай прядива та найкращий урожай насіння дає найвчасніший реченець посіву льону. Ті досліди, проведені не в Галичині, все таки дають певні орієнтаційні числа та вказують, коли найкраще сіяти льон. В роки з пізньою весною у нас також треба сіяти льон у перших днях травня, бо в той час маємо малу правдоподібність, що прийдуть сильні приморозки.

Але в цьому році, правдоподібно, весна прийде вчасно, так, що роботи в полі розпічнуться з початком березня. Хочби і так було, то не треба спішитися з посівом, але заждати, аж земля добре огріється і небезпека сильних приморозків мине. У нас мала правдоподібність на сильні приморозки минає щойно при кінці квітня. Тому найкраще в такому випадкові сіяти льон у третій декаді квітня, коли дозволить на це погода. Не треба користати з проминаючої (несталої) часової погоди березня, а сіяти льон у часі, коли усталиться погода, тобто при кінці квітня та в перших днях травня. Це є найвідповідніший час посіву. В той час, як стверділи практики хлібороби, не нищить льон льняна блоха, бо нове покоління, що розвивається дещо пізніше і коли навіть нападе на льон, то не зробить більшої шкоди, бо рослинки льону, добре вкорінені, швидко розвиваються і не всихають, коли їх ушкодить блоха.

Коли господарські умови не дозволять на те, щоб так вчасно засіяти льон, то і пізніше треба його засіяти. У нас в деяких околицях сіють льон навіть у першій половині червня. Без сумніву, з такого пізнього посіву не дістанемо доброго урожаю насіння, але солома може бути дуже гарна. Хто має насіння та підготовлену ріллю, хай не зволікає з посівом льону, а сіє його при кінці квітня, чи з початком травня. З такого раннього посіву льону зберемо вчасно урожай і залишиться нам доволі часу на рошення та первинну перерібку соломи.

Інж. Б. Антонович.

Сіймо яру пшеницю

В умовах, так званого „Теплого Поділля", селяни дуже мало звертають уваги, за виключенням державних маєтків, на управу ярої пшениці. Те мотивують вони тим, що яра пшениця до цих умов не надається — дає дуже низькі урожаї. Ці мотиви цілком неправдоподібні. Я в цих умовах працюю третій рік і вже зібрав два урожаї ярої пшениці. Правда, яра пшениця, порівнюючи до озимої пшениці, дає менші урожаї. Також вона більше вимоглива до ґрунту, обробітку і погноєнь. Але коли її посіяти своєчасно, обробити ґрунт якісно та ще й внести органічне мінеральне добриво, то яра пшениця дає добрі урожаї.

В 1942 році, весна була запізнена і затяжна. Ми посіяли яру пшеницю 7—10 травня, по зяблевій оранці. Попередники були — картопля, озима пшениця і жито. Посіяно було три сорти: Янецька Ябо, Мелянопус і Хлопіцька. Всі сорти ярої пшениці добре розвивалися і ми зібрали непоганий урожай. Сорт Янецька Ябо дав по 12 стн/га, сорт Мелянопус 69 — 9.5 стн/га і Ост Хлопіцька 5,5 стн/га.

В 1943 році, крім вище згаданих сортів ярої пшениці господарського посіву був ще проведений дослід з 12 сортами і один дослід з різними сполуками мінеральних добрив.

В тому році весна була рання, але зимна. Посів був проведений 15 квітня. Сходи появились в днях 27—30 квітня і в першій стадії свого розвитку розвивались поволі, а згодом, коли погода усталилася, стало тепло, сходи ярої пшениці поправилися і до жнив розвивалися нормально.

Посів ярої пшениці проведено на зяблевій оранці. Попередником була озима пшениця. Перед посівом було внесено повне мінеральне добриво — фосфору 40 кг. (супертомасина) азоту 40 кг. (амонійна салітра) і калію 60 кг. (поташова сіль) на один гектар.

Дані урожайности говорять, що не можна твердити, що „яра пшениця не надається і дає низькі урожаї", а з таблички урожайности яскраво бачимо, що ненадається той чи інший сорт ярої пшениці.

Табличка Ч. 1.

Урожай сортів ярої пшениці — Досліди Станиці в Шутроминцях

Назва сорту	Урожай з гектара в стн.		Дати			
	Зерно	Соломи	Посівів	Сходи	Колошення	дозрівання
Ост Хлопіцька — місцева	16.00	40.50	15/IV	29/IV	1/VII	16/VIII
Ост Хлопіцька	14.50	38.80	15/IV	28/IV	3/VII	16/VIII
Ост Пулавська	12.00	33.80	15/IV	29/IV	1/VII	16/VIII
Янецька Ябо	11.00	33.60	15/IV	30/IV	3/VII	16/VIII
Ост Ординатка	10.50	32.50	15/IV	27/IV	1/VII	16/VIII
Ост Полякович ька	10.00	32.00	15/IV	27/IV	1/VII	13/VIII
Мелянопус	9.20	30.50	15/IV	27/IV	1/VII	13/VIII
Вільферсдорф	8.80	30.00	15/IV	27/IV	20/VI	3/VIII
Пробстдорфер — Монітова	8.80	30.00	15/IV	30/IV	29/VI	8/VIII
Дікопф	8.30	33.60	15/IV	28/IV	30/VI	8/VIII
Гайнес Коґа	6.40	41.20	15/IV	27/IV	29/VI	8/VIII
Перагіс	4.00	36.40	15/IV	28/IV	5/VII	9/VIII

Найбільше поширений в наших умовах сорт Ост Хлопіцька і він по урожайности займає перше місце. З німецьких сортів тут надається сорт Янецька Ябо. В порівнянні до других сортів Мелянопус 69 дає нижчу урожайність, але зерно його по мукомельних і круп'яних якостях, має дуже цінну вартість — з нього виробляється першорядні крупи, грисік і мука, також високої якости. Сорти Гайнес Коґа і Перагіс тут не надаються до управи.

Отже при управі ярої пшениці, треба насамперед звернути увагу на підбір сорту. Крім того, сіяти її обов'язково на зяблевій оранці, зораний на глибину 18—20 цм. і на кращих попередниках, як от багаторічні трави, просапні культури й озима пшениця. Ґрунт після цих попередників

Приятелем свого часопису є лише той. хто платить передплату згори. Хто цього не робить, той нищить народне надбання!

багатий на поживні речовини, а після просапних, поле буває крім того й чисте від бур'янів. Треба також пам'ятати, що яра пшениця — одна з найбільше вибагливих щодо удобрення. Це пояснюється тим, що вона в порівнянні з озимими культурами має більш слабу коріневу систему.

Науково-дослідні установи при вивчанні мінерального харчування ярої пшениці, довели, що вона найбільш інтенсивно поглощує ці поживні первні в першій фазі свого розвитку. Дослідами встановлено, що поглощування фосфору і потасу у ярої пшениці завважується 2 максімума: перший — для потасу підчас кущення і для фосфору перед кущінням; другий — для фосфору і потасу підчас колошення. Азот також інтенсивно поглощується на перших стадіях свого розвитку — до квітіння, симе в цей час він використовується головним чином на розвиток вегетативних органів, тобто зеленої маси, тоді, як азот, що поглинається підчас квітіння, використовується для підвищення урожаю зерна і його якости.

Таким чином яра пшениця підсилюється в першу чергу фосфором (до часу колошення), потім потасом (до часу квітіння), і нарешті азотом, якого вона вимагає до молочної стиглости.

В забезпеченні нормального живлення посівів ярої пшениці, одно з важливих місць займає органічне добриво — стаєнний гній. Проте й мінеральні удобрення дають велику надвишку в урожайності. Щоб довідатися, які саме мінеральні добрива вносити і в яких сполуках заложено дослід, що його проведено на зяблевій оранці, попередник озима пшениця. Сорт ярої пшениці, Янецька Ябо. Посів був проведений 10. квітня, сходи появились 23. квітня, колошення 3. липня, дозрівання 14. серпня. Урожай зерна і соломи одержали такий:

без угноєння	12.00 стн.	48.60 стн. на га
фосфор+азот+потас	18.80	56.50
азот+потас	18.00	55.30
фосфор+потас	16.80	51.20
фосфор+азот	14.00	52.70

Мінеральні добрива були внесені на весні перед культиваціею — фосфору=40 кг. (супертомасина), Азоту = 40 кг (амонійна салітра) і потасу = 60 кг (потасова сіль), все це з розрахунку на один гектар.

Як показують дані урожайности, ми маємо в порівнянні до неугноєного надвишку урожаю зерна від 2.0 до 6.80 стн/га. Найкраще реагує в наших умовах повне мінеральне удобрення, а також у сполуці азоту з потасом і гіршу силу має азот у сполуці з фосфором. Проте треба узяти до уваги, що в даному випадку рослини цих угноєнь не цілком використали. Дослідами доведено, що і гній і мінеральні добрива, якщо їх вносити безпосередньо під яру пшеницю, не дають такого збільшення урожаю, як озимі збіжжя та технічні культури. Тому краще не давати гною безпосередньо під яру пшеницю, а внести його під озиму пшеницю, чи під просапні, то на ярій пшениці позначається діяння добрив і врожаї її значно збільшуються. Що торкається мінеральних угноєнь, то суперфосфат, чи супертомасину краще вносити з осени під зяблеву оранку, а також і потас, а азот весною перед посівом.

Час посіву також має велике значення на підвищення урожаю ярої пшениці. В наших умовах з посівом ярої пшениці запізнятися не слід, а зразу ж після посіву вівса і ячменю, треба висівати яру пшеницю. В нашому досліді посіяна пшениця на 5 днів пізніше в порівнянні до ранньої, дала зменшення урожаю зерна на 2.0 стн/га.

Що торкається весняного обробітку і посіву ярої пшениці, то вони мало чим відрізнаються від обробітку інших ранніх зернових культур. Рано на весні, як тільки можна виїхати в поле і трохи просохне і не буде липнути до борони — треба поле заборонувати, цим ми знищуємо

корку, що утворилася в осени та на весні, і затримуємо вологу у ґрунті.

Перед посівом поле треба обробити культиватором і заборонувати.

Посів провадити сівалкою. Такий спосіб посіву дає можливість рослинам нормально харчуватись, одержувати більше світла, краще кущитися і мати більшу листовну поверхню. При такому способі посіву рослини рівномірно розміщені на площі посіву, рослини своєю коріневою системою краще і повніше використовують запаси води і поживні речовини в ґрунті і підвищують свою продуктиність. Насіння загортати на 3—4 цм. Після посіу поле треба заборонувати легенькими боронками. Висівати насіння ярої пшеинці протруєне. Норму висіву встановлювати в залежности від грубости зерна 150—180 кг/га.

Інж. Агр. Іван Троян

Плекаймо жовту люцерну

На наших землях зустрічається жовта люцерна в дикому стані, але можна її плекати, як кожну іншу культурну рослину. Вона є найбільш зимостійкою та посухостійкою. В місцевостях з посушливим підсонням або періодично повторюючими посухами ці культурні види жовтої люцерни дають високі та постійні врожаї.

Зовнішній вигляд тієї нової культури такий: кущ трохи розлогий, не грубі стебла з великою кількістю листочків, сильно розкорінюється, в середньому 74 стеблини на кущ, листочки середньої величини, вони мають вигляд видовженого яйця. Насіння дрібне ясножовтого кольору. Жовта люцерна має досить міцну коріневу систему, дуже розгалужується. Час росту на сіно 69 днів у першім укосі і 50 днів у другім укосі, а на насіння 117 днів.

В Україні висівали люцерну сорта „жовту кубанську" двома способами — суцільним і рядковим, з міжряддям в 50 см. Рядковий суцільний (сівалкою) з міжряддям в 50 см. Рядковий суцільний (сівалкою) з міжряддям в 15 см. За три роки пересічний урожай сіна за два укоси дорівнювався 63 стн. з га, а рядковий з міжряддями в 50 см. — 68 стн. з га.

„Жовта кубанська" люцерна є рослина багаторічна. Найвищі врожаї дає на третій рік. На одному місці культивується продовж 5—6 років.

Як видно, що при широкорядному способі „жовта кубанська" люцерна дає вищі врожаї, але по якості сіно буває краще від загущеного посіву, бо дає тонші стебла і більшу кількість дрібненьких листочків, а за широкорядного способу висіву стебла грубші, листя більші та швидче відпадають від стебла підчас сушіння.

Ще велике значення має час коішення. Досліди показали, що найкращим сіном буде сіно з люцерни, що була кошена в часі творення цвітостанів. Тоді будуть молоденькими, тендітними і листочки, і стебла, але помічається недобір сіна приблизно на 15—20%, ніж у часі повного цвітіння.

„Жовта кубанська" люцерна висівається і під Покрову і сама. На насіння краще залишати в другому і третьому році висіву. При посіві на насіння буде краще широкорядний посів, насіння тоді буває більшим і більша кількість його.

Нашим хліборобам слід зацікавитися жовтою люцерною та її плекати також у наших господарствах.

Проф. д-р Іван Чипченко.

Як закладати парники

Парники дають змогу хліборобові сіяти і охорнювати городовину або цвіти на 4—5 тижнів вчасніш, як у городі без охорони. Парники складаються з дерев'яних скриньок-рам, накритих вікнами й огрітих внутрі теплотою кінського, свіжого гною.

При кінці лютого, коли закладається в наших околицях парники, сонце гріє ще дуже слабо. Кожний сонячний промінь треба вловити і використати для росту молодих рослин. Тому парники закладається в місцях закритих від зимного вітру, а грітих сонцем. Мусимо вистерігатися тіни, навіть від безлистих дерев. Якщо бракує нам природного охороненого від вітру місця, то тоді робимо охоронний пліт з дощок, лабазу, або кладемо мати зі соломи. Також не треба забувати, що для використання сонця, парники мають бути з цього боку нижчі, ніж з півночі, тоді сонце краще огріває і вода краще стікає додолу.

СКРИНЬКА ПАРНИКА

Величина парника обраховується на основі того, скільки рослин потребує дане господарство. Числиться приблизно, що 3—4 вікна вистачить на пів гектара городу.

Скринька парника має форму прямокутника, довгого після потреби на 2—4 м., а широкого на 1.30—1.50 м, робиться з ялових дощок, без дірок чи запуклин, грубих на 3—5 цм.

Одна з довгих стін має висоту на 30 цм, друга на 40 цм, так, щоб вікна, поставлені з верха, мали помітний спад. Бічні стіни лучать відповідно довші стіни. В середині чотирьох кутів прибивається чотири кавалки лат, які повинні виступати на яких 15 цм. вділ. Так отже два кавалки тих лат будуть довгі на яких 55 цм (на ширшу частину скрині), а другі два на 15 цм. Для кращого удержання скрині — прикріплюється поперек на віддаль 1 м. поперечні лати відповідно до ширини вікон.

ВІКНА

Вікна, якими покривається скриня парника, мають довжину, яка відповідала б точно ширині скрині, значиться 1.30—1.50 м., а ширину приблизно 1 м. Вони мають бути солідно зроблені, щоб могли вистачити на довший час і мусять бути однакового формату.

Наріжники вікон зміцнити залізними наріжниками, а до країв вікон прикріпити завіси для легшого піднімання. Рами вікон робиться на

віддаль 25 цм, а між ними вкладається шиби, які конечно повинні бути цілі і вкладені в той спосіб, щоб опідній край шиби входив на один палець під верхню шибу. В той спосіб дощева вода буде стікати з вікон додолу, не затікаючи до парника. Таксамо є заборонено фарбувати, чи запускати чимнебудь скриню парника, бо фарба утруднює провітрювання, а навіть шкодить ростові рослини, а рами вікон конечно фарбувати, щоб охоронити їх перед гниттям.

Щоб вікна не спадали додолу парника, прибиваємо до долішньої стіни скрині знадвору лати, які стримують вікна перед усуванням додолу. Якщо в господарстві находяться старі вікна, їх треба використати, щоб тільки не були замалі.

Треба уважати, щоб вікна приставали точно до скрині, бо дірки і шпари, через які переходили б струмочки зимного повітр'я, є шкідливі ростові молодих рослин.

УЛОЖЕННЯ ГНОЄВОЇ ВЕРСТВИ ПІД ПАРНИК

Найкращий гній під парник є кінський, бо він є гарячий і затримує свою теплоту довший час. Однак він не сміє мати забагато соломи, головно потрібно, щоб він був свіжий. Тому то на місце, де мається уложити гній під парник, вивозиться його в кілька днів наперед і складається в форму.

Тут складаємо гній з початку в купи середньої величини. Завеликі купи, та ще й засильно утоптані, забагато розгріваються і втрачають потрібну нам теплоту, а малі купи остуджуються засильно. Худоб'ячий гній є завогкий і зазимний. Все таки, коли не маємо кращого, то вживаємо мішаного.

Площа, на якій маємо розпростерти гній, обчислюється за величиною парникової скриньки. Довкола скриньки дочислюється пасмо гною, широке на яких 40—50 цм, званого призмою. Значиться, до поміру площі скрині додаємо ширину цієї приспи. Нпр.: для парника 4/1.50 м. потрібно нам площі 5 X 2 . 50 = 12².

Місце під парник зазначуємо паликами, рівняємо землю і накриваємо в першій мірі верствою соломи або бадилля. Не є вказано вкладати гній просто на землю. Перед вкладанням гною під парник, треба його добре вимішати, перебираючи докладно вилами. Так роздрібле-ний гній вкладається платками на означене паликами місце, почавши з одного кінця і поступаючи взад до другого, потім по цілій призмі. Кожну верству гною втоптуємо солідно вилами, аж доки висота цілої призми не буде виносити 30 цм.

Тепер починаємо втоптувати ногами цілу призму основно нога, за ногою, з одного кінця до другого, поступаючи пасмо за пасмом до середини. Утоптуванням висота призми зменшується дуже значно. Тепер вкладаємо зверха, як і попередньо другу верству гною на яких 30 цм. висоти і в кінці знову утоптуємо докладно ногами.

Головною вимогою уважається, щоб гній був рівномірно розпростертий, і щоб у ньому не повставали западини (діри). Призму, високу на 60—80 цм., робимо при кінці лютого, щоб було досить тепла для рослин. Пізніше, в березні, коли потребуємо менше тепла, висота призми гною вистачить на яких 40—50 цм.

ПРАВИЛЬНЕ УЛОЖЕННЯ СКРИНІ

Призму гною під парник можна вложити також в приготовану на це в осені яму, але це є конечне в першу чергу там, де є сильні вітри.

Після останнього уложення й утоптання гною, вкладаємо зверха скриню, прикріпляючи її кутовими палями вглиб гною. Як ще скриня не стоїть правильно, так докладаємо по боках гною. Чи добре уложена скриня, бачимо відразу після того, як пристають вікна до неї, які тепер вкладаємо з верха.

На приспі, що полишилася поза скринею, вкладаємо знова верству гною, до висоти вікон, і втоптуємо докладно ногами.

Другого або третього дня після уложення, гній сильно огрівається, що ми запримічуємо, вложивши руку до середини парника, якщо ні, тоді, значить, гній не був добрий, або погода підчас його укладання була невідповідна. В тому випадку недобре укладати гній тоді, як паде зимний дощ. Найкраще укладати гній тоді, якщо день є сонячний.

Якщо гній до трьох днів не огрівся, тоді оживляємо його, опорскуючи гарячою водою або вкладаючи в нього гарячі цегли, або кавали негашеного вапна. Якщо гній сильно огрівся, то другого, або третього дня після уложення, запримічуємо, що вікна зі середини вспріли. Тоді їх підіймаємо з одного боку і підпираємо чимнебудь, щоб повітр'я відсвіжилося. Вікна підіймаємо завжди з противного боку від сторони вітру. Якщо маємо тепломір, так міряємо теплоту гною, яка в цей час буде виносити 50—60° Ц. Наколи теплота впаде на 30—25° Ц. (після першого сильного огріття), тоді накидаємо до середини землю на висоту 15—18 цм. Віддаль не сміє бути замала, бо тоді простір огрівається й остуджується нагло і нерівномірно.

Землю, що вкидаємо до середини, приготовляємо з осени під формою мішанки городової глини зі сильно перегнилим гноєм, або ком-

ЗАРАЖЕННЯ КРОВИ

може зайти не тільки при великих, але також при зовсім незначних ранах через інфекцію й потягнути за собою знані поважні наслідки. Тому то не треба теж малих скалічень, які так часто трапляються в домашньому господарстві, у професійній праці, або в спорті через розтягнення, укоження, отертя, укуси і т. і. залишати без уваги, але негайно їх дезинфікувати випробованою **SEPSO-Тинктурою**, виробу фірми **ODOL-WERKE**, Львів. **SEPSO-Тинктура**, яка дезинфікує так як йодина і докладно так само вживається, забиває бактерії ,які вдерлися до ран і запобігає запаленням. Препарат можете купити в аптеках у пляшечках по 50 см³, в ціні 1,78 зол., які є вигідні в переношенні і зокрема гідні поручення до домашніх аптечок.
Зареєстр. у Генеральній Губернії під ч. 3110.

постом, просіяним через сітку з додатком трохи піску.

Запираємо парник і полишаємо, щоб огрілася також земля. Якщо в середині є загарячо, тоді в день провітрюємо парник, а на ніч закриваємо. Сіяти починаємо лише тоді, коли теплота в середині парника спаде до +18—+20° Ц. Перед сіянням вимішуємо ще раз глину з верха грабельками, полемо всі скільчені бур'яни, а потім старанно рівняємо землю.

Про сіяння в парниках іншим разом. Тепер є якраз час на те, щоб поробити всі заходи і приготування до заложення парників, то є: збирання гною, спорядження відповідних скринь і вікон.

До кінця лютого все мусить бути готове.

Інж. Омелян Павлюк

Подбаймо о більше урожаїв городини в одному році

Сьогоднішнє інтесивне господарство вимагає від нас, щоб кожен кусок ґрунту був використаний якнайбільше і щоб кожен кусок приніс якнайбільший збір.

Коли схочемо у господарському році якнайбільше використати наш городець, щоб в одному році зібрати з нього два до три урожаї, тоді мусимо примінювати у своїому господарюванні перед, — межи- та післяплоди.

У Німеччині уже від довшого часу йде городництво у тому напрямку, щоб використати кожну п'ядь землі. Ці гасла інтенсивного господарювання у городництві зачали примінювати ще перед вибухом останної війни — головно наші підміські городники. Нашим завданням буде тепер поширити вище згадані гасла також і на селянські городці, головно, щоб земля протягом господарського року ані хвилини не дармувала.

Примінюючи перед-, межи- та післяплоди, якнайбільше використовуємо ґрунт, бо в одному році одержуємо з того самого поля два до три урожаї. Одначе їх примінювання повинно бути уміле та раціональне, тому саме треба нам придержуватися таких засад:

1. Не обнижувати висоти збору головного урожаю;

2. Не обнижувати якости головного урожаю;

3. Не ускладнювати і не робити надмірно дорогими праць, зв'язаних з управою ґрунту та плеканням головного плоду.

Як перед-, межи- та післяплоди управляємо звичайно яринні культури короткого вегетаційного (ростового) періоду. До таких рослин належать: салата, редьківця, шпінат, калярепа, редька та ріпа. Часто примінюємо як післяплід, бруксельську капусту, ярмуж, горох та квасолю.

При управі перед-, межи- та післяплодів, треба узгляднити:

їх кормові вимоги та дати їм відповідне становище у сівозміні, тобто управляти їх на тій ділянці, яка відповідає їм під оглядом удобрення сили (перший, другий, або третій рік після стаєнного гною).

При управі дальших головних плодів, треба узгляднити ступінь вичерпання ґрунту з кормових складників внаслідок додаткових плодів та доповнити пібрані кормові складники додатковим удобрюванням штучними добривами.

Узгляднити ґрунтові запаси води та кількість атмосферичних опадів. Інтенсивні культури можна управляти лише при достаточній скількості води. На цей момент звертаємо головно увагу при управі межиплодів.

У вище вичислених яринних культур короткого вегетаційного періоду для управи перед- та післяплодів, надаються:

салата і шпінат як перед- і післяплоди на ділянці, яка приходить у першому році після стаєнного гною, напр., **перед** пізньою капустою, пізніми каляфіорами, помідорами, огірками та **після** ранньої капусти та ранніх каляфіорів;

редьківця, редька та калярепа, яко післяплоди, по свіжо навожених культурах, або як передплоди на ділянці у другому році після стаєнного гною, напр.: після ранньої капусти, ранніх каляфіорів або перед селерами, порами, пізньою морквою та пізніми буряками;

бруксельська капуста та ярмуж, як післяплоди, по свіжо навоженій городині, напр.: після ранньої капусти, ранніх каляфіорів та ранньої картоплі;

горох та квасоля, як післяплоди, на ділянці, яка находиться у другому році після стаєнного гною, напр.: після цибулі з димки, ранньої моркви і т. д.

Міжплоди або т. зв. співрядна управа городини, повинна мати у малих яринних городцях широке примінення, бо в той спосіб як-

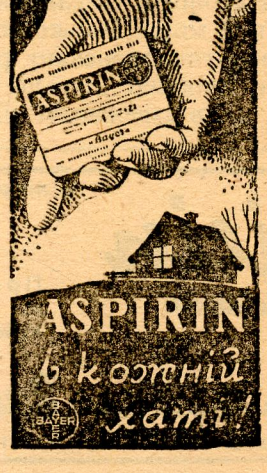

найбільше використовуємо кожний кусник землі.

При укладанні схем міжплодів, засадою є управляти побіч себе такі культури, які різняться між собою довжиною вегетаційного періоду та довжиною коріневої системи. Глибина закорінення у поодиноких яринних культур є дуже різною й у зв'язку з тим ділимо їх на городину плиткої та глибокої коріневої системи. До глибоко закорінюючих яринних культур зачисляємо: горох, квасолю, помідори, селери, пори, шпараґи та огірки. Усі капусні натомість, салата та шпінат витворюють вправді багату коріневу систему, однак розростаються радше в ширину як у глибину. Глибока корінева система уможливлює побирання кормових складників з верств недоступних для плитко закорінюючих рослин. Так само як при управі перед- та післяплодів рівнож при управі міжплодів, повинні ми звертати увагу на чергування глибоко закорінюючих культур з плитко закорінюючими.

Не треба рівнож забувати на різницю довжини вегетаційного періоду. Під довжиною вегетаційного періоду розуміємо кількість днів від скільчення до повної зрілости даної культури. Використовуючи зручно цю різницю при управі міжплодів, примінюємо культури в той спосіб, що, зібравши своєчасно культури короткого вегетаційного періоду, робимо місце для пізніх культур, які мають змогу опісля гарно розвинутися.

Щоб краще зорієнтуватися у способі примінювання культур при управі міжплодів, подам кілька прикладів, зазначуючи при тому відступи поодиноких культур в цм. і так напр.:

1. Салери — 25 цм.; піша квасоля — 25 цм.; отже на протязі одного метра приходять 3 рядки салерів а в двох міжрядях два рядки пішої квасолі короткої коріневої системи.

2. Піша квасоля — 50 цм.; каляфіори — 50 цм.; піша квасоля — 50 цм. Протягом двох метрів приходить тепер 3 рядки пішої квасолі та два рядки каляфіорів.

Інж. Роман Зацерковний.

Чи крет пожиточний?

Кожний господар повинен охоронювати корисні звірята. По наших селах на це не звертають належної уваги. Через те багато корисних звірят пропадає з людської руки. Одним таким дуже пожиточним звірятком є крет. Він часом робить пакості на засаджених чи засіяних грядках, або заложених парниках. В пошукуванні поживи риє крет підземні коридорчики та при тому викидає землю на верх. Тим і шкодить, що перевертає засаджені рослини, а часом прорве і коріння. Одначе користі, які приносить крет господареві на багато разів перевищують невелику шкоду, бо крет — це виключно м'ясоїдне і надзвичайно пажерливе звірятко.

Наукові дослідні інститути в Німеччині робили досліди над пожиточністю, зглядно шкідливістю крета. Вони з різних місцевостей та з різних ґрунтів досліджували зловлених кретів у той спосіб, що вбивали ці звірятка та на основі решток їхнього шлунка стверджували, чим крет живиться. І так, на 200 шлунків кретів з різних околиць та в різній порі року виловлених знайшли: 178 дождджаників, 49 їхніх кукол, 74 різних хрущів, 130 личинок хрущів, 70 мух, 35 метеликів, 42 стоноги, 10 слимаків, 53 різні комахи та врешті 3 миші. Майже всі комахи — це великі шкідники господарських рослин. Лиш дождджаники не є шкідливі. Дальше наукові досліди ствердили, що в залежності від ґрунтових умовин складалася пожива кретів. У багатьох інших стверджено, що крет надзвичайно пожиточний і тому треба його оберігати. Він сам забереться, як не знайде подостатком поживи для себе, бо є дуже пажерливий. Якщо він небажаний на грядках чи в парниках, тоді не треба крета вбивати. Вистачить відкрити його коридорик і вложити намочену в нафті ганчірку, або голову з оселедця. Крет не любить гострого запаху і забереться чимшвидше.

Хлібороби! Самі шануйте й оберігайте та привчайте дітей, щоб і вони не вигублювали корисних звірят.

Фарбярсько - опорскувальні заведення і машини до опорскування різного рода моделі для металю, маскування, захисне імпрегнування перед вогнем. Хлібороби, щадіть матеріяли і гроші.

Постачає

A. H. Haase Nachf

Halle (Saale)

Aus. Delitzscher Strasse 44.

РОБІТНИЧИЙ ТАБОР

Для поборювання хворіб і шкідників, прошу MERKLITIN. Він нищить воші, блохи, блощиці, молі, хробачню і їх зародні. Кожних 100 мішечків 30 RM. — франко.

При більшому замовленні рабат.

Werksvertrieb Alois Müller München 23, Giselastrasse 3 Gh.

Radicin

Stickstoff-Bakterien

Є потрібний для управи

солодкого люпину, гороху, вики, бобу, сої всіх родів конюшини, люцерни, сераделі, еспарцети

Просте застосування. Ціна щіплянки залежно від кількости насіння від 4—5 RM. Проситься своєчасно замовляти. При замовленні подати роди культур, кількість насіння і час посіву.

Замовляти через **Radicin-Institut, Westercade / Holstein**

Поради і продаж в Г. Г. через дистриктові станиці і хліборобські торговельні кооперативи.

нетрійливий засіб для відстрашування птахів

стосувати на сухо

„Bayer" Agro-Chemie, G. m. b. H. Krakau
Danzigerstr 19. Телефон 159-17.
Поштова скринька 465

Ширіт Ваш становий часопис

При обприскуванні дерев, винограду, корчів, хороми своє обличчя новою охоронною на обличчя

„Weil"

D. R. G. M 1518790
Ludwig Joh. Weil,
Finthen b Mainz
Neugasse 30
Tel. Mainz 32431

MARKE SCHOLLE

знак для плекання тварин і лічничих засобів можна дістати, якщо є, у всіх аптеках

»Apogepha«

Dr. Starke und Max Blering
Dresden, A. 19.

Читайте і поширюйте хліборобську пресу. Вплачуйте точно передплату.

Dr. J. ACKERMANN & Co. Saatzucht Gut Irlbach, Irlbach Post Strasskirchen b. Straubing (Ndb.)

Місце вивозу і давні місцевості плекання знані елітні насіння доставляють:

1) АКЕРМАНА „ISARIA": ярий ячмінь високої урожайности зерна і соломи найкращої броварняної якости найкращого заступчого використання великої спроможности пристосування до ріллі і підсоння.

2) АКЕРМАНА „DONARIA": ярий ячмінь, з високим збором урожаю, твердостебельний, високою повнотою зерна, найвищим заступним використанням найкращий броварняний ячмінь, на менше урожайні околиці — кормовий і пашний ячмінь.

ПРОВЕРЕНО
С/Ф. 1987
0,08к

Злодій чатує вже на Твої гроші в панчосі!

Безпечні на Поштовій Книжочці Ощадности

DEUTSCHE POST OSTEN

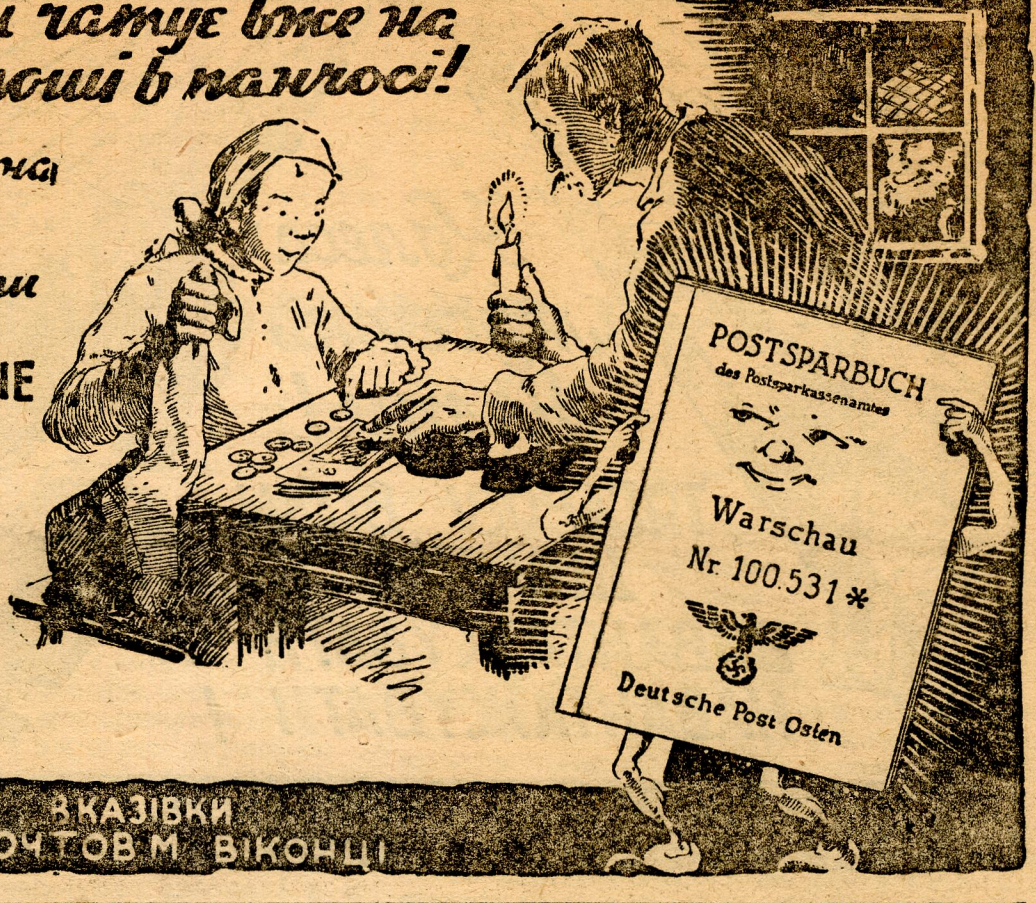

ВКАЗІВКИ ПРИ ПОЧТОВІМ ВІКОНЦІ

БОГАТІ ЖНИВА
Здорові
і високоякісні
через байцування
Суха або мокра байца
ГЕРМИЗАН

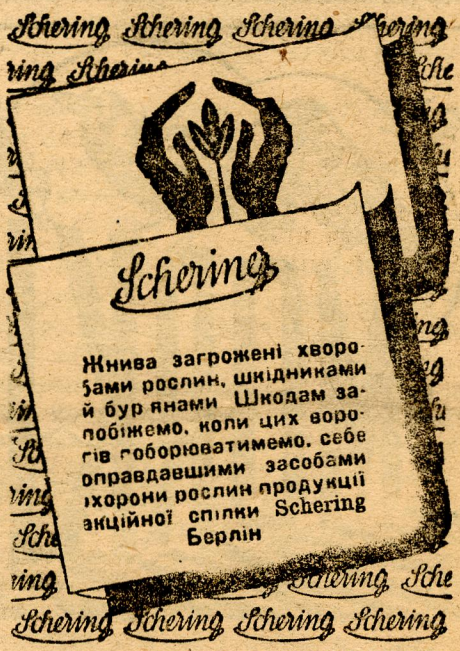

Schering

Замовляти можна через дистриктові станиці Landwirtschaftlichen Zentralstelle, Краків, як теж через хліборобські кооперативи й відповідну фахову торгівлю

НАЙБІЛЬШИМ ВОРОГОМ ТВОГО ЗДОРОВ'Я І ТВОГО ДОМАШНЬОГО ДОБРА Є — АЛЬКОГОЛЬ І НІКОТИНА. ЇХ ТРЕБА ПОБОРЮВАТИ.

Керівник Видавництва: Д-р Ф. Петро Льоро. Начальний редактор Інж. Василь Баричко. Завідуючий відділом оголошень: Еміль Кранґольд. Осідок усіх Львів, Хліборобське Видавництво, Львів, вул. Томи 16/18. Тел. 263-05.

Ж-2944

21441

Ціна числа 40 гр.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ЧАСОПИС КРАЄВОГО ГОСПОДАРСЬКОГО Т-ВА „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР" У ЛЬВОВІ

Піврічна передплата 9.72 зл., разом з коштами поштової пересилки. З хвилиною діяння вищих сил, чи теж інших причин, Видавництво не має обов'язку платити відшкодування.

Ціни оголошень: вірш 1 мм висоти і 20 мм ширини 70 гр. Підставове письмо нонпарель. Оголошення в тексті 1 мм висоти і 85 мм ширини 3.80 зол. Ціни оголошень знижені після цінника ч. 1.

Адреса Редакції: Хліборобське Видавництво, Львів вул. Томи 16/18, тел. 263-05. — Пошт. конто Варшава 205554.
Адреса для передплатників: „Сільський Господар". Львів, Вінтергассе 8/II. пов Тел. 232-26.

Річник 30. Львів, 20 лютого 1944 р. Ч. 6.

Організуймо боротьбу за врожай

Через українські землі в їх історії нераз перекочувалася воєнна хуртовина, яка залишала за собою спустошення та руїни. Але все ж таки ніяка хуртовина, ніякий буревій не в силі був знищити українського хлібороба, його прадідівського варстату праці. Так і тепер воєнні дії спустошують наші землі, але все таки хлібороб мусить пильнувати свого варстату праці. Він не може на ніщо звертати уваги. Подібно, як вояк на стійці не звертає уваги на свист куль, так і хлібороб мусить загартувати себе у своїй праці за кожних обставин. Праця хлібороба на ріллі — це життєва підстава та джерело існування нації.

Стоїмо напередодні чергових весняних робіт. Цьогорічна праця наших хліборобів проходитиме серед дуже важких умовин. Тому знову на перший плян висувається самодопомога односельчан, яка в минулому році допомогла своєчасно обробити всі ґрунти, своєчасно зібрати та заготовити плоди селянської праці. Так і в цьому році мусимо зі ще більшою наполегливістю та зі ще більшим зрозумінням організувати цю саме допомогу господарів. Усі хлібороби повинні згуртуватися під прапорами селянської станової хліборобської організації Т-ва „Сільський Господар" та під його проводом та за його вказівками працювати на ріллі. Мусимо бути пам'ятні того, що тільки в єдності сила народу! В обличчі нової загрози та тяжких трудів повинні зникнути раз на завжди по наших селах роздори, свари та сусідські порахунки. Треба мирно, дружньо співпрацювати, один одному помагати для спільного і власного добра. Ніяка інша праця не вимагає спільноти, як саме хліборобська праця і саме вона дає у висліді найкращі успіхи.

Небагато часу осталось до весняних засівів. Тому пожвавлено берімся до праці. Готуймо посівний матеріял, переводім його очистку і протруювання. Приготовляймо сільсько-господарські машини та знаряддя. Плянуймо обробіток ґрунтів та їх своєчасний засів. Для того потрібно виготовити списки невироблених і незасіяних ґрунтів, списки робочої та тяглової сили села. Треба заздалегідь випрацювати плян праці на кожний день. Треба орати ґрунти по черзі, щоб заощадити якнайбільше часу. В тих селах, де спільнота праці — з огляду на спеціяльні місцеві умовини — не дає виглядів на своєчасне виконання всіх польових робіт, там треба шукати допомоги в довколишніх селах. Також треба в усіх випадках засягнути поради й помочі у повітових господарських керівників та аґрономів. Треба врахувати також усі здорові корови до тяглової сили. Тому тепер треба подбати про упряж для них. Відповідну сировину треба роздобути у відповідних чинників.

Боротьба з врожай — це не тільки необхідність воєнного часу. Вона має значення і на майбутнє, бо приневолює нашого хлібороба до інтенсивної праці на ріллі, а тим самим усуває занедбування в веденні цілого господарства, що є звичайним явищем у воєнний період. Треба сподіватися, що український хлібороб, загартований у твердій праці, не покладе рук і не зневіриться, але з вірою у краще завтра, з вірою в перемогу своїх слушних прав працюватиме в цьому році зі здвоєними силами, щоб вирівняти своєю працею і своїм трудом усі недостатки воєнного часу. Ми віримо, що в цьогорічній боротьбі за врожай наш хлібороб вийде переможцем. Він розуміє ці важкі обставини, цей непосильний тягар війни, який коштує його так багато здоров'я, сил, так багато років життя. Український хлібороб у цій своїй праці за випродукування якнайбільше хліба повинен пам'ятати про те, що ця війна є для нього повчальною лекцією, як він у майбутності, як правдивий господар своєї землі, — повинен працювати.

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА АН УРСР № Ж-2944

Українське селянство Львівської округи бореться за урожай

В понеділок 7 лютого ц. р. відбулася у Львові окружна господарська нарада, присвячена справі боротьби за врожай в 1944 році. На цю нараду прибуло понад тисячу представників укркаїнського селянства, тобто представників Кружків Товариства „Сільський Господар", української кооперації, волосних старшин, повітових, волосних та сільських агрономів. Між присутніми були також представники німецької адміністративної влади та українських установ у Львові. О годині одинадцятій відкрив нараду Голова Окружної Філії Т-ва „Сільський Господар", вітаючи приявних та вияснюючи мету наради. Пізніше передає він слово Окружному старості (крайсгауптманові) докторові Ляєнові. Окружний староста висловив свою радість, що на цю окружну господарську нараду, не зважаючи на погану погоду, прибуло українське селянство в так численній кількості навіть з дуже віддалених околиць. Бесідник вказує, що наша область — це найбільша в Генеральній Губернії, вона має найбільшу кількість господарств з різноманітною продукцією, яка стоїть на досить високому рівні. Д-р Ляєн вказує, що господарською працею в краю кермують два чинники — сільсько-господарський провід зі зовні в особах господарських керманичів, адміністративної влади та кооперативного проводу. Другим чинником, що кермує цією працею, мусить бути внутрішній провід, що виходить з народу. Цим внутрішнім проводом є організація Товариства „Сільський Господар". Усім нам присвячує одно завдання, працювати для війни, що її метою є побіда, і кожний в цьому напрямі у відповідній ділянці мусить працювати. Окружний староста з вдячністю заявляє, що селянство бажання свого проводу не завело.

„Я вдоволений, що ми осягнули гарні успіхи своєю співпрацею зі селянством. Прошу усіх присутніх йти тією самою дорогою, якою ви йшли дотепер. Дальше ідіть до спільної мети — побіди, а після неї до дальшої мирної розбудови".

По промові д-ра Ляєна забирає слово господарський керманич Львівської округи д-р Рувандль. Він вказує на те, що завданням селянства в часі війни забезпечити армію і цивільне населення в харчові продукти. Тому треба збирати якнайвищі врожаї з наших піль, сіножатей та пасовищ. Ні одної п'яди землі не може бути в цьому році незагосподаровано. Являється конечністю співпраця селян з дворами. Наше селянство мусить також в ділянці тваринництва попрацювати. Треба придбати подостатком паші і кормів для тварин та подбати за добрий розплодовий матеріял — мусимо засівати найкраще насіння та протруєне, щоб осягнути якнайвищі врожаї. Тому, що ми маємо обмаль мінеральних добрив, треба вповні використовувати природні добрива. Вказує, що в порозумінні з кооперацією наше селянство дістане вапно з вапнярки Малковичі біля Городка.

Д-р Рувандль вказує на необхідність тісної співпраці жінки в сільському господарстві. Її праця має приносити більші доходи для господарства, чим господар зі свого поля. В цій праці господині буде помагати агрономка. Вишколюється на те, агрономічний апарат від двох років, а також присвячується більше уваги сільсько-господарському шкільництву.

В сільсько-господарській праці мають помагати хліборобам прикладові сільські господарства. Завданням Т-ва „Сільський Господар" є фаховий і теоретичний вишкіл селянства. Свою промову закінчив господарський керманич побажанням успішної праці в ім'я Боже в 1944 році.

Заступник керманича Уряду Прохарчування і Хліборобства п. Лянґнер передав присутнім поздоровлення від Губернатора д-ра Вехтера і шефа Уряду Прохарчування і Хліборобства д-ра Гарайса. Він вказує, що найвищі чинники приглядаються хліборобській праці, якої вислідом має бути якнайвища продукція. Ми всі, — говорив д-р Лянґнер, — творимо разом спільноту праці і мусимо серед широких верств селянства вдержувати і творити радість продукції. Дальше вказує бесідник на ті завдання, що тяжать на нашім хліборобстві в цьому році. Наше селянство мусить поширити посівну площу під стручковими та просапними і городовиною. Щодо збіжжя, то наші хлібороби мусять засівати більше озимини. В кожному господарстві мусить бути взірцево заложена гноївня і гнійнище. П. Лянґнер закликає присутніх, щоб улаштували змагання в цьому напрямі. Переможці будуть преміовані. В пляні уряду є, щоб у кожнім господарстві плекано кормові буряки, щоб господарі закладали масово сильосові ями для квашення паші. Закликаємо уживати кізли на сушення сіна. Дерево дістануть наші селяни через своїх агрономів. Наше селянство мусить годувати багато свиней і тому треба садити багато картопель. Щоб збільшити продукцію тварин, треба правильно годувати худобу.

П. Лянґнер закликає присутніх, щоб звернули більше уваги на жіночу працю та щоб її піддержували. Бо жінка — це важний допоміжний чинник в сільському господарстві. Усі ми мусіли звернути увагу на те, що треба так працювати, щоб була надія на успіх. „Будьте активними борцями в рамах живителів народу — закликає п. Лянґнер присутніх. — Ваші сини і батьки підуть небавом в бій проти спільного ворога, а ви ставайте до боротьби в активнім наставленні духа до творчої праці на ріллі в рядах хліборобської організації. Нам присвячує одна мета — перемога".

Інж. Ярослав Зайшлий директор Централі Т-ва „Сільський Господар" в дуже річевім і гарно опрацьованім рефераті з'ясовує широко значення боротьби за врожай, значення праці і завдання Кружків Т-ва Сільський Господар" та праці українського селянства під теперішню пору.

Після виголошення реферату інж. Зайшлого промовляли ще інші представники різних установ. На цьому закінчилася окружна господарська нарада, якої завданням — плянувння праці українського хлібороба в 1944 році. З висловів окремих присутніх на цій нараді преставників українського селянства, наш нарід наполегливо працює на ріллі, не зважаючи на всякі труднощі воєнного часу, бо він свідомий тих великих завдань, що на ньому тяжать і тих надій, що на нього покладають.

ДОГЛЯД ЗА ОЗИМИНОЮ

Велику шкоду завдають господареві на озимих посівах великі морози, в той час, коли озимина не є вкрита снігом. Дуже несприятлива для озимини змінлива погода, коли настає відлига, а потім раптово настануть великі морози. Шкода такої мінливої погоди в тому, що при потеплінні озимина відживає, а коли настануть морози, то вони дуже погубно на неї впливають. Щоб цьому запобігти, треба зимою затримувати в полі сніг там, де вітер його здуває. Це робимо за допомогою щитів з кукурудзи чи сонячника. Щити розставляємо рядами поперек напряму вітрів.

Великі шкоди на озимині заповідає крижана (ледяна) корка. Вона витворюється зимою, чи рано на весні. Від талого снігу або від дощу на поверхні ґрунту назбирується вода, яка замерзає підчас наглих морозів. Дуже погубно ділає корка тоді, коли вона лежить безпосередньо на ґрунті. Під коркою температура буває значно вища, як на повітрі і рослини продовжують ріст, але тому, що корка не пропускає через себе повітря, то рослини, які продовжують свій ріст, в наслідок недостачі повітря, загибають від удушення.

На випадок, коли корка витворилася, то треба її негайно знищити дерев'яним валом з набитими на нього залізними зубчиками. Якщо корка витворилася весною, то крім вала, треба по кризі посипати порохом сухої землі або розмеленим вугіллям. Це сприяє скорішому таянню криги.

Озимина може також пропасти в наслідок випрівання. Це станеться найчастіше тоді, коли на незамерзлий ґрунт падає багато снігу. При такому стані озимина дальше росте і дихає, тому, що до рослин має вільний доступ повітр'я. А якщо нападає груба верства снігу і доступ повітря зменшується, його не вистачає для рослин і вони гинуть.

В деяких місцевостях нашого краю, особливо в околицях Львова, на тяжких глинястих і суглинястих ґрунтах на весні спостерігається вимакання озимини. Від дощу, чи талого снігу, назбирується вода, а під водою, як і під кригою, життедіяльні процеси не відбуваються, через брак повітря рослини гинуть. Щоб запобігти цьому, треба спускати воду з посіву, прокопувати борозни в напрямку нахилу поля.

Весною можна спостерігати також таке явище, що після таяння снігу поверхня ґрунту прогріється від сонця і озимина починає рости. При цьому вона витрачає вологу. Одначе, глибші верстви ґрунту в цей час ще не встигли відтаяти, і рослини черпають вогкість з верхньої верстви. Цієї вологи не вистачає на довго і таке явище може спричинити загибель озимини. Отже, в таких околицях можемо попередити таке явище, застосовуючи снігозатримання.

Крім вище згаданих явищ, що спричинюють шкоди на озиминах, виступають ще інші явища і тому господар повинен озимину добре доглядати, щоб одержати високий урожай. Коли ж озимина пошкоджена від цих чи інших причин, треба вжити відповідних заходів, щоб її поправити. Для цього на весні треба провести підживлювання і боронування озимини.

Інж. Іван Троян.

Приятелем свого часопису є лише той, хто платить передплату згори. Хто цього не робить, той нищить народне надбання!

До наших Читачів-„післяплатників"

Понад 50 тисяч українських хліборобів одержує правильно часопис „Сільський Господар". Кожний добре розуміє, що видавання часопису коштує великі гроші: друк, папір та висилка часопису. За все платиться готівкою, кредитів у теперішніх часах ніхто не уділяє. Кожний господар за свої продукти одержує готівку, отже повинен також пам'ятати на свій часопис-дорадник у важкій праці. Свідомий господар не буде чекати, аж до нього прийде пригадка, але він згори вплачує передплату, а коли реченець минає, відновляє її. В порівнянні до існуючих тепер ринкових цін, передплата за часопис „Сільський Господар" не є висока і тому кожний, навіть малоземельний господар, може сплатити передплату.

Дуже багато передплатників залягає зі своєю передплатою. Вони читають часопис, одначе заплатити за нього гейби забувають. Цим шкодять своїй становій хліборобській організації — Т-ву „Сільський Господар", яке мусить покривати багатотисячні борги несвідомих і несолідних Передплатників і через те не може якслід розвивати своєї діяльности.

Взиваємо всіх несвідомих Читачів-післяплатників, щоб у якнайкоротшому часі вирівняли свої залеглості та на майбутнє точно вплачували згори передплату за єдиний фаховий господарський часопис „Сільський Господар". А Ради Кружків нашого Товариства і волосних та сільських агрономів закликаємо допомогти нам у цьому.

Проти свідомих шкідників нашого часопису, які не вирівнюють передплат, хоч і дістають упімнення, буде Товариство змушене поступити на судовий шлях.

Краєве Господарське Товариство
„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР"

Засіваймо багато гороху!

Горох — це дуже цінна стручкова рослина. Горох вирощують для споживання людей, а також у сумішці з іншими зерновими культурами (овес та ячмінь) сіють на зелену пашу. Також горох заквашують. Зерно гороху в розмеленому стані є знаменитим кормом для домашніх тварин. Їстивний горох містимістю поживних речовин, головно кількістю білка, дорівнює м'ясові. Солома гороху дає значно кращу пашу, ніж солома ранніх зернових культур. Містить пересічно 8% білка. Крім цього горох, як і інші метеликоцвітні рослини, збагачує ґрунт в азот, тому має велике значення при управі ріллі.

Щодо ґрунту, горох дуже вибагливий, вимагає глибоких родючих ґрунтів, багатих у вапно. Погано росте і зароджує на глинястих ґрунтах. Є досить відпорний на весняні приморозки, зате не любить посухи. Час росту і доспівання, у залежності від сорту, роду ґрунту і підсоння, триває 12 до 20 тижнів.

Сортів гороху багато. Відрізняємо два види гороху: звичайний і польовий. Сорти відрізняються кольором зерна і містимістю речовин. Маємо горох цукровий, півцукровий і звичайний, сорти — з зеленим, білим і жовтим зерном. А щодо росту, то є горохи низькокущеві і високорослі. Добрими попередниками для гороху є озимі культури, картопля, буряки цукрові і кормові. Сам горох є добрим попередником майже під усі культури, а особливо під яру пшеницю та цукровий буряк. Після гороху не висіваємо метеликоцвітних.

Горох любить глибоко вироблений ґрунт. Чим глибше виораний ґрунт, тим вищі врожаї збираємо. Обробіток ґрунту, коли він висівається після зернових культур, починаємо спокладанням ріллі, а після просапних — глибокою оранкою на зяблю. Весною треба ґрунт добре розпушити.

Горох треба висівати якнайранше, бо він потребує багато часу та багато вогкости на кільчення і проростання насіння. Ранні посіви не так терплять від різних хвороб. На 1 га висіваємо 150 до 200 кг. насіння, заробляємо його на глибину 6 до 8 см. Добре є висівати горох у велике міжряддя — на 27 до 30 см. Тоді спушуємо в міжрядді і це пособляє гарному ростові гороху. При посіві більшої кількости гороху для підкормки добре підсівати овес у кількості 20—30 кг. на га. Коли горох сіємо на пашу в сумішці з ячменем або вівсом, тоді висіваємо гороху 100 кг., а вівса або ячменю 50 кг. на га. Горох, подібно як і морква, не любить забур'янених ґрунтів. Тому треба постійно бур'яни знищувати, прополюючи та сапаючи.

Проф. д-р Іван Чинченко.

Посів моркви

Морква має велике господарське значення. Вона є дуже цінним кормом взимку для молочних корів, а також для молодняка, зокрема для лошат. Щодо містимости поживних речовин, морква стоїть значно вище від буряків. Морква добре видержує весняні та осінні приморозки, тому може бути плекана в цілому краю. Наші хлібороби повинні управляти якнайбільше кормової моркви.

Морква не є вибагливою рослиною. Вона добре удається на всіх ґрунтах, за винятком тяжких глинястих ґрунтів. Морква любить пухкий і чистий ґрунт, тому треба землю добре виробляти. Добрим попередником для моркви є озимина, якщо під неї вносити гній, також картопля. Моркву можна також всівати до інших культур, що вчасно зходять з поля. Щодо обробітку ґрунту, то морква ставить дуже великі вимоги. На погано вироблених ґрунтах морква дає погані сходи, бо вона має дрібоньке насіння і тому ґрунт мусить бути глибоко розпушений. Під моркву треба ґрунт глибоко орати. Всюди, де ґрунтові умови не дозволяють на глибоку оранку, треба сіяти сорти моркви з коротким корінням.

Якщо морква висівається після озимих культур, то обробіток ґрунту треба починати зі спокладання стерні. Восени, приблизно в місяці вересні, спокладаний ґрунт переорюємо. Якщо моркву висіваємо після картопель, то після викопання картопель треба ґрунт глибоко зорати на зяблю. З весною заорані під зиму ґрунти розпушуємо культиватором, опісля забороновуємо.

Морква вимагає дуже раннього висіву. Перед висівом насіння моркви треба перетерти руками або з піском, щоб усунути маленькі гачики. Можна також насіння моркви для раніщого пророщування намочити в холодній воді на півтора доби або на деякий час перед посівом перемішати з мокрим піском. Моркву висіваємо так, щоб рядок від рядка був на віддалі 35 до 45 см. На 1 гектар висіваємо 3 до 6 кг. насіння. Ще до сходів треба просапувати в міжрядді, щоб усунути бур'яни. Як морква вже виросла, прориваємо її, залишаючи окремі рослини в рядах на віддалі 12 до 15 см. В часі росту моркву треба частіше просапувати, щоб нищити бур'яни. Пізніше морква сама дає собі раду з бур'янами. Проривати моркву найкраще тоді, коли витворила 4 до 5 листочків.

Проф. д-р Іван Чинченко.

Організуйте в кожному селі Кружок Т-ва „Сільський Господар". Це єдина станова самостійна організація українського селянства! Всі хлібороби, які працюють на ріллі, повинні стати активними членами Кружка. Увесь селянський стан повинен негайно об'єднатися під прапором „Сільського Господаря" для спільної творчої праці в ім'я добробуту українських сільських господарств та кращого майбутнього українського народу.

З життя ХВМ у Жовкві

Від весни 1943 р. ХВМ жовківського повіту веде бжившену працю над піднесенням рівня сільсько-господарської культури нашого села. Ця праця іде, головно, між молодими кандидатами, що в майбутності мають стати добрими фаховими керівниками своїх господарств, як також свідомими і чесними громадянами свого села.

Щоб пожвавити працю в секціях і гуртках ХВМ управа Філії „Сільського Господаря" в Жовкві під проводом директора п. Романкова зачала переводити курси для передовиків гуртків ХВМ. Це вже другий з черги курс, що відбувся в днях від 27 по 31 грудня 1943 р.

На курс покликано найкращих передовиків ХВМ., що вже почасти виказались своїми здібностями в праці в своїх гуртках. Учасників явилося разом 59 осіб (30 хлопців та 29 дівчат). Сам курс зорганізував, а також був його провідником повітовий інструктор ХВМ Іван Кита, що вже від липня 1943 р. невтомно працює в ХВМ при Філії „Сільського Господаря" в Жовкві.

Курс почався 27. XII. 1943 р. Наука курсантів відбувалася в українській народній школі при вул. Львівській. Викладали на курсі найкращі сили Жовківщини. Викладано такий матеріял: Організація секцій і гуртків ХВМ, праця й завдання ХВМ, грунтознавство, основи хемії, будова й життя рослин, основи управи ріллі та рослин, компост та погноювання рослин та інші справи потрібні для господарського виховання.

Курсанти харчувались у кухні Українського Допомогового Комітету.

Дня 1. І. 1944 р. т. є в суботу відбулося святочне закінчення курсу, з тим, що раненько всі курсанти того дня вислухали спільної Служби Божої, а відтак о год. 10 в залі Українського Повітового Дому відбулося закінчення курсу на яке прибули всі викладачі, а також інші спеціяльно запрошені гості від установ.

Підчас того закінчення виголошено багато відповідних промов. Від курсантів виступив передовик Теодор Скіра та передовичка Ольга Мороз. Після того відбувся спільний обід.

М. Герцюк.

З діяльности Філії „Сільського Господаря" в Жовкві

Терен діяльности Філії „Сільського Господаря" в Жовкві, охоплює саме місто Жовкву та 5 волостей. В тих волостях є 56 кружків „Сільського Господаря" з 10 067 членами. По волостях утворено т. зв. „Волосні Союзи Пасічників, на чолі їх стоять волосні голови Союзу Пасічників, а ці підлягають Повітовому Союзові Пасічників. Головою Повітового Союзу Пасічників є агроном Філії в Жовкві Лазор. Союз Пасічників об'єднує також 5 волостей С. П. з 56 секціями, а в секціях нараховується 756 членів з 4,767 пнями. Крім того в цілім жовківськім повіті під теперішню пору є 17 секцій Хліборобського Вишколу Молоді з 45 гуртками та 486 змагунами; є ще дві секції годівельників, дві машинові секції та дві садівничі.

За два місяці (від 15. XI. 1943 по 15. І. 1944 р.) по волостях з пасічниками відбуто 11 сходин, на яких зорганізовано „Волосні Союзи Пасічників". Відбулися також і конференції Філії з головами кружків, на яких обговорено справи замкнення рахунків, переорганізацію Філії та кружків на правах нового статуту, обговорено також справу членських вкладок та загально фахову працю в Кружках. На той час припадає також висвітлювання пропагандивного фільму. За тих два місяці члени Управи Філії відбули 10 поїздок в справі провірок діяльности по Кружках та секціях ХВМ.

З освітньої праці Філії „Сільського Господаря" в Жовкві, слід би відмітити, що під теперішню пору по секціях Кружків ХВМ відбувається стало правильне теоретичне навчання як підготовка до найближчих змагових завдань. Дальше відбулося два курси для передовиків гуртків ХВМ першого ступеня з 25 сіл. Крім того інструктори та волосні агрономи відбули по секціях та гуртках ХВМ 48 фахових викладів. Роздано між секції та гуртки 660 шт. різних сільсько-господарських газет та брошур. Через Філію „С. Г." переходить для селян 800 примірників „Сільський Господар", 720 „Український Пасічник" та замовлено ще інші брошури, як „Взірцеве господарство" та інші. В пропагандивному фільмі п. н. „Боротьба за врожай" взяло участь понад 2000 людей.

З наближаючоюся весняною посівною кампанією вже тепер ведеться по селах підготовку до весняних посівів. Приготовляється насіння, переводиться контролю господарського знаряддя, провадиться підготовку до створення рухомих секцій опорскування садів, та йде праця в тому напрямі, щоб по селах будували парникові скрині. Обговорено справу гноярень та збірників на гнойвню і т. п.

М. Герцюк.

Дещо з праці Філії „С. Г." у Збаражі

Збаражчина — це місцевість, яка безпосередньо сусідує з комісаріятом Україна. Праця, головно освітня, в тих теренах з огляду на т. зв. прикордонну смугу, дуже утруднена. Та Філія мимо тих важких обставин не покладає рук, а, де тільки можна і що тільки можна — працює, щоб український хлібороб набирав щораз то більшого знання у своїй чисто фаховій ділянці, щоб його праця ставала для нього легшою, а овочі з неї були багатші, щоб рівень цілого його життя піднісся на належну йому висоту.

Терен праці Філії обіймає 7 волостей з 66 місцевостями.

Досі зорганізувала Філія в 57 місцевостях кружки.

При поодиноких кружках існують такі секції: секцій управи ріллі і рослин — 57, секцій пасічників — 63, ХВМ — 31, плянтаторів буряка — 34, господинь — 27.

В осені Філія проводила тільки пропагандивну працю, за якнайбільшою площею засіву озимини, і якнайкращим насінням. З тією метою організовано різні пункти протруювання й очистки насіння.

Ця праця, так вцілості поглотила працівників Філії, що в тому часі не провірювано навіть діловодства поодиноких кружків. Багато труду вложив теж провід Філії у пропаганду за якнайбільшим відвідуванням сільсько-господарських фільмів нашими селянами.

Провід Філії звертає теж велику увагу на чисто практичні вимоги теперішнього часу. Транспорт тепер дуже важкий, всяких матеріяків теж дуже трудно дістати, а працювати треба; Тому, щоб заспокоїти потреби місцевих пасічників, Філія зорганізувала для своєї округи виробню штучної вощини в Кошляках. В різних місцевостях поодинокі кружки творять різні майстерні, для направи старого господарського знаряддя і витворення нового.

Тут треба, направду, подивляти наших селян, які у кожній, деколи здається, дуже важкій, прямо безвихідній обставині, потраплять знайти для себе вихід. Їх практичний здоровий розум, їх холодна застанова над кожною річчю є запорукою перебуття навіть найгірших часів і здобуття належного собі місця у „народів вольних колі".

В наслідок неможливости провадження якоїсь більш загально-освідомної праці шляхом доповідей, вистав, гутірок на місцях — провід Філії старається іншим шляхом допомогти тут селянам. Тому то старається поширювати серед своїх членів сільсько-господарську пресу, книжки та брошури.

У тій важкій праці серед теперішніх важких обставин і тих ще важчих, які ждуть наше селянство, треба нам багато-багато труду пройти та навіть найважчими обставинами не зражуватись, бо все тепер є тільки хвилеве, все пройде, — майбутність, до якої всі через стільки віків змагаємо, повинна нам завжди стояти перед очима, як неомильний дороговказ її осягнення.

Праця української жінки під сучасну пору

„Жінка тримає три угли в хаті" — говорить народна приповідка. Праця жінки в сільському господарстві позначується особливо під теперішню воєнну пору в недостачі робочих рук і проводі господарства. Українська селянка мусить пильнувати домашнього вогнища — вести домашне господарство, виховувати дітей, вести подвір'яне господарство — плекання дрібних тварин, догляд за рогатою худобою, праця в городі. В багатьох господарствах під сучасну пору жінка мусить займатися цілим господарством. Тому так дуже важною справою є гуртування українських селянок під прапором хліборобської станової організації — Т-ва „Сільський Господар". Усі жінки-селянки в кожному селі повинні створити Секції Господинь при Кружках „Сільського Господаря", щоб під його кермою та за його порадами і вказівками та за його допомогою працювати успішно в своєму господарстві. В праці нашої жінки-селянки допомагають інструкторки домашнього господарства, агрономи та господарські керівники.

Стоїмо напередодні важливих весняних робіт. Щоб виконати своєчасно всі господарські роботи, треба взаємної допомоги односельчанок. Тому потрібно згоди, сусідського порозуміння. Мусять неодні наші жінки закинути безпотрібні сварки, сусідські порахунки за дрібниці. Треба загалові нашого жіноцтва остаточно зрозуміти велику правду, що в єдності сила народу, що незгода руйнує надбання одиниць і цілого народу. Берімся дружньо до праці, помагаймо одна одній — переможім у собі злість, зависть і ненависть, які ні до чого доброго не ведуть. Тяжке воєнне лихоліття повинно нас об'єднати, повинно закріпити наші селянські лави для важкої праці на ріллі.

Саме цей тяжкий час вимагає від української жінки особливого піклування родиною. Треба спеціяльну увагу і багато часу присвячувати вихованню дітей, щоб вони не підлягали розкладовим впливам не завжди доброго оточення, серед якого вони виростають, оточення, що звихнене деморалізацією війни.

Наші діти — майбутні господарі і господині повинні дістати добру фахову підготову. Тому посилайте їх до хліборобських шкіл, записуйте до гуртків Хліборобського Вишколу Молоді. Дайте вашим дітям змогу поширювати своє знання, не жалуйте гроша на добру книжку і часопис.

Українська жінка-селянка повинна бути сама високо освіченою, свідомою господинею, матір'ю. Тому треба багато читати, ходити на різні курси, приглядатися, як працюють у прикладових господарствах, слідкувати за господарським поступом. У той спосіб наша праця піде нам легше, буде доцільніша і більш успішна.

Анна Смілка.

Приготовіться завчасу до сінокосів!

При зборі і сушенні сіна настають великі втрати в поживних речовинах, що доходять часто до 50%. Щоб цим втратам запобігти, треба при сушенні сіна уживати кізлів. Ці кізли треба вже тепер приготовити. Дерево можна дістати за посередництвом повітових господарських керівників. Подаємо три різні види кізлів та гострить до сушення сіна, трав і мішанок.

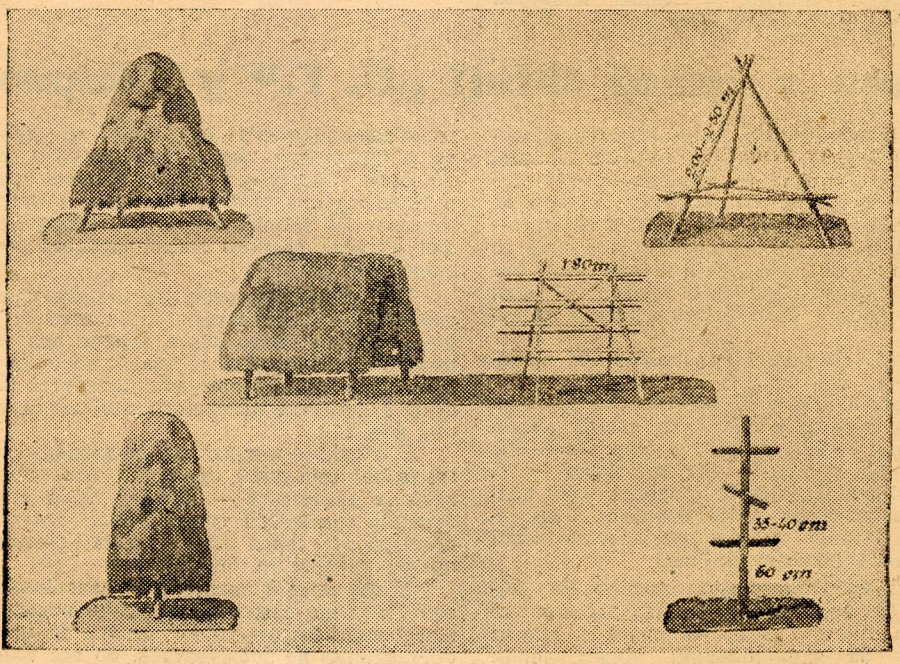

На образку бачимо тринїжні кізли, дашки і остриці перед і після наложення покошеної паші. Вода не підтікає, вітер не розкидає, з усіх боків добрий продув.

1. **Козел триніжний** надається для околиць з невеликими воздушними опадами. Довжина тички 200 до 250 см., грубість 7 до 9 см. Поперечки приміщуються приблизно 80 см. над землею. Тички злучуємо дротом, а якщо його немає, то вербовою корою. Пашу, що її сушимо на тому кізлі, треба раніше підсушити. Зверху вкриваємо шапочкою.

2. **Дашки до сіна** — надаються для околиць, багатих у воздушні опади. На цих дашках дуже добре сушиться мішанка. Довжина тички около 2 метри, грубість 7 до 9 см. Поперечні тички повинні бути щонайменше 75 см. над землею. Між окремими тичками віддаль 30 см. Між першою і третьою тичкою прикріплюємо тички, що себе схрещують, для скріплення дашка. Кінці тичок, що вистають поза риштування, повинні бути на 30 см. довгі у долішніх тичках, а на 50 см. у горішніх. На цих дашках можна сушити свіжокошену пашу.

3. **Остриці.** Їх примінюємо переважно в підгірських та гірських околицях, де є багаті воздушні опади. Довжина стовпа виносить 175 до 200 см., грубина 4 до 6 см. У віддалі 60 см. над землею приміщується першу поперечку, у відстані 35 до 40 см. прикріплюємо дві наступні поперечки. Поперечки приміщуємо навхрест, довжина їх виносить около 50 см. На цих остриця сушимо пашу прив'ялу, свіжокошену, а також змочену дощем. Накладаючи пашу на остриці, треба пам'ятати, щоб горішню і долішню поперечку поставити в напрямі вітру.

Зберігайте порядок у кормленні та поїнні хатніх тварин!

Повне використання кормів тваринами залежить не лише від роду харчових продуктів і їх якости, але у великій мірі також від зберігання правильности, часу і порядку у кормленні. Велику ролю відіграє заєдно поєння тварин у свій час.

Особливої ваги є зберігання цих правил у кормленні коней. Коневі слід подавати спершу грубий корм, після того сочистий, а щойно накінець ситний корм (напр., овес, бобик, тощо). Коли кінь дістане овес, зразу хапливо поїдає його, майже не пережовує. Зерно якслід не перетравлюється у шлунку та організм не присвоює його. Коли ж подати коневі зразу грубий корм, то він потім овес належно пережовує. Коней поїти за ½ години після подачі вівса. Коли напоїти коня швидше, то овес перевалюється відразу зі шлунка до кишок, вповні не перетравлюється та невикористаним попадає у кал. Зіпрілі або охлялі з перевтоми коні поїти аж тоді, коли охолонуть, тобто впродовж 1½—2 годин. В противному випадку коні легко охвачуються, попадають у горляницю або легеницю, що може довести й до загибелі. Для забезпеки перед тим треба зіпрілому коневі перед поєнням дати клаптик сіна або поїти відстоялою водою.

Коровам подавати корм у такому порядку: спершу давати силовий корм (багатий у білок), опісля сочистий (просяні висолодки), а щойно наприкінці грубий корм (багатий у клітковину-целюльоз). Спитає дехто, в чому саме лежить ця основна різниця, що коровам у противенстві до коней подають спершу силовий корм, а аж наприкінці грубий. Отож у пережувачів силовий корм відразу переходить у сичуг та книги і тут він залишається для травлення. Грубі ж корми перевалюються дещо перероблені слиною спершу у тельбух і відси вертаються по деякому часі кусняими назад у рот для повного наслинення й пережування.

Відгодівля безріг вимагає від нас особливого добору кормів, щоб вони „смакували" безрозі. Тому корисно подавати безрогам різноманітні корми, ~~—~~ на заміну. Безріг кормлять тричі на день. Силові корми (дерть, висівки) подають зароблені на густу кашку; корінеплоди даємо посічені і посипані висівками. Поїти досить відстоялою водою після кожного кормлення. Безроги люблять різні, зокрема товсті „помиї" у теплому стані.

Треба мати на увазі, що травлення у безріг дуже наближене до травлення у людини, а тому треба давати безрогам варену або парену їжу (картоплі), бо тоді краще її організм присвоює. Безрогам необхідна теж різна сирина з огляду на присутність у сирині високовартісних для організму необхідних речовин — вітамінів, що сприяють травленню, ростові і приростові м'яса, сала і молока. Безрога поїдає залюбки моркву, бруквy, солодку ріпу, відпадки яблук, квасниці і дикі грушки, жолудь, бузину, тощо. Вони пасуться також на траві і вигрібують собі різні корінці дикоростучих рослин. Побут на пасовиську сприяє їх ростові.

Вівці найкраще кормити грубим кормом із ясел. Щоб вони краще поїдали грубий корм (багатий у клітковину), корисно є цілоденну пайку поділити на кілька разів. Першу пайку

SEPSO – ТИНКТУРА
У Вашій домашній аптеці!

Чому? Тому, що Ви мусите постійно мати під рукою безпохибний і скоро діючий дезинфекційний середник. Бо малі скалічення в виді розтять, уколень, отерть, укусів і т. і. трапляються так часто. А всі, навіть малі відкриті рани є наражені на небезпеку інфекції бактеріями. Тому то не треба навіть незначних ран залишати без перев'язання, але заздалегідь дезинфікувати їх **SEPSO**-Тинктурою, виробу фірми **ODOL-WERKE**, Львів, яку можете купити в аптеках у пляшечках за 1,78 зл. **SEPSO**-Тинктура діє докладно так само дезинфікуючо, як йодина й не викликує ніяких небажаних побічних ознак. Має вона також дуже бажану прикмету: не залишає ніяких плям на біллю.

Дається також легко змивати зі шкіри.

Зареєстр. у Генеральній Губернії під № 3110.

подають ранком, після чого виганяють вівці до водопою. По водопою видають повну денну пайку силового корму (напр., доброго сіна). Якщо дається коріннеплоди, то давати другий раз. Останню пайку грубого корму — здебільшого соломи або гіршого сіна — закладають до ясел на ніч. Краще сіно згодовують удень.

Загальний порядок відгодівлі. Необхідно зберігати правильність щодо часу, установленого для відгодівлі в кожному господарстві. Тварини, що не одержують у точних стійких реченцях їжі, затрачують скоро працездатність і продуктивність. Час подавання пайок слід так розподілити, щоб промежутки були більш-менш однакові. Якщо вони нерівномірні, то тварини хапливо кидаються на їжу, внаслідок чого не наслинюють і не пережовують належно їжі, об'їдаються. При надто частому кормленні вони затрачують охоту до їжі.

Кормити рогату худобу, коні і безроги 3—4 рази на добу, вівці — 4 рази, молодняк, залежно від росту, 4 рази. Годуючи тварину, треба дбати, щоб не було занадто одноманітної їжі, найкраще мішати корми, беручи бодай два різні роди кормів, чи паші.

Щодо того, які бувають корми, то їх ділять на декілька груп. Силовими кормами звуться ті, що містять у собі багато поживних речовин, а надто білків; такими будуть — зерно, висівки, макухи, дерть, тощо. Грубими кормами звемо сіно й солому; вони не такі поживні й містять у собі багато клітковини. Нарешті, сочистими будуть такі корми, що мають багато води: буряк, картопля, гарбуз, бруква, тощо.

Для кращого перетравлювання їжі, збагачення перетравних ферментів і швидшого відкладання приросту м'яса і сала, пам'ятайте про подавання тваринам відповідних давок соли.

Д-р Маріян Стахурський

Закладаймо малинники

Хто не любить зеленого куточка біля селянської хати, який приваблював би не тільки своїм затишком, але й смачними, чудовими плодами! Майже при кожному господарстві повинен бути такий куток, засаджений ягідними кущами, серед яких поважне місце повинна займати малина. Важливість її тим більша, що вона добре вдається, як проміжна культура, навіть у старих затінених садках, даючи щороку високий урожай. Треба тільки її належно доглядати. Проте, в багатьох випадках, посадивши малину, про цю умову, на жаль, забувають і тому часто зустрічаємо запущені, надто густі малинники, в яких багато відмерлих і неплодоносних гонів.

Малину розмножують діленням кущів, коріневими черенками, насінням і, головно, коріневими гонами. Щоб швидко розмножити якийсь сорт малини, коріння її розрізують весною на шматки, довжиною в 3—6 см., кладуть їх поземо в холодний парник або грядку з доброю, пухкою садовою землею і присипають тонкою верствою землі; при достатньому і постійному поливанні. Коли поверх землі розкинений був гній, посадка коріневих черенків дає претарні наслідки. При розмноженні насінням, що практикують переважно з метою одержання нових сортів, висівають перестиглі ягоди в холодний парник і прикривають їх пухкою землею: насіння сходить наступної весни і часто вже на другий чи третій рік сіянці дають плоди. Коріневі паростки в більшості сортів у великій кількості з'являються біля кожного куща малини, особливо, якщо перерізати корені гострою лопатою на деякій віддалі від кущів; у ще більшій кількості гони з'являються самі собою, від залишених у землі корінців на місці викопаних старих кущів. Сильні коріневі галузки можна прямо пересаджувати на культурну площу.

Малина росте на легких і на важких ґрунтах, але найкраще вдається на супісчаних та суглинкових або на глибоко обробленім вогкім чорноземі. Сухих та сонячних ґрунтів малина не любить. Слід пам'ятати, що в напівзатінених садках, в яких дерева своїми коронами ще не цілком зімкнулися, слід садити лише літні сорти, що плодоносять лише раз на літо; для місячних же сортів, які дають плоди не тільки літом, але й восени, потрібне добре освітлене сонцем місце, внаслідок чого ці сорти менш придатні, як проміжні культури, в дорослих плодових садах.

Коріневі гони малини висаджують на грядках або на рівному ґрунті рядами (з міжряддями в 1 метер) в канавки, глибиною 30 см., засипаючи тільки коріння на дні; верхню ж частину канавки залишають спочатку незасипаною і досипають її поступово кожної весни, впродовж двох—трьох років. Цим досягають утворення кількох поверхів коріння, що дуже сприяє ростові плодоносних гонів. Де посадку не закінчили восени, треба зробити це весною; при цьому необхідно пам'ятати, що по весні рослини розвиваються дуже рано, щоб тільки не запізнитися з посадкою.

Щоправда, при посадці весною або восени доводиться насаджувати однорічні, вже здерев'янілі рослини, від яких нормальний урожай одержують лише на третє, а часто на четверте літо. Значно більший вислід буває при посадці коріневих гонів, ще не здерев'янілих, так би мовити, трав'янистих, незабаром після їх з'явлення, коли вони досягнуть 35—45 сантиметрів висоти. В наших умовах це буває приблизно в першій половині травня. В цей час кожний гін має тонкий, з великою кількістю мочок старий корінець, який з'єднує його в поземому напрямі з одним із найближчих старих кущів; від цього кореня цілком прямовісно йде соковитий молодий гін, який над поверхнею землі має звичайний вигляд молодої малини, але підземна частина, яка в цей час буває зовсім біла, має по всій довжині багато білих бородавок — зачатків майбутніх корінців і гонів.

При літньому пересаджуванні гони викопують з частиною згаданого старого коріння і пересаджують на добре підготовлений ґрунт.

Корені при цьому слід оберігати від висихання, а пересаджені рослини, якщо можливо — полити. Звичайно, після такого літнього пересаджування, пересаджені галузки спочатку в'януть і вершинки їх почасти підсихають, але вони швидко поправляються, добре приживаються на новому місці, дають сильний приріст, успішно зимують і вже наступного літа після посадки дають плоди; при цьому кожна рослина виганяє по два або по три дуже сильні нові коріневі відростки. Як доказано дослідом, у літній час можна пересаджувати навіть старі кущі малини.

При весняному або осінньому насадженні рослини обрізують приблизно на 5 см. над поверхнею землі, щоб викликати цим сильні коріневі відростки, здатні в наступному році зародити. Якщо залишити рослини необрізаними, то вже на перший рік буде трохи ягід, але зате рослини не витворять нових галузок і залишаться неродючими також у черговому році. Треба знати, що в літніх сортів малини минулорічні гони дають плоди і відмирають восени того ж року. Місячні ж сорти відрізняються від літніх тим, що цьогорічні гони дають плоди тієї ж осени; в наступному році ж галузки, в більш низьких частинах дають плоди вдруге і тільки після цього, восени відмирають. **І. М.**

Перілля — олійна та медодайна рослина

Перілля дає велику користь безпосередньо господарству, а крім цього, як олійна, має велике значення для багатьох галузей промислу та для споживання. Перілля — це медодайна рослина. В часі цвітіння бджоли збирають з цвітів багато меду, бо вона цвіте аж до збору постепенно і неодночасно.

Фізичні та хемічні прикмети олію періллі перевищають олій льону в приміненні його в промислі. Олій періллі швидше висихає, як олій з льону і тому ціниться його вище в промислі виробу фарб.

Вироби з дерева та заліза, потягнені зверху олієм періллі, добре переховуються, бо при зміні температури повітря і діянні води тонка поволока олію періллі не творить щілин і через це добре консервує потягнені олієм вироби.

Рівнож олива періллі має прикмету доброго діелектрика (ізолятора) і тому служить ізо-

Річник тижневика „Сільський Господар" — це велика Книга Знання, це приятель і дорадник на ціле життя. Тому не марнуй поодиноких чисел, а гляди, щоб мати повний річник!

ляційним матеріялом до електричних проводів високої натуги. Уживається її, головно, до виробу морських та річних каблів.

Крім цього виробляють з олію кращі фарби та туші до рисування.

В текстильному промислі уживають олій періллі до виробу непропускальних тканин.

Багато олію періллі зуживає ґумовий промисел при виробі кращої якости ґумових продуктів.

З листя періллі одержують олійки, що уживають їх у цукорничому промислі.

Маючи на увазі медодайність цієї рослини та консерваційні прикмети, а крім цього придатність до їжі, не залишаймо управляти періллі.

В Дублянах коло Львова досліди, проводжені з періллею від 1940 року, виявили, що є сорти, які цілком добре розвиваються у кліматичних умовах Галичини та дають гарний урожай насіння біля 6 центнерів з 1 га. Відсоток олію в деяких сортах перевищує 50%. У кого задержалося бодай трохи насіння, хай не марнує його, а висіває, щоб розмножити періллю на насіння, а рівночасно бджоли зберуть гарний урожай меду.

Інж. Б. Антонович.

Коли вівці виїдають собі вовну?

Часто трапляється по наших господарствах, що вівці виїдають собі вовну. Це трапляється головно в зимі, коли вівці стоять у стайні.

Коли вівці виїдають собі вовну, то це не треба вважати за погану привичку, але радше за хворобу. Коли це проявляється у ягнят, то таке виїдання вовни, внаслідок більшого її нагромадженняся у шлунку, може спричинити смерть.

Коли тільки завважимо, що вівці виїдають собі вовну, зараз таки щодня треба на долівку класти зелені соснові галузки, а тих овець, що виїдають собі вовну, відділити від інших.

Крім того, таким вівцям треба давати 3 рази денно повну ложечку від чаю мішанини з 50 гр. поташу і соди, 50 гр. кухонної соли і 100 гр. порошку з гірчиці.

Коли напувається, тоді до води додавати трошки сільного квасу.

Гомеопалічний спосіб лічення поручає подавати пулозатілю.

Вибіг і стіни запобігають деколи тому хворобливому налогові, зате обильне подавання паші ще більш посилює таке виїдання вовни.

Припускають, що таке виїдання вовни спричинює брак якихось вітамін, бо при годуванні добрим сіном таке виїдання вовни в овець виступає дуже рідко.

Щоб запобігти тій хворобі, треба при подаванні сочистої паші посипати її шрілямованою крейдою і деревним попелом в кількості 50 гр. на одну вівцю.

Читайте і поширюйте хліборобську пресу!

НАЙБІЛЬШИМ ВОРОГОМ ТВОГО ЗДОРОВ'Я І ТВОГО ДОМАШНЬОГО ДОБРА Є — АЛЬКОГОЛЬ І НІКОТИНА. ІХ ТРЕБА ПОБОРЮВАТИ.

Radicin
Stickstoff-Bakterien

Є потрібний для управи

солодкого люпину, гороху, вики, бобу, сої всіх родів конюшини, люцерни, сераделі, еспарцети

Просте застосування. Ціна щіплянки залежно від кількости насіння від 4—5 RM. Проситься своєчасно замовляти. При замовленні подати роди культур, кількість насіння і час посіву.

Замовляти через **Radicin-Institut, Westerrade / Holstein**

Поради і продаж в Г. Г. через дистриктові станиці і хліборобсько-торговельні кооперативи.

Здоровий і повний урожай
запевнює

Церезан

Суха і мокра заправа, випробовані від років засоби до заправи для всіх родів збіж!

Можна набути в усіх кооперативах і хліборобських крамницях.

Інформації дає „Bayer" „Agro-Chemie G. m. b. H. Krakau, тел. 159-17. Поштова скринька 465.

Польської й німецької стенографії як теж німецької мови вивчають листовно (в польській мові)

КОРЕСПОНДЕНЦІЙНІ КУРСИ СТЕНОГРАФІЇ

Люблин, поштова скритка 109.
Докладні інформації — після надіслання 2 зол.

Фарбярсько - опорскувальні заведення і машини до опорскування різного рода моделі для металю, маскування, захисне імпрегнування перед вогнем. Хлібороби, щадіть матеріяли і гроші.

Постачає

A. H. Haase Nachf
Halle (Saale)
Aus. Delitzscher Strasse 44.

КОРЕСПОНДЕНЦІЙНІ КУРСИ КНИГОВЕДЕННЯ

Люблин поштова скритка 105.
Вишколюють книговодів і їхніх помічників для потреб промислу і торгівлі. Наука для початкуючих і заавансованих. Книговедення італійське американське зеребиткове. Рамовий плян конт для торгівлі і промислу. Навчання в польській мові.

Не читай часопису даром! Вишли негайно передплату, щоб міг Ти одержувати

В кожному хліборобському домі повинен знайтися новий Сільсько-господарський Календар на 1944 р.

ВЖЕ ДРУКУЄТЬСЯ

СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКИЙ

КАЛЄНДАР

НА 1944 РІК

Календар матиме 144 стр. друку і, побіч календарної частини на 1944 і перше півріччя 1945 матиме для хлібороба багатий вибір змісту. Практичні поради для домашнього господарства і багато інших вартісних додатків доповнюватимуть багатоілюстрований календар.

В новому році в кожного хлібороба повинен знову бути добрий приятель і дорадник. Коли хтось хоче мати календар, хай зараз же замовить у Хліборобському Видавництві у Львові, вул. Томи 16/18.

СТЕРЕЖЕНОГО БОГ СТЕРЕЖЕ

ВЧИТЬ СТАРА УКРАЇНСЬКА ПРИКАЗКА

Тому забезпечуйте своє майно

в Загальному Закладі Взаємних Забезпечень
Заклад забезпечень для Галичини
У ЛЬВОВІ, вул. РУСЬКА ч. 20 („Дністер")

Інспекторати ЗЗВЗ — в кожному повітовому місті Галичини

Читайте Сільсько-Господарську пресу!

ПРОВЕРЕНО
С/Ф. 1987
0,08к

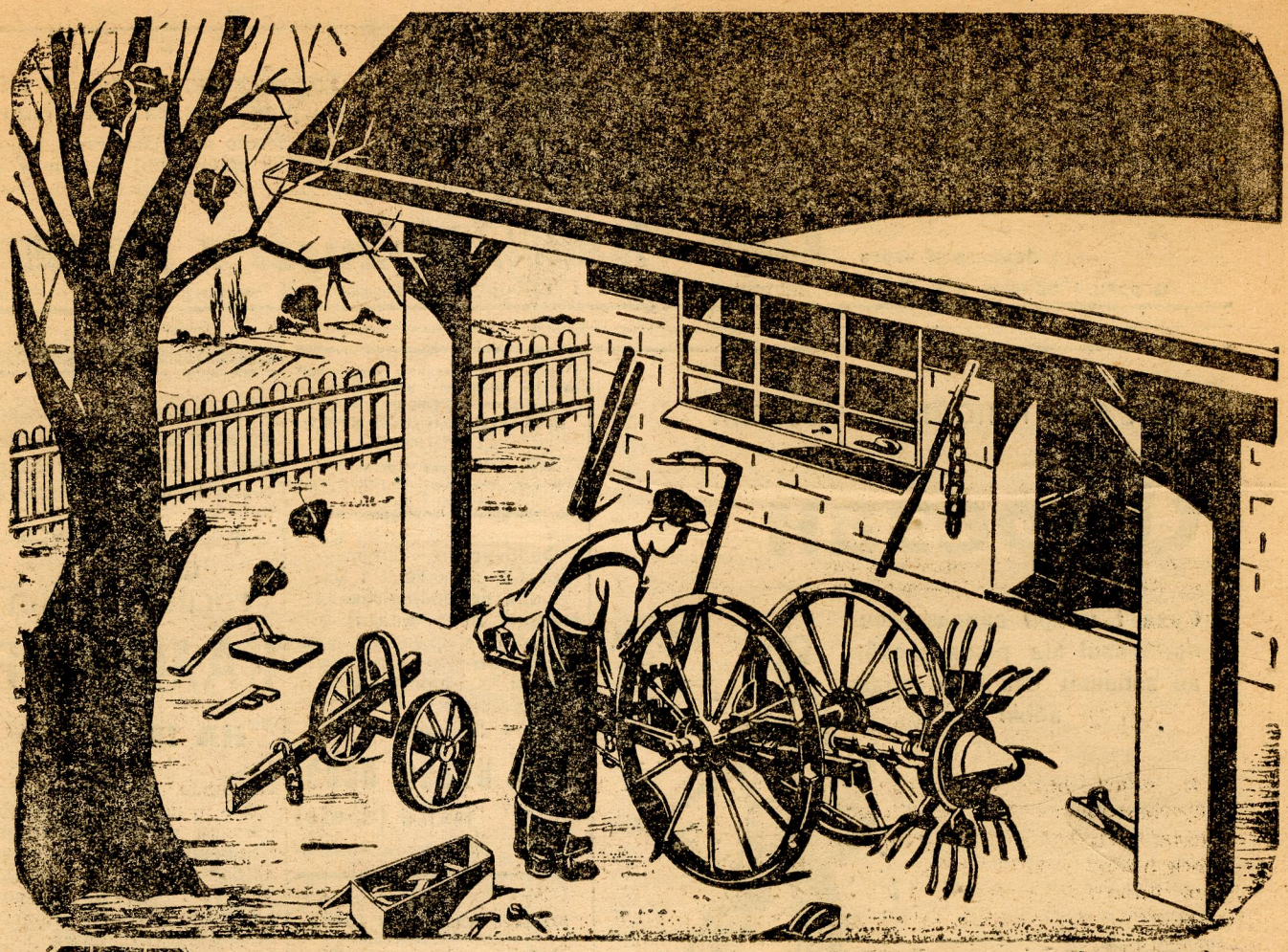

Коли зібрав урожай...

Зроби як сусід, якому добре ведеться. Чому його машини працюють підчас жнив легше і краще? Тому що зараз після жнив віддає свої машини і знаряддя до направи до ремонтного варстату хліборобських машин. — Там вимінюється зужиті частини, а тим самим машини знову стають готові до вжитку при чергових жнивах. — І зі своїми машинами ти повинен так зробити

LZ

LANDWIRTSCHAFTLICHE ZENTRALSTELLE

РЕМОНТНІ ВАРСТАТИ — ОБСЛУГА КЛІЄНТІВ — ЗАМІННІ ЧАСТИНИ

В ЦІЛОМУ ГЕНЕРАЛ-ГУБЕРНАТОРСТВІ

Керівник Видавництва: Д-р Ф. Петро Льорд. Начальний редактор Інж. Василь Баричко. Завідуючий відділом оголошень: Еліза Шафферс. Осідок усіх Адміністрацій Хліборобське Видавництво, Львів, вул. Томи 16/18. Тел. 263-05.

Львівська бібліотека АН УРСР
№ Ж-2944 П

21441

Ціна числа 60 гр.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ЧАСОПИС КРАЄВОГО ГОСПОДАРСЬКОГО Т-ВА „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР" У ЛЬВОВІ

Піврічна передплата 9.72 зл., разом з коштами поштової пересилки. З хвилиною діяння вищих сил, чи теж інших причин, Видавництво не має обов'язку платити відшкодування.

Ціни оголошень: вірш 1 мм висоти і 20 мм ширини 70 гр. Підставове письмо нонпарель. Оголошення в тексті 1 мм висоти і 85 мм ширини 3.80 зол. Ціни оголошень знижені після цінника ч. 1.

Адреса Редакції: Хліборобське Видавництво, Львів вул. Томи 16/18, тел. 263-05. — Пошт. конто Варшава 205554.
Адреса для передплатників: „Сільський Господар" Львів. Вінтергассе 8/II. пов Тел. 232-26.

Річник 30. Львів, 29 лютого 1944 р. Ч. 7.

Культура села — добробут його мешканців

Східно-галицькі землі сильно перенаселені і тому наші господарі мусять доцільно загосподаровувати кожний клаптик землі, щоб прокормити свої сім'ї та нарід. Щоб праця приносила сподівані успіхи, треба прикладати до неї рук, — а щоб працювати, треба мати погоду духа і спокій та радість життя. Це все може принести тільки особиста та хатня культура. На занедбаному обійсті та в курній хаті, де панує вічний нелад і бруд, — серед таких умовин працююча людина не має охоти до праці. Вона душевно нераз заломлюється та затрачує енергію і волю.

Говориться, пишеться та в піснях співається про заквітчані села, що тонуть в повені зелені. В дійсності не є так усюди. Нікуди правди діти, що наші хати подекуди дуже занедбані. Така неохайність спричинює не тільки моральну шкоду для народу, але також підриває народне здоров'я. Саме серед нашого сільського населення дуже поширені всякі пошесті, а зокрема сухоти (чахотка), які винищують молодий цвіт народу. Ця хвороба найбільше загніжджується всюди там, де нема гігієнічних умовин життя. Отже, цю культуру села, треба нам всіми засобами створювати. Це є завданням Українських Освітніх Товариств, а також Кружків „Сільського Господаря". В цьому напрямі треба повести широко закроєну акцію та пляново і постійно треба переводити в життя боротьбу за культурний вигляд села, наших хат, за особисту культуру кожного її мешканця.

Жіночі секції при УОТ-ах повинні тепер повести пропаганду серед сільського жіноцтва, щоб упорядкували свої домашні огнища. Кружки Товариства „Сільський Господар" при помочі агрономів та сільської управи повинні переходити з господарства до господарства та всякими засобами приневолювати господарів до впорядкування свого обійстя та господарських будинків Таке упорядкування сільських господарств включене в акцію „боротьба за урожай". Не вистачить сама пропаганда і добре слово. До деяких господарів і господинь треба ужити часом гостріших заходів. При цьому не можемо оглядатися на кровні зв'язки чи знайомства. Бо це справа превеликої ваги.

В кожному селі знайдеться чимало незагосподарованих клаптиків землі, переважно громадської власности — будуть це горби, провалля, краї сільських та польових доріг, пасовища, а подекуди мокряки. При добрій волі загалу села, можна ці позірні невжитки перемінити в городи, садки, плянтації вербової лози і т. п. Возьмім для прикладу горб в якомусь селі. На ньому можна висадити кущі ягідних чи сливи, а в залежності від грунту, можна також у крайній потребі засадити лісовою деревиною Це кошти невеликі, при спільній праці легко виконати, а користь дуже велика. В не одному селі маленькі потічки часом розгуляються та спричинюють великі спустошення — їх можна зрегулювати і їхні води виужиткувати для потреб села — заложити рибний ставок, пральню для жіноцтва і т. п. При добрій волі загалу односельчан і його проводу, можна село зробити культурним, а тим самим зростатиме також його добробут. В упорядкованому господарстві робота буде проходити скоріше, більше успішно. Все буде на своєму місці, не будуть нищитися припаси, тварина більше буде продукувати, якщо буде мати відповідне приміщення. У здоровій хаті і людина буде здорова, а тим самим буде більше працездатна.

Українські господарі і господині, розважте ці вказівки та поради та здійснюйте їх практично у своєму житті. Це принесе вам та цілому народові велику користь. В нас є висока духова культура, чого доказом наші пісні, різьби вишивки, наше своєрідне будівництво Дещо замало в нас особистої культури. **Через культуру особисту — до народного добробуту! — це повинно стати гаслом нашого щоденного життя.**

АН УРСР
№ Н-2944

Більше підприємчивости!

Для кожного підприємця його варстат праці є джерелом прожитку та основою забезпечення своєї майбутности. Для тих обидвох речей підприємець поширює та якнайбільше розбудовує свій варстат. Для хлібороба сільське господарство є чимось більше, як забезпеченням існування рідні. Хлібороб, головно у воєнному часі, обов'язаний дбати і про других. Як живитель народу, має прокормити армію, населення та достачити потрібної для воєнного промислу сировини. Тому хліборобові треба чи не найбільш наполегливо працювати. Ця наполеглива праця оплатиться. Хлібороб не може тепер побоюватися, що не буде де збути господарських продуктів, як це було передше.

ІДІМ З ДУХОМ ЧАСУ!

Рухливіші, більше підприємчиві хлібороби мають тепер поле до попису. Вони йдуть з духом та потребою часу. У своєму господарстві продукують якнайбільше. Тим шляхом треба піти всім селянам. Управляти ті рослини, яких тепер вимагається, а які необхідні для піднесення сільського господарства. Візьмім, напр., збільшення управної площі городовини. Вона, як здоровий, вітаміновий корм, який загал населення найлегче може дістати, є чи не однією з перших передумов кращої праці. Як кажуть: „хто не голоден, той працювати годен". Олійні своїми товщащми також потрібні для прохарчування. З них маємо в додатку волокно. Крім цього доставляють вони ситний корм (макухи) для тварин. Кормові, головно метеликоцвітні, як люцерна та стручкові і просапні — це підставові сочисті і змістовні корми, без яких не можна подумати про піднесення продукції тварин. Цукровими буряками з одного морґа землі вгодовуємо три рази більше свиней, як з тієї самої площі землі збіжжям, два рази більше, як картоплею. Збільшенням посівної площі цукрових буряків рушимо з мертвого місця справу побільшення кількости домашніх тварин, головно свиней, які тепер при великій потребі товщу і м'яса є найбільше поплатні. Піднести знову годівлю рогатої худоби в гірських, а також і підгірських околицях, де ця худоба є чи не єдиним джерелом прожитку для тамошнього населення, можна тільки загосподаренням лазів, сіножатей, пасовиськ і полонин.

ЗНАННЯМ І ЗОРГАНІЗОВАНІСТЮ ПОБОРЮЙМО ТРУДНОЩІ!

Всі ці праці, як зрештою кожна інша праця, потребують певних зусиль. Та, не зважаючи на воєнні труднощі, ці зусилля не є понад силу господарям. Чи ж так тяжко тепер доглянути браки на своїому господарстві та рівночасно розвідатися, як усі ці недомагання усунути?

Для цього є призначені фахові часописи, як „Сільський Господар", „Український Пасічник". Треба їх лише постійно і докладно перечитувати, а не десь колись лише припадково переглядати. Приглянутися праці прикладових господарств. Взяти участь у перегляді господарств та в курсах. Все пізнане краще, нове здійснювати, гірше усувати. З робочою силою в нас не найгірше. Великий загал нашого селянства зможе поодинокі праці зі своєю ріднею в себе виконати. Те, чого не в силі зробити поодинокі господарі, напр., внаслідок браку тяглової сили, чи господарського знаряддя — виконувати при допомозі зорганізованої самодопомоги села. Для цього є покликане Т-во „Сільський Господар", якого завданням є допомогти членам у їхній праці. Треба лише проводові „Сільського Господаря" занятися організацією та кермою поодиноких с.-г. робіт, а членам у власному інтересі за поданими вказівками працювати. Так, як у горах без „Сільського Господаря" не переведеться загосподарення сіножатей і пасовиськ, так і на долах без допомоги організації не піднесеться рослинної продукції, ні не двигнеться тваринництва. Ні добору, ні навіть звичайної очистки насіння на тріері не переведуть незорганізовані поодинокі господарі. Без товариства не набудуть також потрібного розплодового тваринного матеріялу. Що гірше, без участи організації хлібороби не освідомлять собі навіть своїх похибок та не навчаться краще, більш раціонально працювати.

Самим навчанням та організованістю не можемо вдоволитися, треба нам ще свідомого і зорганізованого, під кожним оглядом рухливого, підприємчивого, якнайбільш зарадного селянина. Такий життєво досвідчений хлібороб, не тільки дасть собі раду в тих ненормальних часах, які несе за собою війна, але він зможе також відповідно до майбутніх, ще більш вимогливих потреб і подій виховати молоде покоління. Життєво вироблений загал нашого селянства надасть напрямок майбутнім, навіть під кожним оглядом суворим життєвим умовинам та так стане творцем віддавна вимріюваної всіма нами кращої долі цілого народу.

Інж. Андрій Чемерис.

До дезинфекції й перевивання ран

вживається випробованої від 10 з надвишкою літ **SEPSO-ТИНКТУРИ**, виробу фірми **ODOL-WERKE**, Львів, яку можете купити в аптеках у пляшечках за 1,78 зол. Вона дезинфекує так, як йодина і так само вживається **SEPSO-ТИНКТУРА** находить застосування не тільки при ранах товчених, колених, тятих, при укусах, отертях, але також при запаленнях усної ями і ясен, а також до дезинфекції викидів і уколень комахами. Через своє сильне діяння в глибину показується вона теж при удареннях, стовченнях і у всіх випадках, в яких бажане побільшене перекривавлення тканки, як дуже вжиточний лікарський середник.

Зареєстр. у Генеральній Губернії під ч. 3110.

ПРО УПРАВУ СОЛОДКОГО ЛЮПИНУ

Солодкий люпин — це по суті нова рослина. Його господарське значення дуже велике, одначе наші господарі з управою його майже незнайомі.

Солодкий люпин, як і звичайний люпин, має два види: жовтий і синій. Менші вимоги ставить жовтий люпин. Він добре удається на гірших ґрунтах, пісчаних, глинясто-пісчаних і на бідних на вапно ґрунтах. Жовтий люпин боїться заквашених ґрунтів, тоді, як синій люпин квашених них ґрунтів не боїться. Синій люпин також не терпить великої кількости вапна в ґрунті.

З добрив люпини, як жовтий, так і синій добре відзиваються на потасові та фосфорові добрива. Солодкий люпин, як і гіркий не використовує ґрунтового азоту, а навпаки, як метеликоцвітна рослина, живиться, при допомозі спеціяльних бактерій, азотом з повітр'я і ще після себе залишає в ґрунті багато азоту та його сполук. Не терпить свіжовнесеного обірнику, а краще сіяти на полі на другий рік після внесення обірнику. З попередників, то найкраще вдається після просапних. Гірше, коли попередником будуть зернові культури. Коли солодкий люпин сіяти на насіння, то треба сіяти на такому полі, де протягом п'яти попередніх років не висівався гіркий люпин. Насіння гіркого люпину має тверду оболонку й у першому році все зерно не сходить і може зберігати свою силу кільчення протягом п'яти років.

Річник тижневика „Сільський Господар" — це велика Книга Знання, це приятель і дорадник на ціле життя. Тому не марнуй поодиноких чисел, а гляди, щоб мати повний річник!

Весною якнайраніше висівати люпин. Для свого проростання зерно люпину потребує багато вогкости, тому треба, щоб висіяне зерно якнайбільше скористалося з запасів весняної вогкости. Як посіяне зерно люпину проросте, то, порівнюючи з іншими культурами, потребує значно менше вогкости, бо рослина люпину пускає свої коріння дуже глибоко, і з ґрунтової води мало користає, а використовує підґрунтову воду.

Значно краще буде розвиватися люпин, коли ми в ґрунт внесемо бактеріяльне добриво. А бактеріяльне добриво — це земля, заражена тими бактеріями, що містяться на кінчиках корінців люпину і постачають рослині азот з повітря. Бактеріяльне добриво можна купити готове під назвою „нітрогін". Це в спеціяльних пуделках земля, нащеплена зазначеними бактеріями. Цю землю або саму розсіяти по полю, або змішати з насінням. Як тільки бактерії попадуть в ґрунт, починають швидко розмножуватися. Як нема де придбати „нітрогіну", то з поля, де ріс люпин, або навіть і горох або бобик, привезти фіру-дві землі і, перетерши її добре, розсіяти по полі. В такій землі залишилось багато бактерій, від попередньої рослини.

Жовтий люпин можна висівати раніше від синього. Нормально люпин сіється зараз же після висіву вівса й ячменю.

Як сіємо люпин на пашу, то добре, коли його висівати в суміші з вівсом, або ярим житом. Суміш найкращою буде у таких відношеннях: 120—150 кг. люпину і 15 кг. вівса або 30 кг. ярого жита. Синього люпину висівається трохи більше, 120—160 кг. з тією самою кількістю вівса і ярого жита. Заробляти зерно люпину на глибину 2,4 см.

Так, як насіння люпину має слабу силу кільчення, то треба уважати, щоб насіння, призначене до посіву, мало силу кільчення не нижчу, як 80%. Добре перевірити зерно на схожість, зможе лише Станція Контролі Насіння. Отже пробку зерна не менше, як один кілограм, заздалегідь перед посівом треба вислати на контролю до найближчої стації.

Так, як люпин в першій половині свого розвитку росте дуже кволо й у цей час бур'яни можуть заглушити його, то краще сіяти люпин рядковим способом з міжряддям 23—30 см, щоб мати можливість обробляти міжряддя. На пісчаних ґрунтах ширину міжрядь можна зменшити до 20—25 см.

Розпушування міжрядь дуже корисне. Воно сприяє рослині в утворенні бічних гонів і стебел і мотиченням знищуємо бур'яни.

Дозрівання зерна солодкого люпину є нерівне, а тому не можна чекати зі збиранням (насіння) до часу дозрівання всього насіння. До кошення можна приступити, коли більша частина стручків дозріла і в них виразне зерно, а решта стручків вже втратила зелений колір. Як дозріє люпин, то стручки жовтого люпину тріскають і зерно висипається, тому не можна давати перестояти на пні жовтому люпинові, синій люпин у цьому відношенні кріпший.

Скошений люпин має добре вистоятися в копах чи снопах. Зерно люпину, призначеного на посів, краще зберігати в стручках, бо насіння має в своєму складі 20—30% води, тому його тяжко зберігати, а якщо кількість води в зерні зменшиться вниз від 20%, зерно втрачає силу кільчення. Збираємо з 1 га 7—25 стн. насіння і 200—500 стн. зеленої маси.

Проф. Д-р Іван Чинченко.

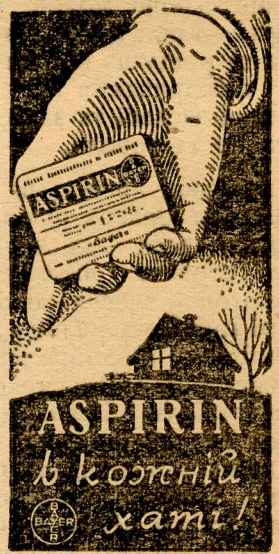

Закладаймо плянтації полуниць!

Полуниця — це рослина, яка вдається на кожному ґрунті і в кожному підсонні. Треба тільки вибрати відповідний сорт. Полуниця перш за все любить перегній на пісковато-глинястім або глинястім піску, як теж багаті в мінерали звітрілі скалки. Вона вдається також на легких пісках. але в такому випадку треба старатися про достатню вогкість ґрунту. Тяжкі ґрунти треба фахово обробити, спушуючи їх, щоб їх коріння мали достатню кількість повітря та вогкости. Полуниця вибаглива на мороз, тому в околицях з пізніми приморозками треба вибирати тільки пізно квітучі сорти. При більших плянтаціях тієї рослини, можна дати охорону перед зимними та висушуючими вітрами, примінюючи живопліт, а саме: садимо порічки, або малини у віддаленні 25 м. на укіс від головного напрямку вітру. На плекання скорозрілих сортів надаються південні, південно-східні та південно-західні плянтації. Полуниця зуживає багато вогкости і вимагає високого стану ґрунтової води. Легкий півтінь хоронить рослину перед висохненням літом, як теж підчас дозрівання перед спаленням соняшними промінням.

Поручається такі сорти: Зігер, Матильда, які дуже видайні, а які мають цю властивість, що овочі не стеляться по землі після дощу. Опісля, Дойчлянд, Обершлезієн, які примінюються до всіх ґрунтів та є відпорні на пізні приморозки. Пізній Леопольдшаль, крім цього безвусі, місячні полуниці; Ріген, та Барон Волємахен. Зараз ґрудно набути вище вказані сорти, тому поручаємо постаратися про садженці зі старих плянтацій, а які находяться в наших селах, а ті при відповідному плеканні дадуть добрий збір, хоч всни, і не були чистосортні. Коли можливо, садимо один вчасний, або один пізній сорт, щоб збір тягнувся на протязі довшого часу.

В який спосіб набуваємо саджанці на закладання нових плянтацій і як відбувається правильна висадка? Полуниці розмножуються вусиками. Літом виростають вуса, яких 2—3 залишаємо, щоб матірня рослина не ослабла, і щоб при головній рослині краще розвинулись. До половини місяця серпня молоді рослини вже сильно розвинуті, так, що коріння надається вже до висадки та росту на новій ґрядці. Коли знову заскоро повідриваємо вуса від основної рослини, тоді вони заслабі та закорінюються на новому місці слабо та поволи.

Тому, що полуниці ростуть на цьому ж самому місці протягом кількох років, чим сильно ослаблюють ґрунт, треба його перш за все дуже старанно приготовити. Як передплід надаються: вчасні картоплі, вчасна капуста, горох та квасоля. В зимі ґрунт під малини добре переробляється і гноїться і це добре впливає на полуниці. Перед висалкою можна також ґрунт погноїти добре перетлілим обірником, тому, що в іншому випалку молоді рослини його не всі приймають та крім того заходить питання, що молоді корінчики можуть спалитися. Найкращим часом для висадки під полуниці — це місяць серпень до половини березня. Висадка осінню краща за висадку в квітні тому, що рослини добре ще закоріняться осінню та вже в наступному році дають збір. Найкраще висаджувати вечером, або в дощовий день, тому що рослини потребують при закоріненні багато вогкости. На грядку при ширині 1,2 0м. висаджуємо в трьох рядках, віддаль у рядах 30—40 см. відповідно до розросту сорту. Малою лопаткою робимо ямку, осторожно садимо рослину та уважаємо, щоб коріння ввійшло незранене в землю. Не можна рослин садити заглибоко в ґрунті, щоб пучки листків не зігнили. Після висадки, достатньо підливаємо, чим спричиняємо кущіння. Звичайно визначуємо на рівній площі лінії під висадку рослин у напрямку від півночі на південь. Ґрунт в міжряддях усе вдержуємо в спушеному стані, щоб не заскорузлів і висох, а при тому сапанням знищуємо бур'яни. Нову висадку полуниць не залишаємо, тільки старанно плекаємо, щоб мати запоруку сильного закорінення та кущіння молодих рослин. Перед настанням морозу, треба грядки з полуницями прикрити солом'яним гноєм, уважаючи при тому, щоб гній лежав між рослинами, а не на рослинах, бо вони коли потепліє, гниють. Коли не маємо обірника, можна прикрити полуниці соломою. Прикриття гною хоронить не тільки коріння рослин перед вимерзанням, але дає ґрунтові поживні речовини та хоронить рослини перед великим висохненням. На весну залишаємо солому між рядами. Ґрунт є пухкий, крихкий та вогкий, а крім того овочі лежать підчас дозрівання на соломі, не брукаються і не зігнивають. Полуниці вимагають повного угноєння на весну. Перш усього новозаложені плянтації треба гноїти нітрофоскою, або якимсь іншим мінеральним добривом. Враховуємо 5 кг. на 1 ар.

А тепер декілька вказівок про плекання старих плянтацій полуниць. Залишаємо полуниці 4—5 років на одному місці. Вдержання плянтацій довше на одному місці є некорисне, тому, що полуниці на тому самому місці, не видають належно високого врожаю. Коли працюємо з розміркуванням, то заздалегідь приготовуємо нову площу, щоб у цей спосіб, продовжувати достатні збори. Про плекання старих грядок, можна це саме сказати, що й про молоді. Перш усього треба вдержувати грядки з полуницями в чистоті, та вільні від бур'янів вуса треба відтинати, коли ж не залишаємо їх на вирощення молодих саджанців. Підливати гноївкою найкраще в лютні та з кінцем травня, в липні та серпні, розпущеною водою гноївкою і це при непогоді та дуже уважати, щоб не спалити рослини. В деяких роках полуниці дуже наражені на шкідників. Перш за все слимаків які є небажаними гостями на грядках полуниць. Їх знищуємо, посипуючи негашеним вапном. Цей захід повторюємо після кожного дощу. Теж приготовляємо для слимаків криївки під цеглами або дошинками та відсіль вибираємо їх. Борозняків, які під'їдають рослинам корінці, винищуємо в цей спосіб, що садимо салату, як приману та витягаємо їх разом зі салатою. В по-

дібний спосіб винищуємо також дротяника. Вкінці дещо про місячні полуниці, які повинні плекатись в кожному городі, бо вони займають мало місця та дають збір на протязі цілого літа аж до пізньої осени. Плекаємо їх з насіння тому, що найкращі сорти безвусі. Обсаджуємо ними береги грядок у віддалі 25—30 см. та осінню вносимо слабу давку повного гною. Вимагають багато вогкости.

Кожний власник городу повинен подбати про те, щоб мати багатовидайні плянтації полуниць, тому що це овоч дуже смачний і крім того надається на смаковиту мармеляду та смачний і здоровий сок.

Інж. М. Лощенко.

Догляд за малинами

Щоб посилити ріст і схоронити в ґрунті вогкість, дуже корисно обкладати розсаду звичайним стаєнним гноєм або компостом. Малина дуже розростається, даючич численні гони, що виростають біля основи куща або з коріння. Ці гони дуже тіснять один одного, перешкоджаючич вільному розвиткові окремих плодоносних галузок. Тому, необхідно застосувати постійне обрізування. Для цього весною вкорочують однорічні (минулорічні) гони на третину, або на четвертину всього зросту, залежно від величини гонів, на яких є найбільша кількість квітових бруньок. У кожному кущі залишають не більше 5—6 таких гонів, решту ж зрізують біля самої основи. Далі виломлюють, також біля основи, всі мертві гони, які принесли ягоди в минулому році і, зрештою, знищують всі зайві молоді гони біля самої основи куща, що з'являються продовж літа, залишаючи з них лише стільки, скільки потрібно для овочування в наступному році і ще кілька штук у запасі. Знищують також всі коріневі відноги, якщо вони непотрібні для розмноження.

Залишені гони вкорочують для того, щоб дати можливість краще розвинутися сильнішим брунькам і ягодам, які, звичайно, бувають розташовані на середній третині вітки; на нижній же третині і верхній вони бувають розвинуті мало.

Гнучкі гони малини іноді або підпирають або підв'язують, щоб під вагою ягід вони не схилялися до землі. Практикують два способи підв'язування: 1) до кожного куща підставляють кілок і до нього вільно підв'язують всі гони і плодоносні гілки, або 2) відокремлюють плодоносні гілки від цьогорічних безплідних гонів і прив'язують їх у похилому, майже горизонтальному положенні до жердок чи дротів, розташованих з боків грядки або ж по один бік рядка з південної сторони; цьогорічним гонам дозволяють вільно рости вгору. Відокремлення плодоносних гілок від безплідних гонів має перевагу; тут кожний гін і навіть кожна ягодаа має в своєму розпорядженні більше простору, одержує більше світла, в наслідок чого вони розвиваються краще. Кожної осени, після закінчення збору плодів, скажімо в серпні, плодоносні гілки відрізують, а весною на їх місце прив'язують виросли продовж літа безплідні гони.

Щоправда, в деяких країнах, в останні часи зовсім перестали підв'язувати малину, замінивши цей спосіб культури вирощуванням більш товстих плодоносних стебел, здатних витримувати тягар плодів. З метою потовщення цих стебел застосовують досить сильне літнє прищіпування однорічних гонів, коли вони досягнуть 85—125 цм. висоти; внаслідок цього вони звичайно ще того ж літа передчасно розвивають бічні гони рівномірно у всі боки, які наступної весни в свою чергу вкорочують на 1/3 їх довжини; з коріневих паростків, які виходять навколо такого прищіпнутого стебла, залишають тільки 3—5 і з ними роблять так само, решту ж видаляють геть; все це повторюють щорічно. Це подвійне прищіпування настільки зміцнює стебла малини, що вони перестають потребувати підпірок.

Ґрунт між кущами малини має бути в пухкому стані. На щільному глинястому ґрунті необхідно розрихлювати землю малинника, перекопуючи його двічі на рік — восени і весною; легку ж землю досить перекопати один раз. Крім того, продовж літа, при виполюванні бур'янів легко розпушують ґрунт сапкою чи лопатою.

При рядковій культурі міжряддя можуть бути добре оброблені кінними знаряддями. З моменту з'явлення гонів культиватори повинні бути постачені гострими поземими ножами.

Внаслідок свого сильного росту малина постійно виснажує ґрунт і тому потребує багато добрив. Кожної осени після перекопування ґрунт під нею застелюють більш або менш грубою верствою гною, залежно від зросту кущів, і залишають гній на поверхні грядок до наступного літа. Корисно також, хоч і необов'язково, удобрювати його ще й весною, перед повторним перекопуванням ґрунту.

Всі садові сорти малини досить тендітні, внаслідок чого в суворі зими малина на незахищених місцях іноді вимерзає. Таке явище особливо спостерігається в північних місцевостях, де малинники захищають від морозів тим, що пригинають восени гони до землі і закріплюють в такому положенні, щоб їх занесло снігом, або ж навіть присипають їх на зиму землею.

Залишати малину на одному місці довше 10—12 років не слід, навіть при доброму догляді; після цього часу ягоди стають надто дрібні і краще перенести малинник на нове місце, в молодші посадки плодових дерев, або за межі плодового саду.

І. М.

Приятелем свого часопису є лише той, хто платить передплату згори. Хто цього не робить, той нищить народне надбання!

Нищім гусениці в садах!

Дуже великі шкоди по наших садах роблять гусениці. Деякі з них об'їдають тільки листя дерев, деякі пуп'янки і квіти, інші ушкоджують частинно й галузки та у висліді все це робить те, що дерева зароджують менше овочів. Боротьбу з гусеницями треба почати від ранньої весни, вести її продовж літа, а також восени. Навіть взимку деякі роди закуклених гусениць треба нищити в садах. Найвчасніше треба приступити до борогьби з такими гусеницями:

Білан жилкуватий. Метелика цього шкідника в деяких роках не стрічається, але бувають роки, коли масово появляється і робить величезні шкоди. Ця масова поява триває 2—3 роки, пізніше кількість його зменшується. Мотиль подібний до білюха капустяника, тільки з тією різницею, що має чорні жилки, а не має чорних плямок, як це є в капустяника. Літає в червні і липні в день. Яечка складає на горішній частині листя в короні дерев купочками до 80 шт. Всі хяечок жовтої барви зносить самиця до 200 штук. По трьох тижнях вилягаються з яечок гусениці, які з'їдають листя. Таке листя починає всихати та скручується, бо гусениці виїдають тільки його середину. Під осінь вони закуклюються в листі і така кукла висить з галузки, прикріплена одною ниткою. Їх називають малими гніздами і в них гусениці перезимовують. Ранньою весною залишають ті гусениці кокони і розлазяться по галузках, на яких об'їдають листя. Весняний жир є найгірший, бо тоді з'їдають вони також і пупляшки. Доросла гусениця є 4—5 см. довга, оволошена, темна, з двома червоно-бронзовими пасками по боках. Жирують на всіх кісткових деревах, а також яблунях, грушах і інших листових.

Найкраще поборювати їх, обтинаючи висячі гнізда і палячи. Це робиться восени та зимою. На весні, коли з цих гнізд вилазять гусениці, тоді скроплювати їх 1% каліфорнійською рідиною, з додатком 40 дкг. арсеняну олова, або 1% бордоською рідиною, з додатком 10 дкг. паризької зелені.

Опушка-золотогуска. Її мотиль з білими крилами. Кінець кадовба з брунатними волосками. Самиця складає на споді листя коло 300 шт. яечок. Літає від червня до серпня. З яечок вилазять гусениці, які жирують на листі, сполучуючи по кілька листочків докупи і так творячи т. зв. велике гніздо, яке тим різниться від малого гнізда білана, що гніздо тримається галузки на хвостиках листя. Доросла гусениця довга на 3 см., темно-брунатна.

Боротьба, як при попередній. Обтинати гнізда з дерев та їх нищити. На високих деревах опалювати гнізда смолоскипом. Коли гусениці розійдуться до гнізд на весні, згл. коли з яечок вилізуть літом, то тоді треба їх нищити при допомозі хемікатів, як при білані жилкуватому та до такого опорскування дерев треба приступити в час, коли гусениці ще якслід не розвинулися.

Шуриця недопарка. Мотиль складає яечка купками до 400 шт. на корі пня і галузок кількома верствами і прикриває їх брунатною масою, немов вовною. Так зложені яечка перезимовують, а з весною вилягаються з них брунатні гусениці довжини до 7 см., покриті довгими волосками.

Боротьба з тим шкідником — це чищення кори та опорскування пізньою зимою, чи раннью весною перед розквітом пуп'янків — садівничою карболіною, а пізніше опорскування бордоською рідиною і каліфорнійською з додатком паризької зелені й арсеняну олова або вапна. Також смарування яечок на корі нафтою нищить багато шкідників.

Перстенівка. Мотиль складає яечка довкола кінців галузок, зліплюючи їх докупи у формі перстеня в кількості 100—300 шт. разом. З них весною вилягають гусениці темно-сірої барви з синіми, білими і червоними поздовжними пасками. Довжина дорослої гусениці виносить около 5 см. Мотиль жовто-брунатної барви, літає в червні і липні вночі. Поборюється їх, збираючи і нищачи яечка. Робити це так, що або підтинати галузки з перстенями яечок, або зішкрабувати і яечка палити. Літом злазяться гусениці під вечір між розгалуженнями і тоді можна їх нищити. Також треба опорскувати дерева з додатком арсенових речовин, як це робиться при інших шкідниках.

Пізній п'ядун. Цей шкідник робить великі шкоди у Німеччині. Мотиль літає восени, між жовтнем а листопадом. Коли осінь холодна і мокра, тоді він менше появляється. Самці мають ясно-брунатної барви крила з темними жилками і літають. Самиці мають крила заниділі і тому не літають, а тільки лазять по дереві. Яечка складає самичка в бруньки дерев по 200—300 штук. З яечок вилазять гусениці на весні, тоді як пукають бруньки, тобто в половині квітня і тоді живляться молодими листками, діравлючи їх та оснувуючи павутиння. Барва гусениць зелена. Вони ушкоджують, крім листя, також і квіти, а навіть молоді овочі і черешні, як і всі овочеві дерева, за вийнятком бросквинь. Жир триває до кінця травня і тоді на ниточках спускаються на землю і перемінюються в куклу та перебувають в такому стані там до осени. Восени, тобто в жовтні—листопаді переходять у мотиля. Тому, що самиця без крил, вилазить вона по пні де-

ЧОРНОЗЕМНИЙ ТОРФ — ДЖЕРЕЛОМ ГУМУСУ

Німецький учений, Рейнгольд, винайшов спосіб зужиткування сирого торфу для засоблення грунту в гумус. Торф може лежати в землі довгі роки незмінний і тому в такому стані не представляє він вартости. Щоб його прикмети змінити, роблять мішанку: на 100 кг. торфу домішують 4,5 кг. амонію бікарбонату і доливають 120 літрів води. Таку мішанку багато разів докладно перегортають і через один тижлень дістаємо знамените гумусове добриво, багате в азот. Дуже добре надається на легкі грунти. Треба ним гноїти безпосередньо перед саджанням або сівбою, щоб запобігти втратам поживних речовин внаслідок виполікування.

рева на корону, де складає яєчка. Запобігти складанню яєчок можна в цей спосіб, що на цей час, тобто на кінець вересня, треба дерево обзити в долішній частині пня грубим папером і намазати його липким мастилом. Кору під так обвинутим деревом треба зішкрабати, щоб папір щільно приставав до дерева. Самичка, вилазячи на дерево, застрягає на тому липкому папері. Можна також поборювати того шкідника на початку весни, коли з яєчок вилазять гусениці, скроплюючи дерева хемікатами, уживаними проти шкідників.

Крім заподаних способів поборювання згаданих гусениць при помочі скроплювання дерев, нищення гнізд та обтинання галузок, як при перстенівці, чи зішкрабування кори і намащування нафтою, як при опушці золотогузці також усі інші заходи, які виконуємо коло садів пізньою осінню та вчасною весною, як обкопування землі під деревами, вапнення землі, білення овочевих дерев, обтинання сухих галуз, проріджування корони, закладання ловчих поясів від часу квітіння дерев і тим подібні управові праці чимало причинюються до поборювання різних шкідників, а в тім і гусениць, а тому треба сади краще, як це ми тепер робимо, доглядати.

Інж. Андрій Чемерис.

Окружні господарські наради в справі „боротьби за врожай 1944" в Галичині

Окружним З'їздом у Львівськім опернім театрі дня 7. II., розпочав Відділ Прохарчування і Сільського Господарства при співучасті Краєвого Господарського Товариства „Сільський Господар" у Львові ряд окружних нарад в цілій Галичині. Така нарада відбулася в Кам'янці Струміловій.

Нараду скликало на день 8. лютого Окружне Господарське Товариство „Сільський Господар". Участь в нараді взяли: Крайсгавптман фон Негрінг зі своїми співробітниками Уряду Прохарчування і С. Господарства, представники Окружного Т-ва „Сільський Господар", його повітових Філій і Кружків, повітові, волосні і сільські агрономи, волосні громадські старшини, учителі, а вкінці теж власники зразкових господарств. Разом прибуло біля 350 осіб. В нараді взяли теж участь представники Відділу Прохарчування і Сільського Господарства та Краєвого Т-ва Сільський Господар" у Львові.

Наради відбулися в залі місцевого кіна.

Нарадою проводив Голова Окружного Господарського Товариства „Сільський Господар" п. **Караман**, який на вступі пояснив мету наради. Після нього забрав голос Крайсляндвірт фон **Гагенс**, який представив кличі „боротьби за врожай" на 1944 р. Відтак промовляв шеф підвідділу II. — продукція при уряді губернатора **Лянгнер**, який пояснив вимоги воєнного часу, і обов'язки хліборобів та сільських господинь в „боротьбі за врожай", яку мають переводити зорганізовано в своїй становій організації „Сільський Господар". З черги промовляв директор Централі „Сільського Господаря", Інж. Зайшлий, з'ясовуючи суть „боротьби за врожай", поставу до неї українського селянства, зорганізованого в Т-ві „Сільський Господар". Як продовження промови передбесідника Інж. Переяславець, Окружний агроном „Сільського Господаря" в Кам'янці представив по черзі всі праці, які мають бути виконані в поточному році. Під кінець забрав голос крайсгавптман фон Негрінг. Він згадав про жахливі наслідки большевицького господарювання в окрузі та мозольний шлях, яким ішли та йтимуть і дальше спільно до перемоги, німецькі керманичі з українським населенням до успішної відбудови сільського господарства, якої символом хай буде Стрілецька Дивізія Галичина. Після промови крайсгавптмана промовляв представник місцевого УОК. В своїй промові вказав на необхідність здвоєної праці українського населення з німецьким урядом, маючи на меті остаточну перемогу. Після тієї промови ухвалено ряд резолюцій телеграм, які вислано до Генерального Губернатора Д-ра Франка і Губернатора Галичини — Д-ра Вехтера.

До наших Читачів-„післяплатників"

Понад 50 тисяч українських хліборобів одержує правильно часопис „Сільський Господар". Кожний добре розуміє, що видавання часопису коштує великі гроші: друк, папір та висилка часопису. За все платиться готівкою, кредитів у теперішніх часах ніхто не уділяє. Кожний господар за свої продукти одержує готівку, отже повинен також пам'ятати на свій часопис-дорадник у важкій праці. Свідомий господар не буде чекати, аж до нього прийде пригадка, але він згори вплачує передплату, а коли реченець минає, відновляє її. В порівнянні до існуючих тепер ринкових цін, передплата за часопис „Сільський Господар" не є висока і тому кожний, навіть малоземельний господар, може сплатити передплату.

Дуже багато передплатників залягає зі своєю передплатою. Вони читають часопис, одначе заплатити за нього гейби забувають. Цим шкодять своїй становій хліборобській організації — Т-ву „Сільський Господар", яке мусить покривати багатотисячні борги несвідомих і несолідних Передплатників і через те не може якслід розвивати своєї діяльности.

Взиваємо всіх несвідомих Читачів-післяплатників, щоб у якнайкоротшому часі вирівняли свої залеглості та на майбутнє точно вплачували згори передплату за єдиний фаховий господарський часопис „Сільський Господар". А Ради Кружків нашого Товариства і волосних та сільських агрономів закликаємо допомогти нам у цьому.

Проти свідомих шкідників нашого часопису, які не вирівнюють передплат, хоч і дістають упімнення, буде Товариство змушене поступити на судовий шлях.

Краєве Господарське Товариство „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР".

Як господарювати на пасовиськах в 1944 р.

В зв'язку з наставленням нашого сільського господарства на 1944 рік, щоб якнайбільше випродукувати, набирає значення справа поправи лук і пасовиськ, а особливо, громадських пасовиськ, які є в дуже занедбаному стані. До цього часу акція загосподарювання громадських пасовиськ опиралась на тій засаді, що якто кажуть: слова учать, але приклади притягають. Длятого у всіх округах дистрикту було по 2—3 пасовиська загосподарених взірцево, щоб показати, як треба використати пасовиська, а денеде, були впроваджені ще тільки правильники, як треба загосподарювати пасовиська. Останнє заряджения Уряду з 4. І. 1944 передбачує впровадження правильників в справі загосподарювання пасовиськ на всіх громадських пасовиськах на терені дистрикту. Усе це треба виконати до 1. VI. 1944 року. Тут ми пригадуємо головніші вказівки, яких треба придержуватися, при загосподарюванні громадських пасовиськ. Ці вказівки опираємо ми на зарядженні Уряду з дня 10. III. 1942.

Всі старання про відповідно добру господарку на пасовиську належать до громади. Кожний громадянин, власник худоби, має право користуватись з пасовиська, але і має обов'язок покрити кошти зв'язані з господаркою на пасовиську. За кожну штуку худоби, яка пасеться на пасовиську, власник платить до громадської каси оплату установлену громадою і має відробити шарварок на тих роботах, які зв'язані з поправою пасовиська.

Для поправи пасовиська, громада на підставі доручення інструктора по луківництву, може зарядити доставу від 1—5 стн. гною від штуки худоби для погноєння пасовиська. Поза цим може інструктор доручити заорання пасовиська спільними силами, коли того вимагають господарські потреби.

Господаркою на пасовиську кермує громадська влада, після вказівок інструктора по луківництву. Громада для переведення цієї господарки, доручає нагляд над нею, опікунові пасовиська (Вайдемайстер). До 1. IV. 1944 року опікуни пасовиська мають виконувати свої обов'язки почесно. Якщо опікун пасовиська причиниться своєю працею до поліпшення пасовиська, може бути оплачений з доходів з пасовиська. Таксамо і надзір за пасовиськом платиться з доходів за пасовиськ. Від 1. IV. 1944 на кожне стадо мусить бути приділений пастух, якого оплачуватиметься з доходів з пасовиська. Оплати пастухів обчисляється по місцевим цінам. Покищо може бути і кілька пастухів, також і діти можуть бути пастухами. Опікун пасовиська, сторожа і пастухи є вільні від шарваркової служби.

До цього часу оплати за худобу йшли до волости і видатки на потребу пасовискової господарки були дуже обмежені, а то й цілком неможливі. Зарядження Уряду з 4. І. 1944 передбачує що § 10 правильника, а то: „всі впливи з господарства пасовискового, як оплати за випас, оплати замість шарварку (для хворих і калік) і інші доходи з поверхні пасовиська мусять бути вжиті на користь пасовиська, це зарядження входить в ужиття від 1. IV. 1944.

Загосподарювання пасовиська починається від урегульсвання водних відносин на пасовиську (прокопання ровів, де мокро; прочищення старих ровів та інш.), вирівнання поверхні від кретовин, очищення від бур'янів. По загосподарюванні пасовиська худоба вже не пасеться без системи, але пасовисько в залежності від поверхні і кількости штук худоби ділиться на части так звані загони і ці в черзі одна за другою випасаються. По випасі загону, нез'їджена трава викошується, а лайняки розгортаються волоками, які треба зробити з хворосту. Якщо деякі загони не можуть бути випашені в час, треба їх косити, бо на пасовиську не можна залишати рістні

до часу її цвітіння та овочування. Покищо, зразу не буде можна дати огорожі з дерева на усіх пасовиськах. Порадити можна в той спосіб, що загони обсаджувати треба вербою, де границі загонів відзначувати ровами, або плугом зробленими бороздами. Такі провізоричні огорожі теж можуть виповнити свою службу. Наші пасовиська занедбані, вимагають погноєння. Зарядження Уряду передбачує в 1944 році, що 1/3 поверхні наших громадських пасовиськ має, бути погноєна гноєм, або компостом, гноївкою та інш. Найкраще надається компост. Длятого при кожному пасовиську треба заводити компостову купу.

Доц. Валеріян Свидерський.

Перебирання і сортування картоплі на весну

Кожний хлібороб знає досить добре зі своєї практики, що картоплю треба перебирати, якщо має бути вона вжита на садження. На загал є побажаним, щоб картопля була сортована, чиста, не пошкоджена, без гонів та всяких картопляних зараз. Щоби картопля відповідала тим всім вимогам, треба її в кіпцях відповідно доглядати.

Після відкриття кіпця треба її посортувати і перебрати. Звертаємо особливу увагу на весну при заходах біля кіпця:

Відповідно закіпцьована на зиму не тільки є охоронена перед морозами, але також перед теплим промінням сонця. На весну є хибою з настанням гарної погоди, зняти зимову покриву, щоб допустити тепло. Покрива дозволяє, щоб температура повільно в зимі опадала, а з настанням теплої погоди впливає також на вирівняння її і хоронить перед заскорим підвищенням температури. Для того є дуже важливим, щоб на весну як тільки можна довго залишити кіпець прикритим і не відкривати аж до хвилі, як нам буде потрібна картопля. В практиці на це не звертають відповідної уваги. В більшості здіймають зимову покриву, як тільки сонце сильніше пригріє, а тепле повітря дістається до кіпця: картоплі, яких до садження нам ще не потреба, огріваються занадто і починають кільчи-

При висадці такої картоплі, обривають кільці, що потягає за собою втрату поживних речовин, а кільці о найбільшій силі кільчення гинуть.

При цьому треба не забувати, що гони кільців утруднюють сортування, як і також перебирання. При висадці вчасної картоплі треба починати ще особливі заходи. Залишаємо її в пачках, щоб кільчилися і садитимемо дуже обережно.

Коли наближиться час висадки, то на кілька днів перед тим, здіймає хлібороб покриву, перебирає та сортує картоплю. Картоплю, призначену до садження, треба відповідно приготувати. Найкраще брати до цього картоплю середньої величини, наколи хлібороб сортує картоплю рукою.

В великих господарствах, вживають до цього машини до сортування.

Хліборобські Досвідні Інститути винайшли методи, які цю працю значно улегчують. Дуже помічним знаряддям є стіл до перебирання.

Складаємо кілька дошок біля себе по яких картопля котиться. Для того треба, щоб стіл до перебирання з одної сторони поставити троха вище. Стіл треба так високо поставити, щоб з нижчого боку можна було вигідно сидіти. Стіл ставимо близько кіпця, робітник сідає перед столом, вправо і ліворуч стоять від нього кошики. Одна робітниця приносить картоплю до стола і висипує, друга робітниця сортує картоплю на висадку. Робота поступає дуже скоро, для того, що картоплю бачимо зі всіх сторін і не боїмося, щоб невідповідна картопля не дісталася до кошика з насінням призначеним на висадження.

Ця проста метода перебирання картоплі не вистачає в великих господарствах, там уживаємо властивого стола до перебирання. Блят такого стола, це є дерев'яна рама, до якої є прибиті 2—½ грубі дерев'яні листви. Блят є так довгий, що при ньому може працювати дві до три особи. На кожну особу обчисляємо 1,20—1,40 кв. м. площі. Стіл ставимо скісно. На нижчому боці стола знаходиться листва з 30—40 цм. проходом в середині, під нього ставимо коші на картоплю. На малих стільчиках при нижчому кінці стола сидять жінки; які перебирають картоплю. При вищому кінці стола стоїть чоловік, який висипає картоплю та приносить її з кіпця на стіл. Щоб картопля скоро котилася, жінки кермують їх дерев'яними лопатами в сторону, де їм потреба. Картоплю на посадження, кидаємо праворуч, а іншу картоплю, спрямовується проходом до кошика під столом і так переводимо перебирання дуже легко.

Велике значення має і це, як ми поводимося з картоплею, перед і після перебирання. Треба уникати кожного непотрібного кидання, пересипування та штовхання картоплек для того, що вона обтовкається, а це зменшує вартість вибираної садьби. Треба поводитися дуже обережно з картоплею, призначеною до садження. Злий спосіб транспортування картоплі один на одному в мішках о вазі 1 сотнара є причиною, що насіння картоплі обтовкається.

Картоплю, якої після перебирання сейчас не вживаємо, треба перед садженням всипати до пустого засіку, або на тік у стодолі, невисокою верствою.

Якщо картоплі які ми зложили в засіку грозить мороз, треба прикрити плахтами, або сухими та чистими коцами. Не беремо мішків з мінеральних добрив, бо мала кількість мінеральних солей потасових, спричинює, що картопля м'якне та гине.

На мішки та плахти даємо в достаточній кількості солому.

Інж. Ілля Матвійчина.

Плекаймо кози

У нас легковажена та висміювана коза здобула собі в цілій середущій, західній та полуднево-східній Европі чільне місце серед тамошніх домашніх тварин. Для приміру возьмім ось таку Бельгію. Перед отсею війною був це один з найбагатіших европейських країв, а це задля дуже багатих кольоній, які належали до Бельгії. Перед самою війною начислено там дванадцять міліонів штук кіз, отже більше, як має Бельгія усіх мешканців. В передвоєнній Німеччині було записаних в родові книги півтора міліона расових кіз, а загально було там понад пів міліона штук. Ані бельгійці, ані німці, не належать до убогих народів, отже вони не держать кози з господарської конечности. Вони уміли як слід оцінити визначні ужиткові властивості кози, яка в певних господарських умовах для тамошніх малоземельних сільських родин, а також для робітничих і ремісничих родин, займає перше місце перед коровою.

Ужиткова справність і пожиточність кози, яко молочниці, рішучо перевищає корову. Расова середньо-молочна коза, середньої ваги 50 кг **дає річно 600—800 літрів, отже дає десятикратну, а навіть п'ятнадцятикратну скількість молока у відношенню до своєї ваги.** Корова середньо-молочна, ваги 500 кг, дає 2000—3000 літрів молока річно, отже дає чотирократну, шестикратну скількість молока у відношенню до ваги свойого тіла. Скількість поживних речовин козячого молока є дуже зближена до коров'ячого. Однако ж козяче молоко ліпше надається на поживу для дітей з двох причин: лікарі ствердили, що козяче молоко є для дітей о много стравніше, як коров'яче молоко. Своїми хемічними складниками воно є більше зближене до жіночого молока. Подруге, кози не хорують на туберкульозу (сухоти). Виняткова лиш там, де кози удержують в дуже невідповідних умовинах, відсоток кіз, хорих на сухоти, доходить ледви до 1%. З коровами інакша справа. Корови скрізь хорують на сухоти. В нашім краю є околиці, де є 40% корів, хворих на сухоти. Великий відсоток дітей, хворих на сухоти в нашому краю, є безперечно спричинюваний молоком від туберкулічних корів.

Пожиточність кози, яко молочниці має особливше значення з тої причини, що козу можна виживити без ніяких труднощів не лише малоземельний ґазда, але навіть сільський халупник, або ще навіть маломістечковий ремісник чи робітник. Знаємо, що тварина потребує дістати на добу на кожних 100 кг ваги свойого тіла, 3—4 кг сухої маси паші. Коза важить середньо 50 кг, отже потребує з'їсти на добу 2 кг сухої маси паші, розуміється паші відживної, засібної в кормові, ситні складники. Корова о середній вазі 500 кг потребує з'їсти 15 кг сухої маси паші. На рік потребує коза 6—7 метр. сотнарів сухої маси паші, скажім доброго солодкого сіна. Корова потребує на рік яких 40—50 метр. сотнарів сіна. За спожитих 6—7 метр. сотнарів сіна дасть коза річно 600—800 літрів молока. Корова за спожитих 40—50 метр. сотнарів сіна, дасть 2000—3000 літрів молока.

Найбідніший сільський халупник чи ремісник потрапить без труднощів купити яких 6—7 метр. сотнарів паші річно для кози, але вже з великим трудом прийшлобися йому купити аж 40—50 метр. сотнарів паші для корови. Рівно ж потрапить найбідніший халупник чи ремісник купити козу, але лиш з великим трудом потрапить він роздобути гроші на купно корови. Відомо, як тяжко безземельному або малоземельному удержати літом корову, як тяжко йому запевнити корові пасовисько та ще й додаткову зелену пашу, коли пасовисько є невистарчаюче. Часто молоко, яке він має від своєї корови, коштує його два рази стільки, як виносить ціна молока на місці. Лишається йому слава, що він є власником корови та більш нічого іншого.

Зате ж виживити літом козу не робить ніяких труднощів. 4—6 арів пасовиська для кози, коли коза пасеться на припоні, можна без труду і клопоту знайти в кожному селі, таксамо легко вистарати для одної кози додаткову зелену пашу.

Статистичні викази руху населення в нашім краю, подають застрашаючі числа смертности дітей. Більше як половина дітей в нашім краю не доживає до п'ятого року життя. Заразливі хвороби, а особливо сухоти, є сталим явищем серед дітей. Головна причина такого сумного об'яву серед нашої дітвори є без найменшого сумніву зле і півголодове відживлювання, особливо ж **брак молока в перших роках життя дітей.** Майже 80 відсотків східно-галицьких господарств є несамостійні, несамовистачальні, бо мають нижче 5 га землі. Половина з них це вже карловаті господарства по 1—1.5 га землі.

Лише можливе скоре поширення годівлі кіз серед найширших кругів нашого селянства, а особливо серед карловатих господарств, може скоро і доцільно зарадити і усунути цей загрозливий стан відживлювання наших дітей. Поширення годівлі кіз повинно стати одним з чільних завдань Кружків „Сільського Господаря".

Справа розведення по наших селах та годівлі кіз є нагла, є дуже пильна. Її не можна відкладати або лишати на приватний почин поодиноких ґаздів. Проводи Кружків „Сільського Господаря" повинні розвинути негайно широко закроєну освідомлюючу роботу в справі значення годівлі кіз серед своїх членів. Вони повинні зажадати діяльної співпраці в тій справі повітових філій „Сільського Господаря", а дальше також повітових і окружних агрономів. В той спосіб стане коза також в нашім краю коровою незаможного, таксамо, як це є нині скрізь в Европі.

о. Й. Раковський.

ГОРОДНИКА
І ЗАВІДАТЕЛЯ
до 20-гектарового господарства приймемо негайно.
Зголошення слати на адресу:
П. С. К., Тарногород.

MARKE SCHOLLE
знак для плекання тварин і лічничих засобів можна дістати, якщо є, у всіх аптеках
„Apogepha"
Dr. Starke und Max Blering Dresden, A. 19.

Фарбярсько - опорскувальні заведення і машини до опорскування різного рода моделі для металю, маскування, захисне імпрегнування перед вогнем. Хлібороби, щадіть матеріяли і гроші.
Постачає
A. H. Haase Nachf.
Halle (Saale)
Aus. Delitzscher Strasse 44.

РОБІТНИЧИЙ ТАБОР
Для поборювання хвороб і шкідників, прошу MERKLITIN. Він нищить воші, блохи, блощиці, молі, хробачню і їх зародні. Кожних 100 мішечків 30 RM. — франко.
При більшому замовленні рабат.
Werksvertrieb Alois Müller
München 23,
Giselastrasse 3 Gh.

Друкується і скоро появиться в продажі
практичний, багатоілюстрований господарський порадник
Календар „Сільський Господар" на 1944 р.
СПІШІТЬ ЗІ ЗАМОВЛЕННЯМИ

ВІДВІДУЙТЕ
MARIENGALERIE
ЛЬВІВ, МАРІЙСЬКА ПЛ. 5, ТЕЛ. 115-63.
На складах Львівського Торговельного Дому є:
парфюмерія, електричні товари, криштали, скло, порцеляна, господарські знаряддя, шевські приладдя, фотографічні приладдя, килими, фіранки, фарби, ляки, засоби до чищення, капелюхи, шкільні приладдя, приладдя до писання, музичні товари, інструменти.

Здоровий і повний урожай
запевнює
Черезан
Суха і мокра заправа, випробовані від років засоби до заправи для всіх родів збіж!

Можна набути в усіх кооперативах і хліборобських крамницях.
Інформації дає „Bayer" „Agro-Chemie G. m. b. H. Krakau, тел. 159-17. Поштова скринька 465.

Dr. J. ACKERMANN & Co. Saatzucht Gut Irlbach.
Irlbach. Post Strasskirchen b. Straubing (Ndb.)
Місце вивозу і давні місцевості плекання знані елітні насіння доставляють:
1) АКЕРМАНА „ISARIA": ярий ячмінь високої урожайности зерна і соломи, найкращої броварняної якости, найкращого заступчого використання, великої спроможности пристосування до ріллі і підсоння.
2) АКЕРМАНА „DONARIA": ярий ячмінь, з високим збором урожаю, твердостебельний, високою повнотою зерна, найвищим заступним використанням найкращий броварняний ячмінь, на менше урожайні околиці — кормовий і пашний ячмінь.

Radicin
Stickstoff-Bakterien
Є потрібний для управи
солодкого люпину, гороху, вики, бобу, сої всіх родів конюшини, люцерни, сераделі, еспарцети
Просте застосування. Ціна щіплянки задежно від кількости насіння від 4—5 RM. Проситься своєчасно замовляти. При замовленні подати роди культур, кількість насіння і час посіву.
Замовляти через Radicin-Institut, Westerrade / Holstein
Поради і продаж в Г. Г. через дистриктові станиці і хліборобсько-торговельні кооперативи.

ПРОВЕРЕНО
С/Ф. 1987
0,10к

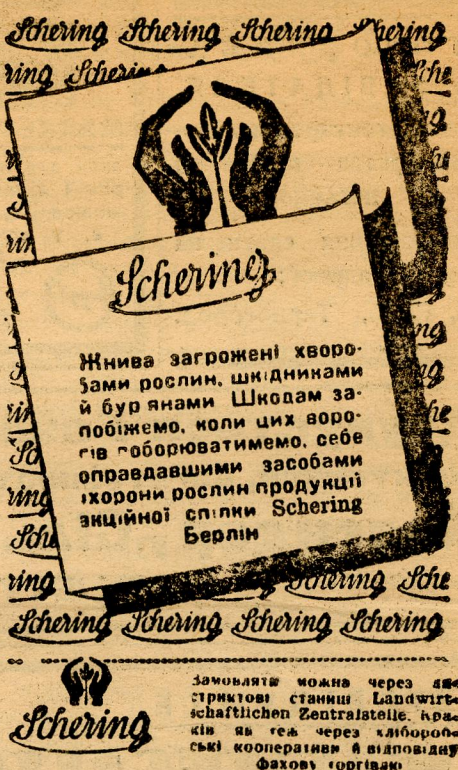

НАЙБІЛЬШИМ ВОРОГОМ ТВОГО ЗДОРОВ'Я І ТВОГО ДОМАШНЬОГО ДОБРА Є — АЛЬКОГОЛЬ І НІКОТИНА. ІХ ТРЕБА ПОБОРЮВАТИ.

Видавець Видавництво: Д-р Й. Петро Лорць Відповідний редактор Інж. Василь Баричко Завідуючий оголошень Еліза Шаффнос. Осідок усіх Львів, Хліборобське Видавництво. Львів, вул. Тома 16-18 Тел. 263-05.

Львівська [illegible] бібліотека
ім. [illegible]
№ Ж-2944

97/21441

Ціна числа 60 гр

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ЧАСОПИС КРАЄВОГО ГОСПОДАРСЬКОГО Т-ВА „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР" У ЛЬВОВІ

Піврічна передплата 9.72 зл., разом з коштами поштової пересилки. З хвилиною діяння вищих сил, чи теж інших причин, Видавництво не має обов'язку платити відшкодування.

Ціни оголошень: вірш 1 мм висоти і 20 мм ширини 70 гр. Підставове письмо нонпарель. Оголошення в тексті 1 мм висоти і 85 мм ширини 3.80 зол. Ціни оголошень знижені після цінника ч. 1.

Адреса Редакції: Хліборобське Видавництво, Львів вул. Томи 16/18, тел. 263-05. — Пошт. конто Варшава 205554.
Адреса для передплатників: „Сільський Господар". Львів. Вінтергассе 8/II. пов Тел. 232-26.

Річник 30. Львів, 10 березня 1944 р. Ч. 8.

Об'єднуймося в боротьбі з большевизмом!

Большевицька загроза нового поневолення українського народу повинна викликати в широких народних масах отверезіння. Ми мусимо рішитися, яке становище заняти нам у цій велетенській борні народів. Ця боротьба дійшла до вирішальних вершин. Большевицькі орди зблизилися до нашої вужчої Батьківщини. В той час, коли великі українські простори палають в огні, коли нова хвиля большевицького терору залила Україну, в той час на наших західних землях частина нашого народу, його цвіт — молодь, розбиває народну єдність та своїми нерозважними вчинками бороздить змаганням народу: завершити переможно цю війну.

Гаслом дня повинно стати: **„Українські землі, український нарід у небезпеці! Тільки об'єднання та тісна співпраця з німецьким народом може відвернути цю загрозу!"** Тому поведім збільшену пропаганду серед збаламучених та байдужих до народних справ одиниць. З'ясуймо їм, що тепер не пора на особисті порахунки, на політикування, на творення зелених кадр. Це руїнницьке діло, яке зручно використовують наші вороги для своїх цілей. Майбутність народу залежить від його спільноти праці, думання та орієнтації. Тепер, у цю пору єдино правильним нашим шляхом — це безумовна співпраця з німецьким народом. З народом, який веде визвольну війну з жидо-большевією, нашим відвічним ворогом. Отже німецький нарід являється під сучасну пору нашим приятелем та помічником у боротьбі проти спільного ворога. Тому мусимо всі, без огляду на наше наставлення супроти німецького народу, йти з ним рука в руку та активно йому доопмагати в його боротьбі. Цього вимагає добро української справи.

Нашим завданням об'єднатися під спільними прапорами, скріпити ряди української збройної сили. Ще більше прикладати рук до праці на ріллі, в установах, фабриках та підприємствах. Мусимо доложити всіх зусиль, щоб наша молодь завернула з блудного шляху. Від большевиків нам нічого доброго сподіватися. Всякі нібито зміни большевицького устрою в користь недержавних народів — це тільки блахман, що ним старається жидо-большевицька пропаганда заманити нас у свої сіті. Большевія тріщить у своїх основах. Позірні зміни — це тільки засоби большевицької пропаганди, які не зміняють в суті речі большевицького устрою, бо все остається по-старому. Нема тепер і не було раніше ніякого українського уряду, — всевладно панує Москва, а наставлені одиниці в проводі — це тільки фіґури без ніякого значення.

Змагання частини нашої молоді здійснити при допомозі зелених кадр наші мрії доводять тільки до розбиття наших сил, до фізичного і матеріяльного знищення нашого народу, що є тільки водою на млин наших ворогів. Ми мусимо зосередити всі наші сили тільки в одному напрямі — знищення жидо-большевизму, а тому ворог нашого ворога є і мусить бути нашим приятелем. І ми мусимо йому помагати в його боротьбі та з ним спільно йти аж до остаточної перемоги.

Після переможного закінчення воєнних дій усе життя европейської спільноти народів, а тим самим і нашого, українського народу, унормується. Ми будемо могти будувати своє власне життя згідно з нашими бажаннями. Тепер мусимо повести особисту пропаганду, друг від друга щоб ми всі разом об'єдналися під спільними прапорами для спільної боротьби з відвічним ворогом українського народу. Це є життєва конечність і від неї залежатиме наше майбутнє — поневолення або вільне життя.

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА АН УРСР № Н-2944

БІБЛІОТЕКА НАУКОВ. Т-ВА ім. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

Що робити в цьому місяці

ПРАЦЮЙТЕ КРАЩЕ, ЯК ДОТЕПЕР!

Теперішнє гасло — збільшення врожаю — вимагає кращої господарської праці. Для цього треба бути хліборобові в курсі всіх господарських новостей — набувати фахове знання та підготовляти працю наперед. Читати часопис „Сільський Господар", фахові підручники, вчитися практично від прикладових господарств. Подбати про фахову освіту дітей, даючи їм змогу ходити принайменше до званевих с.-г. шкіл, чи до Хліборобського Вишколу Молоді.

Викінчити повністю та провірити підготову до весняних праць. Відремонтоване все господарське знаряддя, прочищене на тріері, дібране, по можності сортове, протруєне насіння має чекати готове до посіву. Де тяжко за робочу силу або де бракує господарського знаряддя, насіння, чи інших господарських засобів, там треба взаємно собі помагати. Добре зорганізована самодопомога села при Кружках „С. Г." уможливить кожному вчас та якнайкраще виконати всі праці.

ВОЛОКОЮ ПРИСКОРЮЙТЕ ВЕСНЯНИЙ ЗАСІВ

Першим хліборобським знаряддям, яким починаємо праці на визябленому восени полі — це волока. Вона здряпує лиш зверху ріллю та цим її весною немов оживлює. Верхня вода на ріллі всякає, поле швидше огрівається, провітрюється, бактерії починають інтенсивніше працювати, вироблюється добра будова ґрунту. За волоку може служити навіть більша галузка деревини, чи обернена догори цвяхами звичайна борона, або кілька бальків дерева, докупи збитих. Де пристосовують волоку, там краще вироблюють ріллю та засів швидше починають.

ВІДВОДНЮВАТИ ҐРУНТИ!

На мокрих полях прискоримо працю усуненням надміру води з них. На незасіяному, невідводненому ґрунті поле помалу висихає, а через це довго на весні не огрівається. Праця бактерій у мокрому ґрунті значно обмежена. Надмір вогкости не допускає потрібної для розвитку рослин кількости повітря та поживних речовин. Рослини на мокляках починають рости пізніше, поволіше і гірше. Врожаї на мокрих ґрунтах незначні, а часами навіть і зовсім їх немає.

Отвертими ровами на неораним ґрунті спрямованими до головного, т. зв. відпливового рова осушимо поле. Щоб на ріллі уможливити скорше обрібку її, треба робити т. зв. природний дренаж. До викопаних около 1 м. глибоких ровів давати каміння або галуззя дерев та зверха прикрити землею, хоч на пів метра грубо. Також глибокими, все прочищуваними борознами осушимо дещо поле. Та не робити тих борозен забагато, бо під ними поле марнується.

ДОГЛЯНУТИ САДІВ!

Саму вже весняну працю найскорше починаємо в садах. Ще під кінець зими, а найпізніше ранньою весною, поки бруньки не розвиваються, скроплюємо овочеві дерева 5% карболіною, або 2% бордоською рідиною проти мохів і обрісників. Обшкрабуємо стару кору, сухе гілля обтинаємо. Проріджуємо корону. Білимо дерева вапняним молоком. Перекопуємо землю в садах. Гноїмо обірником, гноївкою, чи компостом. Садимо овочеві дерева та кущі. Щепимо.

Деякі праці, як опорскування, а також спроваджування щеп, а навіть щеплення вести зорганізовано в селі через садівничі секції при кружках „С. Г.", бо лише тоді ці основні праці можна буде якнайкраще виконати.

ПОДБАЙТЕ ПРО ВЧАСНУ ГОРОДОВИНУ!

Рання городовина кілька разів дорожча від пізньої. Вчасною весною, кли то найбільше праці, а найтяжче з харчами, головно багатими в вітаміни, городовина тоді необхідна. Вирощувати її в парниках. Де нема скла, там при допомозі кінського гною та прикривання матами на час приморозків вирощувати городовину в півтеплих парниках. Сіяти передусім розсаду помідорів, ранньої капусти. Вирощувати салату на перо, місячну редьківцю, шпінат, пізніше салату головчасту та цибулю. З кінцем місяця висівати на отвертому ґрунті ранню капусту, місячну редьку, цвікловий буряк, салату, шпінат і ін.

Пристосувати якнайкращий плодозмін, щоб використати удобрення землі. Використати якнайбільше парники, засіваючи в них від початку березня до травня розсаду, чи перепіковуючи деякі культури, як помідори, або засіваючи прямо як огірки. Коло хати садити якнайбільше городовини і так подбати, щоб город був дійсно городом, тобто з городніми культурами, а не, як це в нас буває, що в городах є всякі культури, які можуть добре рости і дальше на полі; нема тільки городовини, яка єдина на ріллі коло хати може якнайкраще розвиватися.

СІЯТИ РАННІ КУЛЬТУРИ!

Неприпізнений посів ранніх культур — це одна з перших передумов доброго їх урожаю. Як лише дещо присохла земля, навіть тоді, коли буде трохи мазатися за бороною, сіяти овес. Як кажуть, „хто сіє овес в болото — має золото". Овес, як і озимина, потребує в деякій мірі, щоб після його посіву падав ще сніг, а навіть, щоб було трохи холодно. За вівсом, вже на більш присохлій землі сіяти ячмінь, а дальше яру пшеницю, також мішанки вики з ячменем і вівсом, мак і т. д.

При вчасному посіві, якщо земля надто мокра, а через це і недостатньо тепла, закидати в землю насіння около 20% більше. В таких, непригожих дещо для кожної рослини умовинах, помимо цього, що деяке слабше зерно не зійде, то рослини в загальному на цілому полі при густішому посіві не будуть заріджі. Врожаї з вчасного посіву будуть кращі, бо внаслідок природного добору лише здоровіше насіння буде рости.

ЗАГОСПОДАРОВУЙТЕ СІНОЖАТІ І ПАСОВИСЬКА!

Площу під пасовиськами і сіножатями зменшувати. Все, що надається — орати й засівати в.всом. На кращих землях засаджувати картоплю. Дикі кущі викорчовувати. Поверхню вирівнювати, ями закидати, каміння визбирувати. Як присохне дещо земля, по можності у хмарний день — боронувати і так винищувати мох та збуджувати до росту молоді рослинки, додаючи їм повітря та зрушуючи землю. Заквашені ґрунти вапнувати, мокрі відводнювати. Упорядковану поверхню погноювати каїнітом (6 сотн. на 1 га), або потасовою сіллю. Найкраще удобрювати компостом, чи обірником. Підсівати рівнож трави.

Пасовиська поділити на чотири ділянки. Кожну окремо обгородити. Літом пасти худобу в поодиноких ділянках, не на всіх нараз, та так дати змогу спашеній траві підростати.

НЕ ЗАНЕДБУЙТЕ ТВАРИН!

Приучувати корови до тяглової праці. Коровам та коням при роботі давати ліпший, більше білковинний корм. Насаджувати кури. Вилягові яйця набувати зорганізовано через кружок „С. Г." від расових курей та від добрих, випробованих несучок. Замовляти також курята-однодніки. При дробі не зважати на кількість, а на якість. Хай буде дробу навіть менше, але зате, щоб був кращої якости — добрий щодо походження і раціонально кормлений, а тоді і більше такий дріб буде поплатний.

З усіх тварин найбільш поплатна тепер — свиня. Тепер, під весну і літом свині майже нічого не коштують господарів. Вгодовується їх дрібною та надпсованою картоплею, як також іншими корінеплодами, чи господарськими відпадками. Цукрові буряки найкраще до годівлі надаються Тому сійте вже цієї весни більше буряків, а дальше молодої люцерни, конюшини для годівлі свиней продовж цілого року. Збіжжя, а навіть здорова картопля задорогі тепер для згодовування тваринами.

ПЕРЕБРАТИ ПРОСАПНІ!

Легка, цьогорічна зима сприяла розвиткові гнилі та інших хвороб серед просапних. Деяку городовину, як морква, петрушка, цибуля, часник треба всю обов'язково перебрати. Подібно і неперебрану восени картоплю треба вже тепер перебрати. Решту корінеплодів, між ними також насінні висадки сконтролювати, чи не псуються Найкраще зберігаються вони при найнижчій температурі, не вищій як +8° Ц. Як мокріють, чи кільці в них надто виростають, то це знак, що зависока в них температура і її старатися знизити при допомозі відкриття вентиляторів, чи вершка кіпця. Де є, хочби лише сліди загнивання, там обов'язково перебрати продукти і так урятувати здорові ще від неминучого знищення.

ПОБОРЮВАТИ ХВОРОБИ І ШКІДНИКИ РОСЛИН!

Подібно, як при перебиранні корінеплодів механічно боремося з гниллю, треба також інші хвороби, а навіть рослинні шкідники механічно поборювати. В садах, напр., винищувати змумійовані овочі, а також гнізда білана жилкованого й опушки золотогузки. Спалювати все опале листя, а з тим і можливі зародні парха овочевого, який, звичайно, не дозволяє навіть до половини зими передержати нам овочів. Зішкрабувати яєчка перстенівки з кінців галузок та яєчка щуриці недопарки, які у виді бурих плям зложені на пні, чи на грубших галузках дерев. Мишачі діри на полі заливати водою. Вбивати мишей, як лише з'являться на поверхні поля, головно підчас оранки.

Де тільки дасться, застосувати хемічне поборювання хвороб і рослинних шкідників. Миші нищити протруєним зерном, кидаючи по кілька зерен до мишачих дір. Слимаки труїти пекототом, розсіваючи його понад вечір по рослинах.

Третій спосіб боротьби з хворобами і рослинними шкідниками — це добра управа землі. Не допускати, напр., при сніжній плісні до цього, щоб озимина вимокала, чи під снігом випрівала. Шкаралупу снігу на озимині проломлювати. Прочищувати борозни для відпливу води. Заражену пліснею озимину боронувати, як лише земля не буде за бороною мазатися, як хоч трохи просохне. Підкормлювати хвору озимину азотовими погноями, як салітра, або гноївкою, розрідженою водою. Перекопуванням знову землі в садах винищуємо між іншим деякі хвороби, як напр., на залишках листя овочевий парх, а зі шкідників яблуневого квітогриза й інші.

ПРАЦЯ КРУЖКІВ „С. Г."

Упорядкувати книговедення. До кінця господарського року, тобто до кінця цього місяця стягнути членські вкладки. Передвесняний час використати для вишколення хоч кількох людей для організування і ведення деяких робіт. У порозумінні з філіями „С. Г." відбути курси з учасниками ХВМ та стало допильновувати, щоб вони продовж зими переробили приписані підручники для даного ступня ХВМ. Для цієї праці втягнути місцеву інтелігенцію, як

У В А Г А!

ГОСПОДАРІ! ГОСПОДИНІ! МОЛОДЕ!

В кожному селі мусить існувати активний Кружок Господарського Товариства „Сільський Господар". Це єдина українська хліборобська станова організація!

Створюйте різні секції при Кружку, щоб поширити і поглибити агрономічну роботу в селі, для піднесення добробуту його мешканців!

Організуйте наш господарський доріст у Хліборобському Вишколі Молоді!

Все сільське жіноцтво нехай об'єднується в Жіночих СеСкціях для спільної праці, в ім'я кращого життя селянських родин, в ім'я світлої майбутности народу!

учителів, священиків або інших свідоміших громадян села. Жадна дитина члена кружка „С. Г." не повинна жити самопас. Усім дітям треба дбати про своє майбутнє, фахово вишколюватися та так належно підготовити себе до зустрічі своєї твердої долі.

Кружкам „С. Г." треба бути в постійному зв'язку з агрономічним персоналом та помагати в поточних працях. Допильновувати викінчення підготови до весняного засіву. Урухомити пункт прочищування збіжжя на тріері. Переводити масове опорскування овочевих дерев. Занятись нищенням мишей. Організувати відводнення мокрих ґрунтів, як і загосподарення сіножатей і пасовиськ, полонин, лазів та інших якслід невикористаних наших земель.

Добре наладнана організаційна праця кружка — організування і кермування поточними практичними господарськими працями та постійно переводжувана освідомлюючо-пропагандивна робота — це єдиний спосіб, при помочі якого піднесемо матеріяльний добробут, а з тим і культуру нашого хлібороба. Для цієї, так важної для майбутнього народу праці й існують кружки „С. Г.".

Інж. Андрій Чемерис.

Роботи агронома в березні

СПІВПРАЦЮЙМО З ХЛІБОРОБСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Головною передумовою успіху в роботі — є організація праці. Праця однієї людини є обмежене звичайною спроможністю даного осібняка. Зорганізовано ведена праця не має впрост границь.

Допомагайте хліборобським організаціям в їх роботі. Допоможіть зорганізувати всіх хліборобів. Наладнайте разом з проводом організацію книговедення. Наладнавши підставові організаційні праці, улегшите собі пропагандивно-освідомлюючу та фахову практичну роботу. Господарські товариства найкраще допильнують здійснення головних напрямних в боротьбі за урожай. Та до цього мусять бути вони діяльними.

„ЛОВИ МОМЕНТ..."

Подібно, як добра фаховість і організація, так також підхоплення найбільше пригожого моменту у праці рішає про добре господарювання. Тому хлібороби підготовляються ще зимою до весняних робіт. Направляють господарське знаряддя, заготовляють насіння, тобто прочищують та протруюють. Плянують виконання поодиноких робіт. Порозуміваються з іншими щодо взаїмної допомоги в пільних працях.

В усій цій підготовці, зглядно в її цілковитому викінченні поможіть хліборобам. Допильнуйте, щоб ще зимою кружки „Сільського Господаря" потворили пункти очистки і протруювання насіння, щоб зорганізувати самодопомогу в праці і т. д. На весні в усіх цих справах, що їх можна підготовити зимою, не сміється витрачати дорогого часу, бо тоді не виконається в найбільш пригожий час самих вже весняних праць.

РОБОТИ НА ПОЛІ

Найкращий збір урожаю ранніх культур буде тоді, коли їх найвчасніший, а при тому в найбільш підхожий час посіється. Причина збільшення урожаю ранніх посівів теж в тому, що при вчаснім обробітку ріллі не пересушуємо поля.

Прискорити посів можемо зрушенням землі волокою, цим першим господарським знаряддям, якого уживаємо весною на полі. Після волоки лише поверхня ріллі дещо просихає, так що скорше можна ужити борони, чи навіть культиватора для кращого вироблення ріллі та виконання самого посіву.

Також прочищенням борозни та відводненням ровами мокрих ґрунтів прискорюємо посів; земля тоді не лише скорше осушується, але при тому й огрівається.

Найскорше сіяти овес, навіть в дещо мокру землю. Сніг після посіву вівса добре впливає на його ріст. Пізніше сіємо решту ранніх культур, як ячмінь, пшениця, викова мішанка і т. д.

На зразкове виконання перших управових праць на полі та на вчасний посів ранніх культур зверніть увагу загалу селянства. На прикладових і інших поступових господарствах допильнуйте виконання цих робіт. Живий приклад найбільше переконливий.

В ГОРОДНИЦТВІ

Управну площу городовини треба два до трикратно збільшити. Городовина необхідна для прохарчування суспільства. Допоможіть практично кружкам „С. Г". заложити в селі хоч кілька парникових вікон для вирощення розсади помідорів, капусти, для членів товариства. Для кращого використання парників засівати також редиску, салату на перо, шпінат, салату головчасту, цибульку. Вишколюйте щорічно, хоч двох-трьох господарів в парниководстві. Городовина, головно парникова, має перед собою велику майбутність серед нашого малоземельного хліборобства.

Дбати вже тепер про пізню городовину. Вивожувати на поле гній. Як лише визяблена рілля присохне, приготовляти до посіву найрізнорідніші городні культури, як рання капуста, шпінат, салата, цвіклові буряки, мак, і т. д. Невизяблену восени землю орати та зараз боронувати, щоб не висихала. Менші грядки перекопувати. Заготовляти насіння городовини.

В САДІВНИЦТВІ

В садах деякі праці треба рівнож зорганізовано переводити. Спроваджувати щепи, чи щепити або опорскувати овочеві дерева найкраще через садівничі секції при кружках „С. Г.". Референти садівничо-городничі повинні дібрати відповідні сорти та зрази щеп на поодинокі села, та землі.

Започаткуйте практично так рішаючий про урожай — гігієнічний догляд саду. Підшукайте при тому, охочих та фахових людей до опорску-

вання садів, тепер ще зимою 5% карболіною або 2% бордоською рідиною. Загал хліборобів радо заплатить за працю та поверне видатки на хемікати й опорскувач.

Підчас опорскування звертати увагу селянам на біжучі праці в саді як перекопування землі, погноювання, згрібання листя, білення пнів, обтинання сухих гиляк, просвітлення корони і т. д.

ОХОРОНА РОСЛИН

Дбати і про охорону садів. Нищити гнізда білана жилкованого та опушки рудогузки, що в листках звисають з дерев. Зішкрабувати кору та так нищити щурицю недопарку, квітогриза, яблуневого вертуна. На кінцях галузок зішкрабувати яєчка перстенівки. Місця, заражені попелицею кривавою, намазувати спіртом, чи нафтою.

Миші на полі нищити протруєним збіжжям. Де його немає, там заливати діри водою та убивати мишей.

При сніжній пліснi на озимині прочистити борозни, щоб озимина не вимакала. Як лише земля дещо зверха просохне, боронувати озимину, а також підкріпити гноївкою, чи салітрою.

Доглянути збереження господар. продуктів. Олійні, а також кукурудзу перегортати та не держати в грубшій, як ½ м. верстві. Провіряти збереження насінних висадків. Де кільчаться, там зависока температура. З часом пічнуть продукти в такому затеплому сховищі псуватися. При відкриванні вентиляторів, щоб зменшити температуру, уважати на можливість морозів. Подібно перевірити картоплі та городовину. Моркву, петрушку, цибулю треба перебрати, як також решту продуктів, що мокріє в сховищах.

НА СІНОЖАТЯХ І ПАСОВИСЬКАХ

Клич — підвищення урожаю — відноситься до кожного клаптика землі, а головно до тієї, що найменше з господарського боку використана. Започаткуйте через кружки „С. Г." загосподарення всіх земель. Замість балачок, вийдіть на поле та там пічніть хоч з кількома селянами принайменше підставові праці, як наприклад упорядкування ланів, сіножатей, пасовиськ, чи полонин. Кажіть корчувати дикі кущі, розгребти купиння, закидати ями, визбирати каміння, розгрібати відходи. Боронами здерти з поверхні мох та так допустити повітря до корінців рослин. Мокрі грунти відводнювати отвертими ровами. Незаквашені погноювати вже тепер каїнітом або й пізніше потасовою сіллю. Де рідкий поріст трави, там її підсіяти, зглядно хоч угноїти обірником чи компостом. Весною перед самим ростом трави, згребти залишки добрив.

Після упорядкування поверхні найбільш доцільною роботою, там де лише це дасться, буде переорання такого поля та засіяння вівсом, мішанками, чи на кращому полі засадження картоплями.

ТВАРИННИЦТВО

Рівнож з новостями у годівлі тваринництва треба агрономам обзнайомитися. Тепер кинено клич годівлі свиней. Вони, не лише якнайскорше та найбільше продукують м'яса та товщу та не вимагають великого вкладу гроша. Свиней вгодовуємо цукровими, чи півцукровими буряками, або і пашними, як немає інших, також різними господарськими відпадками з картоплі, помий і т. п. Зі збіжжя, де є його подостатком, там давати щонайвище пів кілограма ячменю денно. Збіжжя можна для свиней заощадити з годівлі коней. Де його немає, обійдеться і без нього. Німецька ушляхетнена раса для нас добра, в сімох місяцях доходить звичайно до 150 кг. живої ваги. Вгодовувати грубші свині, понад півтора стн. не попла чується.

Дріб знов, лише ранній, насаджений в березні, расовий, від добрих несучок, триманий зимою в теплих курниках і раціонально годований принесе користі.

При рогатій худобі відіграє найбільшу ролю молочність, а також тяглова сила. Тут також рішає добір штук та раціональна годівля й гігієнічне приміщення.

Тварини потребують літом якнайбільше зелених, зимою сочистих, а до того на протязі цілого року білковинних кормів. Вкажіть на це селянам та заохотіть їх, щоб сіяли більше люцерни, конюшини, мішанок, стручкових, буряків. Тварина повинна також серед наших хліборобів стати найбільш дохідною фабрикою перерібки менш вартісних в більше вартісні господарські продукти.

Інж. Андрій Чемерис.

ЧАС ПОСІВУ КОНОПЕЛЬ

(За даними з дослідної станції в Дублянах)

У нас, у Галичині перед 1939 роком сіяли значну кількість місцевих, югослав'янських та італійських конопель. У часі війни не спроваджувано більше південних відмін конопель, але тут і там залишилися відсіви тих відмін. Південні коноплі та їх відсіви, коли їх своєчасно посіяти та зібрати, дають у нас більший урожай прядива, як місцеві коноплі. Це виявили проведені в Дублянах коло Львова досліди з часом посіву конопель.

Такі досліди треба було провести з тієї причини, що поодинокі відміни конопель (коноплі місцеві, чи, як їх називають — подільські, югослав'янські, італійські і т. п.) різняться між собою цілим рядом особливостей, як величиною рослини, величиною насіння, кількістю розгалужень листка, а крім цього довжиною ростового (веґетаційного) періоду. Наприклад, відміни південних конопель мають майже 140-дневний ростовий (веґетаційний) період, місцеві коноплі приблизно 90-денний. Отже південні коноплі дозріють тільки тоді, коли кількість беззаморозних днів є більша, як веґетаційний період даної відміни конопель.

Справді, конопля, як твердять дослідники, є морозостійка рослина, бо не шкодять їй приморозки, що доходять до —5° Ц., однак обниження температури задержує ріст молодої конопель. І в тому часі молоді рослини конопель, ушкоджені шкідниками, часто нидіють та ги-

нуть, а через те обнижується урожай соломи та насіння.

Тому саме для хлібороба важливим питанням буде підібрати вчасною весною такий час посіву конопель, після якого маємо малу правдоподібність приходу приморозків. У той час посіяна яканебудь відміна коноплі буде мати доволі часу, щоб дозріла та видала гарний урожай насіння.

При посіві місцевих відмін конопель, що мають короткий час росту (біля 90 днів) і спізнений посів дасть урожай насіння та соломи дещо нижчий, бо в кліматичних умовах Галичини безперервна кількість днів без приморозків, за даними метеорологічної станції в Дублянах у середньому за 15 років виносить 167 днів. Коли сіємо коноплі з довгим вегетаційним періодом, або коноплі, що для свого повного розвитку потребують біля 150 днів, то спізнення вчасного посіву на 17 днів могло б спричинити недозріння насіння, бо в часі осінніх приморозків воно якслід не могло б дозріти.

За метеорологічними даними на основі 15-річного спостереження, останні весняні приморозки припадають на 25-го квітня, а початкові осінні приморозки на 10-го жовтня. Ці орієнтаційні числа днів вказують нам, від коли не буває більших приморозків, що могли б поморозити посіви конопель.

При посіві конопель дуже важну ролю відіграють також атмосферичні опади та їх розклад на поодинокі місяці року.

Коли дана місцевість має мало атмосферичних опадів, а й ті припадають у більшості на зимову пору, то там мусимо прискоренням часу посіву використати зимові опади, а радше запас вогкости ґрунту, яка нагромадиться під час зими. Спізнення посіву могло б у такій місцевості спричинити більше шкоди, як спричинили б її приморозки ранньою весною.

Метеорологічна станція в Дублянах подає, що найвищий відсоток опадів припадає на весну і літо, тобто на час, в якому рослина коноплі потребує найбільше вогкости.

Дані про розклад опадів та висліди проведених дослідів з часом посіву конопель позволяють твердити, що в кліматичних умовах Галичини (а радше місцевостей з подібним кліматом у Галичині) не мусимо числити виключно на зимові запаси вогкости в ґрунті, бо цілий вегетаційний період конопель є задовільно забезпечений атмосферичними опадами.

Хоч коноплі забезпечені вогкістю влітку, то не треба спізнюватися з посівами конопель, бо чим скорше зберемо коноплі з поля, тим більше часу залишиться нам на первинний обробіток соломи.

Ось кілька даних з проведених дослідів з часом посіву подільських конопель у 1938 і 1939 роках:

Час посіву: 6/IV 1938	Урожай соломи знищили приморозки	Число волокна
23/IV	73 ц/га	6
2/V	77 ц/га	7
13/V	74 ц/га	7
2/VI	34 (ушкодили шкідники)	6
14/IV	76 ц/га	3
24/IV	73 ц/га	3
2/V	56 ц/га	4
17/V	28 ц/га (ушкодили шкідники)	4

З тих дослідів з часом посіву видко, що ані дуже вчасний посів конопель, ані пізній не дає добрих урожаїв прядива, бо або приморозки або шкідники (блошка та птахи) понижують урожай конопель. Таких прикладів можна навести більше. Вони всі виявляють, що у нас найкраще сіяти коноплі при кінці квітня або з початком травня, коли є пізня весна. Посів конопель у той час дає найкращий урожай прядива та насіння.

В різних підручниках подають різні реченці посіву конопель. Ці подавані в підручниках реченці посіву дають загальні вказівки, коли треба висівати коноплі. Часто стрічається вказівки, що й у червні висіяні коноплі дають добрі висліди. Без сумніву, що і в червні можна сіяти коноплі, коли нам з незалежних причин не вдасться швидше посіяти. Може трапитися, що і так пізній посів дасть непоганий урожай. Збір соломи з такого врожаю тяжко виросити та переробити і тому краще поспішити ся з посівом, щоб залишилося по зборі дасить часу для первинної перерібки соломи.

Це все відноситься до посіву конопель на мінеральних ґрунтах. На торфах певніше є сіяти коноплі біля 15-го травня. Говорять про те проведені досліди з посівом конопель на торфах. Ось для прикладу вислід проведеного досліду з часом посіву на торфах:

Посів конопель	Урожай волокна з га	Число волокна
14/IV	8,4 ц/га	4
24/IV	8,7 „	4
6/V	10,1 „	5
19/V	13,7	6

Такі досліди ведено в Дублянах продовж кількох років і всі вони виявляють, що кращий урожай дають коноплі, посіяні біля 15-го травня. Це тому, що торфи повільніше нагріваються.

Інж. Б. Антонович

Весняні рообти переведім організованим способом, щоб ні один клаптик землі не залишився невиораний, незасіяний! Це лежить у нашому власному інтересі. Організуйте самодопомогу односельчан безкінним господарствам і тим, що не мають робочих рук.

Уживайте масово корів і волів до запрягу!

Засаджуйте горби, провалля кущами ягідних, сливами, чи хочби лісовою деревиною. Садіть на болотяних невжитках вербову лозу. Закріплюйте береги потоків і річок, щоб зберегти поля перед знищенням.

Поправте у Вашому селі дороги, позасипуйте ями, викопайте рови і старі прочистіть. Заощадите вози, коні і дорогий час.

Окружні господарські наради

в справі „Боротьби за врожай" 1944 року

РАВА РУСЬКА

В середу, дня 9 лютого 1944 р., відбулася в Раві Руській велика окружна господарська нарада в справі „Боротьби за врожай". Скликало цю нараду Окружне Господарське Товариство „Сільський Господар" в порозумінні з місцевим Урядом Прохарчування і Сільського Господарства.

Крім представників місцевих урядів з крайсгауптманом на чолі, та делегатів зі Львова, взяло участь біля 350 осіб, які активно працюють в окрузі над сільським господарством.

Нарада відбулася в кіновій залі, прибраній державними і національними прапорами та кличами Т-ва „Сільський Господар".

Нараду відкрив короткою промовою Голова Окружного Господарського Товариства „Сільський Господар" в Раві, п. **Сахрин Григорій**, віддаючи голос крайсляндвіртові, який накреслив присутнім плян праці „боротьби за врожай", що мають бути переведені в поточному році

Після нього, забрав слово присутній на нараді сотник Лянгнер, Представник Відділу Прохарчування і Сільського Господарства у Львові.

Від Краєвого Т-ва „Сільський Господар" у Львові, промовляв Директор інж. Ярослав Зайшлий, взиваючи присутніх до наполегливої праці, якої вимагає воєнний час. Промовець підчеркнув також потребу самодопомоги селян, якої зорганізованою формою є Кружки Товариства „Сільський Господар". При цьому порушив він ряд праць, які повинен виконати Кружок „С. Г.".

Після нього референт Редман, з Дистрикту, представив праці в ділянці городництва та садівництва.

Кінцеве слово мав крайсгауптман, який висказав признання і подяку хліборобам Равської Округи за добре зданий контингент в 1943 р. та заохочував до праці в цьому році.

В програму наради увійшов теж господарський фільм. По закінченні наради, відбувся спільний обід для представників урядів та установ.

СТАНИСЛАВІВ

Заходом Окружної Філії „С. Г." в Станиславові, відбувся окружний господарський з'їзд в дні 17. II. 1944 р., в кіні „Вікторія". Присутним агрономам та керівникам самоурядування і провідникам кружків „С. Г." з цілої округи в числі около 800 людей, з ясовано переконливо, чому саме треба так працювати, щоб осягнути кращі висліди. З'їзд відкрив голова окружного Т-ва. інж. Остап'як. „Ідеал, до якого змагаємо — говорив Голова — щастя Народу, само від себе не приходить, ані ніхто його нікому не дарує. Треба йому самому створювати. Добра праця хлібороба на його вартати — це докладання цеголок до тієї будівлі. Ми йдемо вперед, але заповільно. Приспішенням темпа зрівняємося з другими культурнішими народами".

Крайсляндвірт Сірк сказав, що коли тільки один сотнар збіжжя більше випрокукуємо з одного гектара землі, то це буде в цій округі більше збіжжя на 80 тис. сотнарів. Для цього треба господарити, тобто управляти раціонально ріллю, удержувати належно добрива, гній держати в глинобитій ямі, так само зберігати гноївку, творити компости. Краще управляти землю — відкидати, зяблити ріллю, відводнювати мокляки, чистити і протруювати насіння. Загосподаровувати пасовиська і поділити їх на ділянки. Жінкам треба дбати про гігієну і добре ведення домашнього господарства. Для переведення всіх тих заходів в життя, необхідна організація „С. Г.". Вона має до помочі агрономів і десятників та жінок довір'я. За допомогою прикладових господарств, уводити в життя новості та так скоріше переконувати селян у доцільності сільськогосподарського поступу.

Всі знаємо, за що тепер іде боротьба Хлібороб, подібно як жовнір на фронті, повинен в своїм власнім і загально-народнім інтересі в цій війні допомагати, не зважаючи на деякі труднощі, яких в п'ятому році війни не дасться оминути.

Дальше промовляв керівник Д. Аграрного Бюра у Львові, п. Лянгнер. Зібранні — говорив п. Лянгнер — мають стати піонерами господарського поступу. Вони повинні не лиш заохочувати загал до кращої праці, але все роз'яснити, та що дуже важне, на прикладі на своїйому господарстві показати, як краще треба робити. Нам треба більше просапних як — буряки, картоплю, городовину і стручкові рослини. Просапні збільшують кількакратно урожаї і найкраще при цьому використовують землю. Підготовляють її якнайкраще для інших рослин. Друге — це подбати про кормову пашу для тварин, м. ін. за люцерну, конюшину, мішанки. Третє — раціональне удержування добрив всякого рода й їх належне використання в правильному плодозміні. Дуже важним є рівнож збільшення скількости свиней. Свою передвоєнну практику в цій ділянці треба хліборобам тепер використати. Годувати свині рівнож цукровими, чи півцукровими буряками

Представник Окружного Комітету о. проф. Микитюк вказав на факт, що тверді відносини нас гартують. Мусимо працювати, щоб земля була наша не лише по імені, але і по змісту. Нам треба післати татож звідси людей на схід. Україну і їх мусимо мати підготованими до майбутньої праці.

ДРОГОБИЧ

Дрогобицька Округа знана в Галичині зі своєї якнайгіснішої співпраці Окружного Уряду Прохарчування і Сільського Госпокарства з Т-вом „Сільський Господар". Ця співпраця дала якнайкращі висліди і сталася прикладом до наслідування для всіх інших округ галицької области.

Останнім виявом тієї співпраці, була Окружна Нарада для „Боротьби за врожай 1944", скликана дня 14 лютого 1944 р., Окружним Товариством „Сільський Господар", в якій взяли участь теж представники Окружних Урядів, Дистрикту та Централі „Сільського Господаря" у Львові. На нараду явилося теж біля 700 осіб, а саме: агрономи, представники волосних і сільських правлінь, священики, учителі та зразкові господарі.

Нарада відбулася в святково пристроєній залі Українського Театру.

Нарадою провадив Голова Окружного Т-ва „Сільський Господар", о. **Канда.**

Після нього, Директор Окр. Т-ва „С. Г.". **Куйдий,** виголосив обширний реферат про праці в ділянці управи ріллі і плекання рослин, а інсп. тваринництва, інж. Симко — про праці в ділянці тваринництва. З черги говорив крайсляндвірт Гельмріх про завдання „Боротьби за врожай 1944" в Дрогобицькій Окрузі. Присутній на нараді сотник **Лянгнер,** Шеф Підвідділу — Продукція при уряді губернатора, привітав приявних від губернатора. Він вказав на різницю теперішнього стану галицького села зі станом з большевицького панування.

В імені Централі „Сільського Господаря" привітав присутніх Дир. інж. Зайшлий. В короткій промові представив суть боротьби за врожай, потребу її та поставу до неї українського селянства. Вказав теж на засоби подиктовані воєнними умовинами та дружню працю в сільському господарстві, яка в Дрогобицькій Окрузі, завдяки доброму проводові Т-ва, дала якнайкращі успіхи.

Після закінчення фахової с. господарської частини забрав голос місцевий крайсгауптман, який з'ясував теперішне політичне положення, вказав на грозячу небезпеку та заохочував присутніх до творчої праці, як до важливого засобу до остаточної перемоги.

Після наради, Голова Окр. Т-ва „С. Г.", **о. Канда,** прийняв гостей у своєму домі обідом.

С Т Р И Й

Нараду, що відбулася 16 лютого 1944 р., відкрив Голова О. Г. Т-ва „Сільський Господар" в Стрию, о. Притуляк, з Конюхова. Привітавши присутних, повідомив їх про злочинне вбивство заступника Губернатора, Д-ра Бауера, якого пам'ять вшанували присутні повстанням з місць і мовчанкою. Відтак переповів він коротко цілу історію Т-ва „Сільський Господар". а зокрема його діяльність і здобутки в Стрийській Окрузі.

Опісля Крайсляндвірт, Шермер, говорив про обов'язки, які чекають наших хліборобів у новому році „боротьби за врожай". Інж. Дивосир, виголосив обширну доповідь на тему праці в Кружках „Сільського Господаря" в програмі „Боротьби за врожай".

Опісля забрав голос інж. Зайшлий, Директор Централі „Сільський Господар" та, провітавши присутніх в імені Краєвого Товариства „Сільський Господар", вказав в коротких словах на значіння акції „Боротьби за врожай", та на користь і обов'язки хліборобів, згуртованих в своїм Товаристві „С. Г.".

Від Відділу Прохарчування і Сільського Господарства при Уряді Губернатора у Львові, промовляв Лянгнер, вказуючи на здобутки співпраці українських хліборобів з німецьким проводом, впродовж відносно короткого часу, та з'ясував найголовніші кличі „Боротьби за врожай".

На закінчення наради, промовив до присутніх на нараді окружний староста. Він підчеркнув факт, що Округа Стрий стоїть на одному з передових місць під оглядом сільського господарства в області та заохочував до дальшої праці. Вказав теж на воєнні труднощі останніх часів та візвав селян до спокійної та наполегливої праці.

Масова участь українського селянства в нараді та зацікавлення „Боротьбою за врожай", вказує на далеко йдуче зрозуміння і почуття обов'язку українського селянина Стрийщини, який здає собі справу, що в часі війни він теж вояк, хоч не з крісом, але не-менше важним плугом, від якого теж залежить перемога над ворогом.

К О Л О М И Я

18-го лютого ц. р., відбулася нарада в Коломиї. Прибуло звиж 200 селян та агрономів.

Нараду відкрив Голова О. Г. Т-ва „Сільський Господар" в Коломиї, п. Кобринський, яке разом з Окружним Урядом Прохарчування і Сільського Господарства скликано цю нараду.

Другий з черги промовив окружний староста, згадаючи при цьому на злочинне вбивство Д-ра Бауера та візвав присутних до вшанування його пам'яті повстанням з місць і 1-хвилинною мовчанкою.

Після нього говорив Крайсляндвірт, Фрідріхс, пояснюючи праці урядової програми „Боротьби за врожай".

В імені Централі „Сільський Господар" у Львові, забрав слово Директор цього Т-ва інж. Зайшлий, вказуючи на потребу наполегливої праці для підвищення продукції та на завдання в цій праці Т-ва „С. Г.".

Доповненням цеї промови був обширний доклад інж. Грибовського, про праці, що їх треба виконати у всіх ділянках сільського господарства.

Від У. О. К. промовляв інсп. Малюк, а на закінчення Голова Комітету інж. Стисловський. Обидва промовці вказували на вагу хвилі та взивали присутніх до праці і задержання ладу і спокою. Після промов відчитано резолюцію, яку передано на руки окружного старости.

Збираймо подвійні врожаї городини

Крім раціональної обрібки ґрунту, добірних сортів насіння та удобрення, великий вплив на збільшення урожаю городніх культур має доцільне використання площі. На площу, зайняту якоюсь культурою, висівається друга культура, з таким розрахунком, що поки основна культура розвинеться і займе повністю відведену під неї площу, друга культура на тій самій площі доспіє і збереться, не пошкодивши основної культури.

Морква. Насіння моркви проростає за 2 тижні. Росте морква досить поволи і до середини літа не закриває своїм своїм листям навіть 1/3 частини грядки. Тільки наприкінці літа вона почи нає рости буйно та повністю використовує свою площу. Отже, знаючи такий характер росту моркви, можемо до неї додати якусь другу культуру, яка не гнітила б рослин моркви, а скоро доспіла і своєчасно повернула моркві свою площу. До таких культур зараховуємо мак. Краще брати мак „сліпий', (що не висипається з голівок). Висівають обі культури разом, перемішавши насіння в такому відношенні 3/4 моркви та 1/4 маку. До тієї сумішки додають на половину, а то й більше сухого піску, або просіяного деревного попелу. Це робиться на те, щоб краще провести висів, бо дрібне насіння захисного коліру не дає змоги орієнтуватися, як густо його висіваємо. Коли рослини зійдуть, прориваємо їх на віддаль 10 цм., а при другій 15—18 цм. Мак залишають в рядках на віддалі 25—30 цм. Догляд за обома рослинами звичайний: своєчасне прополювання, проривка, спушування ґрунту, а в часі посухи треба підливати. Достигає мак в кінці липня або на початку серпня. Коли головки прибуріють, а насіння в них при потрясанні маківки шелестить, мак виривають, в'яжуть у снопики і ставлять на просушку. Треба стежити за тим, щоб снопиків не мочив дощ, бо насіння в маківках може прорости і тоді весь урожай пропаде. Моркву збираємо з поля після перших осінніх приморозків. При такій культурі одержуємо врожай до 150—160 стн/га моркви та 7—8 стн/га маку.

Замість маку до моркви можна підсівати салату і редьківцю. Висів проводиться насінням змішаним з морквою й обов'язково рядками на віддалі 35—40 цм. рядок від рядка. Салата та редьківця достигають за 40—50 днів, звільняючи на далі площу під моркву..

Пізня капуста. Коли пізню капусту висадати в ґрунт рано, то вона дасть зменшений урожай, бо в спеку не зможуться в'язати буйні голови. Крім того, при теплій осінній погоді, на рано висаджених рослинах тріскають голови, такі голови вже менше вартні. Отже, пізню капусту слід висаджувати в ґрунт на початку червня. До хвилини висадки капусти в ґрунт, площу, призначену під неї, використовують на культури короткого часу росту, як от: салата редьківця, шпінак, кріп. Всі ті культури висівати дуже рано на весні. Вони доспівають між 40—55 днями. Після збору врожаю згаданих культур, на площі що вони займали, садять пізню капусту. Перед

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

В „С. Г." ч. 5 з 10. II. 1944, у статті: „Плуг, книжка і меч", вкрався друкарський чортик: У правій шпальті замість повторяючогося вдруге 13-го рядка: ...„цює на ріллі. Також десятки тисяч найкра-" .., мають бути такі ще слова: ...„ших синів пішло і йде в бій за краще завтра"...

тим площу угноюють наново та орють або скопують. Із сортів поручають: капусту — брауншвійську, славу; салату — майську королівську, кайзер; редьківця — краща за всіх (Non plus ultra), тридцятидобова, та рожева з білим кінчиком; шпінат — універсал.

Крім наведеного використання площі під городиною, пізню капусту можна культивувати в сполуці з огірками. При цьому капусту садять рядками на 1 м. і в рядках на 0,70 м., в шаховому порядку. Міжряддя капусти займають огірками. Засівати огірки зразу, як капуста приживиться (щоб не топтати при поливці капусти на посівах огірків). В міжряддях вибивають мотикою ямки на віддалі 25 цм. одна від одної й у них сіють по 5—7 штук огіркових зернят. Перед посівом радять залити ямки водою, а після посіву загорнути землею або вкрити компостом на 2 цм. завгрубшки, щоб земля не висихала. Сходи огірків прориваються, коли вони витворили 2 листки, залишаючи в кожній ямці (гнізді) 2—3 рослини. Такий спосіб посадки дасть у висліді збір огірків в часі, коли їх вже нема. Посаджені вказаним способом огірки добре розвиваються, не дивлячися на спеку, бо їх притінює листя капусти. Одержаний наприкінці літа врожай огірків, хоча й буває меншим за ранній, але дає гарний прибуток, бо в цей час на огірки є великий попит для зимового засолу, а в продажу їх буває уже мало. Найкращі для такого плекання огірки: ніженські, кримські.

Помідори. Помідори висаджуються в ґрунті після того, як усталиться вже тепла погода, а тому площа під них вже з весни є вільною. Щоб використати її рано на весні, висівають кріп. До хвилини висадки розсади помідорів кріп збираємо.

Картопля. На картоплищі, зразу ж по закінченні посадки розсівають насіння родьківці, салати або кропу. До першого сапання та обгортання картоплі редьківця, салата та кріп уже визріли і тоді їх збирається. Часто по картоплі висіваємо горох. Це трохи утруднює сапання та обгортання картоплі. Більше витраченого часу при такій обрібці винагородить збір гороху.

Буряки. Насіння столових буряків висівають рядками на віддалі 35—40 цм. і в рядках на 10—15 цм. Разом з ними висівають насіння редьківці, салати або шпінату. Підсів цих культур в рядках з буряками, позначає рядки і цим полегшує догляд за рослинами (проривка). Сходи редьківці, салати та шпінату, з'являються раніше за бурякові і гарно розростаються, затіняючи собою грунт та не припускають заплискування його при дощових зливах, чого дуже боїться молоденькі бурякові сходи. Висівають буряки сорту — Єгипетські, редьківцю, салату та шпінат вище згаданих сортів.

Квасоля. Садиться в сполуці з цибулею для зелені. Висаджується цибуля димкою або розсадою в рядках між квасолею. Коли цибуля достигне, її збирають, а квасоля залишається рости далі.

Корінева петрушка. Висівається разом з насінням цибулі, рядками на віддалі 20—25 цм. Проривається рослини на 15—20 цм. Цибуля доспіває і збирається в кінці серпня, а петрушка ще залишається в ґрунті 1½—2 місяці. Сорти: петрушка — Цукрова і цибуля Житавська.

Інж. Іван Жуменко.

Нагороди для працівників Галицького Союзу Контролі Молочности

Галицький Союз Контролі Молочности — це єдна з тих наших сільсько-господарських організацій, яка сьогодні, мимо несприятливих зовнішніх умовин, живо розбудовується й веде енергійну працю в ділянці нашого сільсько-господарського поступу. Саме тепер фаховий персонал Гал. С. К. М. виготовляє т. зв. Річне замкнення контролі молочности за 1943-ій рік. Низові працівники К. М. т. зв. контрольасистенти виготовили уже замкнення зі своїх кружків.

Частина контрольасистентів виконала річні замкнення за 1942/43 так добре, що їм Галицький Союз К. М. признав за це окремі грошеві нагороди. Нижче подаю виказ найкращих нагороджених контрольасистентів:

Ч. п.	Округа	Ім'я і прізвище	Кружок К. М.	ступінь нагор.	премії у злотих
1.	**Станиславів**	Петро Перекіпчук	Камінне	I	300.—
2.	**Стрий**	Петро Романчук	Стрий	I	300.—
		Юрій Чорнописький	Журавно	II	200.—
		Богдан Білоус	Ходорів	II	200.—
3.	**Дрогобич**	Григорій Паранчук	Нове Село	I	300.—
		Степан Мартинів	Мидиничі	II	200.—
		Олекс. Березецький	Улично	II	200.—
4.	**Чортків**	Володимир Елиїв	Васильківці	I	300.—
5.	**Львів**	Лавро Баса	Гаї	I	300.—
		Андронік Вовк	Мостиська	II	200.—
		Осип Чаплінський	Семенівка	I	300.—
6.	**Рава Руська**	Ст. Лопушанський	Горинець	I	300.—
		Мартин Типа	Лігеншафтост	I	300.—
		Іван Назаркевич	Потилич	II	200.—
		Михайло Чекіль	Рава Руська	II	200.—

На основі цих замкнень з кружків, старші контрольасистенти виготовили замкнення зі своїх округ і саме тепер на основі замкнень з округ централя К. М. у Львові виготовляє річне замкнення з цілої Галичини. Це річне замкнення обійме приблизно 35.000 корів і дасть дуже вартісні дані для зоотехнічної праці у нашому терені, а зокрема дасть першу солідну й широку основу під творення у нас т. зв. племінної еліти молочних тварин.

Перше річне замкнення виконав Галицький Союз К. М. ще у другій половині 1943 р. Було це тільки частинне річне замкнення для господарств, які були під контролею в часі від липня 1942 до липня 1943, при цьому ж було це ще тільки пробне та вишкільне річне замкнення — підготовка до властивого першого річного замкнення, яке саме тепер, як вище сказано, — закінчується.

Та все ж і це перше, вступне річне замкнення виконала більшість контрольасистентів дуже гарно, чим дала доказ, що наш апарат контролі молочности вже достаточно підготовании до важних, але і важких завдань, які перед ним стоять.

Річне замкнення за 1943-ій рік, яке буде закінчене в першій половині квітня ц. р., видвигне без сумніву ще більшу кількість вартісних, передових контрольасистентів, що для них теж передбачені відповідні нагороди.

Інж. Я. Татомир.

Вибілювання льняної та конопляної пряжі й полотна

Для білення полотна пробують наші люди всяких способів, щоб дещо скоротити час цієї марудної праці. Одні господині перед вибілюванням золять полотно лугом з деревного попелу, а інші по кількатижневому вибілюванні. Оправдане (раціональне) є перше золення, але воно закоротке та й не виконують його так, як цього вимагає рослинне волокно. І так, щоб приспішити вибілювання пряжі чи полотна, в практиці маємо на це два способи: один звичайний домашній, а другий півфабричний, скорший, але дещо дорожчий. Перший, цей простіший спосіб, надається до вибілювання полотен на білля та простирала, знову другий до полотен та пряжі на скатерті (обруси), рушники й ліжники, мережані коліровими нитками.

Сиру пряжу або тканину, що їх задумуємо вибілити, насамперед виварюємо 3 рази по дві години в лузі з деревного попелу, або в розчині звичайної соди до прання.

Ця чинність усуває з рослинного волокна природний клей, який противиться вибілюванню, тобто проникненню хемічних речовин.

І. ЗВИЧАЙНИЙ СПОСІБ ВИБІЛЮВАННЯ ПОЛОТНА НА СОНЦІ

а) Виварювання в соді: Щонайменше 1 добу наперед виготовляємо собі луг з деревного попелу. До 100-літрової бочки насипаємо до половини деревного попелу та заливаємо до половини кип'ячою водою і докладно розмішуємо патиком. На другий день, як луг встоїться, а попіл осяде на дно, проціджуємо його через полотняну шмату до баняка або кітла так, щоб на кожний кг. полотна припадало до 15 літрів лугу. В такому лузі варимо матеріял 2 години, після чого докладно виполоскуємо в холодній воді. Старий вивар виливаємо і подібне варення повторюємо ще 2 рази, але вже у свіжому лузі.

б) Вибілювання на сонці. Виварене в повищий спосіб полотно вибілюємо вже звичайним сільським способом, намочуючи, чи накроплюючи його водою та висушуючи розтягненим на сонці. Зимою розтягаємо полотно на землі, застеленій соломою, або відразу на білому снігу та вибілюємо його, поливаючи водою. Такий спосіб вибілювання є кращий, бо волокно не тратить нічого на своїй силі.

ІІ. ХЕМІЧНЕ ВИБІЛЮВАННЯ ХЛЬОРКОМ

а) Виварювання в соді: Цей спосіб вибілювання полотна чи пряжі вимагає вже всипного виварювання в розчині соди до прання. До кітла на кожний кг. матеріялу наливаємо по 10—15 літрів води, додаємо до неї по 12 дкг. соди; напр., якщо маємо виварити 5 кг. пряжі або тканини, то всипаємо до кітла 5×12=60 дкг. соди та наливаємо стільки ж води, щоб матеріял у ній докладно занурився та свобідно порушався, тобто від 60—90 літрів, числячи, що підчас виварювання багато води випаровує. Знову, коли до виварення послуговуємося безводною амоніякальною, т. зв. кальцинованою содою (білим порошком), то вживаємо її тільки 5%, тобто по 5 дкг. на кожний кг. матеріялу, тому що вона є 2½ раза сильніша від попередньої кристалічної соди.

Відповідно і легко перев'язану пряжу, щоб не помоталася, повністю занурюємо до розчину соди і варимо продовж 2 годин та полочемо в зимній воді. По виполосканні варимо **другий і третій раз, як раніше, завжди у свіжо приготованій купелі,** виполоскуємо матеріял за кожним варенням. Перед кожним варенням обов'язково маємо очистити котел, а по варенні вилляти з нього вивар. Таке виварювання матеріялу в розчині соди, подібно як у лузі, не послаблює його волокон.

При цьому годиться згадати, що якби при першому способі виварювання луг з деревного попелу показався заслабий, то третє варення переводимо вже в розчині соди.

Крім цих двох способів виварювання є ще третій, цілком подібний до обох перших, тільки різниться тим, що тут вживаємо замість звичайної соди по 1 дкг. на кожний кг. матеріялу жеручої або їдкої соди, яка ще має назву **каустичного лугу,** що його вживають до варення мила. Виварювання відбувається також три рази вже у свіжому розчині.

Після цього можна тканину (полотно) вибілювати, як звичайно, на сонці, але пряжу вже

ні, бо вона вибілюється нерівномірно, тому до неї вживається хльорку. Полотно можна також вибілювати хльорком на скатерті й рушники.

б) Вибілювання хльорком: До кам'яної посуди, або звичайного, дерев'яного цебра на кожний кг. матеріялу всипаємо 15 дкг. хльорованого вапна, т. зв. **хльорку,** заливаючи його одною склянкою зимної води, з якою розтираємо його на пасту грубим патиком, щоб не було крупок. Безпосередньо заливаємо цю пасту 15 літрами зимної води, розбовтуємо копистком і полишаємо в холодному місці через 24 години, щоб остоявся плин, а вапно опало на дно. По тому часі обережно переливаємо прозорий, оливного коліру плин через полотняну шмату до іншого цебра (балії, чи бочки), куди занурюємо пряжу або тканину на 8—12 годин (а навіть довше), поки не вибілиться. Що пів години матеріял рушаємо. (Пряжі сильно перев'язувати не треба, бо вона в тих місцях не виварить ся, ані не вибілиться).

Як уже осягнемо бажаний ступінь білости (надто перебілювати не треба), то матеріял полочемо докладно в зимній воді та виквашуємо його через 10 хвилин у розчині соляної кислоти, якої вживають бляхарі. Для того на кожний кг. вибіленого матеріялу вживаємо по 15 літрів зимної води і по 5 дкг. соляної димучої кислоти. По виквашенні виполоскуємо добре матеріял і занурюємо на 20 хвилин до зимної води, до якої на кожний кг. матеріялу додаємо по 2 дкг. **антихльору** (натрій тіосульфіту).

На кінець, щоб вибілене полотно чи пряжа мали м'який дотик, виварюємо їх продовж 15 хвилин у розчині 1—2 дкг. мила на 1 кг. матеріялу, але це не є конечне.

Дуже часто матеріял після білення має жовтаву відтінь. Усуваємо її переполоскуванням матеріялу в розчині синьки, як це роблять підчас прання білля.

Жовтаву відтінь знаменито усуває розчин анілінової фарби, т. зв. фіолету метилевого 2 Б, або блакиті 2 Б. Вистачає взяти одної з цих фарб або її сумішки на кінчик ножа, розчинити в ½ л. окропу, аж щойно тоді заливати цим розчином у міру потреби води.

Завваги. До вибілювання хльорком уживати лише дерев'яної, цементової або кам'яної посуди, бо металеву посуду хльор пережирає. Хльорком білити тільки на зимно. Антихльор усуває рештки хльорку, а тим самим його запах. Хльорок переховувати в щільно затканих скляних слоїках, або в кам'яних горшках, у сухих, холодних місцях, щоб не натягав вогкости та своїми випарами не затруював повітря.

Хльорку дуже часто вживають, як дезинфектора, тому підчас хвороб домашнього дробу і безріг, гарно вичищену долівку посипають хльорком.

Дальше підчас війни по летунським нападі вживають його до відзаражування загазованих ям та просторів.

Усі вищезгадані матеріяли закупите в усіх хемічних крамницях у більших містах.

Інж. Ярослав Булка.

Нові досліди над вітамінами

Новіші досліди над вітамінами виявили, що напр., протирахітичний вітамін „Д" — риб'ячий тран має в собі багато цих вітамінів. Також олива з олив. дерев та молоко мають цей вітамін, але молоко від корів, що є приміщені в ясних стайнях. Насвітлювання пособляє цим вітамінам. Також сіно, що було зібране в соняшний день, є багате на вітамін „Д". В ріжках і в дріжджах є певна матерія, „ергостерина", що насвітлюванням перемінюють лікарі, наслідком фотохемічної оксидації на свого роду медову масу. Багата у вітаміни „віґантоля", що є ліком проти рахітіс. Для дітей цього ліку вистачає 1 міліґрам. З того виходить, що світло є конечно потрібне для людського життя. Недостача вітаміну „А" може спричинити сліпоту й інші забурення. В Данії селяни підчас війни продавали масло до Англії, а самі їли і своїм дітям давали штучне масло. Наслідки? 600 дітей осліпло. Цих вітамінів є багато в жовтку, маслі, риб'ячому трані, також у м'ясі, печінці, у багатьох зелених і коріневих городовинах, у помідорах і т. п. Вітамін „Б" діє проти нервових недуг — брак цього вітаміну спричинює запалення і забурення нервів (неврітіс) Багато цих вітамінів мають овочі. помідори, зерна збіж, стручкові і т. п. Віт. „$Б_2$" спричинює ослаблення росту організму та шкірну недугу пеляґру в людей, що живляться виключно кукурудзою. Вітамін „Ц" мають: свіжа городовина, листя капусти, редька, каляфіор, цитрина і помідори, в меншій кількості є він в іншій городовині. Брак цього вітаміну спричинює шкорбут.

Річник тижневика „Сільський Господар" — це велика Книга Знання, це приятель і дорадник на ціле життя. Тому не марнуй поодиноких чисел, а гляди, щоб мати повний річник!

Увага! Увага!

Хто любить добрі образи по особливо дешевій ціні, той передплачує

„Das Bild der Woche"

Він приносить щотижня прегарну велику знимку (30 X 40 цм.) з природи, відповідно до пори року, з життя і звичаю людей, актуальних подій часу і надається знаменито до прикраси виставових вітрин, службових кімнат і мешкань. Рамку доставляється при річній передплаті безплатно.

Замовлення надсилати до

Kosmos-Verlag.
Krakau, Westring 58

ПРОВЕРЕНО
С/Ф. 1987
0,08 к

Календаром хлібороба є сільсько-господарський

календар

на 1944 рік

в українській мові

Ціна 4 зол.

Календар має 144 сторінки друку і побіч календарної частини 1944|45 повновартісні статті для сільського і домашнього господарства.

Календар можна набути в Товаристві

„Сільський Господар"

Lemberg, Wintergasse 8|2.

Вийшла друком книжка

Інж. ЛАПЧУКА

Міжплоди - післяплоди

Ціна 5 зл. Можна її набути в Т-ві „Сільський Господар" Lemberg, Winterstrasse 8. II.

В єдності сила народу — це закон життя кожної нації. Виявім тепер у тяжкі воєнні часи зрозуміння єдности. Поможім один другому по братерськи в господарстві, порадьмо в потребі.

Mafell

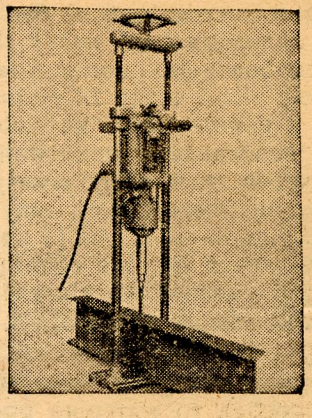

MAFELL — Maschinenfabrik Inh. Dipl. Ing. Rud — Mey Oberndorf - Aistaig/Neckar Телефон 447 і 448.

Кімнатні машини і невідступні помічники в часі війни і миру.

Не читай часопису даром! Вишли негайно передплату, щоб міг Ти одержувати

MARKE SCHOLLE

знак для плекання тварин і лічничих засобів можна дістати, якщо є, у всіх аптеках

»Apogepha«
Dr. Starke und Max Blering Dresden, A. 19.

ГОРОДНИКА і ЗАВІДАТЕЛЯ

до 20-гектарового господарства приймемо негайно.

Зголошення слати на адресу:

П. С. К., Тарногород.

Фарбярсько - опорскувальні заведення і машини до опорскування різного рода моделі для металю, маскування, захисне імпреґнування перед вогнем. Хлібороби, щадіть матеріяли і гроші.

Постачає

A. H. Haase Nacht

Halle (Saale)

Aus. Delitzscher Strasse 44

ВІДВІДУЙТЕ

MARIENGALERIE

ЛЬВІВ, МАРІЙСЬКА ПЛ. 5, ТЕЛ. 115-63.

На складах Львівського Торговельного Дому є: парфюмерія, електричні товари, кришталі, скло, порцеляна, господарські знаряддя, шевські приладдя, фотоґрафічні приладдя, килими, фіранки, фарби, ляки, засоби до чищення, капелюхи, шкільні приладдя, приладдя до писання, музичні товари, інструменти.

ОХОРОНА ЗДОРОВЛЯ ПТАХІВ

СПОСОБОМ ВНУТРІШНЬОЇ ДЕЗИНФЕКЦІЇ ПРИ ПОМОЧІ

METHYLENBLAU MED. »Bayer«

ДОМІШКА ДО ПІЙЛА ЧИ МЯГКОЇ ПАШІ ПІСЛЯ ВКАЗІВОК ЛІК. ВЕТ. АБО ПІСЛЯ ПРИПИСУ

ПРОДАЄТЬСЯ В АПТЕКАХ

Radicin

Stickstoff-Bakterien

Є потрібний для управи

солодкого люпину, гороху, вики, бобу, сої всіх родів конюшини, люцерни, сераделі, еспарцети

Просте застосування. Ціна щіплянки залежно від кількости насіння від 4—5 RM. Проситься своєчасно замовляти. При замовленні подати роди культур, кількість насіння і час посіву

Замовляти через **Radicin - Institut, Westerrade / Holstein**

Поради і продаж в Г. Г. через дистриктові станиці і хліборобсько-торговельні кооперативи

Керівник Видавництва Д-р Ф. Петро Льоро — Начальний редактор: Інж. Василь Баричко — Редактор кооперативних справ Василь Левицький. Завідуючий відділом оголошень: Елізе Шафферс — Осідок усіх — Хліборобське Видавництво, Львів, вул. Томи 16/18. Тел. 263-05.

№ Ж. 2944 П

21441

Ціна числа 60 гр.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ЧАСОПИС КРАЄВОГО ГОСПОДАРСЬКОГО Т-ВА „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР" У ЛЬВОВІ

Піврічна передплата 9.72 зл., разом з коштами поштової пересилки. З хвилиною діяння вищих сил, чи теж інших причин, Видавництво не має обов'язку платити відшкодування.

Ціни оголошень: вірш 1 мм висоти і 20 мм ширини 70 гр. Підставове письмо нонпарель. Оголошення в тексті 1 мм висоти і 85 мм ширини 3.80 зол. Ціни оголошень знижені після цінника ч. 1.

Адреса Редакції: Хліборобське Видавництво. Львів вул. Томи 16/18, тел. 263-05. — Пошт. конто Варшава 205554.
Адреса для передплатників: „Сільський Господар". Львів, Вінтергассе 8/II. пов Тел. 232-26.

Річник 30. Львів, 20 березня 1944 р. Ч. 9.

КАРНІСТЬ — ПІДСТАВА ЖИТТЯ І ПРАЦІ

Народна карність — це підстава існування кожної нації, це підстава життя і праці одиниці та загалу. Брак карности в народі спричинює застій в кожній ділянці життя, а деколи й поневолення. Це бачимо наглядно на прикладі німецького народу, в якого почуття дисципліни надзвичайно вироблене, і тому він духово надзвичайно сильний, а вслід за тим він стоїть на дуже високому щаблі людської культури, поступу, науки та техніки. У нас це почуття карности далеко, щоб було загальним. Брак карности спричинив не одно наше лихоліття, чого доказом сторінки нашої історії. Брак карности оце „один до ліса, а другий до біса" у великій мірі було причиною нашого поневолення.

Почуття карности треба вщіплювати вже у дитину. Під карністю не можемо розуміти лише самий сліпий безоглядний послух, але також вироблене почуття повного довір'я до старшини, до свого проводу. Лише тоді карна людина буде на своєму місці. З карністю тісно в'яжеться національна свідомість та характерність одиниць. І в тому напрямі мусимо попрацювати, щоб постепенно виховувати і перевиховувати існуюче покоління та дорастаючу молодь.

Почуття карности треба виробляти в кожній сім'ї зокрема. Тут батьки чи опікуни повинні відповідно виховувати своїх дітей. Тут мусять самі служити їм добрим прикладом. З родинних кругів потреба і почуття карности повинна поширюватись на всі ділянки організованого нашого життя.

Кожний і кожна з нас повинні зрозуміти, що одиниці творять нарід. Отже, так, як в сім'ї, члени слухають голови родини, подібно й у житті народа, кожний мусить підпорядкуватися проводові. Раз це є провід, тим самим повинен мати довір'я народних мас, мусить бути для кожного з нас авторитетом, якому треба безоглядно повинуватися. Інакше настане хаос і анархія в житті народу.

Під цю пору по багатьох наших селах бачимо велику розпряжність духа, борню із самим собою. Одиниця хоча б мала найкращі задуми і найміцнішу волю здійснити ці задуми, однак не може осягнути здійснення своїх мрій, буде навіть діяти на шкоду народу, якщо буде іти одинцем, і всупереч вимогам даної хвилі та народним потребам, а не включить себе в рями організованого життя. Тому кожний з нас в рамах своєї загально-національної, чи суто станової організації повинен бути активним членом та співпрацювати зі своїм проводом, для власного і загалу добра.

Працюючи на ріллі, в бюрі, при варстаті, на кожному іншому пості, кожний з нас мусить бути свідомий свого становища, своєї праці, мусить карно виконувати усі обов'язки, які випливають з його праці, кожному повинна присвячувати одна мета — **добро власного народу.** Особисті справи повинні завжди в кожнім прояві нашого життя уступати на задне місце. Першенство мають справи національні, загальнонародні. Вони повинні стояти понад усе. Коли таке зрозуміння настане у загалі і кожній одиниці зокрема, коли почуття карности просякне увесь нарід, в усіх його життєвих проявах, тоді можемо бути впевнені, що усі наші пляни та усі наші задуми і мрії будуть стовідсотково здійснені з повним успіхом та користю для загальної справи.

Тому гаслом дня повинно стати: Кожний будь карним супроти себе самого, в щоденній праці, будь карним членом своєї організації, товариства. Виконуй сумлінно свої обов'язки! Дбай, щоб і твоє оточення карно себе вело, жило й працювало. В карності і праці основа і тривкість наших змагань та задумів.

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА АН УРСР № Н-2944

БІБЛІОТЕКА НАУКОВ. Т-ВА ІМ. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

Розумна ощадність, як засіб у боротьбі за урожай

Війна навчила нас інакше господарити й інакше жити. Внаслідок різних обмежень ми змушені на неодному щадити, з усім обходитися обережно, щоб на якнайдовше стало. До війни господарили деякі господарі „по-американськи". Що тільки дещо зужилося, чи попсувалося, кидав у кут, а купував нове, мовляв, не оплатиться направляти. На господарські відпадки дивився господар, як на сміття, за гній на подвір'ї платив кари, а де який був кут, там валялося різне заліззя. Зайдім сьогодні до прикладового господаря. В коморі чисто, господарські знаряддя і машини почищені і поскладані в порядку на відповідному місці, гній у призмі, гноївка в долі, а в шпихлірі, що колись було „зелом", сьогодні є насінням на сіяння післяплодів. Значить, життєва конечність змусила людей до ощадности, а хто не піддався їй, той бідує...

Тепер щадимо в господарстві на кожному кроці. Раз тому, що нема де що набути, по-друге нема за що, а по-третє мусимо ту чи іншу роботу виконати.

Перш усього щадимо час. Брак робітника і багато праці змушує нас щадити на часі. Не гаяти зайво ні хвилини. Але це не значить, не відпочивати. Навпаки, відпочинок конечний, але він мусить бути розумний. Мусимо щодня спати, хоч не досхочу. Тому мусимо вигідно спати, а не відлежувати боки на твердій дошці. Мусимо розумно працювати. Не крутитися, але виконувати корисну роботу. Щоб так було, мусимо мати плян праці раз на рік, а відтак на кожний місяць, тиждень, день. Мусимо мати все в порядку, щоб не шукати постійно за тією чи іншою річчю, дармо крутитися, а до того псувати собі нерви і злоститися, що є зайвим зужиттям енергії Що тільки вдасться, робимо кіньми, коровами, машинами, знаряддями. Досліди виказали, що в нас кінь працює в році 80—100 днів, а людина цілий Божий рік. Отже треба так розплянувати працю і її наставити, щоб якнайбільше до праці запрягти коня. Нпр., сіємо польові культури в рядки, щоб опісля замість полоти рукою, ми мотичили кінним планетом. Тоді на виполення решти бур'янів на рядках не забере багато часу. Стерню лущимо двоскибовцем замість односкибовцем, але мусимо лущити ще заки не засохне стернисько. Молотимо киратовою молотілкою, а не ціпом і т. д.

Це буде ощадність дорогої праці людини, а усунення дармування коня. Але, щоб праця була справна, мусить і людина і тварина здорово і раціонально відживлятися. Добра господиня подбає про харчі для родини, а господар про корм для тварини. Ще одно — тварини мусять мати вигідну упряж, щоб їх не давила та не мучила.

До помочі мають господар і господиня різні господарські знаряддя і машини. Тепер їх тяжко набути. Їх треба шанувати, впору направляти і хоронити перед знищенням. Наші люди помислові. Як не можна чого купити, треба собі самому зробити чи уліпшити; напр., зробити вал, волоку, культиватор, широкі граблі, ба навіть кират до різання січки чи до молотілки. Це ж не тільки улегшення праці, але ощадність на здоров'ї і часі.

До розумної ощадности належить уміле використання господарських відпадків. У місті, при більших харчівнях, годують відпадками з кухні свиней. Так само в господарстві не сміє ніщо зіпсуватися. Кухонні відпадки йдуть на скормлення тварин, сміття, бур'ян, тощо йде на компостову купу, що дає дуже добрий гній на городи чи сіножаті. А гноївка? Скільки її потекло в море... Тепер гноївка мусить заступити салітру. **Ні каплі гноївки не сміємо випустити з господарства.** Збираємо її в долі, а відтак, відповідно розводнивши, поливаємо нею просапні чи сіножаті. Це не тільки ощадність, але збільшення врожаю.

Призмування гною — це не шикана, а розумна ощадність найцінніших кормових речовин для сільсько-господарських рослин. Призмованому гноєві завлячуємо, що не зважаючи на брак помічних добрив, маємо добрі врожаї і збільшуємо площу під управою просапних.

Отже вміле ходження коло гною і гноївки, використання всіх господарських відпадків на компост — це розумне ощадне господарювання, що причиняється в великій мірі до збільшення врожаю.

Мусимо щадити насіння. Не висіваймо забагато, якщо можна обійтися меншою кількістю насіння. В малому господарстві висіяти чвертку чи пів кірця більше може сьогодні заважити, чи родина матиме хліб, чи ні. Тому, де і що тільки можна, сіємо сівалкою, бо сівалку можна докладно наставити на потрібну кількість висіву і кожне зерно скільчиться. Це не вдасться навіть найкращому сівачеві. Бо хочби він найкраще засіяв, то борона неоднаково і не все зерно прикриє. Просапні садимо за значником. Коли б ми садили насіння буряків замість сіяти в рядки і проривати, то заощадили б його більше, як 2/3. А знаємо, що це насіння дороге і як його важко дістати.

Вкінці треба згадати ще про ощадність поля. Два збори в році, чи три збори в 2-ох роках — це ощадність не мала, коли йде про кількість поля в малому господарстві. Саме, стосуючи управу післяплодів, у нас, головно, зи-

---

Весняні роботи переведім організованим способом, щоб ні один клаптик землі не залишився невиораний, незасіяний! Це лежить у нашому власному інтересі. Організуйте самодопомогу односельчан безкінним господарствам і тим, що не мають робочих рук.

Уживайте масово корів і волів до запрягу!

мових і підсівів, збільшуємо польову управу паш, а на їх місце управляємо в сівозміні цінніші рослини, як білковинні, олійні чи просапні.

Дуже відчуваємо брак насіння пашних рослин. Треба собі його самому виплекати і знову треба поля. Та на це також є рада. Всіваємо жменю—дві вики, пелюшки чи гороху в овес, а зберемо і нормальну кількість вівса, і насіння вики чи гороху на насіння. Про це ближче була мова в час. „Сільський Господар", ч. 13, 1943.

Можна навести ще багато прикладів з розумної ощадности в сільському господарстві. А скільки то можливостей в ощадності є в домашньому господарстві, починаючи від організації праці при хатніх роботах? Але про це повинні писати самі господині.

Ощадність у господарстві пропагували ми до війни, головно, серед малоземельних господарів. Тепер потрібна вона ще більше, і то для всіх господарств. Тому і над тією справою застановіться та поробіть усі потрібні заходи, що бякнайбільше заощадити, а рівночасно якнайбільше зібрати чи приховати.

Інж. Іван Лапчук.

Зелені вжитки в боротьбі за урожай

В програмі боротьби за врожай плянується сильно поширити ділянку тваринництва. Завдання господарів збільшити поголів'я тварин, зокрема дрібних тварин, та крім цього побільшити значно їхню продуктивність, зокрема у молочних корів. Дуже важною передумовою виконання цієї програми уряду — це забезпечення тварин пашею та кормами. З тією метою наші хлібороби повинні більшу увагу присвячувати доглядові та плеканню природних зелених ужитків — пасовищ, лук і сіножатей.

Уряд плянує до виконання в цьому році такі завдання:

Управильнення водного режиму. — Кожний господар обов'язаний осушити зелені вжитки в своєму господарстві. Більшого розміру праці узалежнені будуть від окружних і повітових господарських керманичів.

Переорювання і засів зелених вжитків. — В тих полосах краю, де виступають повені, та всюди там, де зашкірна вода стоїть надто високо, треба зелені вжитки відповідно поліпшити. В полосах краю з повітряними опадами повище 700 мм. треба зелені вжитки поліпшити шляхом відповідних заходів у напрямі управильнення води, як також треба краще доглядати й удобрювати ці вжитки. На низько положених просторах, що не надаються під управу ріллі, можна заложити зелені вжитки. Всі ті вжитки, що не надаються іншими заходами поліпшити, треба переорати і знову засіяти травами з посередніми культурами польового характеру.

Удобрення. — З огляду на воєнні дії в найближчих роках не можна, крім каїніту, використати мінеральні добрива на зелених вжитках. Тому саме компост і гноївка будуть ще довгий час єдиними добривами на наші зелені вжитки. Компост з додатком вапна — це ідеальне добриво на зелені вжитки. Кожних 4 до 5 років удобрюємо компостом у висоті 300 до 600 стн. з га. Хоча і це удобрення в таких розмірах неможливе, треба до нього змагати. В околицях, що терплять від строгої зими, треба прикривати картоплинням рістню на зелених вжитках та з весною її згрібати та компостувати. В горах і підгірських околицях треба виробляти плинний гній з гноївки і твердих відходів. Там, де пасуться вівці, треба будувати переносні кошари і використовувати їх відпади для удобрення. З весною 1944 року кожне село повинно мати принайменше п'ять волок з ріща.

Сінокоси. — Наші господарі мусять присвятити своєчасному зборові трав на сіно та отаву. Мусимо наломити себе і косити трави перед або в початках цвітіння. Обов'язково треба сушити трави на кізлах чи острицях. В тій цілі мусимо своєчасно заготовити це приладдя. Потрібну кількість дерева на ту ціль призначують окружні і повітові господарські керманичі.

Громадські пасовища. — Уряд видав окремий розпорядок у справі загосподарювання громадських пасовищ. Вони будуть строго переводжувані в життя всіми технічними і помічними засобами. В кожній збірній громаді має бути створене окреме прикладове підприємство для загосподарювання зелених вжитків і польової управи пашних культур.

В незалежності від повищих завдань у боротьбі за врожай на 1944 рік треба відправити 10% загальної поверхні під пашними рослинами на насіння.

Як правильно садити овочеві дерева

Овочеві дерева можна садити на весні, в місяці березні до кінця першої половини квітня, коли на це погода дозволяє, або восени, наприкінці жовтня, до перших днів листопада. Восени садимо, звичайно, в теплішій частині краю та в теплому ґрунті і там, де зима пізно починається. І, навпаки, не висаджуємо восени дерев там, де зима скоро починається, а земля не є студена і вогка, напр., на вогких тяжких ґрунтах, бо заходить небезпека, що коріння буде гнити, особливо в місцях зрізу.

Ями до висаджування овочевих деревець треба викопати до весняного садження вже восени, а до зимового серед літа. Якщо цього не зроблено, тоді треба до садження вибрати добру городну землю.

Дбайливий господар повинен заздалегідь придбати деревця з доброї шкілки. При цьому не треба забувати про те, що деревця, пересаджені з гіршого, біднішого ґрунту до ліпшого і багатшого у поживні речовини, як вони росли в шкілці, краще приймаються та швидше ростуть і, навпаки, перенесені з багатого ґрунту до бідного погано приймаються та повільно ростуть. Тому треба знати якість ґрунту і положення місця шкілки, звідкіля привезено овоче-

ві деревця. Це одна дуже важна справа; а друга — це звернення пильної уваги на загальний стан закуплених деревець. Треба оглянути чи деревце має достаточну кількість здорового коріння та як міцний у нього пень, та чи добре розвинена корона.

Коріння у деревця повинно бути зовсім здорове, не зісохле та не пошкоджене від морозу чи шкідників. Найкраще пізнати добру якість коріння на перерізі. Білість перерізу є ознакою, що деревце є здорове і, навпаки, брунатний колір перерізу зрізаного коріння доказує, що воно хворе або пошкоджене було морозами. Крім добре розгалуженого головного коріння, дерево має мати достаточну кількість тонких корінчиків, так званих волоскуватих. Зовсім небажане є вилковате коріння або два головні корені. Також треба уважно приглянутися коріневій системі, чи немає часом на ній підозрілих згрубінь або наростів. Це могло бути ознакою коріневої відміни хвороби рака в овочевих дерев. Ці нарости у коріння гамують правильний обіг води і соків до надземних частин овочевих дерев і вони по деякому часі гинуть.

Також треба приглянутися пневі закуплених деревець. У високопенних деревець пеньок повинен бути щонайменше на 180 см. високий, а у щеп, що є призначені до обсадження доріг чи на поля, пеньок повинен бути на 200 до 220 см. високий, у півпенних — на 150 см., а у кущевих — на 40 до 70 см. Крім відповідної висоти, пеньок повинен бути достаточно міцний, грубий, здоровий, з гладкою, блискучою і непошкодженою корою та без слідів якогобудь шкідника, головно кривавої попелиці. Також треба приглянутися, чи на яснозеленій корі деревець нема темних плям, бо це може викликати підозріння зараження раком. Також заглибини у пні зі згрубінням довкола такої рани є ознакою захворіння грізною недугою — раком.

Корона у деревець, що їх беремо до садження, має бути здорова, гарно та рівномірно розложена, у молодих деревець корона повинна мати, крім провідної галузки, ще три до п'ять побічних галузок. Недобрі є щепи, що мають тільки дві галузки або дволітню коронку, бо, звичайно, таке деревце погано приймається.

Перед садженням треба приготовити: палики з добре смоленого сухого соснового дерева або дубові. Вони мають бути відповідно високі та мають мати 6—8 см. проміру. Їх затісуємо на одному місці та повище затесу прикріплюємо поперечку. Це на те, щоб палик добре тримався в землі та не коливався. Побіч ями приготовляємо мішанину чистої глини і з несоломистими відділинами з-під худоби, у виді середньогустої кашки, на другому місці приготовляємо добру городну землю та кладемо побіч у ведрі відстоялу воду. Добре є також при більшій кількості висаджуваних деревець приготовити лату, що на її кінцях прикріплюємо на 10 см. довгі ніжки.

До садження потрібно двох людей — один триматиме деревце, а другий загортатиме землею. В дні ями рискалем зрушуємо землю, вбиваємо в землю колик та насипаємо відповідно високий горбик доброї землі. На цей горбик розкладаємо на всі боки коріння висаджуваного деревця, опісля накидаємо добру городну землю, змішану з компостом або з добре перетлілим обірником. Деревце перед вложенням до ями треба добре вимастити в сумішці глини з виділинами. Це на те, щоб хоронити корінці перед сохненням та щоб вони краще і швидше прийнялися. Насипаючи землю, треба легенько повертати деревцем на боки, щоб земля добре увійшла поміж корінці. При тому треба уважати, щоб корінева шийка, тобто згрубіння повище коріння прийшло на однаковий рівень з поверхнею ґрунту. Тому, що земля осідається підчас садження, треба коріневу шийку умістити яких 10 см. вище рівня ґрунту. До цього послужить нам добре приготовлена заздалегідь лата.

Після загорнення землею ями, втискаємо ногою землю, починаючи з краю ями. На сам верх може прийти ялова земля, що була викопана зі споду ями. Довкола пенька робимо заглибину у формі миски, підливаємо достатньо водою та загортаємо сухою землею, щоб обмежити парування землі. Опісля прив'язуємо деревце до палика личком або перевеслом у виді вісімки.

В. Галицький.

Окружні господарські наради

в справі „Боротьби за врожай 1944 р."

ТЕРНОПІЛЬ

Під кличем „Всі сили для збільшення продукції сільського господарства", відбулися широкі збори громадянства тернопільської округи 22 лютого — організовані Окружним Господарським Товариством „Сільський Господар".

У зборах прийняло участь понад 700 осіб. Переповнена заля міського театру не могла змістити всіх прибулих: агрономів, волосних та сільських старшин, голов Кружків „Сільського Господаря" та представників різних організацій, як Українбанк, Маслосоюз, цукроварня, Окружний Союз Кооператив, господарська школа, Стація Охорони Рослин та Контролі Насіння. Прибуло теж духовенство та учительство.

Гарно обладнана сцена де примістилась Президія зборів, привабливо виконані актуальні кличі Товариства „Сільський Господар", підкреслювали важливість зборів. На видному місці виставлено український вулик та модель зразкової гноївки.

Збори відкрив Голова Т-ва „Сільський Господар", дир. Гринкевич. Він з'ясував мету зборів у важких умовинах воєнної хуртовини. Спокій, порядок, ще більше наполегливої, організованої праці, а вкінці збільшення продукції сільського господарства — це основна зброя тернопільського хліборобства в теперішньому змаганню світів.

Головний референт граф Рейгерсберг подав широку, змістову програму „Боротьби за врожай" у всіх ділянках сільського господарства в 1944 році. Промовець вказав на надходяче веснування зі всіми його потребами, як доброякісне та протруєне насіння, мінеральні добрива, тощо. Пояснив теж, які культури слід поширити, а які занехати з огляду на вимоги теперішнього часу.

Нав'язуючи до лихого стану лугів та пасовиськ, вказав на великі можливості зорганізованої праці хліборобів в Кружках „Сільського Господаря". Те саме відноситься до зберігання гною. Зразкові гноївні

мусять бути у кожного агронома, у всіх прикладових господарствах та у членів Кружків „Сільського Господаря". Збільшення поголів'я свиней дасть змогу селянинові збільшити прибуток зі свого господарства та дозволить віддати м'ясний контингент без ущербку в стані худоби. Закінчуючи промову, зазначив референт, що намічена урядом програма „Боротьби за врожай 1944", мусить бути обов'язково виконана.

Представник Уряду, Лянгнер, привітав збори іменем п. Губернатора і Шефа Уряду Прохарчування. В палкій промові заохочував він до збільшення сільськогосподарської продукції у всіх її ділянках, щоби цим помогти армії, в рядах якої б'ються сини і мужі Тернопільщини за краще життя — за перемогу.

Окружний староста, Д-р Гарбу, вітаючи присутніх, щиро подякував за добре зорганізування зборів Т-вом „Сільський Господар". По словам промовця, збори ці є виразом волі зорганізованого селянства до спільної боротьби за кращу продукцію.

Представник УОК, ред. Чарнецький, в своїй промові зупинився над моральною спільністю і єдністю тернопільського громадянства. Він вказав на різниці совітського господарювання на українських землях, якого вислідом був масовий голод на Україні, а кермованим господарством під німецьким проводом. Боротьба за наше існування іде не тільки на фронті але і в повсякденній праці в кожному господарстві.

Закінчуючи господарські наради, Голова „Сільського Господаря, дир. Гринкевич, підкреслив особливе значіння в цей час діяльності Кружків „Сільського Господаря" з їхніми Секціями, а зокрема „Хліборобським Вишколом Молоді" — будучністю нашого селянства. Складаючи щиру подяку всім прибувшим на збори бесідникам, дир. Гринкевич зачитав резолюції зборів: „Віддати всі сили на збільшення продукції сільського господарства і тим самим допомогти до остаточної перемоги".

Невтихаючі бурхливі оплески, якими збори прийняли резолюцію, були доказом однозгідної постави українського селянства Тернопільщини.

БЕРЕЖАНИ

В середу, дня 23 лютого ц. р., відбулася в Бережанах в залі місцевого кіна, Окружна Господарська Нарада в справі „Боротьби за врожай", скликана Окружним Господарським Товариством „Сільський Господар" разом з Урядом Прохарчування і Сільського Господарства в Бережанах.

На нараду прибуло 790 осіб, в тому 500 з Бережанщини, 160 з Рогатинщини і 130 з Підгаєччини.

Председником наради був Голова Окружного Госп. Т-ва „Сільський Господар" в Бережанах, п. Щур, який відкрив збори, привитав присутніх представників влади, установ та делегатів і віддав голос п. Крайсляндіртові. Крайляндвірт п. Горіц, виголосив довший реферат про „Боротьбу за врожай". Він представив плян праці на р'к 1944, та заохочував до виконання його, порівнуючи хлібороба з плугом до бійця з крісом на фронті.

В наступному рефераті інж. Семків представив широкий плян праці Товариства „Сільський Господар", його значіння та силу. Він теж підчеркнув конечність вступати в члени „Сільського Господаря", що дасть змогу нашому селянству побороти всі труднощі та поліпшити господарювання.

Голова Окружного Комітету, д-р Стецюк, пояснив докладно значіння сільського господарства під теперішню пору. Співпраця всіх чинників суспільності, це сила і збруя народу. Тому всі повинні наполегливо працювати для підвищення продукції, а це буде найкращим доказом сили проти ворога.

Заступник Окружного Старости, д-р Дробенко заявив, що лише в тісній співпраці з урядом можна виконати працю і поліпшити долю. Українські селяни Галичини доказали і причинились багато своєю працею до побіди над ворогом, чого доказом є створення Галицької Дивізії СС, котра також з іншими народами Европи стала до боротьби проти большевизму.

Дир. ОСК, Вербицький підчеркнув, що праця Окружного Союзу Кооператив була і є тісно зв'язана з працею Товариства „Сільський Господар", бо всі наші установи мають одну і ту саму мету. По цьому відчитав резолюцію про готовість українських хліборобів до праці для остаточної перемоги, віддаючи всі свої сили для підвищення продукції та для перемоги на фронті.

Після прийняття резолюції, присутні відспівали національний гимн та з вірою в краще будуче розійшлися домів.

Завдання агрономів у боротьбі за врожай

Що розуміємо під боротьбою за врожай? Під словами „боротьба за врожай" — розуміємо всі впроваджені до виконання заходи, які в безпосередній чи в посередній спосіб змагають до мети: збільшити сільсько-господарську продукцію у всіх її галузях. При цьому йде про те, що ці заходи дійсно мусять бути виконані.

Чи можливим є в теперішніх умовах збільшення сільсько-господарської продукції?

Так, — також в сьогоднішніх умовах, не зважаючи на зростаючі труднощі в придбанні деяких господарських засобів, можна збільшити сільсько-господарську продукцію. В першій мірі йде про те, щоб усунути всі похибки в обробляванні і в управі ріллі, в плеканні засівів, в нищенні бурянів, в переховуванні обірника, в плеканні тварин, в господарюванні кормами, в загосподарюванні пасовиськ, в догляді машин та приладів, а також у всіх інших ділянках багатогранного сільського господарства. Обов'язком та завданням агрономів роз'яснити це нашим господарям.

В першій мірі в хліборобській праці йде про такі сільсько-господарські заходи, які могли б мати значення с.-г. законів, від яких нема жадного відхилення. Ми добре знаємо, що майже кожний хлібороб тримається давніх поглядів і не є довірчивий. Батьки виховали дітей за старими методами господарювання і вони працюють в переконанні, що так є правильно. Тому треба їх освідомити, що в усіх ділянках все поступає вперед і розбудовується.

До найважливіших підставових заходів на які всі агрономи мусять звернути особливу увагу, належать: правильне поступування з гноєм і гноївкою в оборі і на полі та правильне закладання компостових куп. І тут саме кожний агроном мусить забратися до діла. Він мусить це вложити селянинові в голову, щоб він правильно поступав з гноєм. Зрідка стрічається в селах гноярки. Найкращими ямами на гній і на гноївку були б цементові. Але в воєнному часі також добрими й відповідними гноївками і гноярками є глиняні. І тут кожний агроном мусить подбати, щоб бодай одну таку гноярку в кожному селі заложити, для прикладу. Гній в оборі муситься складати в призму. Так само на полі муситься його призмувати.

Особливу увагу мають звернути агрономи на негайне післяжнивне лущення стерні і на гли-

боке осіннє орання необробленої ріллі, що має велике значення для забезпечення врожаю в найближчому році і для нищення бур'янів.

З огляду на малу кількість паші для худоби та недостачу добрих пасовиськ використовує селянин стерні як пасовисько, хоч саме стерні до того не надаються.

Треба впровадити в життя очищування, сортування і протруювання насіння, а також зміну насіння. В прикладових господарствах, передових господарів, і евентуально в господарствах сільських агрономів, мусять агрономи переводити проби з різними сортами зіжжя, для вибору найбільше відповідної сорти для даного села. Тому, що в більшости селян нема очищувальних машин, мусить кожний агроном подбати про це, щоби в кожній громаді, зглядно в сільській громаді створено станиці для очистки і протроювання насіння для загального користування.

Дуже занедбаними є у нас сіножаті і пасовиська, особливо громадські пасовиська. Цій справі мусять агрономи присвятити багато часу, щоби осягнути правильне загосподарювання. Є багато таких сіножатей і пасовиськ, на яких викопанням звичайних відкритих ровів управильнимо стан води.

При громадських пасовиськах бракує в першій мірі упорядкованого використування їх. На весні передчасно виганяє селянин свою худобу на пасовиська и сіножаті й худоба нищить траву Найперше потрібно устінити стан худоби до випасу й поділити худобу на дві до три череди. Пасовиська муситься поділити на окремі ділянки. Їх муситься також погноїти. Всі кретовища треба зрівняти, а відходи розкинути.

На сіножатях пашення мусить бути взагалі забороненим. Траву коситься, коли більшість трав цвіте, а не тоді, коли трави вже деревіють.

Масове нищення бур'янів осягнемо своєчасним лущенням стерні, боронуванням, весняним волоченням, ручним і погінним прополюванням та хемічними засобами.

Впровадити плекання паші на полях в тих господарствах, де бракує сіножатей і лугів, отже де основа для продукції паші є недостаточною. Головно пропагувати потрібно агрономові управу метеликоцвітних. Він мусить відповідно пояснити селянам здібність метеликоцвітних збагатити землю в азот та поправити будову ґрунту.

Правильне очищування рівчаків для відпровадження води та ровів та вжиття викиненої з ровів землі подібно, як компосту. Рови виконують тільки тоді своє завдання, коли постійно тримається їх в порядку. Однак на весні кожного року приглядаємося, як то великі площі управної ріллі лежать під водою, а засіви замакають і вигнивають. Рівнож простори сіножатей могли б давати кращу пашу й більшу її кількість ,якщо б були старання про те, щоб вода, що затрималася, мала можливість відпливу. Отже про це мають подбати агрономи.

Особливу увагу муситься присвятити доглядові машин і приладдя, зокрема в часі війни, Для цього мусимо виховати селян. Сільсько-господарські машини мусяться зберігати перед вогкістю, заржавленням і іншим ушкодженням. Їх потрібно втримувати постійно в готовому до праці стані.

Направи, які не можемо на місці перевести, треба перевести негайно в найближчому варстаті.

Дуже важливою працею для кожного агронома є: перевести належну організацію сільського господарства. Це мається зробити найперше в кількох місцевих господарствах, на яких могли б вчитися інші селяни. В теперішніх умовах не ходить про те, щоб створити наикращу теоретичну організацію, тільки иде про переведення таких законів, щоб завдяки ім більше и більше зростала продукція в господарстві. Так як людина потребує поживи, якщо від неї вимагається успішної праці так само рослина та тварина потребують плекання, поживи і догляду, щоб могла жити та продукувати.

Що організація господарства в наших селах кульгає, видно наикраще на весні, коли то худоба в більшості селян є так ослаблена, що навіть встати не може, щоб вийти на пасовисько. Наші корови є невибагливі і загартовані та можуть дуже багато видати при дбайливому їх догляді. На господарській виставі в Станиславові, ми мали гуцульські корови, що денно давали до 25 літрів молока. Такі корови треба підшукувати та залишати для розплоду. Завданням агрономів є подбати про це, щоб усюди введено контролю молочности, щоб вишукано найкращі корови також з місцевої худоби, зберегти їх для годівлі та розплоду, а поганий і менше вартісний матеріял призначити на контингент.

В дрібних господарствах треба обов'язково заступити коня коровою. Треба більше працювати волами.

Потрібно ще також виконати такі заходи, що посередньо впливають на збільшення продукції, як: порядок і чистота в хаті і в оборі, порядок і чистота в селі і на полі, поправлення доріг і т. п.

Всі ці заходи та вказівки принесуть лише тоді успіх, коли боротьбу за збільшення сільсько-господарської продукції переведеться за пляном згори.

Усі агрономи (повітові, волосні, і сільські та агрономки) мають старатися про це, щоб усі сільсько-господарські розпорядження виконувано в поодиноких господарствах. Заходи, що їх в боротьбі за врожай мається в поодиноких місяцях виконати, мусять бути відомими всім агрономам аж до найменших дрібниць. Мусяться відбувати з ними повітові наради, а крім цього

ГОСПОДАРІ! ГОСПОДИНІ! МОЛОДЕ!

В кожному селі мусить існувати активний Кружок Господарського Товариства „Сільський Господар". Це єдина українська хліборобська станова організація!

Створюйте різні секції при Кружку, щоб поширити і поглибити агрономічну роботу в селі, для піднесення добробуту його мешканців!

Організуйте наш господарський доріст у Хліборобському Вишколі Молоді!

Все сільське жіноцтво нехай об'єднується в Жіночих Секціях для спільної праці, в ім'я кращого життя селянських родин, в ім'я світлої майбутности народу!

уділювати їм письма, вказівки та обіжники, щоб вони знали, що мають робити.

Важливу освітню працю улегшують агрономам різні видання. Так само висвітлювання сільсько-господарських фільмів та господарські вистави вносять дуже багато у навчанні селян, тільки їх мусять агрономи відповідно зорганізувати. Наказані заходи на обійсті й у полі мусить дійсно кожний агроном виконати, бо тоді є найкраща нагода звернути селянам увагу на всі хиби і недостачі.

Однак щоб усі розпорядження й накази дійсно дійшли до всіх селян в кожному селі, пішли в деяких повітах ще дальше в організації, поділено село на малі райони та визначено для 10 селянських господарств одного доброго селянина, який має нагляд над 10 господарствами і є відповідальним за виконання всіх сільсько-господарських розпоряджень тими господарствами.

Освідомлення широких мас селянства належить до найважливіших робіт агрономічного апарату. Виховати селянина, щоб він провадив своє господарство пляново, є важним завданням. Селянин є консервативний, дуже неохоче приступає до впровадження новостей, поки не побачить і не признає їх доброго впливу. В цьому помагають агрономові прикладові та передові господарства. Тут мусить агроном постарати ся впровадити найперше всі новості та покращання, після чого піде це вже також в інших.

Якось так є на світі, що людей загалом, а селян зокрема муситься приневолювати деколи до поступу. Примус мусить бути, бо ми знаємо, що деякі селяни, не зважаючи на вияснення і поучення, є так впертими, що не хочуть слухати і цим селянам примусом мусимо накидати поступ і то тимбільше, що виконання доцільних сільсько-господарських заходів служитиме не тільки для користи і добра держави, але також для добра самого хлібороба.

Інж. Іван Ришавий.

Змагання плекання картоплі в Гуртку ХВМ

Картопля, це рослина спроваджена з Полудневої Америки. Достарчає вона бульв-картоплин, які є цінним кормом для людей і тварин, а також цінною промисловою сировиною. Бульва або картоплина це не корінь, а підземний гін, який має очка і є здібний нагромаджувати запаси поживних речовин, головно крохмалю. Розмножуємо картоплю не з насіння, а з бульв; значить продовжуємо життя тої самої рослини. Картоплі мають в господарстві дуже велике значіння і дуже корисно впливають на плодозмін та причинюються до інтензивнішого господарювання. Том унашим завданням є вивчити, які вимоги має картопля до грунту, поживи, обробітку грунту, та як їх треба плекати, щоби, дала, якнайкращий і найвищий врожай.

Грядка змагуна має мати величину 100 м. кв., тобто 1 ар, (то є напр. 10 м. довжини і тільки ширини).

Місце під грядку вибирає змагун в городі, або недалеко в полі, памятаючи про те, що не може бути вона затінена і звертатить до півночі.

Грунт потрібний під картоплю не надто тяжкий, пухкий, пропускальний, не підмоклий. Найкращі грунти, це глибокі, багаті на порохнячку пісковаті леси, лесовати піски. Вдаються картоплі теж на пісках. Добре вдаються на чорноземлях, на торфовиськах, не надто підмоклих і убогих у вапно, а теж і на новинах.

Попередник для картоплі є обоятний. Управляємо її на гноєві (обірнику). Звичайно садимо картоплі по збіжжях. Не слід управляти картоплі по картоплі, бо є небезпека хвороб, головно рака.

Обробіток грунту має бути старанно і своєчасно виконаний, бо від нього зависить у великій мірі добрий врожай картоплі. Грунт під картоплю мусить бути пухкий і вільний від бур'янів.

Якщо управлятимемо картоплю по збіжжю, то зараз по його зборі слід грунт підкинути (на 5—8 цм.) і заволочити бороною. Це необхідний і важний захід. Через підкинення нищимо бур'яни і яєчка шкідників, зберігаємо і громадимо вологість, та створюємо кращі умови для розкладу бур'янів і стерні в грунті.

Під зиму оремо грядку глибоко **зяблею, на** таку глибину, на яку дозволять місцеві умовини. Дооре є ужити поглибника.

При добре виконаній зяблі повинні скиби вийти остро. Ширина скиби має рівнятися глибині оранки. Зяблевою оранкою нищимо бур'яни, яєчка шкідників, прикриваємо гній, нагромаджуємо вологість потрібну до росту, створюємо горошкувату будову грунту і провітрюємо його.

На весні вже більше грунту не треба орати, хіба, що зябля не вдалась з причини сильних осінніх дощів, або коли даємо гній весною.

Натомість, як тільки підсохнуть вершки скиб, поправляємо ріллю волокою, а відтак зрушуємо культиватором, або тяжкою бороною

Якщо осінню грядка не була орана, треба її весною виорати, але не заглибоко (добре є ужити поглибника) і негайно заборонувати.

По стручкових і просапних рослинах оремо під зиму глибоко заблею. На весні приготовляємо грунт так, як по збіжжях. Коли нема плуга та іншого кінного знаряддя, тоді може змагун всі згадані роботи виконати ручно, наслідуючи поодинокі праці плуга, борони і культиватора. Підкидання заступає плитким скопанням і заскороджує залізними граблями. Зяблеву оранку заступає глибоким перекопанням на два штихи. Брил не треба розбивати.

Удобрення грядки під картоплю. Картопля має велике запотребування на порохнячку та поживні речовини. Необхідний є стаєнний гній, який є для картоплі основним добривом Гною даємо на ар 2—3 метричні сотнари (пів однокінного возу). Угноювати грядку можемо осінню, або весною. Осінню приорюємо гній зяблевою оранкою, звертаючи увагу на те, щоби

не попав заглибоко. Тому треба гній насувати граблями на горішню половину скиби. Не заоуваємо проте, що гній зараз як тільки його вивеземо і розкинемо має бути приораний, бо інакше, втратимо багато поживних речовин. Можна гноїти під картоплю і весною, уживаючи добре перегнилого гною. Гноїмо кілька тижнів перед садінням картопель. Не треба гноїти зараз перед садінням, аоо рівночасно зі садінням, бо такі картоплі тратять смак, а також мають менше крохмалю. Свіжий гній приманює шкідників, як дротяники і борозняки.

Можна уживати до гноїння теж **гноївку.** Її розпускаємо у воді і поливаємо нею міжряддя. Потім легко зрушуємо грунт, бо гноївка псує його будову.

З мінеральних добрив слід додавати в першій мірі фосфорові і калійні добрива. З фосфорових даємо суперфосфат на тяжких грунтах в кількості 2—4 кг. на ар, на легких томасину 3—5 кг. на ар. Висіваємо їх весною. Суперфосфат висіваємо 1—2 дні перед садінням та докладно заволочуємо. Його можна теж перед самим садінням мішати з калійними солями. Томасину висіваємо два тижні перед садінням. Для кращого посіву мішаємо її зі землею, або з калійними солями і прикриваємо бороною.

З калійних, даємо 40-%-ову калійну сіль в кількості 5—10 кг. на ар, або калімагнезію 10—20 кг. на ар.

Якщо уживаємо каїніт, то його висіваємо осінню, бо в ньому є шкідливі хльорові сполуки, які в нерозложеному стані діють шкідливо на картоплі.

Змагуни одного гуртка уживають до удобрення одно і те саме добриво, в однаковій кількості, та висівають його в той самий день.

Насіння: Відміна картоплі має бути одна і та сама в гуртку.

До садження вибираємо бульви не заражені різними хворобами та здорові. Добре є подбати про раковідпорну відміну. Найкраще садити картоплі величини курячого яйця. Зі середніх картопель виростають рослини сильніші чим з малих. Зовсім великих картопель не уживається з господарських оглядів, тому, що виходить забагато насіння. Великі картоплі можна ділити, але тільки поздовж, щоб була рівна кількість очок по обох половинах. Кроїти їх треба кілька днів перед садінням, щоб рана заскорупилася. Садити треба краяним боком до низу. Добре є виставити картоплі кілька днів перед садінням на ділання сонця і повітря, щоб вони привяли, бо тоді краще і скоріше сходять.

Садіння: Залежно від весни садимо картоплі від половини квітня до половини травня. Змагуни одного гуртка садять в один день, записуючи дату садіння.

Середніх картопель садимо на ар 15—25 кг. Садимо на тяжких грунтах на глибину 5—6 цм., на середніх 6—9 цм., на легких 10—12 цм.

Спосіб садіння: Грядку значимо марком на вздовж і впоперек. Рядок від рядка має бути на легких грунтах віддалений на 45 цм.: в рядку кущ від куща теж 45 цм. На тяжких, урожайних грунтах садимо 50Х50 цм. На перехресті копаємо ямку і викдаємо картоплину. Її втискаємо в землю ставши босою ногою, відтак присипуємо землею.

Догляд: Головним завданням змагуна є сдержати грядку в пухкому і чистому стані. Як тільки зійде картопля проборуновує змагун грядку легкою бороною, аоо залізними граблями. Деякий час п оборонуванні просапує змагун грядку, щоби знищити бур яни та шкаралупку, яка витвориться по дощах. Коли гичка дещо підросте, підгортає картоплю. Картоплю треоа підгортати найменше 2 рази. По кожному підгортанні витворюються нові картоплини. Підгортанням збільшує змагун пухку поверхню, уможливлює доступ нової поживи, повітря та сонця і тим самим створює кращі умовини розвитку для самої рослини і картоплин. Якщо погода довший час суха, тоді змагун уникає частого підгортання.

Підчас росту не вільно скошувати картоплиння, хіба, як воно є забуйне то скошуємо вершки. Скошування картоплиння підчас росту зменшає врожай, бо при помочі листя рослина побирає двоокис вуглецю, потрібний до творення шкробу.

Хвороби картопель. Тому, що картоплі розмножуємо не з насіння, як інші рослини, а з картоплин, себто продовжуємо життя тої самої рослини, вони більш податливі на різні хвороби, чим інші рослини. Хвороби причинюються до зменшення врожаю і до скоріщого псуття картоплин. Одні з них проявляються вже в полі, другі в часі зимового переховування. Хвороби ті спричинюють деякі грибки, вируси і бактерії.

Картопляний грибок. Хвороба та проявляється від липня до серпня при вогкій але теплій погоді. Поражує передусім листки. На вершку листя і краях появляються чорно-бурі плями, які вмиру розвитку хвороби охоплюють цілу рослину і доходять до картоплин. На картоплинах повстають сірі плями. Картоплини такі скоро гниють. Коли змагун спостереже ту хворобу, то рослину таку усуне з поля і спалить.

Вірусові хвороби характерні тим, що поражають картоплиння, та викликають зміни у вигляді листя. Вислідом тих хвороб є те, що рослина слабше побирає з повітря двоокис вуглецю (слабше асимілює), а затим зменшується кількісно і якісно врожай (менший відсоток шкробу). Хвороби ті справді бульв не поражують, але є вони менші і їх не уживаємо до дальшого розмножування. З вірусових хвороб часто трапляються: мозаїкова хвороба, кучерявка, звійка листя.

Мозаїкова хвороба: На листю появляються ясно-зелені і жовті плями, головн облизько реберець. Заражені листки не ростуть, через те морщаться і тріскають. Не чекаючи аж хвороба та розвинеться вириває змагун таку рослину та спалює її.

Кучерявка: Листок заражений тою хворобою є кучерявий і крихкий, та передвчасно жовкне і опадає. Бульви не зміняються, зменшується тільки врожай. Боротьба з нею така сама як з попередніми. При масовій появі вірусових хвороб, рослин таких не вириватимемо, але за те не ужиємо бульв їх до дальшого розмножування.

Найнебезпечнішою хворобою є рак картопляний, який поражує картоплини. На картоплинах витворюються різної величини на-

рости, білої, відтак чорної барви. Вкінці такі картоплини гниють. Хворобу ту спричинюють грибки, які можуть жити через кілька років в грунті. Одинокою боротьбо юз раком є управляти раковідпорні відміни, та не садити картопель по картоплі. Якщо змагун запримітить рака, то негайно вириває такий кущ і спалює, а про випадок повідомляє голову Кружка „Сільського Господаря".

Рак картопляний, може в короткому часі знищити ввесь урожай картоплі, та поширюється скоро на цілий край. Тому уряд поборює його і зголошення цеї хвороби є обов'язком кожного хлібороба.

Збір урожаю. Про реченець дозрівання рішають кліматичні обставини і властивості даної відміни картоплі. Дозрівання здорових кущів пізнається по тім, що картоплиння жовкне і засихає. Ті об'яви можуть бути спричинені теж приморозками, надмірною вологістю, або посухою, а теж вище згаданими хворобами. Пізна картопля має зелене картоплиння навіть тоді, коли бульви вже доспіли. І його заквашуємо (сильосуємо).

З доспілих бульв не лущиться скірка. У нас збір картопель припадає на місяць вересень, до половин ижовтня.

З гектара збір картоплі залежно від відміни, виносить 150—250 метричний сотнарів, тобто 150—250 кг. з ара.

Картоплю викопують змагуни даного гуртка одного й того самого дня, комісийно. Картоплю важать і списують протокол збору для кожного змагуна зокрема.

При копанні не калічити бульв, бо такі гірше переховуються. Картоплиння змагун не спалює, а уживає його до прикриття лук і пасовиськ на зиму, а весною компостує його.

Передовики гуртків Хліборобського Вишколу Молоді слідкують за тим, щоб всі роботи були своєчасно і солідно виконані і уділюють потрібних змагунам фахових порад.

Інж. Б. Харамбура.

Охоронюймо корисні звірята

У боротьбі з шкідливими тваринами (гризунами та комахами), які нападають на поля, городи та садки і вигублюють багато культурних рослин, знижуючи або і зовсім знищуючи урожай, сільський господар має вірних помічників серед дрібних звірят, птахів і навіть серед комах.

Всі вони, діючи разом, поїдають та винищують таку велику кількість шкідників, що без їхньої участи годі було б одержувати все те, що ми маємо у вигляді зерна, городини, овочів тощо.

Діють вони самі, без участи людини, і навіть, густо-часто, дехто зовсім і не знає і не думає про їхню роботу. Натомість той, хто уважно приглядається до їхнього життя, може у великій мірі сприяти їхній корисній діяльності і тим самим збільшити продукцію с.-г. рослин.

Ось чому для кожного є конче потрібним познайомитися бодай з найголовнішими представниками тваринного світу, які є корисні у сільському господарстві нашого краю.

Почнемо від дрібних звірят, і насамперед від добре відомого всім їжака. Виходячи вночі за добиччю, він виловлює й поїдає багато мишей, які чинять тільки шкоди в господарстві. Не менш важливими є землерийки (Sorex), які, хоч і невеликі своїм розміром і подібні до мишей, але поїдають таку кількість комах, що вага з'їджених за день комах дорівнює вазі самої тварини. У деяких районах дуже корисним являється крет. Хоч він іноді і псує сіножаті, насипаючи свої купки землі, або підриває по городах коріння рослин, але він живиться у великій мірі комахами, що живуть у землі, зокрема борозняками, личинками хлібних жуків тощо. Багато шкідливих комах поїдають і кажани — лилики (Chiroptera), літаючи тихими літніми вечорами.

Ще помітніша користь від птахів. Птахи відзначаються великою рухливістю, а тому потребують дуже багато і дуже часто їсти. Заселюючи поля, сади, сіножаті та ліси, вони виконують стільки корисної роботи, що іноді важко повірити. Але це справді так. Спостереження над життям, наприклад, такого хижака, як канюк або мишоїд (Buteo vulgaris) показали, що він поїдає коло 30 мишей на добу. Коли підрахувати, скільки мишей один канюк з'їсть за місяць і за рік, то числа будуть дуже великі. Боривітер (Tiununculus) з'їдає за літо не менше, як 500 мишей. Синиці (блакитна й чорна) з'їдають за день таку кількість комах, що їх вага дорівнює 30% ваги самих птахів.

Для великої кількости птахів дрібні гризуни і шкідливі комахи становлять основну масу їжі. Інші птахи, хоч і не живляться виключно гризунами та комахами, але поїдають їх також чимало, або вигодовують комахами своїх пташенят.

Серед птахів, які живляться переважно шкідливими гризунами, як то миші, нориці та ін., слід назвати передусім сов, сичів, деяких орлів, лунів, канюків, кібців. Комах у великій кількості поїдають шпаки, синиці, плиски, вивільги, ластівки, дятелі, зозулі і багато інших дрібних співочих птахів. Зокрема, різноманітні види синиць взимку ведуть велику роботу в очистці дерев по садках від шкідливих комах, їх яєчок, личинок та лялечок.

З інших тварин треба пам'ятати про ропух, які особливо корисні по городах, де вони поїдають багато шкідливих гусениць і мух. По деяких країнах городники спеціяльно скуповують ропух і випускають на свої городи. У нас на це якось мало звертають увагу і часто-густо безглуздо вбивають ропух.

Серед самих комах можна знайти цілу низку таких, що, будучи за способом свого живлення хижаками, нищать багато інших шкідливих комах. Згадаємо хоча б сонічок або зозульок, які самі та їхні личинки поїдають на листях і молодих гонах культурних рослин бага-

то шкідливих попелиць. На землі і на стовбурах дерев трапляються часто жуки-бігуни (Carabidae), які полюють на шкідливих гусениць.

Окрему групу становлять комахи-галапаси шкідників. Ці комахи розвиваються у яєчках, гусеницях, лялечках, іноді в цілком дорослих комахах. Відкладе, наприклад, якийсь метелик 200—300 яєчок. А дрібненька комаха — паразит, якийнебудь яйцеїд, тощо, у кожне з цих яєчок покладе по одному своєму дрібнесенькому яєчку. І, замість гусениць, які об'їдали б дерева, через якийсь час з таких яєчок виходять комахи-паразити. Інші комахи-галапаси, що їх називають „їздцями", наче вершники сідають верхи на шкідливу гусеницю і відкладають до неї в середину кілька десятків своїх яєчок. З цих яєчок виходять личинки паразитів, які їдять живе тіло гусениці в середині і приводять її до загибелі.

Діяльність цих комах-галапасів для звичайної людини може бути мало помітною, тим більше, що багато комах-паразитів мають дуже малі розміри свого тіла і ледве видні оком. Але значення їх безумовно велике. Львівська Станція Охорони Рослин з'ясувала, що в минулому році такі наразити заразили в нашому краю друге покоління гусениць білана капустяного (Pieris brassica) в такій мірі, що весною 1943 року метеликів білана капустяного майже не було видно. Того ж 1942 року паразити гусениць білана жилкуватого (Aporia crataegi), що є небезпечним шкідником наших садів, так розмножилися, що їм не вистачило цих гусениць і вони кинулись у масі на гусениць другого садового шкідника — прядку-перстенівку (Malacosoma neustria). Гусениць цього шкідника по садах було дуже багато, але внаслідок діяльности цих паразитів спостерігалась майже цілковита відсутність метеликів прядки-перстенівки.

Отже бачимо, що серед тварин, які населюють наш край, ми маємо багато помічників. Знаючи окремих представників, їхнє життя, можемо сприяти їхній діяльності.

Справа йде по-перше про те, щоб не нищити цих тварин і по-друге, — щоб допомагати їм у різних моментах їхнього життя.

Особливої уваги набуває справа охорони корисних птахів. Вона мусить бути спрямована на: 1) охоорну цих птахів від їхніх ворогів, 2) допомогу в гніздуванні і 3) зимову підгодівлю птахів.

У птахів є багато ворогів. Хто не знає, як іноді завзято наші пастушки та інші хлопчаки руйнують на весні пташині гнізда. Цього треба їм заборонити, пояснюючи, яку велику шкоду вони цим чинять птахам, а разом з тим і господарству району.

Допомога в гніздуванні полягає в тому, що на деревах та на окремих жердинах розвішують спеціяльно зроблені з дерев'яних дощечок скриньки (напр., шпаківні для шпаків). Є вже точні приписи, як великі і в який спосіб треба робити ці скриньки для різних видів птахів. Ця справа, як і де розмістити ті скриньки також має велике значення.

Нарешті дуже важливою є справа допомоги в харчуванні птахів взимку, коли то птахам далеко важче діставати собі їжу. Для підгодівлі птахів уживають різне насіння, крихти хліба, зварену кашу та ін., які розкладають на спеціяльних полицях, або в інших місцях, дбаючи про те, щоб ці місця не засипав сніг.

Другою важливою ділянкою у нищенні шкідників рослин є використовування природних ворогів і паразитів шкідливих комах. Можна не лише збирати заражені паразитами гусениці та лялечки комах, щоб створити сприятливі умови для виходу паразитів, а і спеціяльно розводити ворогів і паразитів для того, щоб потім випускати їх на поля, городи та в садки, де вони вже самі знайдуть шкідливих комах і розпічнуть напад на них.

Доц. Дмитро Зайців.

Засаджуйте горби, провалля кущами ягідних, сливами, чи хочби лісовою деревиною. Садіть на болотяних невжитках вербову лозу. Закріплюйте береги потоків і річок, щоб зберегти поля перед знищенням.

До наших Читачів - „післяплатників"

Понад 50 тисяч українських хліборобів одержує правильно часопис „Сільський Господар". Кожний добре розуміє, що видавання часопису коштує великі гроші: друк, папір та висилка часопису. За все платиться готівкою, кредитів у теперішніх часах ніхто не уділяє. Кожний господар за свої продукти одержує готівку, отже повинен також пам'ятати на свій часопис-порадник у важкій праці. Свідомий господар не буде чекати, аж до нього прийде пригадка, але він зараз вплачує передплату, а коли реченець минає, відновляє її. В порівнянні до існуючих тепер ринкових цін, передплата за часопис „Сільський Господар" не є висока і тому кожний, навіть малоземельний господар, може сплатити передплату.

Дуже багато передплатників залягає зі своєю передплатою. Вони читають часопис, одначе заплатити за нього гейби забувають. Цим шкодять своїй становій хліборобській організації — Т-ву „Сільський Господар", яке мусить покривати багатотисячні борги несвідомих і несолідних Передплатників і через те не може якслід розвивати своєї діяльности.

Взиваємо всіх несвідомих Читачів-післяплатників, щоб у якнайкоротшому часі вирівняли свої залеглості та на майбутнє точно вплачували згори передплату за єдиний фаховий господарський часопис „Сільський Господар". А Ради Кружків нашого Товариства і волосних та сільських агрономів закликаємо допомогти нам у цьому.

Проти свідомих шкідників нашого часопису, які не вирівнюють передплат, хоч і дістають упімнення, буде Товариство змушене поступити на судовий шлях.

Краєве Господарське Товариство „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР".

Годівля свиней — найкорисніша тепер ділянка

З усіх домашніх тварин свиня найкраще переробляє менше вартісні господарські продукти на цінний харчовий продукт. Вона є чи не найбільш поплатною твариною, бо її вгодовуємо, звичайно, тими кормами, які для людини, а в більшості також і для інших тварин не надаються, зглядно інші тварини не використовують даних кормів у такій мірі, як свиня.

В годівлі свиней мають наші хлібороби деякий вже давній досвід. Загально відомою річчю вже перед війною було, що так дешево продати свиню, як наш хлібороб, не міг давніше ніхто з чужих хліборобів. Чому? Бо наш хлібороб, жиючи в гірших умовинах, не міг собі дозволити на більші грошеві видатки в годівлі свиней, як збіжжя, висівки, чи хочби навіть у більшій кількості картоплі. Вже давно перед війною змушений невідрадними обставинами дійшов наш селянин у годівлі свиней місцями навіть до чогось більшого, як доходить тепер західно-европейський хлібороб по кількох роках війни. Згадати б хоча вгодовування свиней пашними буряками, гарбузами, пареною вівсяною половою, чи триною з конюшини, люцерни, або зі звичайного сіна, чи жолуддю. Все це, розуміється, змішане з різними господарськими відпадками, як лупина з картопель, залишки людської їжі, помиї і т. д. Около 2 місяці перед закінченням годівлі додавали наші хлібороби більше зерна і картопель.

ЯКИМИ КОРМАМИ ГОДУВАТИ?

Дешевий, з діда-прадіда ведений спосіб кормлення свиней, не треба тепер відкидати. Навпаки, треба його ще більше поширити, уживаючи для годівлі інші корми, яких давніше в нас не було, та пристосовуючи в кормленні найновішу техніку.

Взимку, зі всіх найдешевших, а при тому найдоцільніших кормів, на перше місце вибивається цукровий буряк, або хоч півцукровий, чи бруква. Ще ліпшою є морква. Все це треба давати зварене та дрібно посічене. Білка додати в худому молоці, зглядно в сирватці, а також у трині, чи навіть частинно в спареній січці молодої люцерни, чи конюшини. Для зимового кормлення свиней треба на майбутнє, ще перед цвітом всі метеликові косити. Також зерно стручкових, як біб, горох, а навіть квасоля додають достатньо білка. Про більший посів цих білковинних кормів, треба рівнож цієї весни подбати.

Влітку намагати в годівлі зеленими метеликоцвітними кормами, як молоденька, свіжо-скошена люцерна, чи конюшина. В останніх двохтрьох місяцях годівлі давати понад пів кг. меленого зерна денно, в сумішці з рештою корму. Необхідне для кінцевої годівлі зерно набувати в цей спосіб, що менше кормити ним коней (як не працюють, взагалі зерна не давати), та менше давати дробові, зглядно держати лише добрих несучок.

СПОСІБ ГОДУВАННЯ

Передусім подбати, щоб свиня використала якнайкраще корм. Це відноситься, головно, до збіжжя. Ціле сире зерно кукурудзи свиня використовує лише на 52%, а змелене на 75%; при збіжжю, більше, як поолвина невикористаного свинею зерна виходить з виділинами.

Чимало до використання корму причинюється й те, як задаємо його густим, не рідким. Густий корм споживає свиня смачніше та жвякає при тому й продукує якнайбільше слини, так необхідної для ліпшого стравлення поживи. Чистої води до пиття давати свині досхочу окремо.

Подбати, щоб свиня їла зі смаком. Для цього мішати менш смачні з більш смачними кормами, та тримати все чистим корито. Корм давати все свіжий, взимку відповідно теплий. Їжі має дістати свиня подостатком, та стільки, щоб з'їла. Кормити також точно в одну пору. Це необхідне для справної праці шлункових соків. У додатку в різні пори дня кормлена свиня непокоїться, а спокій для неї необхідний, щоб могла належно стравлювати корм. До хліва м. ін. входити лише тоді, коли конечно треба, як, напр., при даванні корму, чищенні стайні.

Коли хлібороб якслід збагне вимоги свині на основі досвіду власного і чужого та пристосує годівлю до спроможности своєї господарки і рівночасно до вимог науки, тоді з такої раціональної годівлі буде мати якнайбільше користи. Рівночасно достосується він до вимог теперішньої хвилини та дасть загалові населення подостатком так необхідних тепер продуктів, як товщ та м'ясо.

Інж. Андрій Чемерис.

ЯК ЗБЕРІГАТИ КОЖУХИ

Не вільно їх держати в шафі між убранням. Кожухи мусять висіти зовсім вільно і на простору вішаку, так, щоб не були поморщені. Коли дощ змочить кожух, то не шкодить, але мусить перед схованням добре висохнути; не вільно висушувати в теплому місці, а зовсім недобре сушити коло печі. В противному випадку почне випадати волос. Коли кімната суха, то добре є в шафі, де зберігаються кожухи дати в миску води, бо кожух мусить бути зберіганий у мірно вогкому повітрі.

Кожух не треба чесати і чистити щіткою. Коли б волос не був гладкий, то можна його вигладити сильно ним потрясаючи. Порох є ворогом кожухів. У хаті можна кожух витріпати порад фахівця, бо можна зіпсувати шкіру.

Затовщені місця на кожусі чистимо гарячим піском і бензиною. Але це треба робити після побиваємо, так гейби бубнили. Вдаряти так, в цей спосіб, що кожух шерстю (волосом) догори кладемо на грубо покритий стіл і легко щоб по ударі паличка вгору підскакувала.

ПРОВЕРЕНО
С/Ф. 19 87
0,08К

Чи маєте вже

ВЕЛИКИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ КАЛЕНДАР

„Сільський Господар"

на 1944-ий рік

Побіч календарної частини на 1944 рік та на перше півріччя 1945, дає він багато практичних та цінних порад, необхідних кожному господареві і господині.

Календар можна замовляти та купувати л и ш е у:

Філіях Т-ва „Сільський Господар";

Окружних і Повітових Союзах Кооператив;

сільських кооперативах.

Хліборобське Видавництво, ані Товариство „Сільський Господар" у Львові письмових замовлень вже не приймає.

СПІШІТЬ, ПОКИ НАКЛАД КАЛЕНДАРЯ НЕ ВИЧЕРПАНИЙ!

Увага! Увага!

Хто любить добрі образи по особливо дешевій ціні, той передплачує

„Das Bild der Woche"

Він приносить щотижня прегарну велику знимку (30 X 40 цм.) з природи, відповідно до пори року, з життя і звичаю людей, актуальних подій часу і надається знаменито до прикраси виставових вітрин, службових кімнат і мешкань. Рамку доставляється при річній передплаті безплатно.

Замовлення надсилати до

Kosmos-Verlag.
Krakau, Westring 58

Фарбярсько - опорскувальні заведення і машини до опорскування

різного рода моделі для металю, маскування, захисне імпрегнування перед вогнем. Хлібороби, щадіть матеріяли і гроші.

Постачає

A. H. Haase Nachf.
Halle (Saale)
Aus. Delitzscher Strasse 44

РОБІТНИЧИЙ ТАБОР

Для поборювання хвороб і шкідників, прошу MERKLITIN. Він нищить воші, блохи, блощиці, молі, хробачню і їх зародні. Кожних 100 мішечків 30 RM. — франко.

При більшому замовленні рабат.

Werksvertrieb Alois Müller
München 23,
Giselastrasse 3 Gh.

ГОРОДНИКА І ЗАВІДАТЕЛЯ до 20-гектарового господарства приймемо негайно.

Зголошення слати на адресу:

П. С. К., Тарногород.

Не читай часопису даром! Вишли негайно передплату, щоб міг Ти одержувати

ОПОВІСТКА

ДИСТРИКТОВЕ Аграрне Бюро у Львові, потребує помічниць в сільсько-господарській жіночій праці в Округах Дистрикту Галичина.

Вимоги: Покінчений 20 рік життя, середня освіта, практика у сільському господарстві або покінчені сільсько-господарські курси.

Пробна практика в терені 2—4 тижні, потім платня за витрачений час 200 зл. в місяць. По відбутій практиці платна праця при Округах.

Зголошення: Дистриктове Аграрне Бюро Львів, Вінтерштр. 8. III. пов.

До заяви долучити відпис метрики, свідоцтв та автобіографію.

В єдності сила народу — це закон життя кожної нації. Виявім тепер у тяжкі воєнні часи зрозуміння єдности. Поможім один другому по братерськи в господарстві, порадьмо в потребі.

ОХОРОНА ЗДОРОВЛЯ СВИНЕЙ В ГОДОВЛІ

СПОСОБОМ ВНУТРІШНЬОЇ ДЕЗИНФЕКЦІЇ ПРИ ПОМОЧІ

METHYLENBLAU MED. „Bayer"

ДОМІШКА ДО МЯГКОЇ ПАШІ ПІСЛЯ ВКАЗІВОК ЛІК. ВЕТ. АБО ПІСЛЯ ПРИПИСУ

BAYER

ПРОДАЄТЬСЯ В АПТЕКАХ

Radicin
Stickstoff-Bakterien

Є потрібний для управи

солодкого люпину, гороху, вики, бобу, сої всіх родів конюшини, люцерни, сераделі, еспарцети

Просте застосування. Ціна щіплянки залежно від кількости насіння від 4—5 RM. Проситься своєчасно замовляти. При замовленні подати роди культур, кількість насіння і час посіву

Замовляти через **Radicin - Institut, Westerrade / Holstein**

Поради і продаж в Г. Г через дистриктові станиці і хліборобсько- торговельні кооперативи

Керівник Видавництва: Д-р Ф. Петро Львів. Відповідний редактор: Інж. Василь Баранко. Завідуючий відділом оголошень: Еліяш Шафферс. Осідок усіх Львів, Хліборобське Видавництво. Львів, вул. Тома 16/18. Тел. 263-05.

Ж. 2944